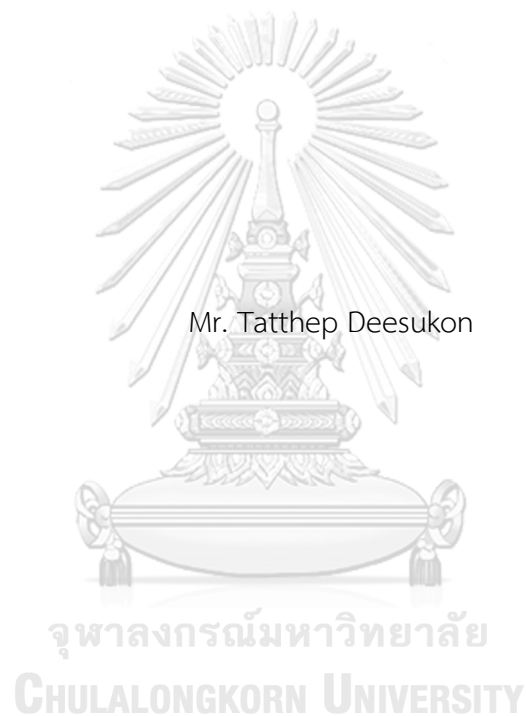

การรณรงค์ทางการเมืองบนโลกออนไลน์เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจ
: กรณีศึกษาเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋น”
ในช่วงการเลือกตั้ง 2562

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ONLINE POLITICAL CAMPAIGN TO SUPPORT THE TRANSITION OF POWER
: A CASE STUDY OF THE FACEBOOK PAGES
“ANTI-AMNESTY”, “THE METTAD”, AND “SUPER LUNGTOO”
IN 2019 GENERAL ELECTION

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Government) in Government

Department of Government

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การรณรงค์ทางการเมืองบนโลกออนไลน์เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจ: กรณีศึกษาเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อด้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋น” ในช่วงการเลือกตั้ง 2562
โดย	นายทัตเทพ ดีสุคนธ์
สาขาวิชา	การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์พิจิตรา ศุภสวัสดิ์กุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุกติ มุกดาวิจิตร)

ทัตเทพ ดีสุคนธ์ : การรณรงค์ทางการเมืองบนโลกออนไลน์เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจ: กรณีศึกษาเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋ตูน” ในช่วงการเลือกตั้ง 2562. (ONLINE POLITICAL CAMPAIGN TO SUPPORT THE TRANSITION OF POWER: A CASE STUDY OF THE FACEBOOK PAGES “ANTI-AMNESTY”, “THE METTAD”, AND “SUPER LUNGTOO” IN 2019 GENERAL ELECTION) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋ตูน” ซึ่งมีลักษณะเป็นเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ก่อตั้งเพจได้ชัดเจน แต่ผลิตเนื้อหาเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และโจมตีคู่แข่งทางการเมืองอย่างต่อเนื่องในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง 2562 เพื่อตอบคำถามหลักว่า เฟซบุ๊กเพจเหล่านี้มีลักษณะ บทบาท และนัยสำคัญที่เหมือนหรือต่างจากการรณรงค์ทางการเมืองผ่านช่องทางอื่น ๆ ของรัฐบาลอย่างไร โดยศึกษาในเชิงคุณภาพด้วยแนวทางการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิจัยเอกสาร เพื่อสำรวจรูปแบบและประเด็นที่เฟซบุ๊กทั้ง 3 เพจใช้ในการรณรงค์ ลักษณะความคิดเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊กที่ปรากฏบนเพจ รวมถึงประเด็นที่ถูกหยิบยกไปขยายผลทางการเมือง

ผลการศึกษาพบว่า แม้เฟซบุ๊กทั้ง 3 เพจจะนิยมใช้รูปแบบการนำเสนอที่สอดคล้องไปตามวัฒนธรรมการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์ยุคปัจจุบัน แต่ประเด็นส่วนใหญ่ที่หยิบยกมาสนับสนุนรัฐบาลและโจมตีคู่แข่งยังคงผูกโยงอยู่กับชุดอุดมการณ์ซึ่งครองอำนาจในสังคมไทย ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แตกต่างจากการรณรงค์ผ่านช่องทางอื่น ๆ ที่มีกสนับสนุนรัฐบาลด้วยการนำเสนอนโยบายและผลงาน โดยไม่ปรากฏการโจมตีคู่แข่งด้วยชุดอำนาจมากนัก นอกจากนี้ ผู้ใช้เฟซบุ๊กส่วนใหญ่มักแสดงความคิดเห็นไปในเชิงสนับสนุนเนื้อหาที่เพจนำเสนอ จนอาจทำให้เฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้กลายเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) บนโลกออนไลน์ซึ่งรวมกลุ่มคนที่สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เข้ามาไว้ด้วยกัน โดยไม่ได้แพร่กระจายเนื้อหาไปสู่กลุ่มคนที่มีอุดมการณ์แบบอื่น ๆ มากนัก อย่างไรก็ตาม บางประเด็นที่เฟซบุ๊กเพจนิรนามร่วมกันนำเสนอเพื่อโจมตีคู่แข่งทางการเมืองกลับไม่ได้ถูกพูดถึงอยู่ภายในห้องเสียงสะท้อนบนโลกออนไลน์เท่านั้น แต่ยังคงถูกหยิบยกไปขยายผลทางการเมืองบนโลกจริงผ่านการให้สัมภาษณ์ของบุคคลสาธารณะและการยื่นฟ้องร้องดำเนินคดีโดยบุคคลต่าง ๆ ด้วย จนอาจแสดงให้เห็นถึงพลังอีกแง่หนึ่งของเฟซบุ๊กเพจนิรนามซึ่งเป็นหนึ่งในโลกที่ทำงานอยู่เบื้องหลังการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 2562 และคงจะถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างเข้มข้นมากขึ้นในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

สาขาวิชา การปกครอง

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6180610724 : MAJOR GOVERNMENT

KEYWORD: Political Campaign, Facebook Page, 2019 General Election

Tatthep Deesukon : ONLINE POLITICAL CAMPAIGN TO SUPPORT THE TRANSITION OF POWER: A CASE STUDY OF THE FACEBOOK PAGES “ANTI-AMNESTY”, “THE METTAD”, AND “SUPER LUNGTOO” IN 2019 GENERAL ELECTION. Advisor: Asst. Prof. PITCH PONGSAWAT, Ph.D.

This thesis focuses on the political campaign from the Facebook pages “*Anti-Amnesty*”, “*THE METTAD*”, and “*Super Lungtoo*” presented themselves as anonymous Facebook pages or controlled by unidentified owners who continuously produce content to support the transition of power of Prayut’s government and attack the political opponents during the 2019 General Election to answer the main research question: These Facebook pages have characteristics, roles, and significance in which are similar or different from the government's political campaigns disseminated in other channels. The study has been conducted qualitatively through the content analysis and document research to explore the formats and contents that these 3 pages used in campaigning, the way of Facebook users commented on the pages, and the contents that made political effects.

The study found that although these 3 Facebook pages often used a presentation format that links with today’s social media communication culture, most of the presented content was associated with the Hegemony of Thai society: The Nation, the Religion, and the Monarchy, differing from the other campaigns that often supported the government by presenting their policies and success without attacking the opponents. Besides, most Facebook users usually gave supportive comments to the page’s contents, causing these anonymous pages to become an echo chamber where people who support Prayut’s government are brought together without spreading contents to the other groups. However, some of the contents shared by anonymous Facebook pages to attack the opponents were not only mentioned in the online echo chamber, but also made the political effects via public figure’s interviews and litigations. As a result, it could show a power of the anonymous Facebook page which was one of the mechanisms that worked behind the 2019 General Election campaigns and may be more intensely applied in the future elections.

Field of Study: Government

Student's Signature

Academic Year: 2020

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ดำเนินการมาอย่างสำเร็จลุล่วงด้วยความอนุเคราะห์และแรงสนับสนุนจากบุคคลหลายภาคส่วน ดังจะได้แสดงความขอบคุณ ณ ที่แห่งนี้

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ ผู้เป็นทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และเพื่อนในเวลาเดียวกัน ไม่ว่าจะสถานการณ์การทำวิทยานิพนธ์และการใช้ชีวิตจะหนักหนาเพียงใด อาจารย์ก็จะให้คำแนะนำเสนอแนะทางออก และชวนพูดคุยจนจิตใจอ่อนคลายได้เสมอ

ขอขอบคุณ รศ.พิจิตรา ศุภสวัสดิ์กุล และ รศ.ดร.ยุกติ มุกตาวิจิตร ที่ให้ความกรุณาตอบรับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำที่ช่วยปรับปรุงวิทยานิพนธ์นี้ให้สมบูรณ์รอบด้านมากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ อาจารย์พรรณพิมล นาคนาวา (ครูปี) จากภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เปรียบเสมือนแม่บุญธรรมซึ่งมอบความรักและความอบอุ่นให้ผู้วิจัยเสมอมา รวมถึงช่วยจุดประกายความคิดจนโครงร่างวิทยานิพนธ์เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาได้

ขอขอบคุณกลุ่มมิตรสหายปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นปี พ.ศ.2561 ทั้ง 7 คน ได้แก่ กาญจนพร เชยอักษร, กิตติชัย จินดา-กาญจน์, จันจิรา ดิษเจริญ, ปริณดา แซ่มลำเจียก, มัทนา ปัญญาคำ, วรธนพร ภัทรธรรมกุล, และอาทิตย์ ภู-บุญคง ซึ่งร่วมทุกข์ร่วมสุขในการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์มาด้วยกันตลอด 3 ปี รวมถึงแบ่งปันกำลังใจให้กันเสมอในยามทุกข์ร้อน

และสุดท้าย ขอขอบคุณตัวผู้วิจัยเองที่สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ในการจัดทำวิทยานิพนธ์นี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แม้ว่าการทำวิทยานิพนธ์อย่างโดดเดี่ยวอยู่ที่บ้าน (Writing a Thesis from Home) จะบั่นทอนกำลังกายและกำลังใจลงไปไม่น้อย แต่ก็ถือเป็นอีกหนึ่งหมุดหมายของชีวิตที่ได้ผ่านพ้นไป และเตรียมพร้อมจะก้าวสู่หมุดหมายถัดไปที่อาจท้าทายยิ่งขึ้นในอนาคต

(...แต่เสรีภาพของปวงชน...)

ทัตเทพ ดีสุขนธ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	15
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	15
1.2 วัตถุประสงค์	19
1.3 คำถามวิจัย.....	20
1.4 สมมติฐาน	20
1.5 ภูมิทัศน์การรณรงค์ทางการเมืองบนเฟซบุ๊กเพจ เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์.....	21
1.6 ขอบเขตการศึกษา	25
1.7 นิยามศัพท์	26
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	28
2.1 วรรณกรรมเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัย	28
2.2 วรรณกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารของรัฐบาล กองทัพ และเครือข่ายผู้สนับสนุน ในประเทศไทย	44
2.3 วรรณกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารของรัฐบาลและเครือข่ายผู้สนับสนุนในต่างประเทศ	47
2.4 วรรณกรรมเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 2562	50
บทที่ 3 วิธีการศึกษา.....	54

3.1 การศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และ 2.....	54
3.2 การศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3.....	63
3.3 แนวทางการอภิปรายผลการศึกษา	64
บทที่ 4 การนำเสนอของเฟซบุ๊กเพจ	67
4.1 จำนวนโพสต์ที่ศึกษา	67
4.2 จุดมุ่งหมายหลักของโพสต์	67
4.3 รูปแบบ	68
4.4 ประเด็นที่ใช้สนับสนุนรัฐบาล.....	85
4.5 ประเด็นที่ใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมือง.....	98
4.6 การจัดการกับข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือน	119
บทที่ 5 การตอบสนองของผู้ใช้เฟซบุ๊ก.....	126
5.1 จำนวนการกดแสดงความรู้สึก (Reaction) และกดส่งต่อ (Share).....	126
5.2 ลักษณะการแสดงความคิดเห็น	127
บทที่ 6 การตอบโต้บริบททางการเมือง และการขยายผลทางการเมือง	132
6.1 การตอบโต้บริบททางการเมือง และการทำงานเป็นเครือข่าย.....	132
6.1.1 พรรคไทยรักษาชาติเสนอชื่อทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯ เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี	133
6.1.2 การถือครองหุ้นสื่อในบริษัท วี-ลัค มีเดียของธนาร จิรุงเรืองกิจ.....	138
6.2 ประเด็นที่ถูกนำไปขยายผลทางการเมือง	151
6.2.1 ข้อกล่าวหาเรื่องปิยบุตร แสงกนกกุลเสวนาและเขียนหนังสือเข้าข่ายหมิ่นเบื้องสูง ...	151
6.2.2 ข้อกล่าวหาเรื่องพรรณีการ์ วานิชโพสต์เฟซบุ๊กจากบ้านกษัตริย์.....	157
บทที่ 7 สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	166
7.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา	168
7.2 ข้อเสนอแนะ	172

บรรณานุกรม..... 174

ประวัติผู้เขียน..... 190

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 : เฟซบุ๊กเพจนิรนามที่เลือกมาเป็นกรณีศึกษา.....	55
ตารางที่ 2 : ตัวอย่างแบบฟอร์มลกรหัส (Coding Sheet) ของเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด”	61
ตารางที่ 3 : ตัวอย่างแบบฟอร์มลกรหัส (Coding Sheet) ของเพจ “THE METTAD”	62
ตารางที่ 4 : ตัวอย่างแบบฟอร์มลกรหัส (Coding Sheet) ของเพจ “ลุงตุ๋ตูน”	62
ตารางที่ 5 : จำนวนโพสต์ที่ศึกษา.....	67
ตารางที่ 6 : จุดมุ่งหมายหลักของโพสต์ (หน่วย : โพสต์).....	68
ตารางที่ 7 : รูปแบบของเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด”	79
ตารางที่ 8 : รูปแบบของเพจ “THE METTAD”	80
ตารางที่ 9 : รูปแบบของเพจ “ลุงตุ๋ตูน”	81
ตารางที่ 10 : สรุปรูปแบบทั้งหมดที่เฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษาใช้นำเสนอ	82
ตารางที่ 11 : ประเด็นที่เพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” ใช้นับสนุนรัฐบาล	94
ตารางที่ 12 : ประเด็นที่เพจ “THE METTAD” ใช้นับสนุนรัฐบาล.....	94
ตารางที่ 13 : ประเด็นที่เพจ “ลุงตุ๋ตูน” ใช้นับสนุนรัฐบาล	95
ตารางที่ 14 : สรุปประเด็นทั้งหมดที่เฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษาใช้นับสนุนรัฐบาล	96
ตารางที่ 15 : ประเด็นที่เพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” ใจโจมตีคู่แข่งทางการเมือง	113
ตารางที่ 16 : ประเด็นที่เพจ “THE METTAD” ใจโจมตีคู่แข่งทางการเมือง.....	114
ตารางที่ 17 : ประเด็นที่เพจ “ลุงตุ๋ตูน” ใจโจมตีคู่แข่งทางการเมือง	115
ตารางที่ 18 : สรุปประเด็นทั้งหมดที่เฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษาใจโจมตีคู่แข่งทางการเมือง.....	116
ตารางที่ 19 : จำนวนการกดแสดงความรู้สึก (Reaction) (หน่วย : ครั้ง).....	127
ตารางที่ 20 : จำนวนการกดส่งต่อ (Share) (หน่วย : ครั้ง).....	127
ตารางที่ 21 : จำนวนการแสดงความคิดเห็น (Comment) (หน่วย : ครั้ง).....	127

ตารางที่ 22 : ทิศทางความเห็นในแต่ละโพสต์ (หน่วย : โพสต์)..... 128

ตารางที่ 23 : แบบฟอร์มลงรหัส (Coding Sheet) ฉบับย่อของโพสต์ในบริบททางการเมือง ‘พรรค
ไทยรักษาชาติเสนอชื่อทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯ เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี’ 135

ตารางที่ 24 : แบบฟอร์มลงรหัส (Coding Sheet) ฉบับย่อของโพสต์ในบริบททางการเมือง ‘การถือ
ครองหุ้นสื่อในบริษัท วี-ลัค มีเดียของธนารธร จึงรุ่งเรืองกิจ’ 140

ตารางที่ 25 : แบบฟอร์มลงรหัส (Coding Sheet) ฉบับย่อของโพสต์ในบริบททางการเมือง ‘ปิยบุตร
แสวงนกกุลเสวนาและเขียนหนังสือเข้าข่ายหมิ่นเบื้องสูง’ 155

ตารางที่ 26 : แบบฟอร์มลงรหัส (Coding Sheet) ฉบับย่อของโพสต์ในบริบททางการเมือง ‘พรรณิ
การ์ วานิชโพสต์เฟซบุ๊กจากจ้วงสถาบันกษัตริย์’ 162

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 : ภูมิทัศน์การรณรงค์ทางการเมืองบนเฟซบุ๊กเพจ เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	23
ภาพที่ 2 : เฟซบุ๊กเพจนิรนามที่มียอดผู้ติดตามมากกว่า 50,000 คน และเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ในช่วงการเลือกตั้ง 2562.....	24
ภาพที่ 3 : ความสัมพันธ์ของทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัย	44
ภาพที่ 4 : ตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาของเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” ในบริบททางการเมือง ‘พรรคนิกร วานิชโพสต์เฟซบุ๊กจากจ้วงสถาบันกษัตริย์’	57
ภาพที่ 5 : ตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาของเฟซบุ๊กเพจ “THE METTAD” ในบริบททางการเมือง ‘พรรคนิกร วานิชโพสต์เฟซบุ๊กจากจ้วงสถาบันกษัตริย์’	57
ภาพที่ 6 : ตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาของเฟซบุ๊กเพจ “ลุงตุ่ตูน” ในบริบททางการเมือง ‘พรรคนิกร วานิชโพสต์เฟซบุ๊กจากจ้วงสถาบันกษัตริย์’	58
ภาพที่ 7 : ตัวอย่างการหยิบยกประเด็นที่เกิดขึ้นจากเฟซบุ๊กเพจนิรนาม ไปขยายผลให้เป็นประเด็นทางการเมืองบนโลกจริง	64
ภาพที่ 8 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘ข้อความ’	69
ภาพที่ 9 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘ข้อความในภาพ’	69
ภาพที่ 10 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘ภาพพร้อมคำบรรยาย’	70
ภาพที่ 11 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘ภาพการ์ตูนพร้อมคำบรรยาย’	71
ภาพที่ 12 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘จับภาพหน้าจอ’	71
ภาพที่ 13 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘โควตคำพูดในภาพ’	72
ภาพที่ 14 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘โควตคำพูดปลอมในภาพ’	73
ภาพที่ 15 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘ตัดต่อภาพ’	74
ภาพที่ 16 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘การ์ตูนช่อง’	74
ภาพที่ 17 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘อินโฟกราฟิก’	75

ภาพที่ 18 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘มีม’	75
ภาพที่ 19 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘ภาพชุด’	76
ภาพที่ 20 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘โพล/เกม’	77
ภาพที่ 21 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘แชร์ข่าวจากสำนักข่าว’	78
ภาพที่ 22 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น’	78
ภาพที่ 23 : ตัวอย่างประเด็น ‘สถาบันชาติ’ เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์	85
ภาพที่ 24 : ตัวอย่างประเด็น ‘สถาบันกษัตริย์’ เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์	86
ภาพที่ 25 : ตัวอย่างประเด็น ‘นำเสนอนโยบาย/ผลงาน’	87
ภาพที่ 26 : ตัวอย่างประเด็น ‘คนดี’	88
ภาพที่ 27 : ตัวอย่างประเด็น ‘เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน’	89
ภาพที่ 28 : ตัวอย่างประเด็น ‘พูดจริงทำจริง/ทำตามคำมั่นสัญญา’	89
ภาพที่ 29 : ตัวอย่างประเด็น ‘ขยัน/อดทน/เสียสละ’	90
ภาพที่ 30 : ตัวอย่างประเด็น ‘ไม่ทุจริต/เอาจริงกับปัญหาทุจริต’	91
ภาพที่ 31 : ตัวอย่างประเด็น ‘เป็นผู้นำในเวทีโลก/ต่างชาติให้การยอมรับ’	92
ภาพที่ 32 : ตัวอย่างประเด็น ‘ประชาธิปไตยแบบไทย ๆ’	93
ภาพที่ 33 : ตัวอย่างประเด็น ‘สถาบันชาติ’ เพื่อโจมตีคู่แข่งทางการเมือง	99
ภาพที่ 34 : ตัวอย่างประเด็น ‘สถาบันกษัตริย์’ เพื่อโจมตีคู่แข่งทางการเมือง	100
ภาพที่ 35 : ตัวอย่างประเด็น ‘โจมตีแนวคิด/นโยบาย’	101
ภาพที่ 36 : ตัวอย่างประเด็น ‘ไม่เคารพกฎหมาย/หาช่องกฎหมายเพื่อผลประโยชน์’	102
ภาพที่ 37 : ตัวอย่างประเด็น ‘เห็นแก่พวกพ้อง/มีผลประโยชน์ทับซ้อน’	103
ภาพที่ 38 : ตัวอย่างประเด็น ‘โกหก/ไม่ซื่อตรง/พูดความจริงไม่ครบ’	103
ภาพที่ 39 : ตัวอย่างประเด็น ‘เก่งแต่พูด/ไม่รู้จริง’	104
ภาพที่ 40 : ตัวอย่างประเด็น ‘ไม่มีจุดยืน/ทรยศหลักการ’	105
ภาพที่ 41 : ตัวอย่างประเด็น ‘สร้างวาทกรรม/สร้างภาพเพื่อยกยอตัวเอง’	105

ภาพที่ 42 : ตัวอย่างประเด็น ‘ซักรักเข้าบ้าน/สมคบคิดต่างชาติ’	106
ภาพที่ 43 : ตัวอย่างประเด็น ‘เหยียดประชาชน/แบ่งชนชั้น’	107
ภาพที่ 44 : ตัวอย่างประเด็น ‘ไม่รู้กาลเทศะ/ทำเรื่องไร้สาระ’	108
ภาพที่ 45 : ตัวอย่างประเด็น ‘สร้างความขัดแย้งในพรรค’	109
ภาพที่ 46 : ตัวอย่างประเด็น ‘โจมตีรูปลักษณ์’	110
ภาพที่ 47 : ตัวอย่างประเด็น ‘กลุ่มหัวก้าวหน้าปลุกปั่นข่าว/สร้างกระแส/รับผลประโยชน์’	111
ภาพที่ 48 : ตัวอย่างประเด็น ‘เตือนข่าวลือ/ข่าวปลอม’	112
ภาพที่ 49 : ตัวอย่างข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือนจากเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษา	120
ภาพที่ 50 : เว็บไซต์ข่าวจริงประเทศไทย (realnewsthailand.prd.go.th).....	122
ภาพที่ 51 : เว็บไซต์ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (antifakenewscenter.com)	124
ภาพที่ 52 : ตัวอย่างความคิดเห็นที่ช่วยตอกย้ำอำนาจนาของสังคมไทย	131
ภาพที่ 53 : ตัวอย่างการโพสต์จุดประเด็นของเฟซบุ๊กเพจนิรนาม ในบริบททางการเมือง ‘ปิยบุตร แสงกนกกุลเสวนาและเขียนหนังสือเข้าข่ายหมิ่นเบื้องสูง’	152
ภาพที่ 54 : ตัวอย่างการเกาะติดประเด็นของสื่อมวลชน ในบริบททางการเมือง ‘ปิยบุตร แสงกนกกุลเสวนาและเขียนหนังสือเข้าข่ายหมิ่นเบื้องสูง’	154
ภาพที่ 55 : ตัวอย่างการโพสต์จุดประเด็นของเฟซบุ๊กเพจนิรนาม ในบริบททางการเมือง ‘พรรณีการ์วานิชโพสต์เฟซบุ๊กจากจ้วงสถาบันกษัตริย์’	158
ภาพที่ 56 : ตัวอย่างการเกาะติดประเด็นของสื่อมวลชน ในบริบททางการเมือง ‘พรรณีการ์วานิชโพสต์เฟซบุ๊กจากจ้วงสถาบันกษัตริย์’	160
ภาพที่ 57 : สรุปประเด็นสำคัญจากผลการศึกษาในบทที่ 4-6.....	167

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 ถือเป็น การเลือกตั้งที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งของประวัติศาสตร์การเมืองไทย เนื่องจากการเลือกตั้งครั้งแรกหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 ซึ่งทำให้ประเทศไทยตกอยู่ภายใต้รัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารยาวนานกว่า 5 ปี ที่สำคัญกว่านั้นยังเป็นการเลือกตั้งที่กลุ่มผู้ก่อการรัฐประหารแสดงเจตจำนงอย่างชัดเจนว่าต้องการจะเปลี่ยนผ่านอำนาจจากเผด็จการทหารมาสู่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ดังจะเห็นจากการก่อตั้งพรรคพลังประชารัฐของกลุ่มรัฐมนตรีที่มาจากการรัฐประหาร และการเสนอชื่อพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ผู้ก่อการรัฐประหารให้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไปในสมัยหน้า จึงเป็นการเลือกตั้งที่ฝ่ายรัฐบาลเดิมของพลเอกประยุทธ์ และพรรคการเมืองที่ประกาศตนว่าอยู่ฝ่ายตรงข้าม เช่น พรรคเพื่อไทย พรรคไทยรักษาชาติ พรรคเสรีรวมไทย และพรรคอนาคตใหม่ต่างต่อสู้ ขั้วเคียว และมุ่งเน้นการรณรงค์ทางการเมืองกับประชาชนอย่างหนักหน่วง เพื่อช่วงชิงอำนาจการบริหารประเทศให้มาอยู่กับฝ่ายตน

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการสื่อสารกับประชาชนของฝ่ายรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เดิม จะพบว่ามีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเมื่อเทียบกับช่วงแรกเริ่มการรัฐประหารในปี 2557 จากเดิม รัฐบาลพลเอกประยุทธ์มักจะสื่อสารกับประชาชนโดยใช้กลไกเชิง ‘การปราบปราม’ เป็นหลัก ได้แก่ การใช้อำนาจรัฐฐานิปัตย์ที่ตนมีในการออกกฎหมายเพื่อปิดกั้น บังคับ และคัดกรองข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนอยู่ในสังคมให้เป็นคุณต่อฝ่ายตนมากที่สุด เพื่อควบคุมสถานการณ์ภายในรัฐให้อยู่ในความสงบเรียบร้อย ดังจะเห็นจากการออกประกาศและคำสั่ง คสช. จำนวนมาก เช่น ประกาศฯ ฉบับที่ 4/2557 สั่งให้วิทยุและโทรทัศน์ทุกสถานียุติการออกอากาศและเชื่อมสัญญาณมายังสื่อของกองทัพก ประกาศฯ ฉบับที่ 97/2557 และ 103/2557 ห้ามสื่อมวลชนนำเสนอข่าวสารที่เป็นภัยต่อ ‘ความมั่นคง’ ของชาติ หรือวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของ คสช. รวมถึงคำสั่งอีกจำนวนหนึ่งที่เรียกให้สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เฝ้ารายงานตัวต่อ คสช. ซึ่งถือเป็นแบบแผนขั้นตอนปกติของการรัฐประหารทุกครั้ง

แต่ในเวลาต่อมาเมื่อคณะรัฐประหารเริ่มอยู่ในอำนาจยาวนานขึ้น การใช้กลไกการปราบปรามเพียงอย่างเดียวอาจก่อให้เกิดการต่อต้านจากประชาชนได้ โดยเฉพาะพื้นที่บนโลกออนไลน์ในปัจจุบันที่เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกทางการเมืองได้เสรีมากกว่าพื้นที่บนโลกจริง

จนอาจกลายเป็นการลดทอนความชอบธรรมของรัฐบาลให้ลดน้อยถอยลงไปเรื่อย ๆ ดังนั้น รัฐบาลพลเอกประยุทธ์จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการสื่อสารให้เข้ามาใกล้ชิดกับ ‘วิถีชีวิตทั่วไป’ ของคนในสังคมมากขึ้น โดยมีการปรับเปลี่ยนมาเป็นระยะตลอดช่วงการดำรงอยู่ในอำนาจ เช่น การจัดรายการผ่านสถานีวิทยุและโทรทัศน์ การแต่งเพลงโดยใช้ทำนองแบบร่วมสมัย รวมถึงการเปิดช่องทางสื่อสังคมออนไลน์อย่างเป็นทางการของรัฐบาล ทั้งเฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) และอินสตาแกรม (Instagram) เพื่อแปลงข้อมูลข่าวสารของรัฐจากเดิมที่เป็นไปในเชิงบังคับและแข็งทื่อให้เข้าไปใกล้ชิดอยู่กับ ‘โลกทัศน์แบบสามัญ’ (Common Sense) หรือวัฒนธรรมของคนในสังคมมากขึ้น โนมิน่าวใจประชาชนให้ยังคงเชื่อมั่นในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ และใช้เป็นช่องทางรณรงค์ทางการเมืองเพื่อสร้างความชอบธรรมในการดำรงอำนาจการบริหารประเทศผ่านการเลือกตั้ง 24 มีนาคม 2562 ได้ต่อไป

ที่สำคัญกว่านั้น ไม่เพียงแต่การปรับเปลี่ยนลักษณะการสื่อสารในช่องทางที่เป็นทางการของรัฐบาลเท่านั้น แต่ในโลกยุคปัจจุบันที่ ‘ใคร ๆ’ ก็สามารถตั้งตนเป็นผู้กระจายข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้ ผนวกกับพฤติกรรมของผู้รับสื่อที่มีแนวโน้มเคลือบแคลงสงสัยต่อการประชาสัมพันธ์หรือการสื่อสารจากช่องทางที่เป็นทางการของรัฐบาล การรณรงค์ทางการเมืองซึ่งเคยเกิดขึ้นเฉพาะจากศูนย์กลางของรัฐบาลจึงเริ่มกระจายตัวไปสู่การสื่อสารในลักษณะ ‘เครือข่ายผู้สนับสนุน’ ที่รวมตัวกันอย่างเป็นเครือข่ายบนโลกออนไลน์ โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง 2562 จะเห็นได้ว่าเครือข่ายผู้สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่คนไทยนิยมใช้งานมากที่สุดอย่าง ‘เฟซบุ๊ก’ (Facebook) ในการผลิตเนื้อหาเพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และโจมตีคู่แข่งทางการเมืองมาอย่างต่อเนื่อง โดยอาจแบ่งเครือข่ายผู้สนับสนุนเหล่านี้ได้เป็นหลายประเภท เช่น เฟซบุ๊กเพจของนักการเมืองและพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ประกาศตนว่าจะสนับสนุนพลเอกประยุทธ์ให้เป็นนายกฯ ต่อไปหลังการเลือกตั้ง เฟซบุ๊กเพจของสำนักข่าวที่มุ่งนำเสนอเนื้อหาเพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นหลัก รวมถึงเฟซบุ๊กเพจของผู้ทรงอิทธิพล (Influencer) ซึ่งเป็นบุคคลนอกรัฐบาลที่ใช้ตัวตนจริงในการสื่อสารบนโลกออนไลน์เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ เป็นต้น

นอกจากเฟซบุ๊กเพจข้างต้นแล้ว ในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง 2562 ผู้วิจัยยังสำรวจพบเฟซบุ๊กเพจอีกประเภทหนึ่งที่มีบทบาทในการผลิตเนื้อหาสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และโจมตีคู่แข่งทางการเมืองเช่นเดียวกัน แต่เป็นเพจที่มีลักษณะเป็น ‘เฟซบุ๊กเพจนิรนาม’ (Anonymous Facebook Page) กล่าวคือ เป็นเพจที่ไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ก่อตั้งได้อย่างชัดเจน โดยอาจเป็นได้ทั้งเพจที่เกิดจาก ‘คนใน’ หรือคนใกล้ชิดของรัฐบาลเป็นผู้ก่อตั้ง หรือเกิดจาก ‘ประชาชนทั่วไป’ ที่ต้องการร่วมสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นผู้ก่อตั้งขึ้น แต่เฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้ล้วนมี ‘เป้าหมาย’

เดียวกัน นั่นคือสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ และทำลายภาพลักษณ์ของคู่แข่งทางการเมืองให้พ่ายแพ้ในการเลือกตั้ง

ถึงแม้จะมีข้อถกเถียงว่ามีเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อโจมตีรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ เช่นเดียวกัน แต่เฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธิ์นั้นได้ผลิตเนื้อหาที่ก่อให้เกิดกระแสถกเถียงบนโลกออนไลน์ จนได้รับการนำเสนอบนหน้าสื่อมวลชนอยู่บ่อยครั้ง ในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง 2562 เช่น การมุ่งโจมตีธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ ขณะนั้นอย่างเป็นระบบ หลังเริ่มได้รับความนิยมจากคนรุ่นใหม่ด้วยกระแส ‘ฟ้ารักพ่อ’ หรือความพยายามชี้แจงและแก้ต่างคำกล่าวหาต่าง ๆ ที่มีต่อรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ (กล้า สมุทวณิช, 2562) ซึ่งมีทั้งการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง การวางกรอบเพื่อเน้นความจริงบางส่วนให้โดดเด่นขึ้นมา (Framing) และการจงใจบิดเบือนข้อมูลเพื่อเป้าหมายบางอย่าง (Disinformation) จนเกิดเป็นข้อถกเถียงบนหน้าสื่อมวลชนและโลกออนไลน์อยู่บ่อยครั้งว่าเจ้าของที่แท้จริงของเฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้คือใคร กลุ่มคนในรัฐบาลมีส่วนรู้เห็นหรือไม่ และใช้งบประมาณส่วนใดมาจัดทำ (ข่าวเวิร์คพอยท์, 2561) โดยปรากฏการณ์ดังกล่าวได้รับความสนใจจากสังคมมากขึ้นหลังการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลของ ส.ส.พรรคก้าวไกลเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563 ซึ่งกล่าวอ้างว่ารัฐบาลพลเอกประยุทธ์และกองทัพมีส่วนรู้เห็นกับการจัดตั้งเว็บไซต์และเฟซบุ๊กเพจนิรนามบางเพจ เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในปฏิบัติการข่าวสารและการรณรงค์ทางการเมือง (มติชน, 2563)

จากการสังเกตปรากฏการณ์ของผู้วิจัยพบว่า มีเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่เคลื่อนไหวสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง 2562 (เท่าที่สังเกตพบ) จำนวนประมาณ 30 เพจ แต่เพจที่มียอดผู้ติดตามมากกว่า 50,000 คนจะมีอยู่จำนวน 14 เพจ โดยจาก 14 เพจดังกล่าว ผู้วิจัยได้คัดเลือกเพจที่มีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาโดดเด่นมาเป็นกรณีศึกษาจำนวน 3 เพจ ได้แก่ เพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋น”

“ล้านชื่อต้านล้างผิด” (Anti-Amnesty) เป็นเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2556 ในช่วงการต่อต้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมฯ พ.ศ.2556 ยุครัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อันนำไปสู่เหตุการณ์รัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 หลังจากนั้นเพจดังกล่าวได้นำเสนอเนื้อหาสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์มาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งเข้าสู่ช่วงการเลือกตั้ง 2562 เพจได้เริ่มหันมาผลิตเนื้อหาเพื่อโจมตีนโยบายและพฤติกรรมของคู่แข่งทางการเมืองรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นหลัก โดยเฉพาะพรรคอนาคตใหม่ พรรคเพื่อไทย และพรรคเสรีรวมไทย โดยใช้รูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งการตัดต่อภาพ โควตข้อความ และวิดีโอ ด้วยอายุที่ยาวนานและการนำเสนอเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” มีผู้กดติดตามมากกว่า 6 แสนคน ซึ่งมากเป็นอันดับต้น ๆ ของเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์

ขณะที่ “THE METTAD” (เดอะเมตตาดี้) เป็นเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2560 เพื่อล้อเลียนการทำงานของสำนักข่าวออนไลน์เดอะแมทเทอร์ (The Matter) ซึ่งนำเสนอเนื้อหาสำหรับคนรุ่นใหม่หัวก้าวหน้า โดยในช่วงการเลือกตั้ง 2562 “THE METTAD” ได้ผลิตเนื้อหาเพื่อโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และกลุ่มหัวก้าวหน้ามาอย่างต่อเนื่อง แต่ในขณะที่เพจ “ล้วนชื่อด้านล้างผิด” มักโจมตีพรรคการเมืองคู่แข่งแบบตรงไปตรงมาด้วยการตัดต่อภาพและข้อความแบบง่าย ๆ เพจ “THE METTAD” กลับโจมตีพรรคการเมืองคู่แข่งด้วยลักษณะคล้ายการนำเสนอ ‘ข่าว’ ของสำนักข่าวออนไลน์ที่มีชื่อเสียง เช่น การใช้พาดหัวข่าวในภาพ การผลิตกราฟิกและใช้รูปแบบตัวอักษรที่ดูทันสมัย รวมถึงการนำเสนอประเด็นหนึ่ง ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นภาพชุดในลักษณะคล้ายกับรายงานพิเศษ จึงเป็นเพจที่มีความแปลกใหม่และโดดเด่นกว่าเฟซบุ๊กเพจอื่น ๆ ที่จัดอยู่ในกลุ่มโจมตีพรรคการเมืองคู่แข่ง

และสุดท้าย “ลุงตุ๋น” (Super Lungtoo) เป็นเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561 ก่อนการเลือกตั้งจะเกิดขึ้นเพียง 3 เดือน เนื้อหาของเพจดังกล่าวจะมุ่งนำเสนอผลงาน นโยบาย และคุณงามความดีของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นหลัก รวมถึงการนำเสนอเนื้อหาเพื่อตอบโต้คู่แข่งทางการเมืองเป็นบางครั้ง โดยนำเสนอผ่านกราฟิกตัวการ์ตูนพลเอกประยุทธ์และโควตข้อความของคนในรัฐบาล ด้วยความแปลกใหม่และความสวยงามของกราฟิกจึงทำให้มีสื่อมวลชนให้ความสนใจเพจนี้มาตั้งแต่ช่วงแรกเริ่มการก่อตั้ง (มติชน, 2561b) รวมถึงยังมีคนนำภาพและเนื้อหาจากเพจดังกล่าวไปใช้งานเป็นจำนวนมาก จนเกิดเป็นประเด็นถกเถียงถึงความถูกต้องและความรอบด้านของเนื้อหาอยู่บ่อยครั้งบนโลกออนไลน์

เมื่อผู้วิจัยสังเกตโพสต์ของเฟซบุ๊กเพจนิรนามต่าง ๆ ในเบื้องต้นแล้ว พบว่ามีนัยสำคัญและความน่าสนใจให้ศึกษาอยู่ 3 ประการหลัก ดังนี้

ประการแรก แม้ ‘รูปแบบ’ ที่เฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้ใช้สื่อสารจะมีความทันสมัยและสอดคล้องไปตามวัฒนธรรมการสื่อสารบนเฟซบุ๊กในปัจจุบัน แต่ ‘ประเด็น’ ส่วนใหญ่ที่หยิบยกมานำเสนอนั้นยังคงวนเวียนอยู่กับชุดอุดมการณ์ที่ครองอำนาจนำในสังคมไทย เช่น การโจมตีคู่แข่งทางการเมืองว่าเป็นผู้ไม่รักชาติ ไม่เคารพศาสนา และมีความคิดล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ ขณะเดียวกันก็ชื่นชมฝ่ายรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่าเป็นผู้รักชาติ รักแผ่นดิน และพร้อมจะปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องไปตามการสื่อสารของสถาบันกองทัพและรัฐบาลที่มาจากคณะทหารตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ประการที่ 2 แม้จะไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าเจ้าของเฟซบุ๊กเพจเหล่านี้คือใคร แต่ผู้คนบนสื่อสังคมออนไลน์ก็ยังคงกดติดตาม (Follow) และส่งต่อ (Share) เนื้อหาจากเพจเหล่านี้

เป็นจำนวนมาก รวมถึงยังแสดงความคิดเห็นคล้อยตามไปกับสิ่งที่เพจนำเสนอและช่วยตอกย้ำชุดอำนาจนำของสังคมให้ดำรงอยู่ต่อไปบนโลกออนไลน์ด้วย

และประการที่ 3 บางครั้งประเด็นต่าง ๆ ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นโดยเฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้ไม่ได้กระจายตัวอยู่เพียงแค่บนสื่อสังคมออนไลน์เท่านั้น แต่ยังถูกหยิบยกไปขยายผลให้เป็นประเด็นทางการเมืองบนโลกจริงด้วย เช่น กรณีที่เตชะ ทับทองและแกนนำกลุ่มคนไทยผู้รักชาติยื่นฟ้องให้สอบสวนจริยธรรมนักการเมืองของพรรคินการ วานิช โฆษกพรรคอนาคตใหม่ ณ ขณะนั้น หลังมีการปลุกปั่นกระแสผ่านเฟซบุ๊กเพจนิรนามต่าง ๆ ว่าเธอเคยโพสต์เฟซบุ๊กจาบจ้วงสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น (ประชาไท, 2562)

จากการสังเกตปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจขึ้นมาว่า การรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้มีลักษณะ บอบบาท และ นัยสำคัญต่อการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในช่วงการเลือกตั้ง 24 มีนาคม 2562 อย่างไร ‘รูปแบบ’ และ ‘ประเด็น’ ที่เพจหยิบยกมานำเสนอสะท้อนอุดมการณ์หรือวัฒนธรรมร่วมบางอย่างในสังคมไทยหรือไม่ การแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊กที่ปรากฏบนเพจต่าง ๆ ได้สะท้อนบทบาทของชุดอำนาจนำในสังคมหรือนัยสำคัญของเฟซบุ๊กเพจประเภทนี้ในแง่ใดบ้าง รวมถึงเนื้อหาที่เพจต่าง ๆ ผลิตขึ้นได้ถูกนำไป ‘ขยายผลทางการเมือง’ ในลักษณะใด ทั้งนี้ เพื่อจะได้เข้าใจองค์ประกอบหนึ่งๆ ที่ทำงานอยู่เบื้องหลังการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในปี 2562 และการเลือกตั้งในอีกหลายประเทศทั่วโลกได้มากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

- 2.1) ศึกษา รูปแบบและประเด็นที่ใช้ในการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋น” ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 และอภิปรายถึงการทำงานของชุดอำนาจนำในสังคมไทย
- 2.2) ศึกษา ลักษณะการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊กที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษา และอธิบายถึงสภาวะห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) ที่เกิดขึ้นบนโลกสื่อสังคมออนไลน์
- 2.3) ศึกษา ลักษณะการขยายผลทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษา

1.3 คำถามวิจัย

การรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋ตูน” ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 มีลักษณะ บทบาท และนัยสำคัญที่เหมือนหรือต่างจากการรณรงค์ทางการเมืองผ่านช่องทางอื่น ๆ อย่างไร?

คำถามย่อย

- 3.1) การรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋ตูน” ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 มีรูปแบบและประเด็นเป็นอย่างไร?
- 3.2) การแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊กที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋ตูน” ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 มีลักษณะเป็นอย่างไร?
- 3.3) การรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋ตูน” ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 ถูกนำไปขยายผลทางการเมืองในลักษณะใด?

1.4 สมมติฐาน

จากการสังเกตปรากฏการณ์ในเบื้องต้นและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของรัฐบาล กองทัพ หรือเครือข่ายผู้สนับสนุน ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของวิทยานิพนธ์นี้ไว้ ดังนี้

- 4.1) การรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋ตูน” ใช้รูปแบบที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมร่วมสมัยบนสื่อสังคมออนไลน์ แต่ยังคงนำเสนอประเด็นที่สอดคล้องกับชุดอุดมการณ์ซึ่งครองอำนาจนำในสังคมไทย
- 4.2) การแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊กที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋ตูน” ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะสนับสนุนต่อสิ่งที่เพจนำเสนอ และช่วยต่อยุ่อำนาจนำของสังคมไทย จนทำให้เฟซบุ๊กเพจเหล่านี้กลายเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่ห้องเสียงสะท้อนบนโลกสื่อสังคมออนไลน์
- 4.3) การรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋ตูน” ถูกนำไปขยายผลให้เป็นประเด็นทางการเมืองผ่านการให้ความเห็นของนักการเมือง รวมถึงการยื่นฟ้องร้องดำเนินคดีโดยกลุ่มบุคคลหรือองค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ โดยประเด็นที่ถูกนำไปขยายผลส่วนใหญ่มักเป็นประเด็นที่ผลิตขึ้นเพื่อโจมตีพรรคการเมืองคู่แข่ง

1.5 ภูมิทัศน์การรณรงค์ทางการเมืองบนเฟซบุ๊กเพจ

เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์

เมื่อกล่าวถึงการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาในช่วงการเลือกตั้ง 2562 นอกจากจะมีการใช้กลยุทธ์ดั้งเดิมหลายรูปแบบ เช่น การเดินแจกแผ่นพับ การเคาะประตูบ้านเพื่อแนะนำผู้สมัคร การใช้หวัคะแนนในท้องถิ่น การติดป้ายหาเสียง หรือการออกรายการโทรทัศน์เพื่อแสดงวิสัยทัศน์แล้ว การรณรงค์ทางการเมืองดังกล่าวยังเคลื่อนย้ายมาอยู่บนโลกสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป โดยเมื่อสำรวจถึงภูมิทัศน์ของ ‘การรณรงค์ทางการเมืองบนเฟซบุ๊กเพจ’ เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 นั้นอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ประเภทแรกคือ **เฟซบุ๊กเพจของรัฐบาล** ซึ่งเป็นเฟซบุ๊กเพจที่รัฐบาลประกาศชัดเจนว่าจะใช้เป็นช่องทางการสื่อสารออนไลน์กับประชาชนอย่างเป็นทางการ โดยมีกลุ่มนำเสนอเนื้อหาในลักษณะประชาสัมพันธ์ภารกิจต่าง ๆ ของรัฐบาล ตัวอย่างของเพจประเภทนี้ เช่น เพจ “ประยุทธ์ จันทร์โอชา Prayut Chan-o-cha” เพจ “สายตรงไทยนิยม” หรือเพจ “ไทยคู่ฟ้า” เป็นต้น

ส่วนประเภทที่ 2 คือ **เฟซบุ๊กเพจของ ‘เครือข่ายผู้สนับสนุน’** ซึ่งเป็นเฟซบุ๊กเพจที่ไม่ใช่ช่องทางการสื่อสารอย่างเป็นทางการของรัฐบาล แต่เนื้อหาหลักที่นำเสนอสะท้อนอุดมการณ์ว่าสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยเฟซบุ๊กเพจประเภทนี้อาจแบ่งแยกย่อยได้อีก 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 คือ **เฟซบุ๊กเพจของนักการเมืองและพรรคการเมือง** ทั้งที่ประกาศตนชัดเจนและมีแนวโน้มจะสนับสนุนพลเอกประยุทธ์ให้จัดตั้งรัฐบาลและเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปหลังการเลือกตั้ง เช่น เพจ “พรรคพลังประชารัฐ” เพจ “คนภูมิใจไทย” เพจ “พรรคชาติไทยพัฒนา Chartthaipattana Party” รวมถึงเพจของนักการเมืองในพรรคต่าง ๆ ที่สนับสนุนพลเอกประยุทธ์ เช่น เพจ “Anutin Charnvirakul” ของอนุทิน ชาญวีรกูล หัวหน้าพรรคภูมิใจไทย เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 คือ **เฟซบุ๊กเพจของสำนักข่าว** ซึ่งเป็นสำนักข่าวที่ระบุตัวตนของพนักงานและบรรณาธิการได้จริง แต่นำเสนอเนื้อหาที่มุ่งสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นหลัก โดยอาจเป็นได้ทั้งการใช้เฟซบุ๊กเพจเป็นภาคขยายการนำเสนอต่อจากสื่อดั้งเดิม เช่น เพจ “NationTV 22” เพจ “ไทยโพสต์” และการใช้เฟซบุ๊กเพจเป็นช่องทางการนำเสนอหลัก เช่น เพจ “TNEWS – ทินิวส์”

รูปแบบที่ 3 คือ **เฟซบุ๊กเพจของผู้ทรงอิทธิพล (Influencer)** ซึ่งเป็นบุคคลนอกรัฐบาลที่ใช้ตัวตนจริงในการสื่อสารบนโลกออนไลน์เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และโจมตีคู่แข่งทางการเมือง (บางคนอาจเคลื่อนไหวทางการเมืองบนโลกจริงด้วย) และมีผู้ติดตามจำนวนมาก

พอสสมควร เช่น เพลง “ผู้กองปู่เค็ม” ของร้อยเอกทรงกลด ชื่นชุมผล เพลง “หุทัย ม่วงบุญศรี” ของหุทัย ม่วงบุญศรี และเพลง “เหรียญทอง แน่นหนา” ของนายแพทย์เหรียญทอง แน่นหนา เป็นต้น

และรูปแบบที่ 4 คือ **เฟซบุ๊กเพจนิรนาม (Anonymous Facebook Page)** ซึ่งเป็นเฟซบุ๊กเพจที่ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั่วไปไม่ทราบแน่ชัดว่าผู้ก่อตั้งเป็นคนกลุ่มใด โดยอาจเกิดได้ทั้งจาก ‘คนใน’ หรือคนที่ใกล้ชิดกับรัฐบาลเป็นผู้ก่อตั้ง และจาก ‘คนนอก’ ที่ต้องการร่วมสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นผู้ก่อตั้งขึ้น¹ ดังจะเห็นจากการถกเถียงบนหน้าสื่อมวลชนและโลกออนไลน์อยู่บ่อยครั้งถึงเจ้าของที่แท้จริงของเฟซบุ๊กเพจเหล่านี้ (ข่าวเวิร์คพอยท์, 2561) ซึ่งถึงแม้ว่าการเปิดเฟซบุ๊กเพจนั้นผู้ก่อตั้งจะต้องลงทะเบียนยืนยันตัวตนในระบบของเฟซบุ๊กก่อน แต่การปกปิดที่มาและภูมิหลังของผู้ก่อตั้งต่อสาธารณชนนั้นก็อาจมองได้ว่า เฟซบุ๊กเพจเหล่านี้ถูกทำให้เสมือน ‘นิรนาม’ ในการรับรู้ของสาธารณชนได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสามารถระบุได้ว่าเฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้ล้วนมี ‘เป้าหมาย’ เดียวกัน นั่นคือสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ และทำลายภาพลักษณ์ของคู่แข่งให้หมดความชอบธรรมทางการเมือง

เนื่องจากเฟซบุ๊กเพจนิรนามนั้นไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ก่อตั้งได้ชัดเจน รวมถึงผู้ใช้ทั่วไปสามารถก่อตั้งเพจใหม่ขึ้นมาสนับสนุนรัฐบาลได้ง่ายด้วยเวลาเพียงไม่กี่นาที จึงไม่มีการเก็บฐานข้อมูลที่แน่นอนชัดเจนว่าในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง 2562 มีเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่เคลื่อนไหวสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์อยู่จำนวนกี่เพจ ดังนั้น การสำรวจภูมิทัศน์ของเฟซบุ๊กเพจประเภทนี้จึงเกิดจากการสังเกตปรากฏการณ์ในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง 2562 ของผู้วิจัยเอง โดยเริ่มสำรวจจากเพจซึ่งเป็นที่รู้จักหรือสร้างประเด็นถกเถียงบนโลกออนไลน์อยู่บ่อยครั้งก่อน จากนั้นจึงสังเกตเพจอื่น ๆ จากเมนู ‘เพจที่เกี่ยวข้อง’ (Related Pages) ของเฟซบุ๊ก เพื่อสำรวจว่ามีเพจใดอีกบ้างที่น่าเสนอเนื้อหาคล้ายคลึงกับเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ผู้วิจัยรู้จัก และมีความเคลื่อนไหวสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 โดยผู้วิจัยได้สืบค้นไปเรื่อย ๆ เท่าที่จะสำรวจพบได้ และสรุปออกมาเป็นภูมิทัศน์ของเฟซบุ๊กเพจนิรนาม

จากการสังเกตปรากฏการณ์ในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง 2562 ของผู้วิจัยพบว่า มีเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่เคลื่อนไหวสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ (เท่าที่สังเกตพบได้) จำนวนประมาณ 30 เพจ แต่เพจที่มียอดผู้ติดตามมากกว่า 50,000 คนขึ้นไปจะมีอยู่ด้วยกัน 14 เพจ ได้แก่ เพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” (669,196 คน), “ขอล้าน Like สนับสนุนให้ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายก” (320,813 คน), “ช่วยตูน” (314,343 คน), “ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก” (243,225 คน), “THE METTAD” (153,292 คน), “เชียร์ลุง” (144,677 คน), “หลานลุงตู้+ FC”

¹ ซึ่งประเภทหลังนี้มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดผู้ทรงอิทธิพลขนาดย่อม (Micro Influencer) และเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นเอง (User-Generated Content : UGC) ดังจะได้อธิบายต่อไปในบทที่ 2 (วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง)

(132,344 คน), “ปราชญ์ สามสี” (113,478 คน), “ลุงตู่มาแว้วๆๆๆ” (102,631 คน), “เสธPlay” (72,394 คน), “สติคะลูกกกก” (71,393 คน), “ลุงตู่ตูน” (67,276 คน), “ตบตีน” (63,934 คน), และ “เดินตามลุงตู่หมาไม่กัด” (57,965 คน)² โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกมาเป็นกรณีศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้จำนวน 3 เพจ ได้แก่ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตู่ตูน” ซึ่งจะได้อธิบายถึงสาเหตุและนัยสำคัญต่อไปในบทที่ 3 (วิธีการศึกษา)

ภาพที่ 1 : ภูมิทัศน์การรณรงค์ทางการเมืองบนเฟซบุ๊กเพจ
เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

เฟซบุ๊กเพจของรัฐบาล

ประยุทธ์ จันทร์โอชา Prayut Chan-o-cha | ไทยคู่ฟ้า | สายตรงไทยนิยม

เฟซบุ๊กเพจของเครือข่ายผู้สนับสนุน

นักการเมือง และพรรคการเมือง

พลังประชารัฐ | ภูมิใจไทย | สหประชาชาติ | Anutin Charnvirakul

สำนักข่าว

TNews | N | ดมช | ไทยโพสต์

ผู้ทรงอิทธิพล (Influencer)

ฟูกองปูเคิ้น | หฤทัย ม่วงบุญศรี | เจริญทอง แน่นหนา

เฟซบุ๊กเพจนิรนาม (Anonymous Facebook Page)

1,000,000 สอ | โต้ต้าน | ล้านชื่อ | The METTAD | โต้ต้าน

² สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2563

ภาพที่ 2 : เพชบุ๊กเพจนิรนามที่มียอดผู้ติดตามมากกว่า 50,000 คน และเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องในช่วงการเลือกตั้ง 2562

1.6 ขอบเขตการศึกษา

เนื่องจากปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกิดขึ้นในหลากหลายช่องทางการสื่อสารและมีระยะเวลาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัย โดยแบ่งออกเป็นขอบเขตด้านช่วงเวลาการศึกษา และขอบเขตด้านช่องทางการศึกษา

ในด้านช่วงเวลาการศึกษา ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเฉพาะช่วงฤดูกาลการเลือกตั้ง 2562 เพราะเป็นช่วงที่เครือข่ายผู้สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ใช้การรณรงค์ทางการเมืองบนโลกออนไลน์เพื่อสู้ศึกเลือกตั้งกันอย่างเข้มข้น จนปรากฏเป็นประเด็นข่าวผ่านหน้าสื่อมวลชนอยู่บ่อยครั้ง (กล้า สมทวนิช, 2562) โดยจะเริ่มศึกษาตั้งแต่วันที่ประกาศพระราชกฤษฎีกาเลือกตั้ง (23 มกราคม 2562) จนถึงวันที่คณะรัฐมนตรีถวายสัตย์ปฏิญาณเข้ารับตำแหน่ง (16 กรกฎาคม 2562)

สาเหตุที่ผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลาการศึกษาให้ล่วงเลยหลังวันเลือกตั้ง 24 มีนาคม 2562 ไปเกือบ 4 เดือนนั้น เพราะการเลือกตั้งครั้งนี้ไม่สามารถระบุผู้ชนะหรือฝ่ายที่จะเป็นผู้นำจัดตั้งรัฐบาลได้อย่างทันทีทันใดหลังการเลือกตั้ง แต่ต้องผ่านกระบวนการเจรจาผลประโยชน์ การต่อรองตำแหน่งกับพรรคต่าง ๆ เพื่อชกแจงให้มาร่วมจัดตั้งรัฐบาล รวมถึงการโหวตเลือกนายกรัฐมนตรีในรัฐสภา ซึ่งกระบวนการทั้งหมดกินเวลายาวนานหลายเดือน ดังนั้น ถึงแม้จะผ่านพ้นวันเลือกตั้งและเสร็จสิ้นการลงคะแนนเสียงของประชาชนแล้ว แต่เฟซบุ๊กเพจที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาก็ยังคงเคลื่อนไหวอย่างเข้มข้นเพื่อชี้ให้เห็นว่า เหตุใดรัฐบาลพลเอกประยุทธ์จึงสมควรได้จัดตั้งรัฐบาลต่อไปในสมัยหน้า และเหตุใดคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์จึงไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้ามาบริหารประเทศ ผู้วิจัยจึงกำหนดช่วงเวลาการศึกษาให้ไปสิ้นสุด ณ วันที่ 16 กรกฎาคม 2562 ซึ่งคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์สมัยที่ 2 ถวายสัตย์ปฏิญาณตนเข้ารับตำแหน่ง

ในด้านช่องทางการศึกษา ถึงแม้ว่าการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 จะปรากฏผ่านกลยุทธ์หลายรูปแบบและหลายช่องทางการสื่อสาร แต่ในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเฉพาะการรณรงค์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ ‘เฟซบุ๊ก’ (Facebook) เนื่องจากเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่พรรคการเมืองและประชาชนนิยมใช้สื่อสารในช่วงการเลือกตั้ง 2562 มากที่สุด (เดอะบางกอกอินไซด์, 2562) โดยจะศึกษาจากเฟซบุ๊กเพจของ **เครือข่ายผู้สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ที่ ‘นิรนาม’ (Anonymous Facebook Page)** เท่านั้น โดยไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อระบุว่าการรณรงค์ทางการเมืองจากเฟซบุ๊กเพจดังกล่าวมีคนกลุ่มใดเป็นผู้ปฏิบัติการอยู่เบื้องหลัง (เป็นคนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล หรือเป็นกลุ่มคนนอกที่มีอุดมการณ์หรือเป้าหมายคล้ายคลึงกัน)

สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะเฟซบุ๊กเพจของเครือข่ายผู้สนับสนุนที่นิรนาม เพราะมองว่า เฟซบุ๊กเพจเหล่านี้เกิดและเติบโตจากโลกออนไลน์เป็นหลัก โดยไม่ได้เชื่อมโยงกับเครือข่ายความสัมพันธ์ การเคลื่อนไหวบนพื้นที่โลกจริง หรือการสื่อสารผ่านช่องทางอื่น ๆ มากนัก (ดังเช่น เฟซบุ๊กเพจของเครือข่ายผู้สนับสนุนที่เป็นสำนักข่าวหรือผู้ทรงอิทธิพลบางคน) จึงเป็นกรณีที่น่าสนใจนำมาใช้ศึกษาปรากฏการณ์การสื่อสารที่เกิดขึ้นบนโลกสื่อสังคมออนไลน์ได้ดี นอกจากนั้น ถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าเฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้มีใครกลุ่มใดเป็นผู้ก่อตั้ง (ซึ่งไม่ใช่เป้าหมายหลักของวิทยานิพนธ์นี้) แต่การเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายของเฟซบุ๊กเพจประเภทนี้ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 และประเด็นด้านการวางบทบาทความ ‘นิรนาม’ ในการสื่อสารนั้นก็มีความน่าสนใจให้ศึกษามากกว่า เฟซบุ๊กเพจประเภทอื่น ๆ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์การรณรงค์ทางการเมืองเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในช่วงการเลือกตั้ง 2562

1.7 นิยามศัพท์

เนื่องจากในสมมติฐานที่ผู้วิจัยต้องการพิสูจน์ยังคงมีศัพท์บางคำที่อาจกำกวมและตีความได้หลายแนวทาง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอนิยามศัพท์ 3 คำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายตรงกัน ได้แก่ ‘วัฒนธรรมร่วมสมัยบนสื่อสังคมออนไลน์’ ‘ชุดอุดมการณ์ซึ่งครองอำนาจนำในสังคมไทย’ และ ‘การขยายผลทางการเมือง’

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ระบุความหมายของ ‘วัฒนธรรม’ ไว้ว่า “วิถีชีวิตของหมู่คณะที่แสดงออกทางพฤติกรรม ภาษา และกิจกรรมของสังคม” ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของไทย และวัฒนธรรม ‘ร่วมสมัย’ ที่ก่อตัวขึ้นมาในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง เช่น วัฒนธรรมการชื่นชอบศิลปินเกาหลี วัฒนธรรมนิยมศิลปะแบบเรียบง่าย (Minimalism) หรือวัฒนธรรมการท่องเที่ยวต่างประเทศด้วยตนเอง ดังนั้นคำว่า ‘วัฒนธรรมร่วมสมัยบนสื่อสังคมออนไลน์’ ในวิทยานิพนธ์นี้จึงหมายถึง วิถีการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ในสมัยปัจจุบัน

ส่วนคำว่า ‘ชุดอุดมการณ์ซึ่งครองอำนาจนำในสังคมไทย’ ในวิทยานิพนธ์นี้หมายถึง อุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ ‘ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์’ โดยผู้วิจัยจะอภิปรายถึงรากฐานและจุดกำเนิดเพิ่มเติมในบทที่ 2 (วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง)

และสุดท้าย คำว่า ‘การขยายผลทางการเมือง’ ในวิทยานิพนธ์นี้หมายถึง การนำเนื้อหาจากการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจนิรนามเพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

ไปขยายผลต่อให้เป็นประเด็นทางการเมืองโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่น ๆ เช่น การให้ความเห็นของ
นักการเมือง หรือการยื่นฟ้องร้องดำเนินคดีโดยกลุ่มบุคคลหรือองค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ เป็นต้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะได้สำรวจถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ วรรณกรรมเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัย วรรณกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารของรัฐบาล กองทัพ และเครือข่ายผู้สนับสนุนใน ประเทศไทย วรรณกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารของรัฐบาลและเครือข่ายผู้สนับสนุนใน ต่างประเทศ และวรรณกรรมเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 2562

2.1 วรรณกรรมเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัย โดยจะสำรวจทั้งสิ้น 8 ทฤษฎีและแนวคิด ได้แก่ การครองอำนาจนำ (Hegemony) ข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือน (Fake News and Disinformation) กระบวนการสร้างกรอบโครง (Framing Process) การรณรงค์ทางการเมือง (Political Campaign) พื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) การเมืองของเผด็จการ (Authoritarian Politics) และห้วคະแนนการเลือกตั้งและผู้ทรงอิทธิพลขนาดย่อม (Election Canvasser & Micro Influencer)

2.1.1 การครองอำนาจนำ (Hegemony)

การครองอำนาจนำ (Hegemony) เป็นแนวคิดที่ถูกเสนอขึ้นโดยอันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) ซึ่งเป็นนักคิดที่ต้องการพัฒนาต่อขอตฤษฎีมาร์กซิสต์ (Marxist Theory) และปรับปรุงตัวแบบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างส่วนล่าง (Infrastructure) และโครงสร้างส่วนบน (Superstructure) ให้สมบูรณ์ขึ้น จากเดิมทฤษฎีมาร์กซิสต์เชื่อว่าโครงสร้างส่วนล่าง (เศรษฐกิจและวิถีการผลิต) เป็นตัวหลักในการกำหนดความเปลี่ยนแปลงและความเป็นไปของสังคม ขณะที่กรัมสกีเสนอว่า ความสลับซับซ้อนของ โครงสร้างส่วนบน (ประชาสังคม การเมือง วัฒนธรรม และอุดมการณ์) ก็มีส่วนสำคัญและมีส่วนกำหนดความเป็นไปของสังคมเช่นเดียวกัน ดังนั้น การวิเคราะห์ทฤษฎีมาร์กซิสต์ตามแนวทางของกรัมสกีจึงเน้นศึกษาการเมืองของโครงสร้างส่วนบน ควบคู่ไปกับการเมืองของโครงสร้างส่วนล่าง (วัชรพล พุทธิรักษา, 2557: 120-121)

แม้ว่ากรัมซีจะให้ความสนใจกับโครงสร้างส่วนบนและกลไกเชิงอุดมการณ์ที่ทำงานอยู่ในสังคม แต่กรัมซีกลับไม่เคยเสนอคำนิยามอย่างเป็นทางการของแนวคิด ‘การครองอำนาจนำ’ (Hegemony) อย่างไรก็ตาม คำนิยามหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับในหมู่นักทฤษฎีสังคมศาสตร์คือคำนิยามของ กวิน วิลเลียมส์ (Gwyn Williams) ซึ่งระบุไว้ว่า การครองอำนาจนำเป็นภาวะที่วิถีชีวิตถูกครอบงำ และความคิดเรื่องความเป็นจริง (Concept of Reality) ถูกทำให้เป็นหนึ่งเดียวและแพร่กระจายไปทั่วสังคมผ่านทุกสถาบันทางสังคม ธรรมเนียม ศิลธรรม ขนบธรรมเนียม ศาสนา และหลักการทางการเมืองในทุกระดับความสัมพันธ์ทางสังคม (Williams, 1960: 587)

การครองอำนาจนำเกิดขึ้นในพื้นที่ของโครงสร้างส่วนบนด้วยการสร้างสรรค์ของปัญญาชนในกลุ่มชนชั้นนำ โดยพวกเขาจะสร้างสิ่งที่เรียกว่า ‘โลกทัศน์แบบสามัญ’ (Common Sense) ซึ่งหมายถึงโลกทัศน์ที่ถูกทำให้กลายเป็นบรรยายทางสังคมวัฒนธรรมของปัจเจกทั่วไปอย่างยินยอมพร้อมใจ (Consent) โดยปราศจากการใช้เหตุผลในเชิงวิพากษ์ เป็นการมองโลกที่ถูกสร้างขึ้นโดยชนชั้นปกครองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชนชั้น และควบคุมโลกทัศน์ของชนชั้นผู้อยู่ใต้อำนาจให้เป็นไปในทิศทางที่ชนชั้นนำต้องการ (Bocock, 1986: 46) สิ่งเหล่านี้จะทำงานผ่าน ‘ประชาสังคม’ (Civil Society) อันประกอบไปด้วยสถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่เป็นแหล่งรวมความสัมพันธ์ของผู้คน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชน โดยสถาบันดังกล่าวจะทำหน้าที่สร้าง ‘ชุดอุดมการณ์’ (Ideology) ขึ้นมาตามความต้องการของกลุ่มชนชั้นนำ และดำเนินการส่งต่อ สืบทอด และแพร่กระจายอุดมการณ์เหล่านั้นให้กลายเป็นบรรยายทางสังคม (Naturalization) จนแม้แต่กลุ่มคนที่เสียประโยชน์จากอุดมการณ์ดังกล่าวก็ยังยอมรับและมองว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (Scott, 1985: 322) ซึ่งกลไกเชิงอุดมการณ์เช่นนี้เป็นมิติที่รัฐจะใช้ในการควบคุมประชาชนควบคู่ไปกับมิติการบังคับและใช้กำลัง (Coercion) อันเป็นรากฐานของทุกสังคมการเมือง (Political Society)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้อำนาจนำตามทฤษฎีแล้วจะเป็นกลไกที่แทรกซึมเข้าไปอยู่ในทุกองคาพยพของสังคม แต่ในทางปฏิบัติ พื้นที่ทางสังคมบางครั้งอาจมี ‘ช่องว่าง’ (Social Space) ซึ่งอำนาจนำจากชนชั้นปกครองแทรกซึมลงไปไม่ถึง และเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้คนทั่วไปสร้างชุดความเชื่อและวิถีชีวิตของกลุ่มตนเองขึ้นมาได้ (Scott, 1985: 328) จนมีโอกาที่อำนาจนำของชนชั้นปกครองจะตกอยู่ในภาวะ ‘วิกฤต’ (Crisis of Hegemony) และสูญเสียความยินยอมพร้อมใจ (Consent) ได้ โดยเกิดได้จากหลายสาเหตุ เช่น ชนชั้นปกครองสูญเสียศรัทธาและความเห็นพ้องในอำนาจของตนให้กับกลุ่มพลังอื่นซึ่งสร้างชุดความเชื่อขึ้นมาท้าทาย หรือกลุ่มพลังผู้ถูกกดขี่รับรู้ชุดข้อมูลใหม่ ๆ จนก้าวข้ามความเฉื่อยชาทางการเมือง (Political Passivity) และลุกขึ้นท้าทายอำนาจของชนชั้นปกครอง (Reed, 2012: 561-591) ดังนั้น หากกลุ่มชนชั้นผู้ถูกกดขี่ต้องการอิสรภาพ

และศักยภาพที่จะเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางสังคมที่เป็นอยู่ พวกเขาจะต้อง ‘สร้างโลกทัศน์สามัญใหม่’ ที่ไม่ยึดโยงกับชุดความคิดเดิมของชนชั้นปกครองขึ้นมาให้ได้ เพื่อเอาชนะโลกทัศน์ที่ชนชั้นปกครองสร้างขึ้น (วัชรพล พุทธรักษา, 2557: 164)

เมื่อพิจารณาถึง ‘ชุดอุดมการณ์ซึ่งครองอำนาจนำอยู่ในสังคมไทย’ จะพบว่ามีารก่อร่างสร้างตัวมาอย่างยาวนาน และชัดเจนมากขึ้นในช่วงที่อาณาจักรรัตนโกสินทร์เริ่มพัฒนาเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ โดยใน ‘รัฐสมบูรณาญาสิทธิในสยาม 2435-2475’ ของสมเกียรติ วันทะนะ (2533) ได้ระบุว่า การครอบครองความเป็น ‘เจ้าแห่งอุดมการณ์’ ของผู้ปกครอง (กษัตริย์) ในสังคมไทย มีรากฐานสำคัญมาจากการปฏิรูประบบราชการในสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2435) เพราะเป็นการดึงอำนาจจากเดิมที่เคยกระจายอยู่ตามหัวเมืองต่าง ๆ เข้าสู่ศูนย์กลางที่เมืองหลวง ทำให้กษัตริย์จากเดิมที่เคยปกครองเมืองต่าง ๆ ได้แบบหลวม ๆ และต้องพึ่งพาเจ้าเมืองเป็นอย่างมาก ก็รวบอำนาจการบริหารมาไว้ที่กรุงเทพได้อย่างเบ็ดเสร็จ และเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (สมเกียรติ วันทะนะ, 2533: 35-36)

การดึงอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางได้ทำให้กษัตริย์มีพระราชอำนาจมากขึ้น และหลอมรวมตนเองเข้าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของชาติหรือราชอาณาจักร จนเริ่มก่อตัวเป็นอุดมการณ์ ‘**กษัตริย์เท่กับชาติ**’ ขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยเน้นย้ำว่า “พระเจ้าแผ่นดินเป็นเสมือนหนึ่งวัดอยู่ที่แทนชาติ ผู้ใดไม่นับถือพระเจ้าแผ่นดิน ก็เหมือนไม่นับถือชาติไทย” หรือ “พระมหากษัตริย์เปรียบเสมือนเป็นศีรษะของบ้านเมือง ถ้าขาดศีรษะ บ้านเมืองก็จะไม่สามารถอยู่รอดได้” (สมเกียรติ วันทะนะ, 2533: 36) เมื่อผนวกกับการที่กษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ (ผู้นับถือพุทธศาสนา) และอัครศาสนูปถัมภก (ผู้ทะนุบำรุงศาสนา) คำขวัญ ‘ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์’ จึงถือกำเนิดขึ้นเป็นแกนหลักของชาติพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนธงชาติเป็นธงไตรรงค์ 3 สี และยังคงครองความเป็นอำนาจนำของสังคมไทยผ่านสถาบันครอบครัว ระบบการศึกษา และสื่อมวลชนมาจนถึงปัจจุบัน

ถึงแม้ว่าอุดมการณ์ ‘ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์’ จะถูกทำให้เจือจางลงไปหลังการปฏิวัติ 2475 แต่หลังจากปี พ.ศ.2490 เป็นต้นมาเมื่อฝ่ายกษัตริย์นิยมเริ่มกลับมาใช้อำนาจนำทางการเมืองอีกครั้ง อุดมการณ์ดังกล่าวจึงกลับมามีบทบาทนำในสังคมอีกครั้ง แต่มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมากขึ้น โดยเสนอขึ้นเป็นวาทกรรมใหม่ที่เรียกว่า ‘**พระมหากษัตริย์อยู่เหนือการเมือง**’ ซึ่งใน ‘ประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์อยู่เหนือการเมือง : ว่าด้วยประวัติศาสตร์การเมืองไทยสมัยใหม่’ ของธงชัย วินิจจะกุล (2556) ได้อธิบายว่าพระมหากษัตริย์อยู่เหนือการเมืองไม่ได้หมายถึงการกีดกันให้กษัตริย์อยู่ ‘นอกระบบการเมือง’ ดังที่คณะราษฎรตั้งใจไว้ แต่เป็นการยกกษัตริย์ให้อยู่ในตำแหน่งซึ่ง ‘เหนือกว่าระบบการเมืองปกติ’ กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีศีลธรรมสูงส่งแตกต่างจากนักการเมืองในระบบปกติที่มักจะคดโกงและทุจริต

เป็นผู้ที่ไม่มีผลประโยชน์ใด ๆ ในทางการเมือง และจะเข้ามาแก้ไขวิกฤตการณ์ของชาติในยามที่
 นักการเมืองสร้างปัญหา ดังจะเห็นจากบทบาทในช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 และพฤษภาทมิฬ
 2535 ที่ถูกนำมาผลิตซ้ำอยู่บ่อยครั้งผ่านหน้าสื่อมวลชน (ธงชัย วินิจจะกุล, 2556: 43-44) อุดมการณ์
 ดังกล่าวได้ยกฐานะของกษัตริย์ให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประวัติศาสตร์ และ
 ยิ่งตอกย้ำให้เห็นถึงการผูกโยงกษัตริย์ให้หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกับชาติ ('กษัตริย์เท่ากับชาติ') ไม่ได้
 เป็นส่วนหนึ่งของเกมการเมืองในระบบ รวมถึงเน้นย้ำให้เห็นว่าแม้จะผ่านการเปลี่ยนแปลงการ
 ปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว แต่อุดมการณ์ 'ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์' ก็ไม่เคย
 จางหายไปจากอำนาจนำในสังคมไทย

เมื่อนำแนวคิดการครองอำนาจนำมาประยุกต์ใช้กับวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยมองว่ากลไกเชิง
 อุดมการณ์ทำงานอยู่กับปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาใน 2 ระดับ ระดับแรก การที่เครือข่าย
 ผู้สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เลือกใช้รูปแบบการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์ที่สอดคล้องกับ
 วัฒนธรรมการสื่อสารของคนในสังคมย่อมถือเป็นการใช้กลไกอุดมการณ์ประเภทหนึ่ง เพราะเป็นความ
 พยายามแปรรูปการสื่อสารของฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลจากที่เคยมีลักษณะเชิงบังคับ แข็งทื่อ และ
 เสพยาก ให้กลายเป็นรูปแบบที่ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของคนในสังคม และแทรกซึมเนื้อหาที่ต้องการ
 สื่อสารไปสู่ประชาชนอย่างแนบเนียนมากขึ้น

ขณะเดียวกันในระดับที่ 2 นอกจากจะเลือกใช้รูปแบบที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมการสื่อสาร
 ของคนในสังคมแล้ว เพชบุ๊คเพจนิรนามต่าง ๆ ยังได้นำเสนอประเด็นที่สอดคล้องไปกับอำนาจนำ
 ของสังคมไทยอีกด้วย จนอาจกล่าวได้ว่า เพชบุ๊คเพจเหล่านี้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของประชาสังคม
 (Civil Society) ที่ช่วยส่งผ่านอำนาจนำของรัฐให้แพร่กระจายและดำรงอยู่ในสังคมต่อไป

CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.1.2 ข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือน (Fake News and Disinformation)

แนวคิดเกี่ยวกับข่าวปลอม (Fake News) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นเพื่ออธิบายปรากฏการณ์
 การแพร่กระจายของ 'ข่าวปลอม' ในโลกยุคอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งถึงแม้ว่าข่าวปลอม
 จะไม่ใช่ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ แต่ในอดีตก่อนยุคอินเทอร์เน็ต ข่าวปลอมมักจะถูกรองออกไปจาก
 ความสนใจของสังคมได้ง่ายกว่าโดยสื่อกระแสหลัก ซึ่งทำหน้าที่เสมือนเป็น 'ยามเฝ้าประตูข่าวสาร'
 (News Gatekeeper) ของผู้คนในสังคมยุคนั้น แต่การมาถึงของยุคอินเทอร์เน็ตได้ทำลายสภาวะ
 ยามเฝ้าประตูข่าวสารของสื่อกระแสหลักจนแทบจะหมดสิ้น เพราะอินเทอร์เน็ตได้เปิดพื้นที่ให้
 คนทั่วไปที่ไม่ได้เป็นนักข่าว (Non-journalist) สามารถผลิตและส่งต่อข้อมูลข่าวสารไปสู่มวลชน
 ในวงกว้างได้แทบจะตลอดเวลา จนมีคำกล่าวที่ว่า "ทุกวันนี้ใคร ๆ ก็ตั้งตัวเป็นสำนักข่าวได้"

(Tandoc, Lim, & Ling, 2018: 138-139) พบว่ากับพฤติกรรมของผู้รับสื่อที่เริ่มหันมารับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น จากเดิมที่อาจเคยติดตามข่าวจากสถานีโทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์เป็นหลักก็เปลี่ยนมาเป็นการอ่านข่าวจากเฟซบุ๊กหรือไลน์ที่กลุ่มเพื่อนส่งต่อกันมา ปรากฏการณ์ดังกล่าวย่อมส่งผลให้ข่าวปลอมที่ไร้การกลั่นกรองจากสำนักข่าวมืออาชีพถูกรับรู้และแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วจนยากจะควบคุมได้ (อิสริยะ ไพรีพายุฤทธิ์, 2560)

อย่างไรก็ตาม คำว่า ‘ข่าวปลอม’ (Fake News) เป็นนิยามกว้าง ๆ ที่อธิบายความหมายถึงข้อมูลเท็จบนโลกออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันมักถูกแบ่งย่อยออกเป็น 2 รูปแบบตามเกณฑ์ของเจตนา รูปแบบแรกคือ ‘**Misinformation**’ หรือข้อมูลเท็จที่ถูกรับรู้และส่งต่อ ๆ กันไปโดย ‘ไม่ได้เจตนา’ (เข้าใจผิดว่าเป็นข้อมูลจริง จึงรับรู้และส่งต่อข้อมูลนั้นต่อไป) โดยอาจเกิดจากผู้สื่อข่าวที่ขาดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เช่น ไม่รู้วิธีตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล หรือเชื่อว่าข้อมูลที่คนใกล้ชิดส่งต่อมาทางสื่อสังคมออนไลน์คือสิ่งที่ถูกต้องทั้งหมด (นันทิกา หนูสม และ วิโรจน์ สุทธิสีมา, 2562: 39)

ส่วนรูปแบบที่ 2 คือ ‘**Disinformation**’ หรือข้อมูลเท็จที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาอย่าง ‘จงใจ’ ให้แนบเนียนเหมือนกับข้อมูลจริง เพื่อบิดเบือนให้คนสับสนและโน้มน้าวไปตามเป้าหมายที่วางไว้ (Ireton & Posetti, 2018: 46-47) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายบนโลกออนไลน์ในปัจจุบัน เช่น การนำเสนอข่าวเชิง ‘คลิกเบท’ หรือการโพสต์ข่าวปลอมโดยตัดต่อภาพและประดิษฐ์คำในพาดหัวข่าวให้น่าตื่นตาตื่นใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้คนคลิกเข้าไปอ่านข่าวและรับรายได้จากโฆษณา (วิริยาภรณ์ ทองสุข, 2559: 1) รวมถึงการสร้างข่าวปลอมเพื่อใส่ร้ายป้ายสีฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง (BBC Trending, 2016) ที่สำคัญกว่านั้น นอกจากฝั่งผู้ผลิตจะจงใจสร้างข้อมูลเท็จขึ้นมาแล้ว ในฝั่งผู้รับสื่อเองแม้จะมีหลักฐานออกมาตอบโต้แล้วว่าเป็นข้อมูลเท็จ แต่บางคนก็ยังคงเลือกที่จะเชื่อคล้อยตาม และจงใจส่งต่อข้อมูลเหล่านั้นต่อไป เพราะเป็นสิ่งที่ตรงกับความเชื่อและอุดมการณ์ของตน (เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า ‘การยืนยันโดยอคติ’ หรือ ‘Confirmation Bias’) (Kavanagh & Rich, 2018: 82-83) เช่น การรับและส่งต่อข้อมูลแง่ลบเกี่ยวกับบุคคลที่อยู่ในข่ายการเมืองฝั่งตรงข้ามกับตน แม้จะรับรู้อยู่แล้วว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นข่าวปลอม หรือต่อมากจะมีหลักฐานออกมายืนยันว่าข้อมูลเหล่านั้นไม่เป็นความจริง แต่ผู้รับสื่อบางคนก็ ‘จงใจ’ เผยแพร่ข่าวปลอมเหล่านั้นต่อไป เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและทำให้ความจริงสอดคล้องกับระบบคุณค่าที่ตนเชื่อ (Mayka, 2020) ดังนั้น ประเด็นสำคัญของข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือนจึงไม่ได้อยู่ที่ตัวผู้ผลิตเท่านั้น แต่ผู้รับสื่อที่ร่วมด้วยช่วยกันยืนยัน สนับสนุน และส่งต่อข้อมูลก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้ข้อมูลเท็จแพร่กระจายต่อไปในวงกว้างเช่นกัน

นอกจาก ‘Misinformation’ และ ‘Disinformation’ แล้ว ยังมีนิยามอีกหนึ่งคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับหมวดหมู่ข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือน นั่นคือ ‘**Mal-information**’

ซึ่งหมายถึงข้อมูลที่มีพื้นฐานข้อเท็จจริง แต่ถูกปล่อยออกมาในช่วงเวลาหนึ่งเพื่อมุ่งทำลายบุคคล องค์กร หรือประเทศอย่างมีเจตนาร้าย เช่น การเปิดเผยรสนิยมทางเพศหรืออีเมลส่วนตัวของ บุคคลหนึ่งเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือหรือลดความชอบธรรมในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง (Ireton & Posetti, 2018: 46) ซึ่งถึงแม้ข้อมูลประเภทนี้จะไม่ใช่ข่าวปลอมและข้อมูลที่ บิดเบือน แต่ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของ ‘ความผิดปกติทางข้อมูลข่าวสาร’ (Information Disorder) โดยหยิบยกข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการโจมตีและทำลายล้างกัน

อย่างไรก็ตามในความเป็นจริง 3 คำนิยามข้างต้นอาจไม่สามารถแยกขาดจากกันได้โดย สมบูรณ์ เช่นในบางกรณี ข้อมูลเท็จชุดหนึ่งอาจถูกประกอบสร้างขึ้นมาอย่างจงใจเพื่อโจมตีบุคคลหนึ่ง (เป็น Disinformation) แต่ถูกนำไปเผยแพร่และส่งต่อโดยบุคคลอื่น ๆ ที่เชื่อว่าข้อมูลนั้นเป็น ข้อเท็จจริง (เป็น Misinformation) หรือกรณีการเผยแพร่ข้อเท็จจริงเพื่อมุ่งทำร้ายบุคคลหนึ่ง (เป็น Mal-information) แต่ต่อมาข้อมูลชุดนั้นถูกนำไปขยายความ เสริมแต่ง และประกอบสร้าง จนกลายเป็นข้อมูลบิดเบือนที่มุ่งโจมตีบุคคลนั้นอย่างเข้มข้นมากขึ้น (เป็น Disinformation) ดังนั้น อนาคตของข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือนจึงมีความสลับซับซ้อนและทำงานอยู่ในหลายระดับ

ผลกระทบของปัญหาข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือนบนโลกออนไลน์นั้นได้รับความสนใจ มากขึ้นจากสังคมโลก โดยเฉพาะในช่วงการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ.2016 ซึ่งฝ่ายผู้สนับสนุนโดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) ถูกวิจารณ์ว่าพยายามปลุกปั่นข้อมูลที่บิดเบือน ขึ้นมาบนโลกออนไลน์เพื่อเรียกคะแนนเสียงให้กับทรัมป์ และโจมตีคู่แข่งอย่างฮิลลารี คลินตัน (Hillary Clinton) ให้พ่ายแพ้ในการเลือกตั้ง เช่น ระบุว่าคลินตันเป็นผู้ให้การสนับสนุนผู้ก่อการร้าย ขณะเดียวกันก็ระบุว่าทรัมป์เป็นบุคคลที่ได้รับคำยกย่องจากสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิส จนกลายเป็นข้อถกเถียงว่าข้อมูลที่บิดเบือนบนโลกออนไลน์นั้นส่งผลสะท้อนต่อผลการเลือกตั้ง ประธานาธิบดีมากน้อยเพียงใด (Allcott & Gentzkow, 2017) อย่างไรก็ตาม รัฐบาลหลายประเทศ กลับ ‘มีความพยายามอย่างเป็นสถาบัน’ ที่จะเลือกปฏิบัติกับการนิยามและการจัดการ ข่าวปลอม เช่น กรณีที่โดนัลด์ ทรัมป์เรียกสำนักข่าวซึ่งวิพากษ์วิจารณ์ตนว่าเป็น ‘Fake News’ แต่กลับปล่อยผ่านข่าวปลอมที่ใส่ร้ายคู่แข่งทางการเมืองของตน (Wendling, 2018) ขณะเดียวกัน ในปี 2562 ประเทศไทยได้จัดตั้งศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti-Fake News Center) ขึ้นมาใน กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ด้วยความมุ่งหวังที่จะตัดวงจรข่าวปลอมก่อนแพร่กระจายไป บนโลกออนไลน์ (เดอแอสแตนดาร์ด, 2562) แต่ศูนย์ดังกล่าวกลับถูกตั้งคำถามจากสังคมว่ามีความ เป็นกลางทางการเมืองมากน้อยเพียงใด เช่น มีการดำเนินคดีกับเนื้อหาประเภทหนึ่งที่รัฐบาลมองว่า เป็นข่าวปลอม แต่กลับละเลยการกำกับดูแลเนื้อหาอีกประเภทหนึ่งที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนรัฐบาล

รวมถึงนิยามคำว่า ‘ข่าวปลอม’ ของคุณดังกล่าวยังเป็นที่ยอมรับร่วมกันของคนในสังคมหรือไม่ เช่น การแสดงความคิดเห็นในวิทยานิพนธ์รัฐบาลจะถือเป็นข่าวปลอมหรือไม่ เป็นต้น

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยจะนำแนวคิดเกี่ยวกับข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือนมาใช้ โดยสำรวจว่าเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษาได้ผลิตข่าวปลอมหรือข้อมูลที่บิดเบือนขึ้นมาสนับสนุนรัฐบาล และโจมตีคู่แข่งทางการเมืองในลักษณะใดบ้าง มีสถาบันใดที่ออกมากำกับดูแลหรือสร้างความชอบธรรมให้เนื้อหาดังกล่าวดำรงอยู่ต่อไปได้หรือไม่ รวมถึงผู้คนบนสื่อสังคมออนไลน์แสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาเหล่านั้นไปในทิศทางใด ยอมรับหรือสนับสนุนข้อมูลที่บิดเบือนหรือไม่ อย่างไร

2.1.3 กระบวนการสร้างกรอบโครง (Framing Process)

กระบวนการสร้างกรอบโครง (Framing Process) เป็นทฤษฎีที่ถูกเสนอขึ้นโดยเออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) โดยใน ‘*Mass Communication Theory : Foundations, Ferment, and Future*’ ของ Stanley J. Baran และ Dennis K. Davis (2015) ได้อธิบายทฤษฎีนี้ไว้ว่า สื่อมวลชนสามารถกำหนดมุมมองการรับรู้ (Perception) ที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งของผู้รับสื่อผ่าน ‘กรอบ’ (Frame) ที่วางไว้ เช่น การเลือกใช้ประเด็น การเลือกใช้ภาพ หรือการใช้ภาษา ซึ่งสามารถชี้นำความคิดของผู้รับสื่อให้เป็นไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่งได้ (Baran & Davis, 2015: 399)

กอฟฟ์แมนอธิบายต่อไปว่า เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะมนุษย์มักจะสร้างชุดของ ‘แผนผัง’ (Scheme) จำนวนมากไว้ในสมองโดยอัตโนมัติ เพื่อเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันรวมไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน ดังนั้น เมื่อเห็นคำหรือภาพหนึ่ง ๆ ปรากฏขึ้นมา มนุษย์ก็จะนึกถึงคำอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงไว้ในหมวดหมู่เดียวกันด้วย การเชื่อมโยงในสมองโดยอัตโนมัติเช่นนี้ส่งผลต่อมุมมองการรับรู้ทัศนคติ และการแสดงออกของมนุษย์ที่มีต่อเรื่องหนึ่ง ๆ ได้ (Baran & Davis, 2015: 390)

กระบวนการสร้างกรอบโครงดังกล่าวอาจเกิดขึ้นโดยที่ผู้ผลิตข่าวสารไม่ได้ตั้งใจ แต่ในบางกรณี ผู้ผลิตข่าวสารที่มีเป้าหมาย (Agenda) บางอย่างก็อาจใช้ประโยชน์จากแผนผังนี้มาสร้างกรอบโครงของการสื่อสาร โดยจงใจเน้นประเด็น คำ หรือภาพที่เชื่อมโยงกับแผนผังที่ต้องการ และกีดกันประเด็น คำ หรือภาพอื่น ๆ ที่จะทำให้การสื่อสารไม่ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้ผลิตข่าวสารเลือกใช้คำว่า ‘รัฐบาลเตรียมสลายการชุมนุม’ ในการส่งข้อมูลข่าวสาร คนก็มักจะเชื่อมโยงไปถึงความรุนแรงและความวุ่นวาย แต่หากเลือกใช้คำว่า ‘รัฐบาลเตรียมขอคืนพื้นที่’ แก่ มุมการตีความต่อประเด็นนั้นก็เปลี่ยนแปลงไปในเชิงบวกมากขึ้น หรือในกรณีเหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มพระสงฆ์ที่พุทธมณฑลเมื่อปี พ.ศ.2559 สื่อบางสำนักได้เลือกใช้ภาพข่าวในมุมที่พระสงฆ์กำลังเข้าล็อกคอกทหาร ซึ่งอาจทำให้ผู้รับสื่อตีความว่ากลุ่มพระสงฆ์เป็นผู้เริ่มก่อความวุ่นวายในเหตุการณ์

ขณะที่อีกสำนักหนึ่งได้เลือกใช้ภาพข่าวในมุมที่พระสงฆ์กำลังเจรจากับทหารอย่างสงบ ซึ่งอาจทำให้การตีความของผู้รับสื่อเปลี่ยนแปลงไปในอีกแนวทางหนึ่ง เป็นต้น

กระบวนการสร้างกรอบโครงเช่นนี้ได้รับการถกเถียงกันถึงหลักจรรยาบรรณในวงการสื่อสารมวลชนอยู่บ่อยครั้ง เพราะมันไม่ใช่การรายงานข่าวปลอม (Fake News) หรือรายงานสิ่งคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงซึ่งผิดจรรยาบรรณของสื่อมวลชนอย่างชัดเจน แต่เป็นเพียงการ ‘เลือก’ บางแง่มุมให้โดดเด่นขึ้นมาในการรับรู้ของผู้รับสื่อ (Dominant Reality) และชี้นำทิศทางการตีความหรือทัศนคติที่มีต่อสถานการณ์นั้น ๆ (Baran & Davis, 2015: 397) ซึ่งบางคนมองว่าผู้รับสื่อมีวิจารณญาณเพียงพอที่จะแยกแยะได้ว่ากรอบโครงที่ผู้ผลิตข่าวสารนำเสนอมานั้นมีเป้าหมายอันใดหรือไม่ แต่บางคนกลับมองว่าแผนผังการเชื่อมโยงในสมองของมนุษย์นั้นเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติจนยากจะรู้เท่าทันได้ และนี่คือพลังของการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อแง่มุมการรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของมนุษย์

เมื่อนำทฤษฎีนี้มาประยุกต์ใช้กับวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย เฟซบุ๊กเพจนิรนามต่าง ๆ อาจจะไม่ได้นำเสนอเนื้อหาที่ปลอมหรือบิดเบือนความจริงไปเสียทั้งหมด แต่สามารถวางกรอบเพื่อชี้นำทิศทางการรับรู้ของผู้รับสื่อที่มีต่อเรื่อง ๆ หนึ่งผ่านการเลือกประเด็น ภาพ หรือภาษาได้ เพื่อเป้าหมายที่มีร่วมกันคือการหยิบยกแง่มุมที่ช่วยสนับสนุนฝ่ายรัฐบาลและทำลายภาพลักษณ์ของคู่แข่งทางการเมืองให้โดดเด่นขึ้นมาในการรับรู้ของผู้รับสื่อ และหวังผลให้เกิดการนำไปขยายผลต่อทางการเมืองในวงกว้าง

2.1.4 การรณรงค์ทางการเมือง (Political Campaign)

การรณรงค์ทางการเมือง (Political Campaign) หมายถึง การจัดการเพื่อโน้มน้าวหรือสร้างอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้คน โดยในระบอบประชาธิปไตยนั้น การรณรงค์ทางการเมืองมักหมายถึงกระบวนการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองดำเนินการโน้มน้าวประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อมุ่งหวังจะได้รับเลือกและชนะการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้สมัครและพรรคการเมืองต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งช่วงก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างฤดูกาลเลือกตั้ง และหลังจากได้รับการเลือกตั้งแล้ว เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนเชื่อมั่นและกลับมาเลือกตนอีกในการเลือกตั้งครั้งต่อไป (Brady, Johnston, & Sides, 2006)

ในอดีตก่อนการเติบโตของสื่อมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ การรณรงค์ทางการเมืองเพื่อหาเสียงเลือกตั้งมักขึ้นอยู่กับการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ของบุคคลในท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นหลัก โดยเฉพาะในประเทศไทยช่วงก่อนปี 2540 ซึ่งระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ยังมี

เพียงระบบแบ่งเขตที่เน้นความสำคัญของตัวผู้สมัคร ส.ส. มากกว่าพรรคการเมือง การตัดสินใจเลือกผู้สมัครจึงขึ้นอยู่กับระบบอุปถัมภ์ ภูมิหลังของผู้สมัคร หรือผลประโยชน์แลกเปลี่ยนเป็นหลัก เช่นเลือกเพราะรู้จักมักคุ้นกัน เลือกเพราะเคยเป็นหนี้บุญคุณต่อกัน หรือเลือกเพราะให้ผลประโยชน์แก่ตนมากกว่า ดังนั้น การรณรงค์ทางการเมืองในยุคนี้จึงเป็นการแข่งขันในลักษณะของการให้ผลประโยชน์แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผ่านระบบอุปถัมภ์ความสัมพันธ์ในท้องถิ่น และผู้นำในชุมชนต่าง ๆ มากกว่าการต่อสู้แข่งขันกันด้วยการนำเสนอนโยบาย (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2554)

ต่อมาภายหลังจากการกำเนิดขึ้นของรัฐธรรมนูญ 2540 ซึ่งเพิ่มระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อที่เน้นความสำคัญของพรรคการเมืองขึ้นมา การรณรงค์ทางการเมืองเพื่อหาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยจึงมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก นอกเหนือจากตัวผู้สมัคร ส.ส. ตามเขตต่าง ๆ จะรณรงค์ทางการเมืองในท้องถิ่นของตนแล้ว พรรคการเมืองยังต้องหันมารณรงค์ทางการเมืองโดยนำเสนอโยบายระดับชาติมากขึ้นอีกด้วย เมื่อผนวกเข้ากับการเติบโตของสื่อมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ พรรคการเมืองจึงเริ่มนำเสนอโยบายผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยเริ่มนำรูปแบบการรณรงค์ทางการเมืองของต่างประเทศมาใช้ด้วยวิธี ‘การตลาดการเมือง’ (Political Marketing) ซึ่งมองว่าการรณรงค์ทางการเมืองมีความคล้ายคลึงกับการเจาะตลาดเพื่อเสนอขายผลิตภัณฑ์ (ผู้สมัครและนโยบาย) ให้กับลูกค้า (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) โดยพรรคการเมืองจะทำหน้าที่เสมือนเป็นองค์กรที่ค้นคว้าว่าวิธีการใดจะเหมาะสมในการดึงดูดหรือโน้มน้าวใจให้ประชาชนเลือกผู้สมัครจากพรรคตนให้เข้าไปมีที่นั่งในสภาได้มากที่สุด (เสถียร เขยประทับ, 2554) จึงเริ่มมีการวางแผนเพื่อใช้กลยุทธ์การรณรงค์ทางการเมืองหลายรูปแบบผสมกัน ทั้ง ‘สงครามทางบก’ (Ground War) เช่น การเดินแจกแผ่นพับ การเคาะประตูบ้านเพื่อแนะนำผู้สมัคร การใช้หัวคะแนนในท้องถิ่น การติดป้ายหาเสียง และ ‘สงครามทางอากาศ’ (Air War) เช่น การโฆษณาผ่านสื่อมวลชน การออกรายการโทรทัศน์เพื่อแสดงวิสัยทัศน์ และการเปิดบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

แต่ละกลยุทธ์ที่ใช้ในการรณรงค์ทางการเมืองภายใต้รูปแบบการตลาดการเมืองนั้นอาจเข้าถึงกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้แตกต่างกัน เช่น งานศึกษาการหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีในสหรัฐอเมริกาพบว่า สงครามทางบกมักใช้ได้ผลกับกลุ่มคนที่ฝึกฝนพรรคการเมืองนั้น ๆ เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เพื่อกระตุ้นให้พวกเขาทราบว่า “เราต้องการคุณ” (We Need You) และออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ขณะที่สงครามทางอากาศนั้นจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรกคือการรณรงค์ที่พรรคหรือผู้สมัครจัดการด้วยตนเอง ซึ่งมักมีลักษณะเป็นการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์และนโยบายเป็นหลัก จึงมักใช้ได้ผลกับกลุ่มคนที่ยังไม่ตัดสินใจแน่ชัดว่าจะเลือกพรรคใด เพื่อดึงดูดให้พวกเขาหันมาสนใจในตัวพรรคและผู้สมัคร ส่วนลักษณะที่สองคือการรณรงค์ที่จัดการโดยกลุ่มผู้สนับสนุนพรรคหรือผู้สมัคร ซึ่งมักเน้นการโจมตีคู่แข่งทางการเมืองด้วยข่าวฉาวและข้อด้อย จึงมักใช้ได้ผลกับกลุ่มคนที่ฝึกฝนพรรค

การเมืองนั้น ๆ อยู่แล้ว เพื่อยืนยันความเชื่อว่าตนคิดถูกแล้วที่เลือกพรรคนี้ เพราะพรรคคู่แข่งมีข้อด้อยเกินกว่าจะรับได้ (Chung & Zhang, 2016) ดังนั้น พรรคการเมืองจึงต้องเลือกใช้ส่วนผสมของการรณรงค์ทางการเมืองให้เหมาะสมมากที่สุด

ที่สำคัญกว่านั้น ในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นสื่อที่แพร่หลายและเข้าถึงคนจำนวนมากได้ กลยุทธ์สงครามทางอากาศจึงมีการปรับเปลี่ยนไปสู่รูปแบบใหม่ ๆ และมีนัยสำคัญต่อการรณรงค์ทางการเมืองในยุคปัจจุบันมากขึ้น ซึ่ง ‘เฟซบุ๊กเพจนิรนาม’ ที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบของการรณรงค์ทางการเมืองในช่วงการเลือกตั้ง 2562 เช่นเดียวกัน แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั่วไปไม่ทราบแน่ชัดว่าผู้ก่อตั้งเฟซบุ๊กเพจเหล่านี้เป็นคนกลุ่มใด โดยอาจเกิดได้ทั้งจากคนในหรือคนที่ใกล้ชิดกับรัฐบาลเป็นผู้ก่อตั้ง และจากคนภายนอกที่ต้องการร่วมสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นผู้ก่อตั้งขึ้น ซึ่งหากมีความเกี่ยวข้องกับคนในหรือคนใกล้ชิดรัฐบาล เพจเหล่านี้อาจถือเป็นส่วนหนึ่งของ ‘ปฏิบัติการข่าวสาร’ (Information Operations : IO) ของรัฐบาล ดังที่มีการเปิดเผยกันในช่วงการอภิปรายไม่ไว้วางใจว่ากองทัพและรัฐบาลมีส่วนร่วมรู้เห็นกับการจัดตั้งเฟซบุ๊กเพจนิรนามบางเพจ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มเสียงสนับสนุนให้กับรัฐบาล และ ‘ด้อยค่า’ คู่แข่งทางการเมืองให้พ่ายแพ้ในการเลือกตั้ง โดยนำกลยุทธ์ปฏิบัติการข่าวสารทางการทหารมาใช้ แต่อาจปรับเปลี่ยน ‘ศัตรู’ จากเดิมซึ่งมาจากนอกประเทศหรือคอมมิวนิสต์ในช่วงสงครามเย็น มาเป็นศัตรูที่เป็นคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ (มติชน, 2563) ขณะที่หากเป็นเพจซึ่งก่อตั้งโดยคนภายนอกที่ต้องการร่วมสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ เพจเหล่านี้ก็มีลักษณะเป็น ‘หัวคะแนนนิรนาม’ (Anonymous Canvasser) ที่ช่วยผลิตซ้ำชุดอำนาจนำของรัฐและสร้างสรรค์เนื้อหาเพื่อช่วยสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ได้เช่นเดียวกัน เพราะเทคโนโลยีการสื่อสารได้ทำให้คนทั่วไปกลายเป็น ‘ผู้รับข่าวสาร’ และ ‘ผู้ส่งข่าวสาร’ ในเวลาเดียวกัน ดังนั้น การรณรงค์ทางการเมืองในปัจจุบันจึงไม่เกิดขึ้นเฉพาะจากกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองแบบการสื่อสารทางเดียวในอดีตเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายผ่านการสื่อสาร การแสดงความคิดเห็น และการส่งต่อของประชาชนบนโลกสื่อสังคมออนไลน์ (ทวีศักดิ์ เกิดโสภา, 2559)

นอกจากนั้น ถึงแม้ว่าเนื้อหาของเฟซบุ๊กเพจเหล่านี้จะมีลักษณะสนับสนุนรัฐบาล ชี้แจงข้อกล่าวหาต่าง ๆ และโจมตีคู่แข่งทางการเมืองเช่นเดียวกับการรณรงค์ทางการเมืองรูปแบบอื่น ๆ แต่สถานะความ ‘นิรนาม’ ก็ทำให้เฟซบุ๊กเพจเหล่านี้มีลักษณะแตกต่างที่สำคัญบางประการ เช่น แม้บางเพจอาจก่อตั้งขึ้นโดยคนในรัฐบาล แต่งบประมาณที่ใช้ผลิตเนื้อหาผ่านเพจเหล่านี้ก็ไม่ได้ถูกนำไปนับรวมกับงบประมาณของการรณรงค์ทางการเมืองที่ถูกจำกัดไว้โดยกฎหมาย รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลที่บิดเบือนหรือการสร้างกรอบโครงเพื่อสนับสนุนรัฐบาลและโจมตีคู่แข่งทางการเมือง

บนเฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้ก็อาจกระทำได้อย่างตรงไปตรงมาและรุนแรงมากกว่าการรณรงค์ทางการเมืองในช่องทางหลัก เพราะความ ‘นิรนาม’ ทำให้สาธารณชนมองว่าเพจเหล่านี้ไม่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐบาล จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อนโยบายที่เพจเหล่านี้ผลิตขึ้น เป็นต้น ดังนั้นจึงมีหลากหลายแง่มุมให้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยจะนำแนวคิดการรณรงค์ทางการเมืองมาใช้เพื่อสำรวจว่าการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษาเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์นั้น มีลักษณะเป็นอย่างไร เหมือนหรือต่างจากการรณรงค์ผ่านช่องทางอื่น ๆ ใด อย่างไร รวมถึงมีนัยสำคัญต่อการเลือกตั้งวันที่ 24 มีนาคม 2562 อย่างไร

2.1.5 พื้นที่สาธารณะ (Public Sphere)

พื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) เป็นแนวคิดที่ถูกเสนอขึ้นโดยเจอร์เกน ฮาเบอร์มาส (Jurgen Habermas) ซึ่งระบุความหมายว่าเป็น ‘พื้นที่’ ที่ปัจเจกบุคคลมารวมตัวกันเพื่อพูดคุย ถกเถียง แสดงทรรศนะ และหาทางออกต่อปัญหาสาธารณะต่าง ๆ จนอาจส่งอิทธิพลไปถึงการตัดสินใจทางการเมืองและการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาล โดยในอดีตแล้ว พื้นที่สาธารณะจะต้องเป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถพูดคุยถกเถียงกันได้อย่างเสรีภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน โดยปราศจากลำดับชั้นทางสังคม เชื้อชาติ สีผิว หรือเพศ จึงถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่สะท้อนถึงคุณภาพของประชาธิปไตยได้ โดยพื้นที่สาธารณะอาจเป็นได้ทั้งร้านกาแฟ ห้องสมุด สมาคม ประชาสังคม รวมถึงสื่อสารมวลชน (Habermas, 1991)

ต่อมาเมื่อสังคมก้าวสู่ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและโลกาภิวัตน์ พื้นที่สาธารณะในทางกายภาพจึงเริ่มเคลื่อนย้ายมาสู่พื้นที่บนโลกอินเทอร์เน็ตมากขึ้น โดยมานูเอล คาสเทล (Manuel Castells) อธิบายว่า เทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนามากขึ้นได้แปลงรูปโครงสร้างทางสังคมแบบเดิมให้กลายเป็น ‘สังคมเครือข่าย’ (Network Society) ซึ่งเปลี่ยนแปลงการเมือง เศรษฐกิจ และวิถีเชิงวัฒนธรรมของผู้คนไปอย่างมาก (Castells, 2010) ดังนั้น การพูดคุยสื่อสารของผู้คนบนพื้นที่สาธารณะเชิงกายภาพจึงเริ่มปรับเปลี่ยนไปสู่การสื่อสารบน ‘พื้นที่เสมือน’ ผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่ ๆ มากขึ้น เช่น บล็อก ยูทูบ หรือเฟซบุ๊ก รวมถึงยังได้ขยายพื้นที่การถกเถียงปัญหาสาธารณะจากในประเทศไปสู่ปัญหาสาธารณะในระดับสากลมากขึ้น (Nisbet, 2011)

นอกจากนั้น อินเทอร์เน็ตยังอาจเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงออกถึงความคิดเห็นและความรู้สึกทางการเมืองได้เสรีมากกว่าพื้นที่บนโลกจริง โดยเฉพาะในยุคที่รัฐบาลควบคุมพื้นที่สาธารณะบนโลกจริงอย่างเข้มงวด โดยใน ‘ประชาธิปไตยไซเบอร์กับการพัฒนาคุณค่าของ

ประชาธิปไตยในประเทศไทย' ของพิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ (2562) ได้ให้นิยามของ 'ประชาธิปไตยไซเบอร์' (Cyber Democracy) ว่าหมายถึงปรากฏการณ์ของกระบวนการประชาธิปไตยที่ปรากฏขึ้นบนโลกอินเทอร์เน็ต ถึงแม้ว่าสังคมจะอยู่ในยุคเผด็จการ แต่ประชาชนมีความพยายามที่จะพัฒนาให้พื้นที่อินเทอร์เน็ตมีคุณค่าประชาธิปไตยมากขึ้น ซึ่งอินเทอร์เน็ตได้ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นของประชาชน และทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด และนำเสนอนโยบายภาครัฐมากขึ้น (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2562: 168) ดังนั้น การสื่อสารเพื่ออุดมการณ์หรือเป้าหมายบางอย่างทางการเมือง จึงเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายบนโลกอินเทอร์เน็ต และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบนสื่อสังคมออนไลน์

ส่วนใน 'การเมืองบนเฟซบุ๊ก: วัฒนธรรม-การเมืองบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ไทย พ.ศ. 2553-2555' ของอาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล (2555) ได้ระบุว่า แม้สื่อสังคมออนไลน์จะเปิดโอกาสให้คนทั่วไปมีอำนาจในการสื่อสารมากขึ้น แต่การสื่อสารเหล่านั้นจะมีพลังมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับ 'ทุนทางสังคม'³ และ 'ทุนทางวัฒนธรรม'⁴ ที่แต่ละบุคคลมีเช่นเดียวกับการเคลื่อนไหวบนพื้นที่โลกจริง อย่างไรก็ตาม จุดแตกต่างที่สำคัญของการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์คือ เทคโนโลยีดิจิทัลได้ทำให้การสร้างสรรค์ ดัดแปลง และทำซ้ำทุนทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างสะดวกขึ้น ส่งผลให้ผู้คนที่อาจจะไม่มีทุนทางสังคมหรือเครือข่ายความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ มากนัก ก็สามารถแปลงทุนทางวัฒนธรรมที่ตนมี เช่น ทักษะการตัดต่อภาพ การผลิตข้อความ อินเทอร์เน็ตมีม หรือภาพล้อเลียนให้กลายเป็นทุนทางสังคมได้ง่ายมากขึ้น (อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล, 2555: 19) จึงทำให้การสื่อสารผ่าน 'เฟซบุ๊กเพจนิรนาม' ที่ไร้ซึ่งอัตลักษณ์ทางสังคมของบุคคลบนโลกจริงมีพลังในการสื่อสารประเด็นต่าง ๆ ทางการเมืองให้สำเร็จได้ผ่านโลกออนไลน์ ขณะเดียวกันก็ทำให้กลุ่มคนที่ต้องการชุกช่อนทุนทางสังคมของตน (เช่น เฟซบุ๊กเพจที่ก่อตั้งโดยคนใกล้ชิดกับรัฐบาล) สามารถใช้ประโยชน์จากความนิรนามสร้างสรรค์ทุนทางวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อสื่อสารผ่านโลกออนไลน์ได้เช่นกัน ถึงแม้จะมีบางงานศึกษามองว่าภาวะความ 'นิรนาม' เช่นนี้อาจไม่มีอยู่จริง เพราะอินเทอร์เน็ตย่อมทิ้งร่องรอยไอพีแอดเดรส (IP Address) ของผู้ผลิตเนื้อหาไว้อยู่เสมอ จนทำให้ผู้คนบนอินเทอร์เน็ตบางส่วนต้องเซ็นเซอร์ความเห็นของตนเอง (Self-censorship) เพราะกลัวจะถูกตามสืบเสาะจนรู้ตัวตนที่แท้จริง (Pongsawat, 2001) แต่ในบริบทปัจจุบันที่รัฐบาลมักปล่อยปละละเลยกับการกำกับดูแลเนื้อหาของฝ่ายผู้สนับสนุนรัฐบาล เฟซบุ๊กเพจเหล่านี้จึงยังสามารถคงความ 'นิรนาม' และเติบโตต่อไปได้บนโลกออนไลน์

³ หมายถึง ทุนที่เกิดจากเครือข่ายความสัมพันธ์ของมนุษย์

⁴ หมายถึง ทุนที่เกิดจากคุณลักษณะทางวัฒนธรรม ได้แก่ องค์ความรู้ การปฏิบัติตัว อุปนิสัย รวมถึงผลงานสร้างสรรค์ต่าง ๆ เช่น หนังสือ ภาพวาด และการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ บนโลกออนไลน์

2.1.6 ห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber)

ห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) เป็นสถานะที่บุคคลหนึ่งเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารหรือความคิดเห็นที่ตรงกับความเชื่อและทัศนคติของตนเท่านั้น ขณะเดียวกันก็ปิดกั้นข้อมูลหรือความเห็นที่ขัดกับความเชื่อของตน เปรียบเสมือนเสียงที่ถูกผลิตซ้ำและสะท้อนกลับไปมาภายในห้องปิดจนไม่เปิดโอกาสให้เสียงที่แตกต่างสอดแทรกเข้ามาในห้องนั้นได้ (Garimella, De Francisci Morales, Gionis, & Mathioudakis, 2018) สถานะดังกล่าวเกิดขึ้นมาจากพฤติกรรม ‘การยืนยันโดยอคติ’ (Confirmation Bias) ในทางจิตวิทยาซึ่งระบุว่า มนุษย์มีแนวโน้มจะเปิดรับข้อมูลที่สอดคล้องและยืนยันความเชื่อดั้งเดิมของตน และปิดรับข้อมูลที่จะมาขัดแย้งหรือทำลายความเชื่อเดิมของตน (Kavanagh & Rich, 2018: 82-83)

ถึงแม้สถานะห้องเสียงสะท้อนจะเกิดขึ้นเป็นธรรมดาสามัญในสังคมมนุษย์ แต่จากงานวิจัยจำนวนหนึ่งในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาได้ยืนยันตรงกันว่า ‘สื่อสังคมออนไลน์’ (Social Media) ทั้งเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์เป็นพื้นที่ที่เอื้อให้เกิดสถานะห้องเสียงสะท้อนอย่างเข้มข้นมากขึ้น เพราะนอกจากมนุษย์แต่ละคนจะเลือกเปิดรับข้อมูลที่ตรงกับความเชื่อของตนเองเท่านั้นแล้ว ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ยังออกแบบอัลกอริทึมให้คัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่คาดว่าจะ ‘ถูกใจ’ มาแสดงบนหน้าสื่อสังคมออนไลน์ของแต่ละคนอีกด้วย จนกีดกันโอกาสที่เราจะพบเจอกับความเห็นต่างให้ลดน้อยลงไป (Knight, 2018) ดังนั้น นอกจากแง่มุมกระแสหลักที่มองว่าอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ที่ช่วยเสริมสร้างพื้นที่สาธารณะ ประชาธิปไตย และความคิดเห็นที่หลากหลายแล้ว สื่อสังคมออนไลน์ยังถูกมองว่าเป็นพื้นที่ที่ทำให้ห้องเสียงสะท้อนของแต่ละฝ่ายแข็งแกร่งขึ้น ส่งผลให้โลกทัศน์ของมนุษย์แคบลงใช้อารมณ์ความรู้สึกตัดสินข้อมูลมากกว่าเหตุผล (ฝ่ายที่ตนชื่นชอบถูกเสมอ) และเกิดการแบ่งขั้วทางการเมืองในสังคมอย่างรุนแรงมากขึ้น (Du & Gregory, 2017: 373)

นอกจากนั้น สถานะห้องเสียงสะท้อนบนสื่อสังคมออนไลน์ยังอาจส่งผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอีกด้วย เช่น บางคนอาจคาดการณ์ว่าพรรคการเมืองหนึ่ง ๆ จะชนะการเลือกตั้ง เพราะเห็นกระแสความนิยมที่ตีบนหน้าสื่อสังคมออนไลน์ของตน จึงตัดสินใจเลือกพรรคนั้นเพื่อไม่ให้เสียงของตนเสียเปล่า (เรียกพฤติกรรมเช่นนี้ว่า ‘การลงคะแนนเสียงเชิงยุทธศาสตร์’ หรือ ‘Strategic Voting’) แต่ผลการเลือกตั้งอาจปรากฏว่าพรรคการเมืองที่ตนคาดหวังว่าจะชนะการเลือกตั้งนั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะกระแสความนิยมที่สำรวจพบบนสื่อสังคมออนไลน์เป็นเพียงสิ่งที่เกิดขึ้นใน ‘ห้องเสียงสะท้อน’ ของแต่ละคนเท่านั้น ไม่ได้สะท้อนความจริงของมวลชนส่วนใหญ่ในสังคม (Tsang & Larson, 2016: 368)

อย่างไรก็ตาม ประจักษ์ ก้องกีรติได้เสนอว่า อัลกอริทึมของสื่อสังคมออนไลน์อาจไม่ใช่สาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดการแบ่งขั้วทางการเมืองและสภาวะห้องเสียงสะท้อนในสังคม แต่เป็นแค่ ‘เครื่องบ่งชี้อาการ’ ของสังคมที่มีการแบ่งขั้วทางการเมืองอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น สังคมมีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสูง รวมถึงระบบการเมืองมีลักษณะเป็นกึ่งเผด็จการกึ่งประชาธิปไตย ทำให้พื้นที่ทางการเมืองและสถาบันทางสังคมไม่สามารถสะท้อนความหลากหลายทางความคิดได้ ประชาชนจึงเกิดการรวมกลุ่มและแบ่งขั้วการเมืองตามรอยแยกทางสังคม (Social Cleavage) ของตน และสะท้อนอาการออกมาผ่านสภาวะห้องเสียงสะท้อนทั้งบนพื้นที่โลกจริงและโลกออนไลน์ ซึ่งหากเป็นสังคมประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ พื้นที่สาธารณะและสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ทั้งประชาสังคม พรรคการเมือง และสื่อมวลชนจะมีความเข้มแข็งและทำหน้าที่ได้ดี ประชาชนจึงรู้สึกว่าตนเองมีพื้นที่กลางให้สะท้อนความต้องการที่หลากหลาย ดังนั้น การแบ่งขั้วทางการเมืองและสภาวะห้องเสียงสะท้อนก็มีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อยกว่า (วิจิตรา รักรวงษ์ และ พศวัต แซ่คู้, 2563)

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยจะนำแนวคิดห้องเสียงสะท้อนมาใช้เพื่อสำรวจว่าการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจนิรนามเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์นั้นได้ส่งข้อมูลข่าวสารไปถึงกลุ่มคนอื่น ๆ ที่มีความคิดเห็นต่างกัน หรือเป็นเพียงการส่งข้อมูลข่าวสารและผลิตซ้ำชุดอำนาจนำไปถึงกลุ่มคนที่มี ‘อารมณ์ทางการเมือง’ เหมือนกันเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ซึ่งอาจนำไปอภิปรายถึงประสิทธิภาพของพื้นที่สาธารณะที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์และผลสะท้อนของการรณรงค์ทางการเมืองผ่านช่องทางดังกล่าว รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อหลีกเลี่ยงจากสภาวะห้องเสียงสะท้อนและการแบ่งขั้วทางการเมืองในสังคม

2.1.7 การเมืองของเผด็จการ (Authoritarian Politics)

การเมืองของเผด็จการ (Authoritarian Politics) เป็นแนวคิดที่อธิบายกลวิธีการขึ้นสู่อำนาจการดำรงอยู่ในอำนาจ และการผ่อนปรนเพื่อเตรียมเปลี่ยนผ่านอำนาจของระบอบเผด็จการ ซึ่งมีหลายแง่มุมให้ศึกษาในทางรัฐศาสตร์ แต่ในหัวข้อวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึง กระบวนการปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารกับประชาชนของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยเฉพาะในช่วงที่จำเป็นต้องเปลี่ยนผ่านอำนาจจากรัฐบาลเผด็จการทหารมาสู่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง

ใน ‘เผด็จการวิทยา’ ของพิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ (2561) ได้กล่าวถึง ‘การจัดการข้อมูลข่าวสาร’ ของเผด็จการว่า ระบอบเผด็จการมีจุดขายสำคัญคือการใช้อำนาจอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารของรัฐจึงไหลเวียนจากบนลงล่างเป็นหลัก โดยรัฐจะเผยแพร่ข้อมูลเฉพาะด้านที่ตนอยากให้ประชาชนได้ยิน และปิดกั้น ‘ความจริง’ ‘ความต้องการ’ หรือ ‘ความเห็นต่าง’ ของประชาชน

ผ่านอำนาจรัฐจารีตนิยมและกฎหมายพิเศษที่ตนมี ซึ่งถือเป็นการแสดงออกของเผด็จการรูปแบบหนึ่งว่า “ฉันมีอำนาจทำได้” (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2561: 145) อย่างไรก็ตาม พิชญ์มองว่านี่คือ ‘ก้นดักของเผด็จการ’ เพราะถึงแม้ตนจะมีอำนาจในการกดขี่ประชาชนอย่างเบ็ดเสร็จ แต่หากระบอบเผด็จการไม่นำความรู้สึกและความต้องการของประชาชนเข้ามาสู่การตัดสินใจทางการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ไม่นำเข้า (Input) ‘ความจริง’ สู่ระบบการเมือง ความไม่พอใจต่อระบอบก็จะคุกรุ่นในสังคมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และรอวันที่จะล่มสลายลงไปในที่สุด (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2561: 153-155)

ดังนั้น เมื่อระบอบเผด็จการจำเป็นต้องเปลี่ยนผ่านมาสู่ระบอบการเลือกตั้งที่ไม่สามารถใช้ ‘กลไกการปราบปราม’ กดขี่และปิดกั้น ‘ความจริง’ ได้อย่างเข้มข้นดังเดิมแล้ว การตอบสนองต่อความรู้สึกและความต้องการของประชาชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดต่อการอยู่รอดและการสืบทอดอำนาจต่อไป จึงอาจเป็นสาเหตุให้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ที่กำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจำเป็นต้องหันมาสื่อสารกับประชาชนผ่านช่องทางใหม่ ๆ บนสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น ซึ่งอาจรวมถึงการร่วมกันชี้แจง แก่ต่าง และตอบโต้กระแสของประชาชนผ่าน ‘เฟซบุ๊กเพจนิรนาม’ ที่ทำหน้าที่เสมือนเป็น ‘หัวคะแนนนิรนาม’ ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 ด้วย

2.1.8 หัวคะแนนการเลือกตั้ง (Election Canvasser) และผู้ทรงอิทธิพลขนาดย่อม (Micro Influencer)

หัวคะแนนการเลือกตั้ง (Election Canvasser) เป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทต่อการเลือกตั้งในประเทศไทยมาอย่างยาวนาน โดยถวิลวดี บุรีกุล จากสถาบันพระปกเกล้าได้ให้นิยามคำดังกล่าวว่า หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งทำหน้าที่เป็น ‘ตัวกลาง’ ระหว่างประชาชนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยเชิญชวนให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกผู้สมัครที่ตนสนับสนุน ซึ่งบุคคลที่ทำหน้าที่นี้มักจะเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น ผู้นำชุมชน หรือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น โดยอาจเป็นได้ทั้งอาสาสมัครที่ไม่รับสิ่งตอบแทนใด ๆ (ทำด้วยอุดมการณ์ หรือรักใคร่ชอบพอกัน) หรือเป็นโดยรับสิ่งตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน นอกจากนี้ หัวคะแนนยังอาจทำงานกันเป็น ‘เครือข่าย’ และมีการวางแผนดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งก่อนและระหว่างการแข่งขัน เพื่อให้มั่นใจว่าผู้สมัครที่ตนสนับสนุนจะได้รับคะแนนเพียงพอจนชนะการเลือกตั้ง (ถวิลวดี บุรีกุล, 2559)

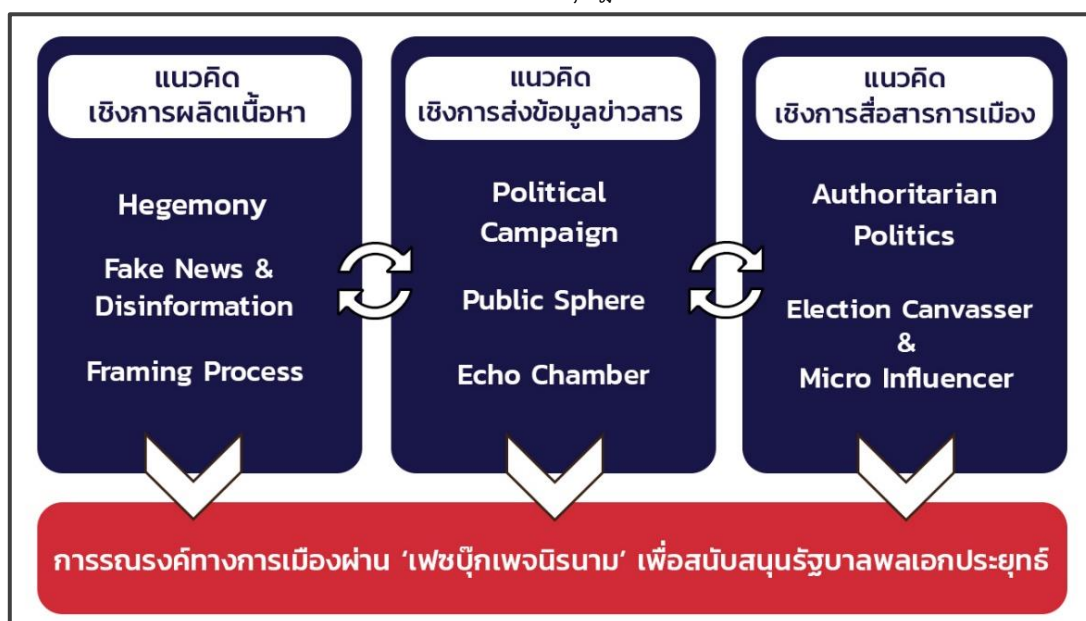
อย่างไรก็ตาม นิยามของหัวคะแนนแบบดั้งเดิมซึ่งเน้นแง่มุมความใกล้ชิดกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามท้องถิ่นต่าง ๆ ก็ถูกปรับเปลี่ยนมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ใหม่ ๆ บนโลกออนไลน์มากขึ้น โดยใน ‘Social Media: Hashtag #Futurista’ ของ Anyarat Chattharakul (2019) ได้ระบุถึงการ

ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการใช้ห้วคะแนนของพรรคอนาคตใหม่ว่า ในการเลือกตั้ง 2562 พรรคอนาคตใหม่ไม่ได้จัดตั้งห้วคะแนนขึ้นในท้องถิ่นต่าง ๆ แต่กลับใช้การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก โดยคัดเลือกกลุ่มผู้สนับสนุนหลักของพรรคที่มีชื่อเรียกว่า ‘ฟิวเจอร์ริस्ता’ (Futurista) ให้ทำหน้าที่เสมือนเป็นห้วคะแนนของพรรคบนโลกออนไลน์ และชักชวนผู้คนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ของตนให้หันมาเลือกพรรคอนาคตใหม่ (Chattharakul, 2019: 171) ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะพรรคอนาคตใหม่เท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองอื่น ๆ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ด้วยเช่นกัน เพื่อปรับเปลี่ยนกลไกการรณรงค์ทางการเมืองให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมในปัจจุบันมากขึ้น

นอกจากนั้น ห้วคะแนนที่ปรับเปลี่ยนพื้นที่มาอยู่บนโลกออนไลน์นั้นยังมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดผู้ทรงอิทธิพลขนาดย่อม (Micro Influencer) ในทางการตลาด โดยอนุพงศ์ จันทระได้ระบุว่า ผู้บริโภคในปัจจุบันมักไม่เชื่อการแนะนำสินค้าจากผู้ผลิตหรือบุคคลที่มีชื่อเสียง เพราะมองว่ามักจะไม่น่าเชื่อถือและมีเหตุผลทางธุรกิจแอบแฝง จึงหันมาพิจารณาสินค้าจากการแนะนำของผู้ทรงอิทธิพลขนาดย่อมมากกว่า ซึ่งวางบทบาทตนเองให้เป็นเพียงบุคคลธรรมดาที่แนะนำสินค้านั้น (แบรนด์บุฟเฟต์, 2560) ซึ่งถือเป็นลักษณะหนึ่งของ ‘User-Generated Content’ (UGC) หรือเนื้อหาที่ผู้บริโภคกล่าวถึงสินค้านั้นด้วยตนเองโดยไม่ผ่านการจ้างวานจากผู้ผลิต (สเตปส์อะคาเดมี, 2560) ดังนั้น ผู้ทรงอิทธิพลขนาดย่อมจึงเปรียบได้กับห้วคะแนนบนโลกออนไลน์ที่ประชาชนมักรู้สึกว่าเป็นบุคคลกลางที่มานำเสนอข้อมูลต่าง ๆ และไม่ได้เป็นคนของพรรคการเมืองโดยตรง จึงมีแนวโน้มที่จะเชื่อคำเชิญชวนของพวกเขา มากกว่าการรณรงค์หาเสียงจากพรรคการเมืองโดยตรง

เมื่อนำแนวคิดดังกล่าวมาสังเกตปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา จะพบว่า การก่อตั้ง ‘เฟซบุ๊กเพจนิรนาม’ เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทระโอชานั้นก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับห้วคะแนนที่ปรับเปลี่ยนพื้นที่มาอยู่บนโลกออนไลน์เช่นกัน แต่เป็นในลักษณะของ ‘ห้วคะแนนนิรนาม’ (Anonymous Canvasser) เพราะไม่สามารถระบุตัวตนได้ชัดเจนว่าเป็นบุคคลที่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์คัดเลือกขึ้นมาให้เป็นห้วคะแนน (ดังเช่นฟิวเจอร์ริस्ताของพรรคอนาคตใหม่) หรือเป็นเพียงบุคคลภายนอกที่มีอุดมการณ์ร่วมกันและทำหน้าที่เสมือนเป็นห้วคะแนนให้แก่รัฐบาล อย่างไรก็ตาม เฟซบุ๊กเพจเหล่านี้ได้ใช้ประโยชน์จากความ ‘นิรนาม’ โดยวางบทบาทให้ตนเสมือนเป็น Micro Influencer ทางการเมืองที่มานำเสนอข้อมูลต่าง ๆ โดยไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองหรือรัฐบาลโดยตรง เพื่อ ‘เป้าหมาย’ ที่มีร่วมกันคือสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ และทำลายภาพลักษณ์ของคู่แข่งทางการเมืองให้พ่ายแพ้ในการเลือกตั้ง

ภาพที่ 3 : ความสัมพันธ์ของทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัย

2.2 วรรณกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารของรัฐบาล กองทัพ และเครือข่ายผู้สนับสนุนในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งสำรวจถึง ‘รูปแบบ’ และ ‘ประเด็น’ ในการสื่อสารของรัฐบาล กองทัพ และเครือข่ายผู้สนับสนุนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยทั้งอดีตและปัจจุบัน โดยจะเรียบเรียงประเด็นตามลำดับ

ในวิทยานิพนธ์ ‘การวิเคราะห์ข่าวทหารจากสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5’ ของ วิชชุดา เทวะผลิน (2536) ซึ่งศึกษา ‘รูปแบบ’ การนำเสนอ กระบวนการผลิต และ ‘เนื้อหา’ ของข่าวเกี่ยวกับทหารที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 (ททบ.5) โดยอาศัยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเทปข่าวทหารของ ททบ.5 เป็นหลัก พบว่าข่าวเกี่ยวกับทหารที่นำเสนอทาง ททบ.5 นั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างทหารกับประชาชน ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่มีลักษณะมุ่งสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับทหารและบุคคลสำคัญของกองทัพมากกว่า การเน้นที่ตัวเนื้อหาข่าว โดยสามารถแบ่งการนำเสนอได้เป็น 3 รูปแบบ คือ ข่าวกิจกรรมของทหารโดยตรง ข่าวทหารที่ไม่เกี่ยวข้องกับภารกิจทหาร (เช่น ข่าวบุคคลในวงการทหารที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง) และข่าวกึ่งภารกิจทหารกับพลเรือน (เช่น ข่าวที่ไม่เกี่ยวข้องกับวงการทหารแต่ทหารเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือประชาชน) นอกจากนั้น ข่าวที่ทำการเผยแพร่ยังแฝงเร้นไว้ด้วยอุดมการณ์ของทหาร ได้แก่ อุดมการณ์ชาติ อุดมการณ์เชิดชูสถาบันศาสนา และอุดมการณ์เชิดชูพระมหากษัตริย์ (วิชชุดา เทวะผลิน, 2536: 81-82) ซึ่งสอดคล้องไปตามอำนาจนำของสังคมไทย

ขณะที่ในวิทยานิพนธ์ *‘กรอบรายการของรายการวิทยุกองทัพบกในระหว่างการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550’* ของเพ็ญพลอย สุขะ (2551) ซึ่งศึกษาการสร้างกรอบรายการของรายการวิทยุกองทัพบก 4 รายการ คือ ‘สยามมานุสติ’ ‘กองทัพบกเพื่อประชาชน’ ‘รัฐรักสามัคคี ทำความดีเพื่อแผ่นดิน’ และ ‘ได้ร่มธงไทยเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย’ ในช่วงที่มีการร่างรัฐธรรมนูญ 2550 ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ - 17 เมษายน 2550 โดยนำแนวคิดปฏิบัติการข่าวสารและกระบวนการสร้างกรอบโครมมาใช้ในการวิเคราะห์ พบว่ารายการวิทยุกองทัพบก 4 รายการให้น้ำหนักของการใช้ปฏิบัติการข่าวสารเป็นกรอบในการผลิตรายการต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของรายการที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ‘ประเด็นหลัก’ ที่ทั้ง 4 รายการมุ่งนำเสนอร่วมกัน คือการอ้างไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และกองทัพ ซึ่งเป็นอุดมการณ์ของกองทัพบก และสอดคล้องกับอำนาจนำของสังคมไทย (เพ็ญพลอย สุขะ, 2551: 225)

นอกจากนั้น รายการยังได้นำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทัพในขณะนั้น ได้แก่ ข่าวเกี่ยวกับทักษิณ ชินวัตร และการร่างรัฐธรรมนูญ โดยนำเสนอประเด็นที่ทักษิณ ชินวัตรถูกตัดสินความผิดเกี่ยวกับการทุจริต การออกมาวิพากษ์วิจารณ์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเคลื่อนไหวทางการเมืองในต่างประเทศ ซึ่งกองทัพอาจมองว่าเป็นการกระทำที่กระทบต่อความมั่นคงของสถาบันชาติและพระมหากษัตริย์ ขณะเดียวกันก็นำเสนอประเด็นที่รัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ในขณะนั้นใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารประเทศ ยึดหลักจริยธรรม ความโปร่งใส และมุ่งแก้ไขปัญหาการทุจริตด้วยร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (เพ็ญพลอย สุขะ, 2551: 229-231)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนในงานศึกษา *‘วาทกรรมความรักชาติผ่านบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)’* ของสันติ ทิพนา (2559) ซึ่งวิเคราะห์ ‘วาทกรรม’ ที่ซ่อนอยู่ในบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จำนวน 4 เพลง ได้แก่ ‘คืนความสุขให้ประเทศไทย’ ‘คำนิยม 12 ประการ’ ‘วันพรุ่งนี้’ และ ‘เพราะเธอคือประเทศไทย’ โดยใช้แนวทางการศึกษาแบบการวิเคราะห์ด้วยบท (Textual Analysis) พบว่าวาทกรรมในบทเพลงของคสช.ปรากฏผ่านวาทกรรมย่อยต่าง ๆ ได้แก่ [1] วาทกรรมผู้สร้างชาติและพัฒนาชาติ [2] วาทกรรมความรักชาติ [3] วาทกรรมสามัคคีสามานฉันท์ปรองดอง [4] วาทกรรมเชิดชูคุณค่าและจิตวิญญาณความเป็นไทย [5] วาทกรรมความมั่นคงของประเทศ และ [6] วาทกรรมการลดความตึงเครียด โดยผู้วิจัยมองว่า วาทกรรมเป็นกระบวนการสร้างหรือผลิตความหมายเกี่ยวกับความจริงในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดความจริง ความรู้ กฎเกณฑ์ และข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่จะตามมา (สันติ ทิพนา, 2559: 176) และยังสะท้อนได้อีกว่า วาทกรรมที่พบในการสื่อสารของคสช.เชื่อมโยงไปกับอำนาจนำของสังคมไทยอย่างแนบแน่น

ในวิทยานิพนธ์ *‘นวัตกรรมการสื่อสารแนวคิดค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา’* ของศุภกิจ แดงขาว (2557) ซึ่งศึกษาการสื่อสารของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เพื่อเผยแพร่แนวคิดค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการว่ามี ‘เนื้อหา’ และ ‘รูปแบบ’ การสื่อสารเป็นอย่างไร โดยมุ่งพิจารณาความเป็นนวัตกรรม (Innovation) ของสื่อที่ศึกษาว่ามีความ ‘ใหม่’ ในแง่มุมใดบ้างเมื่อเทียบกับรูปแบบการสื่อสารค่านิยมที่พึงประสงค์ของรัฐบาลในอดีต โดยใช้แนวทางการศึกษาแบบการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำสื่อและผู้รับสื่อ พบว่าสื่อเกี่ยวกับค่านิยม 12 ประการของรัฐบาลส่วนใหญ่มีความเป็นนวัตกรรม โดยมีลักษณะนวัตกรรมที่เด่นชัด 4 ด้าน ดังนี้ (ศุภกิจ แดงขาว, 2557: 341)

[1] การใช้สติกเกอร์ไลน์ (นวัตกรรมเชิงผลิตภัณฑ์) เนื่องจากเป็นสื่อร่วมสมัยที่รัฐบาลอื่นไม่เคยใช้งานมาก่อน

[2] การใช้สื่อหลากหลายประเภท หลากหลายช่องทาง จากหลากหลายหน่วยงาน (นวัตกรรมเชิงกระบวนการ) จากเดิมที่การสื่อสารมักดำเนินการโดยไม่กี่หน่วยงานและใช้สื่อไม่หลากหลาย ก็เปลี่ยนแปลงมาสู่การบูรณาการร่วมกันของหลายหน่วยงานรัฐ ผ่านการใช้สื่อหลายประเภท เช่น เพลง นิทาน ละคร โฆษณา ภาพยนตร์สั้น สติกเกอร์ไลน์ และเผยแพร่ผ่านหลายช่องทาง เช่น ป้ายโฆษณา หนังสือ วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต

[3] การเผยแพร่ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต (นวัตกรรมเชิงกระบวนการ) เนื่องจากเป็นช่องทางการสื่อสารใหม่ที่หน่วยงานต่าง ๆ นิยมนำมาใช้ร่วมกับช่องทางการสื่อสารแบบเดิม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายคนรุ่นใหม่ได้มากขึ้น

[4] การเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการสื่อสาร (นวัตกรรมเชิงกระบวนการทัศน์) จากเดิมที่เน้นสร้างการรับรู้และจดจำผ่านการนำเสนอเนื้อหาแบบโดยตรง (Direct Message) มาเป็นการสื่อสารเพื่อเน้นสร้างความเข้าใจผ่านการนำเสนอเนื้อหาแบบโดยอ้อม (Indirect Message) เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้รับสื่อรู้สึกว่าการกำลังโดนปิดกั้นทางความคิด อันจะนำไปสู่การเลือกปิดกั้นสื่อได้

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยอภิปรายต่อไปว่า แม้รูปแบบการสื่อสารจะมีความเป็นนวัตกรรม แต่เนื้อหาที่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์สื่อสารผ่านค่านิยม 12 ประการนั้นคล้ายคลึงกับการสื่อสารค่านิยมที่พึงประสงค์ของรัฐบาลในอดีต อันได้แก่ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การทำความดี เพื่อส่วนรวม การกตัญญูต่อพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ และการรักษาวัฒนธรรมและประเพณีไทยอันงดงาม เป็นต้น (ศุภกิจ แดงขาว, 2557: 329-330)

และสุดท้าย ในบทความ *'New Social Media and Politics in Thailand: The Emergence of Fascist Vigilante Groups on Facebook'* ของ Wolfram Schaffar (2016) ได้ศึกษาและวิเคราะห์องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน (The Rubbish Collector Organization) ซึ่งเป็นกลุ่มทางการเมืองของไทยที่เกิดขึ้นบนเฟซบุ๊กกลุ่ม (Facebook Group) และมีบทบาทสำคัญในการตั้งตัวเป็น 'ศาลเตี้ย' เพื่อตามล่าผู้เห็นต่างทางการเมืองในช่วงหลังการรัฐประหาร 2557 โดยเฉพาะการโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ด้วย ประเด็นหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ อันนำไปสู่การผลิตถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชัง (Hate Speech) การล่าแม่มดบนโลกออนไลน์ รวมถึงการออกมาเคลื่อนไหวรวมตัวกันในครั้งต่าง ๆ ที่รัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งผู้เขียนอภิปรายว่า นอกจากภาพลักษณ์ของเฟซบุ๊กจะถูกมองว่าเป็นพื้นที่เสริมสร้างประชาธิปไตยแล้ว มันยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการส่งต่อข้อมูลข่าวสาร ส่งผ่านอุดมการณ์ของรัฐ และการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มชาตินิยมสุดโต่งอีกด้วย ซึ่งสามารถกระทำได้อย่างสะดวกโดยไร้การสกัดกั้นจากรัฐบาล (Schaffar, 2016: 215)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารของรัฐบาล กองทัพ และเครือข่ายผู้สนับสนุนในประเทศไทยทั้ง 5 ชิ้นข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการทำงานวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ น่าจะเข้ามาช่วยเติมเต็มงานศึกษาต่าง ๆ ได้ โดยอาจนำมาวิเคราะห์หรือเปรียบเทียบในช่วงอภิปรายผลได้ว่า แม้ว่าตัวผู้สื่อสารจะมีแนวโน้มเคลื่อนย้ายจากกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองมาสู่เครือข่ายผู้สนับสนุนมากขึ้น รวมถึง 'รูปแบบ' ของการสื่อสารอาจเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและมีความเป็นนวัตกรรมมากขึ้นตามวัฒนธรรมร่วมสมัย แต่ 'ประเด็น' ที่กลุ่มทหาร รัฐบาล หรือเครือข่ายผู้สนับสนุนใช้ในการสื่อสารและการรณรงค์ทางการเมืองนั้นเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยหรือไม่ หรือประเด็นเดิม ๆ ยังคงกระตุ้นความสนใจของคนไทยและนำไปขยายผลทางการเมืองได้ต่อไป ซึ่งน่าจะสะท้อนอำนาจบางอย่างในสังคมไทย และชี้ให้เห็นถึงการส่งผ่านอุดมการณ์เหล่านั้นผ่านตัวแสดงทางการเมืองใหม่ ๆ ได้

2.3 วรรณกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารของรัฐบาลและเครือข่ายผู้สนับสนุนในต่างประเทศ

การทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งสำรวจถึงกระบวนการและกลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลและเครือข่ายผู้สนับสนุนในต่างประเทศ ณ ช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง โดยจะเรียบเรียงประเด็นตามลำดับ

ในรายงานพิเศษ *'Queen of Dragons': The inside story of Malaysia's election fixer'* ของ Peter Guest (2018) ได้ศึกษากระบวนการสร้างข่าวบิดเบือนบนโลกออนไลน์ของรัฐบาลมาเลเซีย โดยสัมภาษณ์ 'Syarul Ema' อดีตบุคลากรในกองทัพไซเบอร์ (Cyber-troopers) ของ

รัฐบาลนาจิบ ราซัคที่ออกมาแฉถึงกระบวนการภายใน และ ‘Hannah Yeoh’ นักการเมืองจากพรรค DAP ซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล และได้รับผลกระทบโดยตรงจากกระบวนการสร้างข่าวบิดเบือนดังกล่าว

ผลการศึกษาพบว่า รัฐบาลนาจิบ ราซัคได้จัดตั้งกองทัพไซเบอร์ของตนขึ้นมาอย่างเป็นจริงเป็นจัง โดยรวบรวมกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์เดียวกันเข้ามาฝึกฝนกระบวนการผลิตเนื้อหาบนโลกออนไลน์ (เช่น การทำอินโฟกราฟิก) และสร้างบัญชีปลอม (Fake Account) ขึ้นมาปลุกปั่นข่าวที่สนับสนุนรัฐบาลของตนและทำลายภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม กองทัพไซเบอร์เหล่านี้ออกปฏิบัติการอย่างเข้มข้นในช่วงฤดูกาลเลือกตั้งตั้งแต่ปี ค.ศ.2008 เป็นต้นมา เพื่อยืนยันชัยชนะให้แก่ฝ่ายรัฐบาลนาจิบ ราซัค โดยใช้ ‘รูปแบบ’ การสื่อสารที่หลากหลาย เช่น การสร้างอินเทอร์เน็ตมีม (Internet Meme) เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของคู่แข่ง การโควตคำพูดที่บิดเบือนการตัดคลิปวิดีโอคำพูดของนักการเมืองออกมาเป็นช่วง ๆ จนสื่อความหมายไปผิดทาง และเผยแพร่ออกไปผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook) และวอตส์แอป (Whatsapp) ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมร่วมสมัยที่คนทั่วไปมักใช้สื่อสารกันบนสื่อสังคมออนไลน์มาเลเซีย

ส่วน ‘ประเด็น’ ที่เหล่ากองทัพไซเบอร์เน้นนำเสนอขึ้นมานั้นมักเกี่ยวข้องกับศาสนาและเชื้อชาติ ซึ่งเป็นประเด็นละเอียดอ่อนในสังคมมาเลเซีย เช่น การโจมตี Hannah Yeoh นักการเมืองจากพรรค DAP ซึ่งมีเชื้อสายจีนและนับถือศาสนาคริสต์ว่าเป็น ‘ชาวจีนนอกรีต’ เพราะเชื่อกันว่าเธอพยายามโน้มน้าวให้ชาวมุสลิมในมาเลเซียเปลี่ยนศาสนา และสนับสนุนให้ชาวมมาเลเซียเชื้อสายจีนมีสิทธิเหนือกว่าชาวมมาเลเซียเชื้อสายมาเลย์ รวมถึงการเผยแพร่โควตคำพูดปลอมของเธอที่ว่า “*Israel owns Jerusalem*” ในช่วงที่ความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์กำลังปะทุ เพื่อปลุกเร้าอารมณ์ความโกรธแค้นของชาวมุสลิมซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ในมาเลเซีย ทั้ง ๆ ที่เธอไม่เคยพูดประโยคดังกล่าว เป็นต้น

ขณะที่ในงานศึกษา *‘Tracking Digital Disinformation in the 2019 Philippine Midterm Election’* ของ Jonathan Ong, Ross Tapsell และ Nicole Curato (2019) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ‘Digital Disinformation’ หรือการบิดเบือนข้อมูลข่าวสารทางดิจิทัลในช่วงการเลือกตั้งกลางเทอมของฟิลิปปินส์ ปี ค.ศ.2019 โดยใช้วิธีการศึกษาแบบการสังเกตการณ์บนโลกออนไลน์ในเชิงคุณภาพ (Qualitative Online Observation) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analysis) และการลงพื้นที่สัมภาษณ์ (Interview) ผู้วางกลยุทธ์การรณรงค์หาเสียงบนโลกออนไลน์

ผลการศึกษาพบว่า นักการเมือง (ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน) รวมถึงผู้สนับสนุนทางการเมือง (Political Fans) ของทั้ง 2 ฝ่ายได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทั้งทวิตเตอร์ (Twitter) เฟซบุ๊ก

(Facebook) ยูทูบ (YouTube) และอินสตาแกรม (Instagram) ในการเผยแพร่เนื้อหาข่าวสารที่มีความบิดเบือนกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่ใช่การสื่อสารที่เป็นข่าวปลอม (Fake News) ทั้งหมด แต่ก็มีการ ‘เลือกนำเสนอความจริง’ โดยเลือกใช้คำ รูปภาพ หรือประเด็นเฉพาะแง่มุมที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายตน และหลีกเลี่ยงเสนอแง่มุมที่เป็นโทษต่อฝ่ายตน (Ong, Tapsell, & Curato, 2019: 5)

ผู้ศึกษายังได้สำรวจไปถึง ‘เรื่องเล่า’ หรือประเด็นที่ชาวฟิลิปปินส์นิยมหยิบยกมานำเสนอมากที่สุด 4 อันดับ ได้แก่ การต่อต้านสถาบันดั้งเดิม (Anti-Establishment) การแก้ไขและทบทวนประวัติศาสตร์ (Historical Revisionism) ความไม่เชื่อมั่นในสื่อกระแสหลัก (Mistrust of Mainstream Media) และสุนทรพจน์ที่ต่อต้านจีนอย่างสุดโต่ง (Anti-China Extreme Speech) (Ong et al., 2019: 31-34)

นอกจากนั้นผู้ศึกษายังอธิบายต่อไปว่า การบิดเบือนข้อมูลข่าวสารทางดิจิทัล (Digital Disinformation) ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์สุดท้ายของการเลือกตั้งเท่านั้น แต่มันอาจเป็นตัวบ่อนทำลายหลักการความโปร่งใส (Transparency) ความรับผิดชอบ (Accountability) และการเลือกตั้งอันสุจริต (Electoral Integrity) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของประชาธิปไตยให้ด้อยค่าลงไปเรื่อย ๆ (Ong et al., 2019: 5)

และสุดท้าย ในงานศึกษา *‘Social Media and Fake News in the 2016 Election’* ของ Hunt Allcott และ Matthew Gentzkow (2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแพร่หลายของข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือนบนสื่อสังคมออนไลน์ในช่วงการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ.2016 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้สนับสนุนทั้งพรรครีพับลิกันและพรรคเดโมแครตได้ผลิตข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือนขึ้นมาอย่างแพร่หลายบนสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสนับสนุนผู้สมัครฝั่งที่ตนชื่นชอบและทำลายคู่แข่งทางการเมือง โดยเฉพาะข่าวปลอมจากฝั่งผู้สนับสนุนประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) นั้นพบว่าได้รับการส่งต่อและรับรู้กันอย่างแพร่หลายบนโลกออนไลน์ เช่น การระบุว่าทรัมป์เป็นบุคคลที่ได้รับค้ายกย่องจากสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิส ขณะเดียวกันก็โจมตีคู่แข่งทางการเมืองอย่างฮิลลารี คลินตัน (Hillary Clinton) ว่าเป็นผู้ให้การสนับสนุนกลุ่มก่อการร้ายและมีส่วนพัวพันกับคดีฆาตกรรม ซึ่งแรงจูงใจของการผลิตข่าวปลอมนั้น อาจเกิดได้ทั้งจากความต้องการรายได้โฆษณาจากการคลิกอ่านเนื้อหา รวมถึงการทำตามอุดมการณ์เพื่อสนับสนุนฝ่ายที่ตนรัก ทำลายฝ่ายที่ตนชัง และจูงใจให้ผู้คนเปลี่ยนใจมาเลือกผู้สมัครที่ตนชื่นชอบ จนกลายเป็นข้อถกเถียงว่าข่าวปลอมที่แพร่หลายอยู่บนโลกออนไลน์ส่งผลสะท้อนต่อการตัดสินใจของประชาชนและผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯ ในปี ค.ศ.2016 มากน้อยเพียงใด รวมถึงเจ้าของ

แพลตฟอร์มอย่างกูเกิล (Google) หรือเฟซบุ๊ก (Facebook) ควรจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการข่าวปลอมเหล่านี้ในระดับใด (Allcott & Gentzkow, 2017)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารของรัฐบาลและเครือข่ายผู้สนับสนุนในต่างประเทศทั้ง 3 ชั้นข้างต้น ถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะไม่ได้ศึกษาในเชิงเปรียบเทียบเป็นหลัก แต่สามารถนำงานศึกษาดังกล่าวมาเป็นส่วนเสริมในช่วงอภิปรายผลได้ โดยอาจนำมาร่วมวิเคราะห์ว่าข้อค้นพบจากการเลือกตั้งในต่างประเทศมีส่วนคล้ายคลึงกับการศึกษาของผู้วิจัยบ้างหรือไม่ เช่น ประเด็นที่นิยมหยิบยกมานำเสนอสะท้อนชุดอำนาจนำของประเทศต่าง ๆ เหมือนเช่นข้อค้นพบเบื้องต้นในประเทศไทยหรือไม่ ซึ่งน่าจะทำให้การอภิปรายผลของวิทยานิพนธ์นี้แข็งแกร่งและน่าเชื่อถือมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้ผู้วิจัยเห็นนัยสำคัญของการศึกษาวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ว่า การรณรงค์ทางการเมืองผ่านช่องทางเฟซบุ๊กเพื่อสนับสนุนรัฐบาลในช่วงเลือกตั้งไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น แต่รัฐบาลและเครือข่ายผู้สนับสนุนอีกหลายประเทศทั่วโลกก็เริ่มหันมาใช้การรณรงค์ทางการเมืองเช่นนี้เพื่อเพิ่มโอกาสในการชนะเลือกตั้งเช่นเดียวกัน ดังนั้น การทำความเข้าใจกลไกหนึ่งที่ขับเคลื่อนอยู่เบื้องหลังการเลือกตั้งในยุคนี้จึงน่าจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ในวงวิชาการรัฐศาสตร์ได้มากขึ้น

2.4 วรรณกรรมเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 2562

การทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งสำรวจถึงวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ในช่วงการเลือกตั้ง 24 มีนาคม 2562 และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ โดยจะเรียบเรียงประเด็นตามลำดับ

ในบทความวิจัย **‘พฤติกรรมการศึกษาของพรรคการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์: Facebook’** ของพงษ์มนัส ตีอด (2563) ได้ศึกษาลักษณะการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งบนเฟซบุ๊กเพจทางการของพรรคการเมือง 5 พรรค ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคอนาคตใหม่ พรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ และพรรคภูมิใจไทย ตั้งแต่วันที่ 11 ธันวาคม 2561 - 23 มีนาคม 2562 ผลการศึกษาพบว่า พรรคการเมืองทั้ง 5 พรรคโพสต์ข้อความหาเสียงบนเฟซบุ๊กเพจในช่วงการเลือกตั้ง 2562 รวมกันทั้งสิ้น 1,231 ครั้ง เฉลี่ย 25 โพสต์ต่อวัน โดยในช่วงเดือนสุดท้ายของการหาเสียง พรรคการเมืองต่าง ๆ โพสต์ข้อความในอัตราที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับช่วง 2 เดือนแรกก่อนการเลือกตั้ง ขณะที่เนื้อหาของโพสต์ส่วนใหญ่มักเน้นนำเสนอนโยบายและประชาสัมพันธ์กิจกรรมของพรรค ส่วนประเภทของสื่อที่นิยมใช้มากที่สุดคือภาพนิ่ง (524 โพสต์) รองลงมาคือวิดีโอ (347 โพสต์) และการถ่ายทอดสด (238 โพสต์) จึงเห็นได้ว่าการหาเสียงเลือกตั้งผ่านสื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นอีกหนึ่งช่องทางสำคัญที่พรรคการเมืองเลือกใช้ในช่วงการเลือกตั้ง

2562 (พงษ์มนัส ตีอด, 2563) และผู้วิจัยสามารถนำผลการศึกษาดังกล่าวไปเปรียบเทียบกับรูปแบบและประเด็นในการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาได้

ขณะที่ในรายงานวิจัย **“การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรม การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 กรุงเทพมหานคร”** ของพิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ (2563) ได้ศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขต กรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 ในหลากหลายมิติ เช่น บรรยากาศและความเคลื่อนไหวทางการเมืองของพรรค องค์กร และกลุ่มทางการเมือง ความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง บทบาทของหน่วยงานรัฐ บริษัทเอกชน และองค์กรสาธารณะ พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในการหาเสียงเลือกตั้ง การเปลี่ยนแปลงชั่วคราวทางการเมือง รวมถึงความเคลื่อนไหวและการรณรงค์ทางการเมืองที่ปรากฏบนสื่อออนไลน์ (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2563) โดยรายงานวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลการรณรงค์ทางการเมืองของนักการเมืองและพรรคการเมืองผ่านช่องทางต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียด ทั้งการลงพื้นที่ชุมชน การปราศรัยใหญ่ ป้ายหาเสียง แผ่นพับ แผ่นปก และสื่อออนไลน์ ซึ่งถึงแม้จะเป็นการเก็บรวบรวมเฉพาะเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น แต่ก็ก็เป็นพื้นที่ที่พรรคการเมืองต่าง ๆ ระดมสรรพกำลังการหาเสียงกันอย่างเข้มข้น เช่น การปราศรัยใหญ่ครั้งสุดท้ายของทุกพรรคล้วนเกิดขึ้นที่กรุงเทพฯ รวมถึงข้อมูลสื่อออนไลน์ของพรรคการเมืองที่รายงานวิจัยเก็บรวบรวมก็ไม่ได้จำกัดพื้นที่อยู่เฉพาะเขตกรุงเทพฯ เท่านั้น เพราะประชาชนทั่วประเทศก็สามารถเข้าถึงได้เช่นกัน ผู้วิจัยจึงสามารถนำผลการศึกษาในส่วนดังกล่าวไปเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาได้

ส่วนในบทความวิจัย **“การศึกษากลวิธีการโน้มน้าวใจจากข้อความบนป้ายโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 จังหวัดจันทบุรี พ.ศ.2562”** ของพัชรีภรณ์ ยุทธนาพงศ์กิตติ สุทธิดา จุลวิเชียร และกนกวรรณ วารีเขตต์ (2563) ได้ศึกษากลวิธีการโน้มน้าวใจที่พบจากข้อความบนป้ายโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 จังหวัดจันทบุรี พ.ศ.2562 โดยเก็บข้อมูลจากป้ายหาเสียงของพรรคการเมืองต่าง ๆ ตั้งแต่วันที่ 13 กุมภาพันธ์ - 20 มีนาคม 2562 จำนวน 55 ป้าย และนำมาถอดเป็นข้อความได้ทั้งสิ้น 79 ข้อความ ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้กลวิธีการโน้มน้าวใจจำนวนทั้งสิ้น 8 กลวิธี ได้แก่ การใช้จุดจูงใจให้สิ่งตอบแทน (50 ข้อความ) การใช้ภาษาในการเน้นจุดเด่นของพรรค (13 ข้อความ) การใช้คำขวัญ (13 ข้อความ) การใช้ภาษาที่แสดงถึงความเป็นพวกพ้องเดียวกัน (9 ข้อความ) การใช้ภาษาที่มีชื่อเสียงส่วนตัวเป็นเครื่องจูงใจ (4 ข้อความ) การใช้ภาษาที่แสดงถึงการขอโอกาสจากประชาชน (3 ข้อความ) การใช้ภาษาที่มีความเปรียบ (2 ข้อความ) และ การใช้ภาษาที่แสดงถึงคำถาม (1 ข้อความ) (พัชรีภรณ์

ยุทธนาพงศ์กิตติ, สุทธิดา จุลวิเชียร, และ กนกวรรณ วารีเขตต์, 2563) โดยผู้วิจัยสามารถนำผลการศึกษาดังกล่าวไปเทียบเคียงกับรูปแบบและประเด็นในการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาได้เช่นกัน

ในบทความวิจัย “การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2560 : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 24 มีนาคม 2562” ของนันทนา นันทวโรภาส และรหัส แสงผ่อง (2562) ได้ศึกษากระบวนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 สามอันดับแรกคือ พรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ และพรรคอนาคตใหม่ ภายใต้กฎกติกาใหม่ของรัฐธรรมนูญ 2560 และบริบททางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากการเลือกตั้งครั้งก่อน โดยในส่วนของพรรคพลังประชารัฐนั้น บทความวิจัยวิเคราะห์ว่า จุดเด่นในการรณรงค์หาเสียงของพรรคคือการชูนโยบายเศรษฐกิจที่ดำเนินต่อเนื่องมาจากนโยบาย ‘ประชารัฐ’ ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ โดยชี้ให้ประชาชนเห็นว่าหากเลือกพรรคพลังประชารัฐก็เหมือนได้นโยบายของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ต่อเนื่องกันไปอย่างไม่สะดุด ขณะเดียวกัน พรรคได้ผนวกกิจกรรมและการลงพื้นที่ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในแคมเปญหาเสียง โดยพรรคจะเปิดเวทีปราศรัยในช่วงเวลาเดียวกับที่พลเอกประยุทธ์และคณะรัฐมนตรีกำลังออกปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่นั้น จึงสื่อเน้นความเป็นเนื้อเดียวกันของพรรคกับรัฐบาลได้อย่างชัดเจน และนับเป็นแคมเปญที่ได้เปรียบเหนือพรรคการเมืองอื่น ๆ อย่างสิ้นเชิง (นันทนา นันทวโรภาส และ รหัส แสงผ่อง, 2562) ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำบทความชิ้นนี้มาใช้เป็นหนึ่งในข้อมูลประกอบเพื่อศึกษาต่อยอดไปว่า เฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาได้เข้ามาช่วยเติมเต็มองค์ความรู้ทางการเมืองเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในลักษณะใดและอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะการรณรงค์ในภาคการโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาล

และสุดท้าย ในบทความวิจัย “การล้อเลียนในเพจเฟซบุ๊กประเภทเสียดสีการเมือง” ของจันทวรรณ ตรีกุลผิว (2563) ได้ศึกษาประเด็นและกลวิธีการล้อเลียนที่ถูกนำเสนอผ่านการ์ตูนล้อการเมืองบนเฟซบุ๊กเพจ “ไข่แมวx” ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 30 มิถุนายน 2562 จำนวนทั้งสิ้น 166 โพสต์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ประเด็นทางการเมืองที่เพจ “ไข่แมวx” หยิบยกมาวาดล้อเลียนแบ่งออกได้เป็น 7 ประเด็น ได้แก่ พฤติกรรมของนักการเมือง ผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง พรรคการเมือง การเลือกตั้ง นโยบายของรัฐบาล เหตุการณ์สำคัญตามกระแส และสถาบันที่เกี่ยวข้องทางการเมือง ส่วนกลวิธีที่ใช้ในการล้อเลียนพบว่ามี 4 ประเภทคือ การทำให้เป็นเรื่องล้อเล่น การเปรียบเทียบ การกล่าวเกินจริง และการสลับบทบาท โดยมีการอภิปรายผลว่า การใช้การ์ตูนล้อเลียนเป็นการลดความตึงเครียดในการสื่อสาร และทำให้ประเด็นทางการเมืองเข้าถึงประชาชนได้ง่ายมากขึ้น รวมถึงยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิจารณ์การทำงานหรือพฤติกรรมของ

นักการเมืองผ่านสัญญาได้อย่างแนบเนียน ภายใต้บรรยากาศทางการเมืองที่ถูกจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (จันทร์วรรณ ตระกูลผิว, 2563) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะเป็นบทความวิจัยที่ศึกษาการสื่อสารของเฟซบุ๊กเพจซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ แต่ผู้วิจัยสามารถเรียนรู้กลวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การจัดหมวดหมู่ของแบบแผน (Pattern) รวมถึงการสร้างแบบฟอร์มลงรหัส (Coding Sheet) จากงานชิ้นนี้ เพื่อนำไปใช้ศึกษาเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ผู้วิจัยสนใจได้

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้จะใช้วิธีการศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อมุ่งตอบคำถามวิจัยว่า “การรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจ ‘ล้านชื่อต้านล้างผิด’ ‘THE METTAD’ และ ‘ลุงตุ๋น’ ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 มีลักษณะ บทบาท และนัยสำคัญที่เหมือนหรือต่างจากการรณรงค์ทางการเมืองผ่านช่องทางอื่น ๆ อย่างไร?” โดยจะศึกษาผ่านวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ ดังนี้

3.1 การศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และ 2

ในการศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และ 2 (ศึกษารูปแบบและประเด็นในการรณรงค์ทางการเมืองฯ รวมถึงลักษณะการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊ก) ผู้วิจัยจะศึกษาด้วยแนวทางการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลัก โดยจะแบ่งการอธิบายวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การเลือกกรณีศึกษา และแนวทางการวิเคราะห์เนื้อหา

3.1.1 การเลือกกรณีศึกษา

ในด้านการเลือกกรณีศึกษา ผู้วิจัยจะเลือกศึกษารูปแบบและประเด็นของการรณรงค์ทางการเมืองจาก ‘เฟซบุ๊กเพจนิรนาม’ (Anonymous Facebook Page) เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาจำนวน 3 เพจซึ่งมีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาแตกต่างกัน มีผู้กดติดตามมากพอสมควร⁵ และมีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง 2562

การคัดเลือกของผู้วิจัยนั้นมีฐานตั้งต้นมาจากรายงานพิเศษของสำนักข่าวเดอะสแตนดาร์ด เรื่อง ‘เปิดผังเครือข่ายค้ายันฐานอำนาจระบอบประยุทธ์’ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2561 ซึ่งได้ระบุถึงเฟซบุ๊กเพจที่ผลิตเนื้อหาเพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์มาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่การรัฐประหาร (เดอะสแตนดาร์ด, 2561) ผนวกกับการสำรวจเพิ่มเติมของผู้วิจัยถึงภูมิทัศน์การรณรงค์ทางการเมืองบนเฟซบุ๊กเพจในช่วงการเลือกตั้ง 2562 ซึ่งจากเท่าที่สำรวจได้พบว่า มีเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่เคลื่อนไหวสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 อยู่ประมาณ 30 เพจ แต่เพจที่มียอดผู้ติดตามมากกว่า 50,000 คนขึ้นไปจะมีอยู่ด้วยกัน 14 เพจ โดยจาก 14 เพจ

⁵ เพราะผู้วิจัยมองว่า เนื้อหาที่เฟซบุ๊กเพจเหล่านี้ผลิตขึ้นน่าจะมีผู้คนบนสื่อสังคมออนไลน์พบเห็นเป็นวงกว้าง และมีแนวโน้มที่จะถูกนำไปขยายผลทางการเมืองได้มากกว่าเพจอื่น ๆ

ดังกล่าว ผู้วิจัยได้คัดเลือกออกมาเป็นกรณีศึกษาจำนวน 3 เพจ ซึ่งเป็นเพจที่มีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาโดดเด่นต่างกัน มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง และปรากฏเป็นประเด็นถกเถียงบนหน้าสื่อสังคมออนไลน์อยู่บ่อยครั้งในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง 2562 ดังนี้

ตารางที่ 1 : เพจบุ๊กเพจนิรนามที่เลือกมาเป็นกรณีศึกษา

ชื่อเพจบุ๊กเพจ	สัญลักษณ์ของเพจ	จำนวนผู้กดติดตาม (Follow) ⁶
1) ล้านชื่อต้านล้างผิด		669,196
2) The METTAD		153,292
3) ลุงตุ๋น		67,276

“ล้านชื่อต้านล้างผิด” (Anti-Amnesty) เป็นเพจบุ๊กเพจนิรนามที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2556 ในช่วงการต่อต้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมฯ พ.ศ.2556 ยุครัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อันนำไปสู่เหตุการณ์รัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 หลังจากนั้นเพจดังกล่าวได้นำเสนอเนื้อหาสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์มาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งเข้าสู่ช่วงการเลือกตั้ง 2562 เพจได้เริ่มหันมาผลิตเนื้อหาเพื่อโจมตีนโยบายและพฤติกรรมของคู่แข่งทางการเมืองรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นหลัก โดยเฉพาะพรรคอนาคตใหม่ พรรคเพื่อไทย และพรรคเสรีรวมไทย โดยใช้รูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งการตัดต่อภาพ โควตข้อความ และวิดีโอ ด้วยอายุที่ยาวนานและการนำเสนอเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” มีผู้กดติดตามมากกว่า 6 แสนคน ซึ่งมากเป็นอันดับต้น ๆ ในภูมิภาคของเพจบุ๊กเพจนิรนามที่สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์

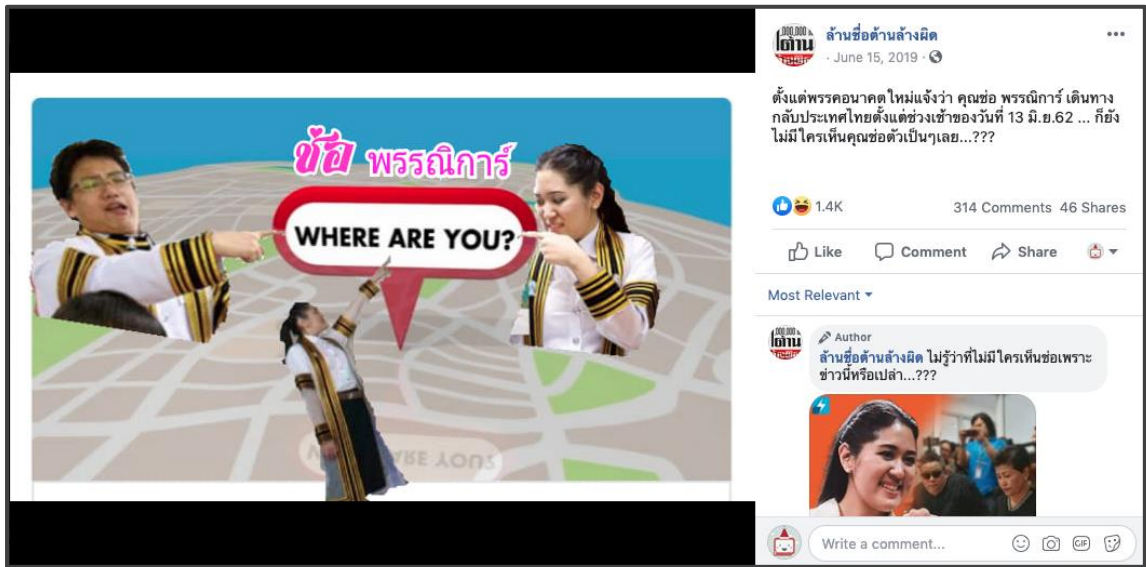
⁶ สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2563

ขณะที่ “THE METTAD” (เดอะเมตตาดี้) เป็นเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2560 เพื่อล้อเลียนการทำงานของสำนักข่าวออนไลน์เดอะแมทเทอร์ (The Matter) ซึ่งนำเสนอเนื้อหาสำหรับคนรุ่นใหม่หัวก้าวหน้า โดยในช่วงการเลือกตั้ง 2562 “THE METTAD” ได้ผลิตเนื้อหาเพื่อโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และกลุ่มหัวก้าวหน้ามาอย่างต่อเนื่อง แต่ในขณะที่เพจ “ล้วนชื่อต้านล้างผิด” มักโจมตีพรรคการเมืองคู่แข่งแบบตรงไปตรงมาด้วยการตัดต่อภาพและข้อความแบบง่าย ๆ เพจ “THE METTAD” กลับโจมตีพรรคการเมืองคู่แข่งด้วยลักษณะคล้ายการนำเสนอ ‘ข่าว’ ของสำนักข่าวออนไลน์ที่มีชื่อเสียง เช่น การใช้พาดหัวข่าวในภาพ การผลิตกราฟิกและใช้รูปแบบตัวอักษรที่ดูทันสมัย รวมถึงการนำเสนอประเด็นหนึ่ง ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นภาพชุดในลักษณะคล้ายกับรายงานพิเศษ ดังนั้น ถึงแม้เพจจะมียอดผู้ติดตามเป็นอันดับที่ 5 ในภูมิภาคของเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ (เป็นรองอีกหลายเพจที่มีจุดมุ่งหมายโจมตีคู่แข่งทางการเมือง) แต่ก็ยังเป็นเพจที่มีความแปลกใหม่และโดดเด่นกว่าเฟซบุ๊กเพจอื่น ๆ ที่จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน

และสุดท้าย “ลุงตุ๋น” (Super Lungtoo) เป็นเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561 ก่อนการเลือกตั้งจะเกิดขึ้นเพียง 3 เดือน เนื้อหาของเพจดังกล่าวจะมุ่งนำเสนอผลงาน นโยบาย และคุณงามความดีของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นหลัก รวมถึงการนำเสนอเนื้อหาเพื่อตอบโต้คู่แข่งทางการเมืองเป็นบางครั้ง โดยนำเสนอผ่านกราฟิกตัวการ์ตูนพลเอกประยุทธ์และโควตข้อความของคนในรัฐบาล ดังนั้น ถึงแม้เพจจะมียอดผู้ติดตามเป็นอันดับที่ 12 ในภูมิภาคของเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ (เป็นรองอีกหลายเพจที่มีจุดมุ่งหมายสนับสนุนรัฐบาล) แต่ด้วยความแปลกใหม่และความสวยงามของกราฟิกจึงทำให้มีสื่อมวลชนให้ความสนใจเพจนี้มาตั้งแต่ช่วงแรกเริ่มการก่อตั้ง (มติชน, 2561b) รวมถึงยังมีคนนำภาพและเนื้อหาจากเพจดังกล่าวไปใช้งานเป็นจำนวนมาก จนเกิดเป็นประเด็นถกเถียงถึงความถูกต้องและความรอบด้านของเนื้อหาอยู่บ่อยครั้งบนโลกออนไลน์

สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกเฟซบุ๊กเพจที่เน้นโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์มาเป็นกรณีศึกษามากกว่าเพจที่เน้นนำเสนอผลงานและคุณงามความดีของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ (ในสัดส่วน 2 : 1) เพราะจากการสำรวจภูมิทัศน์การณรงค์ทางการเมืองเพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 พบว่า เฟซบุ๊กเพจนิรนามที่มียอดผู้ติดตามเป็นอันดับต้น ๆ ส่วนใหญ่มักเป็นเพจที่เน้นโจมตีคู่แข่งทางการเมืองเป็นหลัก โดยจาก 14 เพจที่มียอดผู้ติดตามมากกว่า 50,000 คนขึ้นไป มีเพจที่เน้นโจมตีคู่แข่งทางการเมืองถึง 10 เพจ และมีเพียง 4 เพจเท่านั้นที่เน้นนำเสนอผลงานและคุณงามความดี ผู้วิจัยจึงคัดเลือกกรณีศึกษาให้สอดคล้องกับสัดส่วนดังกล่าว

ภาพที่ 4 : ตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาของเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อด้านล่างผิ”
 ในบริบททางการเมือง ‘พรรณิการ์ วาณิชโพสต์เฟซบุ๊กจากจ้วงสถาบันกษัตริย์’

ภาพที่ 5 : ตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาของเฟซบุ๊กเพจ “THE METTAD”
 ในบริบททางการเมือง ‘พรรณิการ์ วาณิชโพสต์เฟซบุ๊กจากจ้วงสถาบันกษัตริย์’

ภาพที่ 6 : ตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาของเฟซบุ๊กเพจ “ลุงตุ๋น”
ในบริบททางการเมือง ‘พรรณีการ์ วาณิชโพลด์เฟซบุ๊กจากจ้วงสถาบันกษัตริย์’

หลังจากคัดเลือกกรณีศึกษาแล้ว ผู้วิจัยจะศึกษา ‘โพสต์’ ทุกโพสต์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การเมือง ซึ่งเฟซบุ๊กทั้ง 3 เพจสื่อสารออกมานับตั้งแต่วันประกาศพระราชกฤษฎีกาเลือกตั้ง (23 มกราคม 2562) จนถึงวันที่คณะรัฐมนตรีถวายสัตย์ปฏิญาณเข้ารับตำแหน่ง (16 กรกฎาคม 2562) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยอาจจะเน้นหนักกับการสังเกตโพสต์ซึ่งเชื่อมโยงกับบริบทสำคัญทางการเมืองในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เพื่อสำรวจถึงการทำงานเป็น ‘เครือข่าย’ ของเฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษาว่ามีการนำเสนอเนื้อหาเพื่อชี้แจง ตอบโต้ หรือขยายผลจากบริบททางการเมืองนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม โดยบริบทที่คาดว่าจะเน้นสังเกตในวิทยานิพนธ์นี้ ได้แก่ กรณีพรรคไทยรักษาชาติเสนอชื่อ ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯ เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี จนนำไปสู่การตัดสินยุบพรรคไทยรักษาชาติ (8 กุมภาพันธ์ - 7 มีนาคม 2562) และกรณีการถือครองหุ้นสื่อในบริษัท วี-ลัค มีเดีย ของธนธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ ณ ขณะนั้น ซึ่งสัมพันธ์ต่อการขาดคุณสมบัติ ส.ส. (มีนาคม - มิถุนายน 2562) ส่วนหากระหว่างการสำรวจโพสต์ต่าง ๆ พบบริบทอื่นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยก็จะสังเกตเพิ่มเติมและนำไปอภิปรายผลต่อไป

3.1.2 แนวทางการวิเคราะห์เนื้อหา

ในด้านแนวทางการวิเคราะห์เนื้อหา ในแต่ละโพสต์ที่เลือกเก็บจากกรณีศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยจะสำรวจองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนแรกคือ ‘รูปแบบการนำเสนอ’ ซึ่งหมายถึงรูปแบบหรือลักษณะการนำเสนอที่ปรากฏให้เห็นในเชิงกายภาพ โดยตัวอย่างแบบแผน (Pattern) ของรูปแบบที่คาดว่าจะพบ เช่น โพสต์เฉพาะข้อความเพียงอย่างเดียว (ซึ่งอาจแบ่งย่อยได้เป็น โพสต์ข้อความสั้นเพื่อแสดงทรรศนะส่วนตัว โพสต์กลอน โพสต์ข่าว หรือโพสต์บทความความยาว) โพสต์รูปภาพของเหตุการณ์หรือบุคคลพร้อมคำบรรยาย โพสต์ข้อความของบุคคล โพสต์อินโฟกราฟิก โพสต์วิดีโอ แชร์โพสต์จากสำนักข่าว หรือแชร์โพสต์จากเพจอื่น ๆ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 คือ ‘ประเด็นการนำเสนอ’ ซึ่งหมายถึงเนื้อหาในภาพรวมที่ผู้ผลิตข่าวสารต้องการจะสื่อสารออกไป ซึ่งผู้วิจัยจะแบ่งเป็น ‘ประเด็นของโพสต์ที่ใช้สนับสนุนรัฐบาล’ และ ‘ประเด็นของโพสต์ที่ใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมือง’ เพื่อสำรวจถึงความเหมือนและความต่างของประเด็นที่ใช้ในการสื่อสาร 2 จุดมุ่งหมายดังกล่าว โดยตัวอย่างแบบแผน (Pattern) ของประเด็นที่คาดว่าจะพบ เช่น ประเด็นสถาบันชาติ ประเด็นสถาบันศาสนา ประเด็นสถาบันพระมหากษัตริย์ ประเด็นการก่อกบฏ เรื่องนโยบายสาธารณะ ประเด็นข่าวลือ/ข่าวปลอม หรือประเด็นคุณสมบัตินักการเมืองในด้านต่าง ๆ เป็นต้น

และส่วนที่ 3 คือ ‘ลักษณะการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊ก’ ซึ่งผู้วิจัยจะสำรวจว่าในโพสต์หนึ่ง ๆ มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวนเท่าใด ความคิดเห็นส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางใด (ส่วนใหญ่สนับสนุนสิ่งที่พจนานเสนอ หรือส่วนใหญ่เห็นแย้งสิ่งที่พจนานเสนอ) รวมถึงรูปแบบหลัก (Main Theme) ของการแสดงความคิดเห็นในโพสต์นั้นคืออะไร โดยสำรวจจากคำ วลี หรือประโยคที่ผู้แสดงความคิดเห็นในโพสต์หนึ่ง ๆ นิยมใช้มากเป็นลำดับต้น ๆ เพื่อสำรวจถึงถ้อยคำที่อาจตอกย้ำวาทกรรมหรืออุดมการณ์บางอย่างในสังคม

นอกจากนั้น ผู้วิจัยจะสำรวจองค์ประกอบแวดล้อมอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย ได้แก่ จุดมุ่งหมายหลักของโพสต์ (ใช้สนับสนุนรัฐบาล หรือใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมือง) เรื่องราวที่เกิดขึ้นในโพสต์นั้น บริบททางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับโพสต์ (ถ้ามี) รวมถึงจำนวนการกดแสดงความรู้สึก (Reaction) และกดส่งต่อ (Share) ของแต่ละโพสต์ ซึ่งจะประกอบขึ้นในการอภิปรายผลต่อไป

ในการสำรวจองค์ประกอบหลักทั้ง 3 ส่วนข้างต้น ผู้วิจัยจะสำรวจโดยเน้นหลักการ ‘เนื้อหาซ่อนเร้น’ (Latent Content) เป็นหลัก (Babbie, 2019: 329) กล่าวคือ ผู้วิจัยจะอ่าน สังเกต และทำความเข้าใจข้อความ รูปภาพ และความคิดเห็นที่ปรากฏในโพสต์หนึ่ง ๆ อย่างละเอียด เพื่อให้

เข้าใจถึงรูปแบบการสื่อสารและความหมายโดยภาพรวมทั้งหมด แล้วจึงตีความว่าโพสต์นั้นจัดอยู่ใน ‘รูปแบบ’ ‘ประเด็น’ และ ‘ลักษณะความคิดเห็น’ แบบใด โดยผู้วิจัยไม่ได้กำหนดล่วงหน้าว่ามี คำสำคัญ (Keyword) ไตบ้างที่จะสื่อถึงรูปแบบ ประเด็น หรือลักษณะความคิดเห็นแบบหนึ่ง ๆ (ตามแนวทางแบบเนื้อหาชัดแจ้ง หรือ Manifest Content) แต่จะเน้นทำความเข้าใจเนื้อหาและ ความคิดเห็นของทุกโพสต์อย่างละเอียด แล้วนำมาจัดประเภทของรูปแบบ ประเด็น และลักษณะ ความคิดเห็นของแต่ละโพสต์ตามหลักเหตุผลในเชิงคุณภาพ โดยเมื่อสิ้นสุดการสำรวจโพสต์ ในกรณีศึกษาแล้ว ผู้วิจัยจะนำมาจัดแสดงเป็นตารางแจกแจงความถี่ที่สมบูรณ์ต่อไป

ระหว่างการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยจะสร้างแบบฟอร์มลงรหัส (Coding Sheet) ในโปรแกรม Microsoft Excel มาใช้เพื่อจัดระบบการเก็บข้อมูลจากโพสต์ต่าง ๆ โดยจะแบ่งแยกแบบฟอร์มเป็น 3 ตารางตามเพจที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อความสะดวกในการจัดระบบและเก็บข้อมูล ส่วนหาก ในช่วงสรุปผลการศึกษา ผู้วิจัยต้องการหยิบยกข้อมูลชุดใดมาอภิปรายผล เช่น เปรียบเทียบการ นำเสนอเนื้อหาของทั้ง 3 เพจภายในวันเดียวกันหรือในบริบททางการเมืองเดียวกัน ผู้วิจัยก็จะได้นำ ข้อมูลจากแบบฟอร์มลงรหัสมาจัดสร้างตารางใหม่ให้เหมาะสมกับการอภิปรายผลในหัวข้อนั้น ๆ รวมถึงอธิบายวิธีหรือประโยคที่ระบุไว้ในแบบฟอร์มให้ชัดเจนต่อไป

ตารางที่ 2 : ตัวอย่างแบบฟอร์มลงรหัส (Coding Sheet) ของเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด”

ลำดับ	Link โพสต์	วันที่	รูปแบบ	จุดมุ่งหมาย ⁷	เรื่องเกี่ยวกับ	บริบทการเมือง	ประเด็น	Reaction	Share	Comment	ทิศทาง ความเห็น ⁸	Theme หลัก ของความเห็น
182	bit.ly/25b50mp	15/06/19	ตัดต่อภาพ	2	ตัดต่อภาพขอและเพื่อนที่ปรากฏในภาพ คู่เสียงหมิ่นสถาบัน มาขึ้นชื่อว่า "ขอ พรรณิการ์ WHERE ARE YOU?"	ขอโพสต์ หมิ่นสถาบัน	สถาบันกษัตริย์	1,400	46	314	1	: ธรณีสู่ : หัวหน้าล้าง รือเรื่องเสียงค่อยออก : ความหลบซ่อน พรรณิกันต์ เก่งแต่พูด พรรณิการ์ : อย่าปล่อยเดนมาร์กให้ ลอยนวล

⁷ 1 = ใช้สนับสนุนรัฐบาลเป็นหลัก , 2 = ใช้โจมตีคู่แข่งเป็นหลัก

⁸ 1 = ความเห็นส่วนใหญ่สนับสนุนสิ่งที่พจนานาเสนอ , 2 = ความเห็นส่วนใหญ่เห็นแย้งสิ่งที่พจนานาเสนอ

ตารางที่ 3 : ตัวอย่างแบบฟอร์มลงรหัส (Coding Sheet) ของเพจ “THE METTAD”

ลำดับ	Link โพสต์	วันที่	รูปแบบ	จุดมุ่งหมาย	เรื่องเกี่ยวกับ	บริษัทการเมือง	ประเด็น	Reaction	Share	Comment	ทิศทาง ความเห็น	Theme หลัก ของความเห็น
179	bit.ly/2SlexCJ	10/06/19	ภาพพร้อม คำบรรยาย	2	โพสต์รูปขอ พร้อมคำ บรรยาย "อ้อเดี๋ยงก็ IO ด้วยการปิด Private "ไม่ให้ใครไปส่องอดีต!"	ซอฟต์แวร์ หมิ่นสถาบัน	สถาบันกษัตริย์	6,400	1,700	2,500	1	: แฉเบื้องบรรยาย กล้าทำไม่กล้ารับ : เลวจริงๆ จุดจบทาง การเมืองมาถึงแล้ว ออกนอกประเทศแน่ : ขอให้ผู้ที่คิดว่าต่อ องค์พระมหากษัตริย์ จงมีชีวิตที่ขี้บหาย ไม่มีแผ่นดินอยู่

ตารางที่ 4 : ตัวอย่างแบบฟอร์มลงรหัส (Coding Sheet) ของเพจ “ลุงตู่ตูน”

ลำดับ	Link โพสต์	วันที่	รูปแบบ	จุดมุ่งหมาย	เรื่องเกี่ยวกับ	บริษัทการเมือง	ประเด็น	Reaction	Share	Comment	ทิศทาง ความเห็น	Theme หลัก ของความเห็น
136	bit.ly/38HJUA	06/06/19	ภาพการ์ตูน พร้อมคำ บรรยาย	1	เหตุผลสำคัญที่ลุงตู่ ต้องอยู่ต่อ เพื่อปกป้อง และเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์ หัวใจของคนไทยทั้งชาติ	ซอฟต์แวร์ หมิ่นสถาบัน	สถาบันกษัตริย์	1,300	112	159	1	: ท่านเหมาะสมที่สุด ในเวลาเช่นนี้ : นี่คือเหตุผลหลักที่อยู่ ข้างหลัง : สถาบันพระมหากษัตริย์ คือหัวใจคนไทยทั้งชาติ

3.2 การศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3

ในการศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 (ศึกษาลักษณะการขยายผลทางการเมือง) ผู้วิจัยจะศึกษาด้วยแนวทางการวิจัยเอกสาร (Document Research) เป็นหลัก เพื่อสำรวจต่อยอดจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ว่า ประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋น” ถูกนำไปขยายผลให้เป็นประเด็นทางการเมืองในลักษณะใดบ้าง ซึ่งผู้วิจัยจะคัดเลือกกรณีศึกษาโดยสังเกตว่า ระหว่างการวิเคราะห์เนื้อหาของโพสต์ต่าง ๆ มีบริบททางการเมืองใดบ้างที่ไม่เคยปรากฏผ่านสื่อมวลชนกระแสหลักมาก่อน แต่เฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ยกมาเป็นกรณีศึกษา (รวมถึงเพจอื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน) มุ่งนำเสนอร่วมกันอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อส่งต่อประเด็นนั้นให้แพร่กระจายไปทั่วสื่อสังคมออนไลน์ จนถูกหยิบยกไปขยายผลทางการเมืองโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่น ๆ

จากการสังเกตปรากฏการณ์ในเบื้องต้น ผู้วิจัยพบบริบททางการเมือง 2 บริบทที่สามารถยกมาเป็นกรณีศึกษาในวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ได้แก่ [1] กรณีการเผยแพร่คลิปงานเสวนาและเนื้อหาในหนังสือของปิยบุตร แสงกนกกุล อดีตเลขาธิการพรรคอนาคตใหม่ ซึ่งมีเนื้อหาที่เฟซบุ๊กเพจต่าง ๆ อ้างว่า ‘เข้าข่ายหมิ่นเบื้องสูง’ จนนำไปสู่การยื่นฟ้องร้องดำเนินคดีโดยกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในช่วงเดือนเมษายน 2562 (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2562b) และ [2] กรณีการนำเสนอประเด็นอย่างต่อเนื่องว่า พรรณิการ์ วานิช อดีตโฆษกพรรคอนาคตใหม่เคยโพสต์เฟซบุ๊กจบบั้วงสถาบันพระมหากษัตริย์ จนนำไปสู่การขยายผลทางการเมืองในช่วงเดือนมิถุนายน 2562 (ประชาไท, 2562a)

จากนั้น ผู้วิจัยจะสืบค้นข้อมูลการขยายผลจากรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์และเว็บไซต์สำนักข่าวออนไลน์ โพสต์เฟซบุ๊กของนักการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมถึงวิดีโอการให้สัมภาษณ์ของบุคคลต่าง ๆ ที่สำนักข่าวอัปโหลดไว้บนเว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์ในช่วงเวลาใกล้เคียงกับบริบททางการเมืองที่ยกมาเป็นกรณีศึกษา เพื่อสำรวจว่าประเด็นเหล่านั้นได้ถูกนำไปขยายผลทางการเมืองโดยกลุ่มบุคคลหรือองค์กรใด และในลักษณะใดบ้าง โดยผู้วิจัยจะสืบค้นข้อมูลจากหลายแหล่งที่มาและหลายสำนักข่าวมาสอบทานกัน เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงของลักษณะการขยายผลทางการเมืองให้ถูกต้องมากที่สุด

และสุดท้าย ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ค้นพบจากการสำรวจมาสรุปผลการศึกษา โดยจะสรุปผลเพื่อตอบคำถามว่า ประเด็นที่เกิดขึ้นในการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” “THE METTAD” และ “ลุงตุ๋น” ถูกนำไปขยายผลให้เป็นประเด็นทางการเมืองในลักษณะใดบ้าง ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ หรือมีการขยายผลในลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเติมเข้ามาอีก โดยจะสรุปเป็นหัวข้อและบรรยายถึงรายละเอียดการขยายผลในลักษณะต่าง ๆ ให้ชัดเจน

ภาพที่ 7 : ตัวอย่างการหยิบยกประเด็นที่เกิดขึ้นจากเฟซบุ๊กเพจนิรนาม
ไปขยายผลให้เป็นประเด็นทางการเมืองบนโลกจริง

3.3 แนวทางการอภิปรายผลการศึกษา

ในด้านแนวทางการอภิปรายผลการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยจะใช้กลยุทธ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล 2 รูปแบบ ได้แก่ การวิเคราะห์โดยอาศัยสมมติฐาน (Relying on theoretical propositions) และการวิเคราะห์จากข้อมูลที่ปรากฏ (Working your data from the ground up) (Yin, 2014: 136-138)

การวิเคราะห์โดยอาศัยสมมติฐาน มีจุดประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่เก็บได้มาพิสูจน์สมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยในกรณีนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่เก็บได้มาพิสูจน์สมมติฐาน ดังนี้

[1] “การรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจ ‘ล้านชื่อต้านล้างผิด’ ‘THE METTAD’ และ ‘ลุงตุ๋ตูน’ ใช้รูปแบบที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมร่วมสมัยบนสื่อสังคมออนไลน์ แต่ยังคงนำเสนอประเด็นที่สอดคล้องกับชุดอุดมการณ์ซึ่งครองอำนาจนำในสังคมไทย” ใช่หรือไม่

[2] “การแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊กที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กเพจ ‘ล้านชื่อต้านล้างผิด’ ‘THE METTAD’ และ ‘ลุงตุ๋ตูน’ ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะสนับสนุนต่อสิ่งที่เพจนำเสนอ และช่วยตอกย้ำอำนาจนำของสังคมไทย จนทำให้เฟซบุ๊กเพจเหล่านี้กลายเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ห้องเสียงสะท้อนบนโลกสื่อสังคมออนไลน์” ใช่หรือไม่

[3] “การรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจ ‘ล้านชื่อต้านล้างผิด’ ‘THE METTAD’ และ ‘ลุงตุ๋ตูน’ ถูกนำไปขยายผลให้เป็นประเด็นทางการเมืองผ่านการให้ความเห็นของนักการเมือง รวมถึงการยื่นฟ้องร้องดำเนินคดีโดยกลุ่มบุคคลหรือองค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ โดยประเด็นที่ถูกนำไปขยายผลส่วนใหญ่มักเป็นประเด็นที่ผลิตขึ้นเพื่อโจมตีพรรคการเมืองคู่แข่ง” ใช่หรือไม่

หากข้อมูลที่เก็บได้สอดคล้องไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจะยืนยันสมมติฐานดังกล่าว และอภิปรายผลไปในแนวทางต่าง ๆ ดังนี้

[1] แม้ ‘รูปแบบ’ การสื่อสารของกลุ่มทหาร รัฐบาล หรือเครือข่ายผู้สนับสนุนจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและมีความเป็นนวัตกรรมมากขึ้น แต่ ‘ประเด็น’ ที่หยิบยกมานำเสนอนั้นก็ยังคงผูกโยงอยู่กับอำนาจนำของสังคมไม่แตกต่างจากการสื่อสารในอดีต ซึ่งสะท้อนได้ว่าอำนาจนำไม่ใช่สิ่งที่ถือกำเนิดขึ้นแล้วจะคงอยู่ได้ตลอดไปด้วยตนเอง แต่ต้องถูกนำมาผลิตซ้ำอย่างสม่ำเสมอ โดยรัฐและภาคประชาสังคมต่าง ๆ ด้วย

[2] แม้จะไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าเจ้าของเฟซบุ๊กเพจเหล่านี้เป็นใคร แต่ผู้คนบนเฟซบุ๊กก็ยังคงแสดงความคิดเห็นในลักษณะสนับสนุนต่อสิ่งที่เพจนำเสนอ (รวมถึงอาจพบว่ามีกรกดแสดงความรู้สึกและส่งต่อเนื้อหาจากเพจเหล่านี้เป็นจำนวนมากพอสมควรด้วย) ซึ่งสะท้อนได้ว่าการสื่อสารที่ประสบความสำเร็จในบริบทของเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้รับสื่อปัจจุบันอาจจะไม่ต้องพึ่งพา ‘ทุนทางสังคม’ หรือความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารมากนัก เพียงมี ‘ทุนทางวัฒนธรรม’ จากการสร้างสรรค์เนื้อหาที่น่าดึงดูดใจก็สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้คนบนสื่อสังคมออนไลน์ยุคนี้ได้ อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์เช่นนี้อาจมองได้อีกแง่มุมว่า กลุ่มเป้าหมายของเพจเหล่านี้อาจเป็นกลุ่มคนที่คิดและเชื่อในสิ่งเดียวกันเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว กล่าวคือ เป็นคนที่ติดตามเนื้อหาเพื่อยืนยันความเชื่อเดิมของตน (Confirmation Bias) จนกลายเป็นสภาวะห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) ที่เกิดขึ้นบนโลกสื่อสังคมออนไลน์ และไม่ได้แพร่กระจายการรณรงค์ทางการเมืองไปสู่กลุ่มคนที่มีความคิดแบบอื่น ๆ มากนัก

[3] นอกเหนือไปจากบทบาทการนำเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมมากระจายต่อบนโลกออนไลน์แล้ว ‘เฟซบุ๊กเพจนิรนาม’ เหล่านี้ยังได้จุดประเด็นใหม่ ๆ ที่ช่วยสนับสนุนรัฐบาลและทำลายคู่แข่งทางการเมืองขึ้นมาอีกด้วย ที่สำคัญกว่านั้น บางประเด็นที่ถูกจุดขึ้นมาไม่ได้สิ้นสุดหรือวนเวียนอยู่เพียงแต่บนโลกออนไลน์เท่านั้น (ซึ่งอาจถูกวิจารณ์ว่าเข้าถึงได้เฉพาะกลุ่มคนที่คิดเหมือนกันอยู่แล้ว) แต่ยังคงถูกหยิบยกไปขยายผลให้เป็นประเด็นทางการเมืองบนโลกจริงโดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งถึงแม้จะไม่สามารถขจัดคู่แข่งทางการเมืองไปได้ในทันทีทันใด แต่ผลสะท้อนดังกล่าวย่อมทำให้การทำงานของคู่แข่งทางการเมืองมีอุปสรรคมากขึ้น จนอาจแสดงให้เห็นถึงพลังอีกแง่หนึ่งของ ‘การรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจนิรนาม’ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งกลไกที่ทำงานอยู่เบื้องหลังการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในครั้งนี้

ส่วนการวิเคราะห์จากข้อมูลที่ปรากฏ มีจุดประสงค์เพื่อค้นหา ‘นัยสำคัญ’ อื่น ๆ ที่ปรากฏออกมาผ่านข้อมูลที่เก็บได้จากกรณีศึกษา โดยในกรณีนี้ ผู้วิจัยจะ ‘เล่นกับข้อมูล’ (Playing with the

data) ที่เก็บได้จากโพสต์เฟซบุ๊กและการขยายผลทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ เพื่อมองหาแง่มุมอื่นที่น่าสนใจนอกเหนือไปจากสมมติฐาน และมีนัยสำคัญเพียงพอที่จะพัฒนาไปเป็นแนวคิด (Concept) ใหม่ ๆ ได้ โดยจะยกตัวอย่าง ดังนี้

[1] ผู้วิจัยอาจค้นพบแบบแผนใหม่ ๆ ของรูปแบบและประเด็นโดยไม่เคยคาดการณ์ถึงมาก่อน ซึ่งอาจนำมาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างจากลักษณะการสื่อสารของกลุ่มทหาร รัฐบาล หรือเครือข่ายผู้สนับสนุนในอดีตหรือในต่างประเทศเพื่อมองหานัยสำคัญได้

[2] ผู้วิจัยอาจสังเกตเห็นการทำงานเป็น ‘เครือข่าย’ ในลักษณะต่าง ๆ ของเฟซบุ๊กเพจ นิรนามในกรณีศึกษาและเพจอื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน ซึ่งอาจทำให้เข้าใจกลไกการทำงานแบบใหม่ ๆ ที่อยู่เบื้องหลังการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในปัจจุบันได้

[3] ผู้วิจัยอาจอธิบายไปถึงแนวคิด ‘การเมืองของเผด็จการ’ โดยวิเคราะห์ถึงความจำเป็นของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในการเปลี่ยนแปลงกลวิธีการสื่อสารกับประชาชน จากการใช้อำนาจพิเศษ ปิดกั้นข้อมูลข่าวสารได้อย่างเข้มข้นในช่วงรัฐบาลทหาร มาสู่การตอบสนองต่อกระแสความคิดและความรู้สึกของประชาชนผ่านช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่ ๆ มากขึ้นในช่วงการเลือกตั้ง ทั้งนี้ก็เพื่อเตรียมการเปลี่ยนผ่านอำนาจจากเผด็จการทหารไปสู่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง

[4] ผู้วิจัยอาจอธิบายในเชิงข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขสถานะห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) บนสื่อสังคมออนไลน์ โดยโยงออกไปให้เห็นว่า สาเหตุที่เฟซบุ๊กเพจนิรนามยังคงสามารถผลิตข้อมูลที่บิดเบือนและรวบรวมกลุ่มคนที่สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เข้ามาอยู่ในห้องเสียงสะท้อนได้อย่างมากมายเช่นนี้ อาจเป็นเพราะโครงสร้างทางการเมืองและพื้นที่ทางสังคมยังคงเอื้อให้สิ่งเหล่านี้คงอยู่ต่อไปได้ โดยรัฐพยายามปิดกั้นและกีดกันคนที่คิดต่างให้ออกไปจากสารบบ ไม่มีพื้นที่กลางให้คนทั้ง 2 ฝ่ายได้มาพูดคุยถกเถียงกันอย่างปลอดภัย ซึ่งหากบริบททางสังคมการเมืองยังคงดำเนินต่อไปเช่นนี้ ก็อาจยังทำให้การแบ่งขั้วทางการเมืองในสังคมไทยร้ายลึกลงไปเรื่อย ๆ

บทที่ 4

การนำเสนอของเฟซบุ๊กเพจ

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะแสดงผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอของเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษา โดยจะแจกแจงรายละเอียดและอภิปรายผลไปตาม 6 หัวข้อ ได้แก่ จำนวนโพสต์ที่ศึกษา, จุดมุ่งหมายหลักของโพสต์, รูปแบบ, ประเด็นที่ใช้สนับสนุนรัฐบาล, ประเด็นที่ใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมือง, และการจัดการกับข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือน

4.1 จำนวนโพสต์ที่ศึกษา

จากการสำรวจโพสต์ทุกโพสต์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองของเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาทั้ง 3 เพจ ตั้งแต่วันที่ 23 มกราคม – 16 กรกฎาคม 2562 ผู้วิจัยสำรวจพบทั้งสิ้น **647 โพสต์** โดยแบ่งเป็นโพสต์จากเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” จำนวน 233 โพสต์ เพจ “THE METTAD” จำนวน 241 โพสต์ และเพจ “ลุงตุ๋น” จำนวน 173 โพสต์

ตารางที่ 5 : จำนวนโพสต์ที่ศึกษา

เพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด”	233 โพสต์
เพจ “THE METTAD”	241 โพสต์
เพจ “ลุงตุ๋น”	173 โพสต์
จำนวนโพสต์ที่ศึกษาทั้งหมด	647 โพสต์

4.2 จุดมุ่งหมายหลักของโพสต์

เมื่อสำรวจถึงจุดมุ่งหมายหลักของโพสต์ที่เก็บได้จากกรณีศึกษาจำนวน 647 โพสต์พบว่า โพสต์ส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายโจมตีคู่แข่งทางการเมืองเป็นหลัก จำนวน 448 โพสต์ โดยแบ่งเป็นโพสต์จากเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” จำนวน 198 โพสต์ เพจ “THE METTAD” จำนวน 236 โพสต์ และเพจ “ลุงตุ๋น” จำนวน 14 โพสต์ ขณะที่โพสต์ซึ่งมีจุดมุ่งหมายสนับสนุนรัฐบาลเป็นหลักมีจำนวน 194 โพสต์ โดยแบ่งเป็นโพสต์จากเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” จำนวน 32 โพสต์ เพจ “THE METTAD” จำนวน 4 โพสต์ และเพจ “ลุงตุ๋น” จำนวน 158 โพสต์ ซึ่งเป็นไปตามสัดส่วนของประเภทเพจที่ยกมาเป็นกรณีศึกษา (โจมตีคู่แข่งเป็นหลัก 2 เพจ / สนับสนุนรัฐบาลเป็นหลัก 1 เพจ)

และสอดคล้องกับสัดส่วนของเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่มียอดผู้ติดตามมากกว่า 50,000 คนขึ้นไป ซึ่งส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นหลัก

นอกจากนั้น มีโพสต์จำนวน 5 โพสต์ที่ผู้วิจัยจัดว่ามีลักษณะ ‘เป็นกลาง’ กล่าวคือ เป็นการโพสต์แจ้งข้อเท็จจริงหรือสอบถามความคิดเห็นโดยทั่วไปที่ไม่ได้ให้ข้อมูลหรือให้โทษแก่ฝ่ายใด เช่น โพสต์แจ้งวันเลือกตั้ง โพสต์ประกาศแต่งตั้ง ส.ว. หรือโพสต์สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการตัดสินใจก่อนลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น ซึ่งโพสต์เหล่านี้ไม่มีนัยสำคัญต่อการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้

ตารางที่ 6 : จุดมุ่งหมายหลักของโพสต์ (หน่วย : โพสต์)

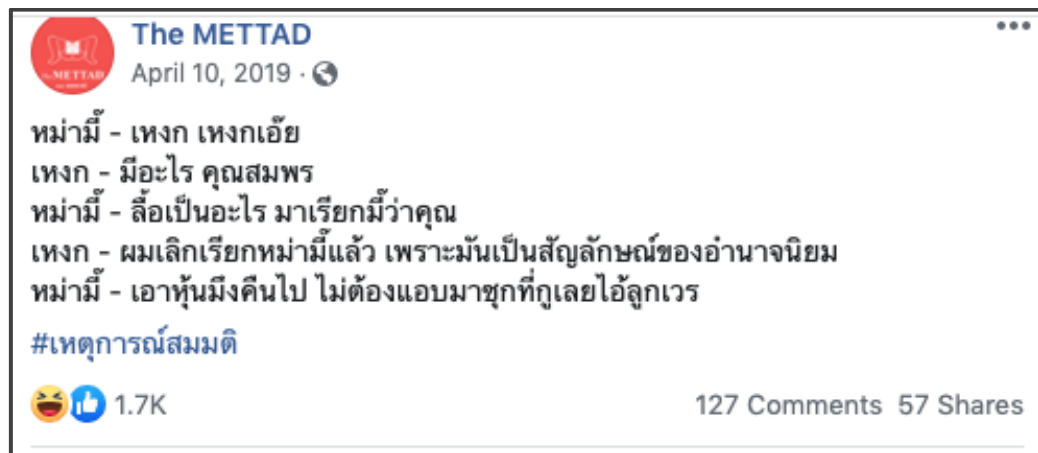
จุดมุ่งหมายหลักของโพสต์	ล้านชื่อด้านล่างผิด	THE METTAD	ลุงตุ๋ตูน	รวม
เป็นกลาง	3	1	1	5
สนับสนุนรัฐบาลเป็นหลัก	32	4	158	194
โจมตีคู่แข่งทางการเมืองเป็นหลัก	198	236	14	448
รวม	233	241	173	647

4.3 รูปแบบ

เมื่อสำรวจถึง ‘รูปแบบ’ หรือลักษณะการนำเสนอที่ปรากฏให้เห็นในเชิงกายภาพของโพสต์ต่าง ๆ ที่เก็บได้จากกรณีศึกษา ผู้วิจัยค้นพบแบบแผน (Pattern) ของรูปแบบจำนวน 17 รูปแบบ ได้แก่ ข้อความ, ข้อความในภาพ, ภาพพร้อมคำบรรยาย, ภาพการ์ตูนพร้อมคำบรรยาย, จับภาพหน้าจอ, โควตคำพูดในภาพ, โควตคำพูดปลอมในภาพ, ตัดต่อภาพ, การ์ตูนช่อง, อินโฟกราฟิก, มีม, ภาพชุด, โพล/เกม, แชรซ์ข่าวจากสำนักข่าว, แชรซ์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น, คลิปวิดีโอ, และการถ่ายทอดสด โดยจะอธิบายรายละเอียดของแต่ละแบบแผน ดังนี้

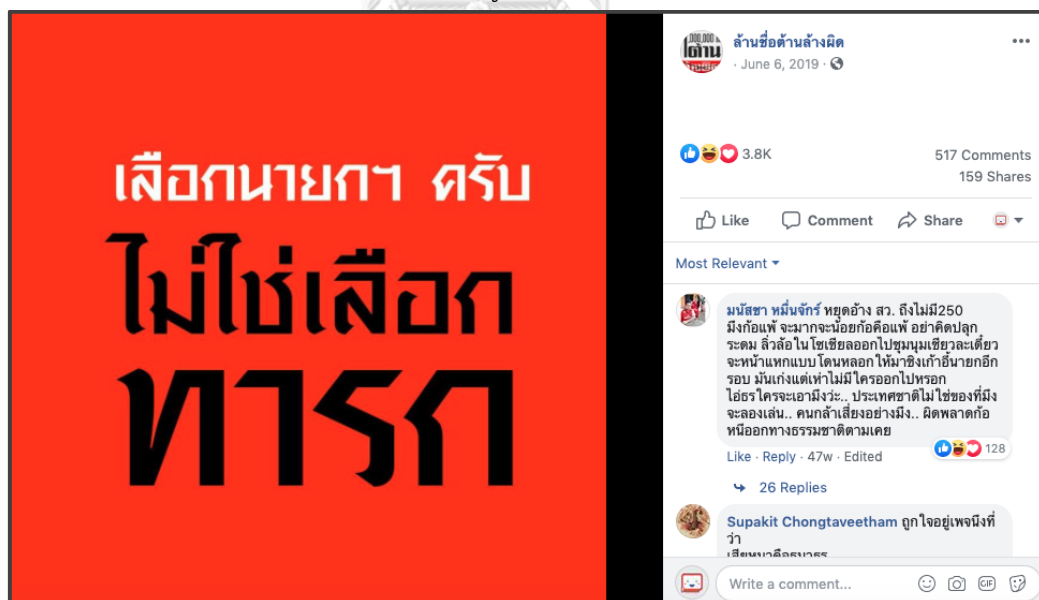
4.3.1 ข้อความ หมายถึง การโพสต์เฉพาะข้อความที่เป็นตัวอักษรเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีสื่ออื่นใดประกอบ ซึ่งเป็นได้ทั้งการโพสต์ประโยคสั้น ๆ โพสต์ข้อความยาวในลักษณะคล้ายบทความ หรือโพสต์บทสนทนาระหว่างบุคคล

ภาพที่ 8 : ตัวอย่างรูปแบบ 'ข้อความ'

4.3.2 ข้อความในภาพ หมายถึง การโพสต์รูปภาพที่บรรจุเฉพาะข้อความไว้ในนั้น โดยไม่มีภาพของบุคคลหรือเหตุการณ์อื่นใดมาประกอบ

ภาพที่ 9 : ตัวอย่างรูปแบบ 'ข้อความในภาพ'

4.3.3 ภาพพร้อมคำบรรยาย หมายถึง การโพสต์ภาพของบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์หนึ่ง ๆ พร้อมกับระบุคำบรรยายภาพ โดยคำบรรยายนั้นระบุไว้ได้ทั้งในตัวรูปภาพ หรือเขียนคำบรรยายเพิ่มเติมบนเฟซบุ๊กโพสต์นั้น

ภาพที่ 10 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘ภาพพร้อมคำบรรยาย’

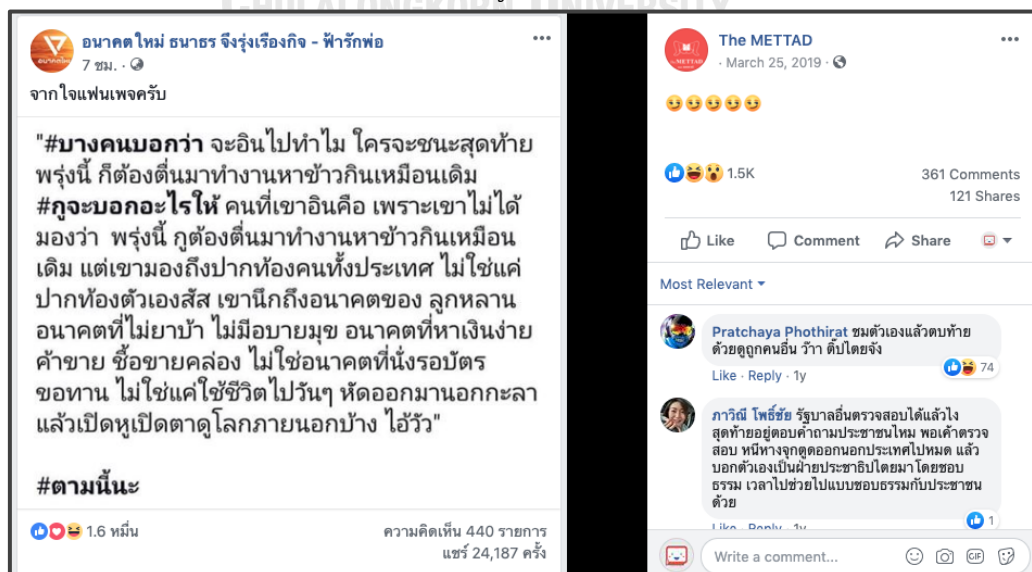
4.3.4 ภาพการ์ตูนพร้อมคำบรรยาย หมายถึง การโพสต์ในลักษณะคล้ายคลึงกับรูปแบบ ‘ภาพพร้อมคำบรรยาย’ แต่บุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ในภาพถูกแปรเปลี่ยนเป็น ‘ภาพการ์ตูน’ ซึ่งเป็นรูปแบบหลักที่เพจ “ลุงตู่ตูน” ใช้ในการสื่อสาร

ภาพที่ 11 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘ภาพการ์ตูนพร้อมคำบรรยาย’

4.3.5 จับภาพหน้าจอ หมายถึง การจับภาพ (Capture) หน้าจอจากคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือ แล้วนำมาโพสต์เป็นรูปภาพ โดยส่วนใหญ่มักเป็นการจับภาพจากเฟซบุ๊กหรือวิดีโอของบุคคล/เพจอื่น แล้วนำภาพนั้นมาเผยแพร่ต่อบนเฟซบุ๊กเพจพร้อมคำบรรยาย (หรือบางครั้งอาจไม่มีคำบรรยาย)

ภาพที่ 12 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘จับภาพหน้าจอ’

4.3.6 โควตคำพูดในภาพ หมายถึง การโพสต์ภาพบุคคล (หรือภาพการ์ตูนของบุคคล) พร้อมหีบยกคำพูดของบุคคลนั้นมาใส่ไว้ในภาพ โดยเป็นได้ทั้งการหีบยกคำพูดของบุคคลเดียว หรือหีบยกคำพูดของหลายบุคคลมาเปรียบเทียบกันในภาพเดียว

ภาพที่ 13 : ตัวอย่างรูปแบบ 'โควตคำพูดในภาพ'

4.3.7 โควตคำพูดปลอมในภาพ หมายถึง การโพสต์ในลักษณะคล้ายคลึงกับรูปแบบ ‘โควตคำพูดในภาพ’ แต่เป็นคำพูดที่เฟซบุ๊กเพจเสริมแต่งขึ้นมา บุคคลในภาพไม่ได้เป็นผู้พูด ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือนที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสังคมได้ เช่น การโพสต์โควตคำพูดปลอมระหว่างทักษิณและธนาธร (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562ar) หรือโควตคำพูดปลอมของระเบียบรัตน์ พงษ์พานิชที่กล่าวถึงกรณีพรรคไทยรักษาชาติเสนอชื่อทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯ เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี (THE METTAD, 2562e) เป็นต้น

ภาพที่ 14 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘โควตคำพูดปลอมในภาพ’

เอิก...เว้ย !!
อ้างบทพร่องโดยสุจริต...
อ้างคนหลายล้านเลือกเข้ามา...
อ้างประชาธิปไตย...
อ้างถูกกลั่นแกล้ง... กัดต้นศาล...
ปลุกมวลชน ก่อมือบ...
ใช้กองกำลังติดอาวุธ...
แห่ศพมวลชน... เผาบ้านเผาเมือง...
ไม่เวิร์ค !!! อาลองมาหมดแล้ว...

ครับ...อา

**“...โทรคุยกับลูกชายแล้ว ลูกชายบอกว่า
 เดิมไม่เคยทราบมาก่อนว่าจะเสนอพระนามฯ
 เป็นตัวแทนพรรคเป็นเป็นนายกฯ
 เขาสั่งมาให้เสนอพระนามฯ...”**

ระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช
 (จากรายการทีวี ของสุชม นวลสกุล)
 11 ก.พ.62

ล้านชื่อต้านล้างผิด
 · April 25, 2019 ·

ฮันแน่ !!! ฐานะ คิดอะไรอยู่...
 ออย่าทำเลย อาแม่ัวลงมาแล้ว มันไม่สำเร็จหรอก...

3.1K 456 Comments 257 Shares

Like Comment Share

Most Relevant

Sakkarin Saechao แน่จริงชุดเรื่องนี้หน่อย
 1.ลูกหลานนายทหาร เปิดบริษัท 8 เดือน ประมูล
 งานทหารได้
 2.ตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินลงป้อมหน่อย...

See More

Like · Reply · 1y 112

23 Replies

Aunyaporn Wisanurak อ้างอนาคตใหม่ !!!
 ที่แ่ร้างทรงชากนั๊กโทษหมด
 อนาคต

Write a comment...

The METTAD
 · February 13, 2019 ·

เขา = คนที่คุณก็รู้ว่าใคร

1.5K 164 Comments 107 Shares

Like Comment Share

Most Relevant

Natakorn Tanasead จอมมารใจจุมกสินะ
 Like · Reply · 1y 2

1 Reply

สิริยศ วีรวรรณ ไ้แม่ัวดายนแ่
 บุญทรงชุดไม้ได้
 แต่ระเบียบรัตน์พูดมานะเวียยย

Like · Reply · 1y 139

Calm Jaotsu ยอมรับละเหรอว้าเป็นแคนดอมินี
 ตำแหน่งหัวหน้าพรรคเป็นแค่ภาพลวงตา

Write a comment...

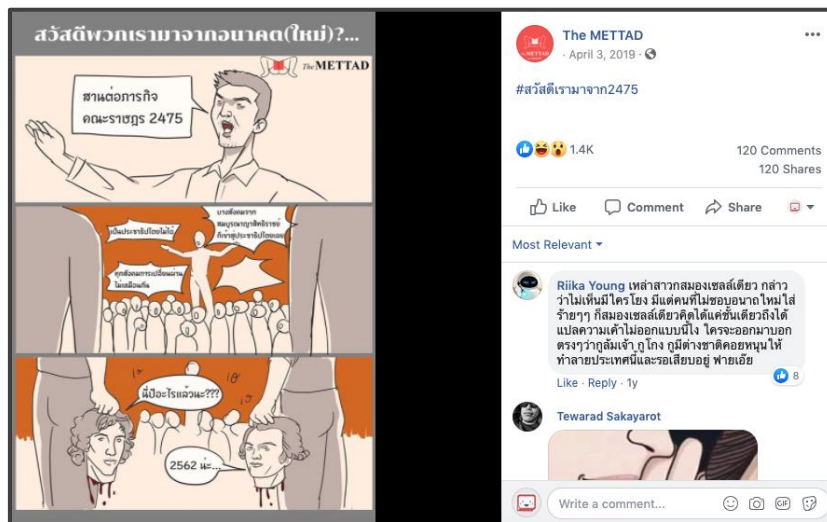
4.3.8 ตัดต่อภาพ หมายถึง การโพสต์ภาพที่ผ่านการตัดต่อด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาแล้ว โดยส่วนใหญ่มักเป็นการตัดต่อภาพจากภาพยนตร์ชื่อดังเข้ากับเหตุการณ์ทางการเมืองบางอย่าง เพื่อเสียดสีนักการเมืองคู่แข่ง เช่น ตัดต่อภาพนักรบเข้ากับภาพยนตร์ Fast & Furious เพื่อเสียดสี การชี้แจงหลักฐานกรณีขับรถจากบุรีรัมย์มาโอนหุ้นบริษัทสื่อที่กรุงเทพฯ ด้วยระยะเวลาที่รวดเร็ว จนผิดสังเกต (ล้านชื่อตำบลลำผืด, 2562g) หรือตัดต่อภาพปียบุตรเข้ากับภาพยนตร์ Back to the Future เพื่อเสียดสีว่ามักมีนโยบายที่ย้อนกลับไปหาอดีตของคณะราษฎรและการปฏิวัติฝรั่งเศส (THE METTAD, 2562b) เป็นต้น

ภาพที่ 15 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘ตัดต่อภาพ’

4.3.9 การ์ตูนช่อง หมายถึง การโพสต์ภาพการ์ตูนที่แบ่งการเล่าเรื่องออกเป็นช่อง ๆ คล้าย กับหนังสือการ์ตูน โดยแต่งคำพูดของตัวละครต่าง ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ทางการเมือง ณ ขณะนั้น

ภาพที่ 16 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘การ์ตูนช่อง’

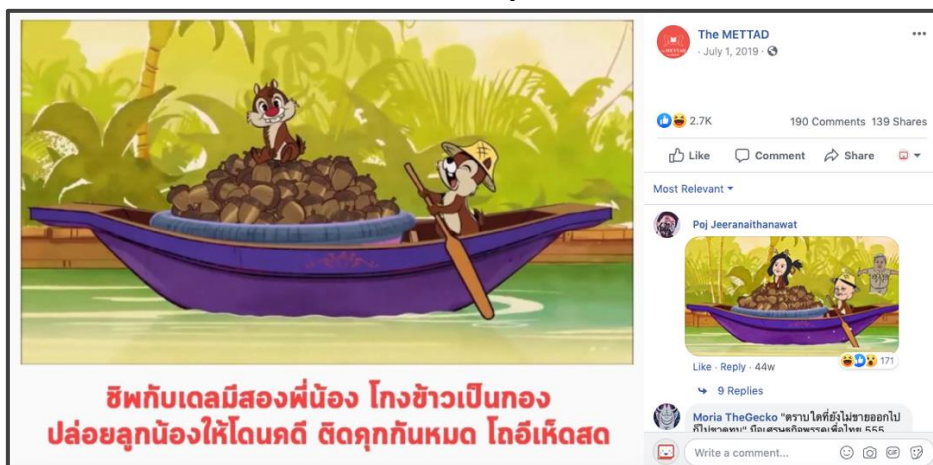
4.3.10 อินโฟกราฟิก หมายถึง การโพสต์ภาพที่นำข้อมูลสารสนเทศมาผลิตเป็นกราฟิกให้ดูสวยงามและเข้าใจง่าย เช่น โพสต์อินโฟกราฟิกใหม่ไลน์การเลือกตั้ง 24 มีนาคม หรือโพสต์อินโฟกราฟิกผลโพลของสำนักต่าง ๆ เป็นต้น

ภาพที่ 17 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘อินโฟกราฟิก’

4.3.11 มีม หมายถึง การโพสต์ภาพโดยใช้ ‘มีม’ (Meme) ที่กำลังโด่งดังอยู่บนโลกออนไลน์ ในช่วงเวลานั้นมาดัดแปลงและผลิตซ้ำให้เข้ากับสถานการณ์ทางการเมืองหนึ่ง ๆ เช่น ใช้มีม ‘ชิพกับเดลสองพี่น้อง’ มาเสียดสีทักษิณและยิ่งลักษณ์ (THE METTAD, 2562v) หรือใช้มีม ‘ปิ่นจักรยานขัดล้อตัวเอง’ มาเสียดสีพรรคไทยรักษาชาติกรณีเสนอชื่อทุลกระหม่อมฯ เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี (THE METTAD, 2562a) และธนาธรกรณีถือหุ้นสื่อบริษัท วี-ลัค มีเดีย (THE METTAD, 2562ar) เป็นต้น

ภาพที่ 18 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘มีม’

4.3.12 ภาพชุด หมายถึง การโพสต์ภาพมากกว่าหนึ่งภาพในโพสต์เดียวกัน ซึ่งเป็นได้ทั้งการโพสต์ภาพของเหตุการณ์หนึ่ง ๆ จำนวนหลายภาพต่อเนื่องกัน หรือการนำเสนอประเด็นหนึ่ง ๆ เป็นภาพต่อเนื่องในลักษณะคล้ายกับรายงานพิเศษ เช่น การนำเสนอผลงานรัฐบาลผ่านภาพชุด ‘SUPER Lungtoo’ ของเพจ “ลุงตุ๋น” หรือการนำเสนอบทวิเคราะห์ขนาดยาวผ่านภาพชุดของเพจ “THE METTAD” เป็นต้น

ภาพที่ 19 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘ภาพชุด’

4.3.13 โพล/เกม หมายถึง การโพสต์ที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้เฟซบุ๊กเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับโพสต์นั้นได้โดยตรง ซึ่งเป็นได้ทั้งการทำโพลสอบถามความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ หรือการสร้างเกมให้ผู้ใช้เฟซบุ๊กเข้ามามีส่วนร่วมกับโพสต์นั้น เช่น เพลง “ลุงตุ๋น” โพล์ภาพให้ผู้ใช้เฟซบุ๊กช่วยกันค้นหาพลเอกประยุทธ์ที่ยืนอยู่ท่ามกลางผู้นำทั่วโลกในการประชุม G20 (ลุงตุ๋น, 2562w) เป็นต้น

ภาพที่ 20 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘โพล/เกม’

The METTAD created a poll. April 2, 2019 · 🌐

การณั้หุ้น 3-ลัค มีเคีย มั้มีเรื่องแปลกนั้ดน้อย คือ

ในวณั้ที่ 19 มีนาคคม มีนั้หนังสือรายงาการประชุม โดยกรรการ/ผู้ถือหุ้ัน ทัง 10 คน เช้าครบ ซึ่งแสดงว้า บรื้ทงั้ยงั้ไมได้คั้คณาชานและกรรยา ออกจากผู้ถือหุ้ันบรื้ท

นายชาน ได้อ่างว้า ได้โอนหุ้ัน ใ้หม้หมคแล้วคั้งแต่วณั้ที่ 8 กรรค และในวณั้ที่ 19 มีนาคคม ไมม่มีการประชุม และตัวเองไปหาเสียงที่ภูเก็ค

ซึ่งจ่านวน กรรการ/ผู้ถือหุ้ัน ของ3-ลัค ก่อนที่นายชานชานจะชายหุ้ันทังหมค คือ 10 คน แล้วบั้นที่กประชุมวณั้ที่ 19 ทำไมยังเหลือ 10 คนตามเค็ม

ในทางกฎหมาย นั้หนังสือรายงาการประชุม เป็นนั้หนังสือที่ท่านาเพื่อเป็นหลั้ฐานใน การเปลี่งนเปล้ง ไ้ดของบรื้ท ว้าเป็นที่ร่วร่วกัน เช่น จะเป้คบั้ญชื้อนาคคร จะเข้า จะช่าย ออฟฟั้ค จะม่ผู้ถือหุ้ันคน นใหม่ บลลารุ้ท กั้คองมีรายงาการประชุมออกมา

ซึ่งในทางปรกั้บติ อาจจะไม่ม่มีการประชุมจรงั้ แต่คั้งทำเพื่อเป็นหลั้ฐานชั้นชั้นการร่ว ร่วกันของกรรการทูกคน โดยลงลายมือชื้อก้ากับ

ซึ่งเป็นไปได้ ว้า ไมม่มีการประชุมจรงั้

แต่ประเค้บปัญหาคือ ถ้านายชานชานได้โอนหุ้ันออกไปหมคแล้ว แต่ทำไมในนั้หนังสือ รายงาการประชุมจรงั้จ้งว้า กรรการ/ผู้ถือหุ้ัน ทัง 10 คน เข้าประชุมครบ ทังที่ ชานชานและกรรยาได้ถอนหุ้ันออกไปแล้ว (ซึ่งควรวะเหลือ 8 คน)

นั้นี้อาจหมายถึ้ ในทางบั้ญชั้แล้ว ชานชาน อาจะยังถือหุ้ันอยู่บรื้ท

ความจรงั้มีทังนั้เงว้าเท่านั้น

ถ้านายชานไม โทท หม่ามีก็ทำนั้หนังสือรายงาการประชุมเท้จ นั้เอง

แล้วชววมคตาดีละ คั้คว้ามันเก็คอะไรชั้กันนั้

เอกอาน โททเรื่องหุ้น 73% **ที่ลอบแคว**

หม่ามีทำหนังสือทิ้ง 27% **แม่จ้งเก็จ**

This poll has ended. 5.1K Votes

1.6K 282 Comments 240 Shares

Like Comment Share

Most Relevant

Write a comment...

Chai Chonnabot ไม่มีปุ่น คอแล้วว้จ้งเท้จหรือคั้บ
Like · Reply · 1y

Kanok Sirinothaisakul ไพร่หม้บลิ้าน.. พรวิยั้สินเยอะจอน โอนไม่กัน แต่คั้ง พรคเค้รยิมการมาหลายเค้เดือนแล้วละ 🙄
Like · Reply · 1y

Joompol Seanchai อช่าสิม่ใ้เสชากาละกั้นชองคุด จคบั้คหมายสำคัญนั้ ด้วยะคั้บ คุดชานชววย

เกมทดสอบสายตา
บาทกั้กันว้า นายกขลุงตุ๋ ยืนอยู่จุดไหนในภาพนั้

G20 OSAKA SUMMIT 2019

ลุงตุ๋น · June 28, 2019 · 🌐

มาทากั้กันว้า นายกาลุงตุ๋ ยืนอยู่จุดไหนในภาพนั้

#ลุงตุ๋ #ลุงตุ๋น

843 179 Comments 37 Shares

Like Comment Share

Most Relevant

Chomkair Boontherm ยืนอยู่ในจมิคระประเทศละ^^

ติคตาบ ลุงตุ๋ ในลคคั้วการั้ตุนบ้ากรุ้ท ใ้คั้ที่พอลุงตุ๋น หรือ @Superlungtoo ใ้คั้ทุกบั้น

4.3.14 แชรส์ข่าวจากสำนักข่าว หมายถึง การแชร์ลิงก์ข่าวจากเว็บไซต์ของสำนักข่าวมายังหน้าเฟซบุ๊กเพจโดยตรง (ไม่ใช่การจับภาพหน้าจอ) โดยสำนักข่าวที่เฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษานิยมแชร์ลิงก์ข่าวมายังหน้าเพจ เช่น สำนักข่าวอิศรา ไทยโพสต์ ทีนิวส์ แนวหน้า เนชั่น เดลินิวส์ และผู้จัดการ เป็นต้น

ภาพที่ 21 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘แชร์ข่าวจากสำนักข่าว’

4.3.15 แชรส์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น หมายถึง การแชร์เฟซบุ๊กโพสต์ของผู้อื่นหรือเพจอื่นมายังหน้าเฟซบุ๊กเพจ โดยสามารถแบ่งแยกย่อยออกได้เป็นการแชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แชรส์ข้อความ แชรส์ภาพพร้อมคำบรรยาย แชรส์ภาพชุด แชรส์คลิปวิดีโอ เป็นต้น

ภาพที่ 22 : ตัวอย่างรูปแบบ ‘แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น’

4.3.16 คลิปวิดีโอ หมายถึง การโพสต์คลิปวิดีโอที่เป็นภาพเคลื่อนไหว โดยเป็นได้ทั้งการโพสต์คลิปวิดีโอของเหตุการณ์หนึ่ง ๆ เช่น โพสต์คลิปการปราศรัยของพรรคอนาคตใหม่ หรือ โพสต์คลิปวิดีโอที่ผ่านการตัดต่อเรียบเรียงด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อนำเสนอประเด็นหนึ่ง ๆ เช่น โพสต์คลิปประมวลผลงานรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในโอกาสครบรอบ 5 ปี เป็นต้น

4.3.17 การถ่ายทอดสด หมายถึง การใช้เครื่องมือของเฟซบุ๊กถ่ายทอดสดเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ณ ขณะนั้น ซึ่งจากกรณีศึกษาพบเพียงครั้งเดียว คือ การถ่ายทอดสดเหตุการณ์ ‘อุ๊ หลุยส์ ม่วงบุญศรี’ เดินทางไปแจ้งความดำเนินคดีปิยบุตร แสงกนกกุล กรณีเขียนหนังสือและพูดบรรยายในงานเสวนาสุ่มเสียงหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ (THE METTAD, 2562ad)

จากการสำรวจโพสต์ของเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” ที่เก็บได้จากกรณีศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 233 โพสต์พบว่า รูปแบบที่เพจนิยมใช้นำเสนอเนื้อหามากที่สุด 10 อันดับ ได้แก่ ‘ภาพพร้อมคำบรรยาย’ (55 โพสต์) รองลงมาเป็น ‘แชร์ข่าวจากสำนักข่าว’ (41 โพสต์), ‘จับภาพหน้าจอ’ (25 โพสต์), ‘แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพพร้อมคำบรรยาย)’ (17 โพสต์), ‘โควตคำพูดในภาพ’ (14 โพสต์), ‘คลิปวิดีโอ’ ‘แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (คลิปวิดีโอ)’ (รูปแบบละ 10 โพสต์), ‘มีม’ (7 โพสต์), และ ‘ตัดต่อภาพ’ ‘อินโฟกราฟิก’ ‘แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพชุด)’ (รูปแบบละ 6 โพสต์)

ตารางที่ 7 : รูปแบบของเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด”

รูปแบบของเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด”	จำนวน (โพสต์)
ภาพพร้อมคำบรรยาย	55
แชร์ข่าวจากสำนักข่าว	41
จับภาพหน้าจอ	25
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพพร้อมคำบรรยาย)	17
โควตคำพูดในภาพ	14
คลิปวิดีโอ	10
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (คลิปวิดีโอ)	10
มีม	7
ตัดต่อภาพ	6
อินโฟกราฟิก	6
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพชุด)	6
ข้อความในภาพ	5

รูปแบบของเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด”	จำนวน (โพสต์)
โพล/เกม	5
ภาพชุด	4
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (โควตคำพูดในภาพ)	4
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ข้อความ)	4
ภาพการ์ตูนพร้อมคำบรรยาย	3
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (อินโฟกราฟิก)	3
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (จับภาพหน้าจอ)	3
โควตคำพูดปลอมในภาพ	2
ข้อความ	2
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (การ์ตูนช่อง)	1
รวม	233

ขณะที่เมื่อสำรวจโพสต์ของเพจ “THE METTAD” ที่เก็บได้จากกรณีศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 241 โพสต์พบว่า รูปแบบที่เพจนิยมใช้นำเสนอเนื้อหามากที่สุด 10 อันดับ ได้แก่ ‘ภาพพร้อมคำบรรยาย’ (58 โพสต์) รองลงมาเป็น ‘จับภาพหน้าจอ’ (46 โพสต์), ‘ภาพชุด’ (33 โพสต์), ‘มีม’ (16 โพสต์), ‘แชร์ข่าวจากสำนักข่าว’ (15 โพสต์), ‘โควตคำพูดในภาพ’ (13 โพสต์), ‘แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (คลิปวิดีโอ)’ (8 โพสต์), ‘ตัดต่อภาพ’ (7 โพสต์), และ ‘แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพพร้อมคำบรรยาย)’ ‘คลิปวิดีโอ’ ‘ภาพการ์ตูนพร้อมคำบรรยาย’ ‘แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ข้อความ)’ (รูปแบบละ 5 โพสต์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ตารางที่ 8 : รูปแบบของเพจ “THE METTAD”

รูปแบบของเพจ “THE METTAD”	จำนวน (โพสต์)
ภาพพร้อมคำบรรยาย	58
จับภาพหน้าจอ	46
ภาพชุด	33
มีม	16
แชร์ข่าวจากสำนักข่าว	15
โควตคำพูดในภาพ	13
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (คลิปวิดีโอ)	8
ตัดต่อภาพ	7
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพพร้อมคำบรรยาย)	5

รูปแบบของเพจ “THE METTAD”	จำนวน (โพสต์)
คลิปวิดีโอ	5
ภาพการ์ตูนพร้อมคำบรรยาย	5
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ข้อความ)	5
อินโฟกราฟิก	4
โพล/เกม	4
โควตคำพูดปลอมในภาพ	4
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพชุด)	3
ข้อความในภาพ	3
การ์ตูนช่อง	3
ข้อความ	2
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (อินโฟกราฟิก)	1
การถ่ายทอดสด	1
รวม	241

และสุดท้าย เมื่อสำรวจโพสต์ของเพจ “ลุงตุ๋น” ที่เก็บได้จากกรณีศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 173 โพสต์พบว่า รูปแบบที่เพจนิยมใช้นำเสนอเนื้อหามากที่สุด ได้แก่ ‘ภาพการ์ตูนพร้อมคำบรรยาย’ (63 โพสต์) รองลงมาเป็น ‘ภาพชุด’ ‘โควตคำพูดในภาพ’ (รูปแบบละ 27 โพสต์), ‘คลิปวิดีโอ’ (20 โพสต์), ‘ภาพพร้อมคำบรรยาย’ (18 โพสต์), ‘อินโฟกราฟิก’ (15 โพสต์), ‘โพล/เกม’ (2 โพสต์), และ ‘ข้อความในภาพ’ (1 โพสต์)

ตารางที่ 9 : รูปแบบของเพจ “ลุงตุ๋น”

รูปแบบของเพจ “ลุงตุ๋น”	จำนวน (โพสต์)
ภาพการ์ตูนพร้อมคำบรรยาย	63
ภาพชุด	27
โควตคำพูดในภาพ	27
คลิปวิดีโอ	20
ภาพพร้อมคำบรรยาย	18
อินโฟกราฟิก	15
โพล/เกม	2
ข้อความในภาพ	1
รวม	173

เมื่อสรุปโดยภาพรวมแล้วพบว่า รูปแบบที่เฟชบุ๊กทั้ง 3 เพจในกรณีศึกษานิยมใช้นำเสนอเนื้อหามากที่สุด 10 อันดับ ได้แก่ ‘ภาพพร้อมคำบรรยาย’ (131 โพสต์) รองลงมาเป็น ‘จับภาพหน้าจอ’ ‘ภาพการ์ตูนพร้อมคำบรรยาย’ (รูปแบบละ 71 โพสต์), ‘ภาพชุด’ (64 โพสต์), ‘แชร์ข่าวจากสำนักข่าว’ (56 โพสต์), ‘โควตคำพูดในภาพ’ (54 โพสต์), ‘คลิปวิดีโอ’ (35 โพสต์), ‘อินโฟกราฟิก’ (25 โพสต์), ‘มีม’ (23 โพสต์), และ ‘แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพพร้อมคำบรรยาย)’ (22 โพสต์)

ตารางที่ 10 : สรุปรูปแบบทั้งหมดที่เฟชบุ๊กเพจในกรณีศึกษาใช้นำเสนอ

รูปแบบทั้งหมด	จำนวน (โพสต์)
ภาพพร้อมคำบรรยาย	131
จับภาพหน้าจอ	71
ภาพการ์ตูนพร้อมคำบรรยาย	71
ภาพชุด	64
แชร์ข่าวจากสำนักข่าว	56
โควตคำพูดในภาพ	54
คลิปวิดีโอ	35
อินโฟกราฟิก	25
มีม	23
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพพร้อมคำบรรยาย)	22
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (คลิปวิดีโอ)	18
ตัดต่อภาพ	13
โพล/เกม	11
ข้อความในภาพ	9
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพชุด)	9
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ข้อความ)	9
โควตคำพูดปลอมในภาพ	6
ข้อความ	4
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (อินโฟกราฟิก)	4
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (โควตคำพูดในภาพ)	4
การ์ตูนช่อง	3
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (จับภาพหน้าจอ)	3
แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (การ์ตูนช่อง)	1
การถ่ายทอดสด	1
รวม	647

จากการสำรวจ ‘รูปแบบ’ ของโพสต์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า เฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ยกมาเป็นกรณีศึกษานิยมใช้รูปแบบ ‘ภาพพร้อมคำบรรยาย’ ในการสื่อสารเนื้อหามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์ในยุคปัจจุบัน เพราะโพสต์ที่มีแนวโน้มประสบความสำเร็จมักเป็นโพสต์ที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้คนได้ตั้งแต่แรกเห็น และรูปภาพก็เปรียบเสมือน ‘ลูกกวาดของดวงตา’ (Eye Candy) ที่จะดึงให้ผู้คนหยุดชะงัก ไม่เลื่อนผ่าน สนใจ และทำความเข้าใจเนื้อหาในโพสต์นั้น ๆ (Corbley, 2020) โดยจากผลการศึกษาของ Skyword พบว่า โพสต์ที่มีรูปภาพหรืออินโฟกราฟิกประกอบคำบรรยายจะกระตุ้นความสนใจของผู้คนได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 94 เมื่อเทียบกับโพสต์ในประเด็นเดียวกันแต่ไร้รูปภาพ (Kawasaki & Fitzpatrick, 2014: 45) ขณะเดียวกัน จากผลสำรวจของ Social Bakers ยังพบว่า ผู้ผลิตเนื้อหาบนเฟซบุ๊กส่วนใหญ่ยังคงเลือกนำเสนอด้วยรูปภาพพร้อมคำบรรยายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75 จากโพสต์ทั้งหมดของเพจ และยังเป็นโพสต์ที่กระตุ้นยอดการกดส่งต่อ (Share) ของผู้ใช้เฟซบุ๊กได้มากกว่าโพสต์รูปแบบอื่น ๆ อีกด้วย (Ross, 2014)

ขณะเดียวกัน หากสังเกตรูปแบบที่เฟซบุ๊กทั้ง 3 เพจในกรณีศึกษานิยมใช้นำเสนอเนื้อหามากที่สุด 10 อันดับจะพบว่า รูปแบบ ‘จับภาพหน้าจอ’ ‘ภาพการ์ตูนพร้อมคำบรรยาย’ ‘โควตคำพูดในภาพ’ ‘อินโฟกราฟิก’ และ ‘มีม’ แม้จะมีรายละเอียดปลีกย่อยในการผลิตแตกต่างกัน แต่ทุกรูปแบบล้วนมีจุดร่วมเดียวกัน นั่นคือ การโพสต์รูปภาพ 1 ภาพ พร้อมกับคำบรรยาย (ถ้ามี) ขณะเดียวกัน การแชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่นแม้จะมีหลากหลายรูปแบบให้เลือกแชร์ แต่เฟซบุ๊กทั้ง 3 เพจก็ยังคงเลือกแชร์ ‘ภาพพร้อมคำบรรยาย’ จากผู้อื่น/เพจอื่นมากที่สุด ดังนั้น ‘ภาพพร้อมคำบรรยาย’ จึงเป็นรูปแบบที่เฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษาเลือกใช้งานมากที่สุด และสอดคล้องไปตามวัฒนธรรมการสื่อสารร่วมสมัยบนสื่อสังคมออนไลน์

นอกจากนั้น หากมองรูปแบบการสื่อสารด้วยแง่มุมอำนาจทางการเมืองอาจสะท้อนได้ว่า เฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษาเป็นหนึ่งในกลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ซึ่งดำเนินแนวทางการแบบอนุรักษ์นิยมและครองอำนาจทางการเมืองอยู่ในขณะนี้ ดังนั้น การผลิตภาพที่สังเกตเห็นได้ง่ายพร้อมกับคำบรรยายสั้น ๆ ที่ไม่ซับซ้อนก็อาจเพียงพอต่อการสื่อสารเพื่อตอกย้ำกรอบคิดกระแสหลักของสังคมและเสียดสีคู่แข่งทางการเมืองได้ ต่างจากการสื่อสารของฝั่งที่ต้องการท้าทายอำนาจรัฐซึ่งอาจจะต้องรังสรรค์ภาษาและเนื้อหาอย่างประณีตมากกว่า เพื่อโน้มน้าวให้ผู้คนปลดแอกจากกรอบคิดกระแสหลักของสังคม ขณะเดียวกันหากตั้งสมมติฐานว่ากลุ่มคนที่กดติดตามเฟซบุ๊กเพจเหล่านี้เป็นกลุ่มคนที่มีแนวโน้มทางการเมืองคล้ายคลึงกันอยู่แล้ว การสื่อสารเพื่อตอกย้ำความเชื่อเดิมจึงอาจไม่ต้องอธิบายรายละเอียดมากนัก ใช้เพียงภาพพร้อมคำบรรยายสั้น ๆ ก็สามารถรับรู้และเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ตรงกันได้

อย่างไรก็ตาม เริ่มมีงานศึกษาออกมาระบุว่า ตั้งแต่ปี ค.ศ.2019 เป็นต้นมา การโพสต์ ‘คลิปวิดีโอ’ บนเฟซบุ๊กจะเป็นรูปแบบที่กระตุ้นยอดปฏิสัมพันธ์ (Engagement) และยอดการกดส่งต่อ (Share) ได้มากที่สุด เพราะมีโอกาสที่จะดึงดูดผู้คนให้หยุดดูและอยู่กับเนื้อหานั้น ๆ ได้ยาวนานกว่ารูปแบบอื่น ๆ แต่ถึงกระนั้น การผลิตคลิปวิดีโอต้องใช้กระบวนการคิดและสรรพกำลังสูงกว่าโพสต์รูปแบบอื่น ๆ ผู้ผลิตเนื้อหาบนเฟซบุ๊กส่วนใหญ่จึงยังคงนิยมใช้ ‘ภาพพร้อมคำบรรยาย’ มากที่สุด และเสริมด้วยการโพสต์คลิปวิดีโอ (Moeller, 2019)

เมื่อเปรียบเทียบกับการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 ผ่านช่องทางอื่น ๆ นอกเหนือจากเฟซบุ๊กเพจนิรนาม จะพบว่า การรณรงค์นอกจากจะเกิดขึ้นผ่านช่องทางดั้งเดิม เช่น การเดินแจกแผ่นพับ การเคาะประตูบ้านเพื่อแนะนำผู้สมัคร การใช้หัวคะแนนในท้องถิ่น การติดป้ายหาเสียง หรือการออกรายการโทรทัศน์เพื่อแสดงวิสัยทัศน์แล้ว การรณรงค์ทางการเมืองดังกล่าวยังคงเคลื่อนย้ายมาอยู่บนโลกสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเทคโนโลยีและพฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เปลี่ยนไป (สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร, 2562: 35-36) ดังจะเห็นจากการเปิดเฟซบุ๊กเพจทั้งที่เป็นทางการของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ และของพรรคการเมืองและนักการเมืองที่สนับสนุนพลเอกประยุทธ์ขึ้นมาอย่างเข้มข้น จนแทบจะทำให้สื่อออนไลน์กลายเป็น ‘สื่อหลัก’ ของการรณรงค์ทางการเมืองในการเลือกตั้งครั้งนี้ (ภาวัต เรืองเดชวรชัย, 2562) โดยเมื่อสำรวจถึง ‘รูปแบบ’ ที่เฟซบุ๊กเพจของเครือข่ายผู้สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ใช้ในการสื่อสารจะพบว่ามีหลากหลาย เช่น ใช้ภาพพร้อมคำบรรยาย คลิปวิดีโอ อินโฟกราฟิก และภาพชุด เป็นต้น (เรนเมคเกอร์, 2562; พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2563: 173-207) ซึ่งเป็นรูปแบบที่สอดคล้องไปตามวัฒนธรรมการสื่อสารร่วมสมัยบนสื่อสังคมออนไลน์เช่นเดียวกัน

ขณะเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาในต่างประเทศแล้วพบว่า การเลือกตั้งในมาเลเซีย ปี ค.ศ.2018 และฟิลิปปินส์ ปี ค.ศ.2019 รัฐบาล พรรคการเมือง และเครือข่ายผู้สนับสนุนของทั้ง 2 ประเทศได้ผลิตเนื้อหาบนโลกออนไลน์ (ทั้งที่ปิดเป็นและไม่ปิดเป็น) เพื่อสนับสนุนรัฐบาลของตนและทำลายภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามขึ้นมาอย่างแพร่หลาย ผ่านสื่อสังคมออนไลน์หลากหลายแพลตฟอร์ม เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) วอตส์แอป (Whatsapp) ทวิตเตอร์ (Twitter) อินสตาแกรม (Instagram) และยูทูป (YouTube) โดยใช้รูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น มีม ภาพพร้อมคำบรรยาย โควตคำพูด คลิปวิดีโอ และอินโฟกราฟิก ซึ่งคล้ายคลึงกับรูปแบบที่เฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษาใช้สื่อสาร และสอดคล้องไปตามวัฒนธรรมการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์ในยุคปัจจุบัน (Guest, 2018; Ong et al., 2019)

4.4 ประเด็นที่ใช้สนับสนุนรัฐบาล

เมื่อสำรวจถึง ‘ประเด็น’ ที่เฟซบุ๊กทั้ง 3 เพจในกรณีศึกษาใช้ ‘สนับสนุนรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์’ ผู้วิจัยค้นพบแบบแผน (Pattern) จำนวน 16 ประเด็น ได้แก่ สถาบันชาติ, สถาบันศาสนา, สถาบันกษัตริย์, นำเสนอนโยบาย/ผลงาน, ชี้แจงคำกล่าวหา, คนดี, เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน, พุดจริงทำจริง/ทำตามคำมั่นสัญญา, ขยัน/อดทน/เสียสละ, ติดดิน/ไถ่ชีวิตประชาชน, ไม่ทุจริต/เอาจริงกับปัญหาทุจริต, อ่อนน้อมถ่อมตน, เป็นผู้นำในเวทีโลก/ต่างชาติให้การยอมรับ, คุณสมบัตินักการเมืองที่ดีโดยภาพรวม, ประชาธิปไตยแบบไทย ๆ, และกลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลเป็นที่นิยมของประชาชน โดยจะอธิบายรายละเอียดของแต่ละแบบแผน ดังนี้

4.4.1 สถาบันชาติ หมายถึง การโพสต์เกี่ยวกับประเด็นสถาบันชาติในแงุ่มุมที่เป็นคุณแก่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ โดยส่วนใหญ่มักเป็นโพสต์ที่ระบุว่าพลเอกประยุทธ์เป็นบุคคลที่รักชาติ รักแผ่นดิน พร้อมจะทำงานเพื่อประเทศชาติและประชาชนเสมอ รวมถึงยังมีโพสต์ที่ขอให้ประชาชน รู้รักสามัคคี ไม่สร้างความขัดแย้ง และช่วยกันขับเคลื่อนประเทศชาติไปพร้อมกับรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ เพื่อให้บ้านเมืองดำเนินต่อไปได้ (ลุงตุ๋น, 2562c)

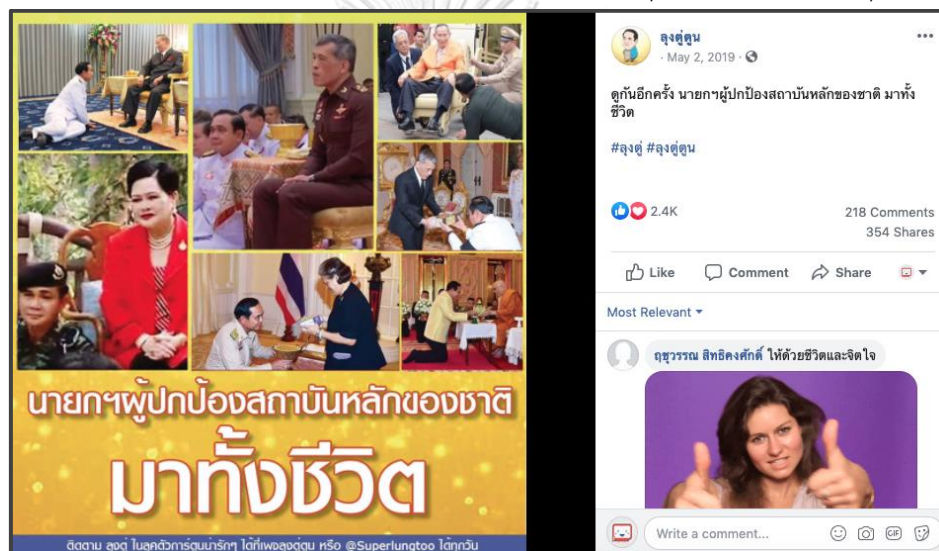
ภาพที่ 23 : ตัวอย่างประเด็น ‘สถาบันชาติ’ เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์

4.4.2 สถาบันศาสนา หมายถึง การโพสต์เกี่ยวกับประเด็นสถาบันศาสนาในแงุ่มุมที่เป็นคุณแก่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ เช่น โพสต์ที่ระบุว่าพลเอกประยุทธ์ให้ความเคารพทุกศาสนา เพราะ “ไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไร ก็คือคนไทยด้วยกันทุกคน” (ลุงตุ๋น, 2562h) รวมถึงโพสต์อีกหลายโพสต์ที่ยืนยันว่าพลเอกประยุทธ์จะเป็นผู้ปกป้องสถาบันหลักของชาติ ซึ่งสถาบันศาสนา (โดยเฉพาะพุทธศาสนา) คือหนึ่งในนั้น

4.4.3 สถาบันกษัตริย์ หมายถึง การโพสต์เกี่ยวกับประเด็นสถาบันกษัตริย์ในแง่ลบที่เป็นคุณแก่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ โดยส่วนใหญ่มักเป็นโพสต์ที่ระบุว่า พลเอกประยุทธ์และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลพลเอกประยุทธ์รัก เคารพ และเทิดทูนสถาบันกษัตริย์อย่างสุดหัวใจ เป็นผู้ที่ถวายงานรับใช้สถาบันกษัตริย์มาตลอดชีวิตการรับราชการ และพร้อมจะปกป้องพระราชวงศ์ทุกพระองค์ (ลุงตู่ตูน, 2562m) รวมถึงยังมีโพสต์ที่ระบุว่าตลอด 5 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ได้จัดงานต่าง ๆ เกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์อย่างสมพระเกียรติ เช่น พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพในหลวงรัชกาลที่ 9 และพระราชพิธีบรมราชาภิเษกในหลวงรัชกาลที่ 10 (ลุงตู่ตูน, 2562a) เป็นต้น

ภาพที่ 24 : ตัวอย่างประเด็น ‘สถาบันกษัตริย์’ เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์

4.4.4 นำเสนอนโยบาย/ผลงาน หมายถึง การโพสต์เพื่อนำเสนอโยบายและผลงานของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ โดยเป็นได้ทั้งการนำเสนอผลงานที่ประสบความสำเร็จมาแล้วในอดีต และนำเสนอโยบายที่จะดำเนินการสานต่อหากได้รับเลือกตั้งเข้ามาในสมัยถัดไป

ภาพที่ 25 : ตัวอย่างประเด็น ‘นำเสนอนโยบาย/ผลงาน’

4.4.5 ขี้แฉงคำกล่าวหา หมายถึง การโพสต์เพื่อชี้แจงหรือตอบโต้คำกล่าวหาบางประการที่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์กำลังถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่ในสังคม เช่น โพสต์ชี้แจงกรณีมีคำกล่าวหาว่า พลเอกปรีชา จันทร์โอชาและภรรยาจัดที่นั่งในพิธีต่าง ๆ คล้ายกับพระราชวงศ์ (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562m) [ชี้แจงว่าไม่เป็นความจริง เป็นเก้าอี้ปกติที่วัดจัดให้ประธานในพิธีนั่ง] หรือโพสต์ชี้แจงกรณีมีคำกล่าวหาว่าครบ 100 วันแล้ว พลเอกประยุทธ์ยังจัดตั้งรัฐบาลใหม่ไม่ได้ (ลุงตุ๋ตูน, 2562aa) [ชี้แจงว่าไม่เป็นความจริง ทุกอย่างยังคงเป็นไปตามโรดแมปการเลือกตั้ง]

4.4.6 คนดี หมายถึง การโพสต์ที่เกี่ยววาทกรรม ‘คนดี’ ขึ้นมาสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ เช่น การอัญเชิญพระบรมราโชวาทของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ระบุว่า ‘ส่งเสริมคนดีปกครองบ้านเมือง’ ดังนั้น พลเอกประยุทธ์ซึ่งเป็นคนรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์จึงเหมาะสมจะได้เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อ (ลุงตุ๋ตูน, 2562ae) การโพสต์คลิปวิดีโอประมวลผลงานรัฐบาลพร้อมกับเพลง ‘คนดีไม่มีวันตาย’ (ลุงตุ๋ตูน, 2562j) หรือการนับถอยหลังวันเลือกตั้งโดยโพสต์ภาพการ์ตูนพลเอกประยุทธ์พร้อมคำว่า ‘เลือกคนดีเข้าสภา’ (ลุงตุ๋ตูน, 2562v) เป็นต้น

ภาพที่ 26 : ตัวอย่างประเด็น ‘คนดี’

The image shows two screenshots of Facebook posts from the user 'ลุงตุ๋ตูน' (Lung Tu-ton).

Top Screenshot: The post features a blue banner with the text: **‘ส่งเสริมคนดีปกครองบ้านเมือง’** (Promote good people to govern the country), **ร.10 โปรดเกล้าฯ อัญเชิญพระบรมราโชวาท ร.9 ให้ประชาชน ตระหนัก-น้อมนำปฏิบัติ** (R.10 has ordered the royal decree to invite His Majesty King Rama 9 to give a royal address to the people to be aware and follow), and **เพราะดวงใจของ ลุงตุ๋ มอบให้ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์** (Because the heart of Lung Tu-ton is given to the nation, religion, and the monarch). The post includes a photo of a man kneeling before a seated Buddhist monk. The Facebook interface shows 1.6K likes, 217 comments, and 249 shares. A comment from 'ศักดิ์ชัย ทรงศร' says: "ใครจะแถลงจัดรัฐบาลก็แถลงไปครับ เพราะสุดท้ายต้องเข้าสภาไปยกมือโหวตเลือกนายกในสภา ไม่ใช่หน้าของ ขอให้ลุงตุ๋ได้รับเสียงโหวตเลือกมาเป็นนายกนะครับ" (Whoever will announce the government formation, just announce it. Because in the end, they have to go to the parliament to vote for the prime minister. It's not about the face, but let Lung Tu-ton receive the votes to be chosen as prime minister.)

Bottom Screenshot: The post features a blue banner with the text: **พระราชกฤษฎีกาเลือกตั้ง ส.ส. ประกาศแล้ว คนไทยเตรียมตัวไข่สิทธิเลือกตั้ง** (Royal Decree on the election of MPs has been announced. Thai people prepare to exercise their right to vote), and **เลือกคนดีเข้าสภา เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้ยั่งยืน** (Choose good people to enter the parliament to develop Thailand sustainably). The post includes a cartoon of a man running on a track towards a yellow flag that says **เส้นชัยเลือกตั้ง** (Election finish line). The Facebook interface shows 801 likes, 84 comments, and 108 shares. A comment from 'Patt Withnie' says: "เลือกคนดีเข้าสภา" (Choose good people to enter the parliament). Another comment from 'วีรชาติ ศรีสุวรรณ เลือกลุงตุ๋ตูน' says: "เลือกคนดีเข้าสภา" (Choose good people to enter the parliament).

4.4.7 เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน หมายถึง การโพสต์ชื่นชมรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ และบุคคลแวดล้อมว่าเป็นบุคคลซึ่งเป็นที่รักและที่ไว้วางใจของประชาชน เช่น โปสเตอร์คะแนนเสียงเลือกตั้งของพรรคพลังประชารัฐที่ได้รับมากกว่า 8 ล้านเสียง ซึ่งสื่อให้เห็นว่าประชาชนยังคงเชื่อมั่นและไว้วางใจให้พลเอกประยุทธ์เป็นนายกฯ ต่อ (ลุงตุ๋น, 2562i) หรือโพสต์ที่ระบุว่า “ถึงวันศุกร์ที่เราคิดถึงนายกฯ ลุงตุ๋นในจอทีวี” (ลุงตุ๋น, 2562ad) เป็นต้น

ภาพที่ 27 : ตัวอย่างประเด็น ‘เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน’

4.4.8 พุดจริงทำจริง/ทำตามคำมั่นสัญญา หมายถึง การโพสต์ชื่นชมรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ และบุคคลแวดล้อมว่าเป็นบุคคลที่พุดจริงทำจริง และทำตามคำมั่นสัญญาที่เคยให้ไว้กับประชาชน โดยส่วนใหญ่มักเป็นโพสต์ที่แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์เคยให้สัญญาไว้เมื่อครั้งเข้ามารับตำแหน่ง ปัจจุบันได้ดำเนินการจนสำเร็จเสร็จสิ้น และให้คำมั่นสัญญาว่าจะดำเนินการสานต่อภารกิจต่าง ๆ อีกมากมายให้สำเร็จหากได้รับเลือกตั้งเข้ามาในสมัยถัดไป

ภาพที่ 28 : ตัวอย่างประเด็น ‘พุดจริงทำจริง/ทำตามคำมั่นสัญญา’

4.4.9 ขยัน/อดทน/เสียสละ หมายถึง การโพสต์ชื่นชมรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และบุคคลแวดล้อมว่าเป็นบุคคลที่ทำงานอย่างขยันขันแข็ง อดทนต่อเสียงวิจารณ์ และเสียสละเพื่อทำงานหนัก เช่น โปสต์ภาพพลเอกประยุทธ์ใส่สายน้ำเกลือบนโต๊ะทำงาน พร้อมคำบรรยาย “เหนื่อยแคไหน เผลียแคไหน ถ้าทำเพื่อประเทศไทย นายฯ ลุงตู่ทนได้” (ลุงตู่ตูน, 2562f) หรือโปกส์ที่ระบุว่า พลเอกประยุทธ์รับรู้ว่ามีคนไม่พอใจตน แต่ก็ต้องอดทนทำงานหนักเพื่อประเทศ ดีกว่ายกยอให้คนรักแต่ไม่ได้แก้ปัญหาอะไร (ลุงตู่ตูน, 2562o) เป็นต้น

ภาพที่ 29 : ตัวอย่างประเด็น ‘ขยัน/อดทน/เสียสละ’

4.4.10 ติดดิน/ใกล้ชิดประชาชน หมายถึง การโพสต์ชื่นชมรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และบุคคลแวดล้อมว่าเป็นบุคคลที่มีลักษณะติดดินและใกล้ชิดประชาชนอย่างไม่มีถือตัว โดยส่วนใหญ่มักเป็นโปกส์ที่แสดงถึงการลงพื้นที่ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และพรรคการเมืองที่สนับสนุนพลเอกประยุทธ์อย่างใกล้ชิดและเป็นกันเองกับประชาชน เช่น พลเอกประยุทธ์และคณะรัฐมนตรีลงพื้นที่จังหวัดสระบุรี ชิมอาหารอร่อยและตักลองพื้นบ้านกับประชาชนอย่างใกล้ชิด (ลุงตู่ตูน, 2562ac) หรือกลุ่ม NEW DEM ของพรรคประชาธิปัตย์ลงพื้นที่ย่านเอกมัย-ทองหล่อ พูดคุยกับผู้ประกอบกิจการสถานบันเทิงยามค่ำคืนอย่างเป็นกันเอง (ล้านชื่อด้านล่างผิต, 2562j) เป็นต้น

4.4.11 ไม่ทุจริต/เอาจริงกับปัญหาทุจริต หมายถึง การโพสต์ชื่นชมรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และบุคคลแวดล้อมว่าเป็นบุคคลที่ไม่คิดทุจริต และหากพบปัญหาการทุจริตก็จะดำเนินการอย่างเด็ดขาด เช่น โปกส์โควตคำพูดของพลเอกเปรมที่กล่าวถึงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่า “บอกได้เลยว่า ลุงตู่ไม่โกง ยึดอกพูดได้เลยว่ารัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาไม่โกง” (ลุงตู่ตูน, 2562af) หรือโปกส์ที่ระบุว่ารัฐบาลพลเอกประยุทธ์จะจัดการกับปัญหาทุจริตอาหารกลางวันเด็กในโรงเรียนอย่างจริงจัง (ลุงตู่ตูน, 2562z) เป็นต้น

ภาพที่ 30 : ตัวอย่างประเด็น ‘ไม่ทุจริต/เอาจริงกับปัญหาทุจริต’

4.4.12 อ่อนน้อมถ่อมตน หมายถึง การโพสต์ชื่นชมรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และบุคคลแวดล้อมว่าเป็นบุคคลที่อ่อนน้อมถ่อมตน ให้ความเคารพต่อผู้อาวุโสและผู้มีพระคุณ ถึงแม้ตนเองมีตำแหน่งทางการเมืองใหญ่โตแล้วก็ตาม เช่น โพสต์คลิปพลเอกประยุทธ์เข้าร่วมพิธีไหว้ครูโรงเรียนเตรียมทหาร พร้อมคำบรรยาย “ไม่ว่าใหญ่แค่ไหน ก็ต้องไหว้ครู” (ลุงตู่ตูน, 2562ab) เป็นต้น

4.4.13 เป็นผู้นำในเวทีโลก/ต่างชาติให้การยอมรับ หมายถึง การโพสต์ชื่นชมรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และบุคคลแวดล้อมว่า เป็นบุคคลที่สามารถเป็นผู้นำในเวทีการประชุมระดับโลกได้ รวมถึงเป็นบุคคลที่ต่างชาติให้การยอมรับว่ามีความสามารถ และเหมาะสมจะดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในระดับนานาชาติ เช่น โพสต์ที่ระบุว่าพลเอกประยุทธ์ได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของประชาคมอาเซียน เข้าร่วมประชุม G20 ที่ประเทศญี่ปุ่น (ลุงตู่ตูน, 2562p) หรือโพสต์ที่ระบุว่า ชวน หลีกภัยได้รับเลือกให้นั่งเป็นประธานสมัชชารัฐสภาอาเซียน (AIPA) เพราะประเทศสมาชิกชื่นชมในความสามารถ (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562a) เป็นต้น

ภาพที่ 31 : ตัวอย่างประเด็น ‘เป็นผู้นำในเวทีโลก/ต่างชาติให้การยอมรับ’

4.4.14 คุณสมบัตินักการเมืองที่ดีโดยภาพรวม หมายถึง การโพสต์ชื่นชมรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์และบุคคลแวดล้อมว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับการเป็นนักการเมืองที่ดีโดยภาพรวม โดยเป็นโพสต์ซึ่งรวบรวมหลากหลายประเด็นที่ใช้สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ข้างต้นเข้ามาไว้ใน โพสต์เดียว เช่น โพสต์ภาพชุด “เหตุผลที่ลุงตู่ควรอยู่ต่อ” โดยบรรยายว่ารัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ไม่ทุจริต แก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างจริงจังเด็ดขาด ให้ความสำคัญกับประเทศชาติมาก่อน ไม่เลือกที่รัก มักที่ชัง ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ทำงานด้วยหัวใจ และเป็นตัวจริง ไม่ได้เป็นนอมินีให้ใคร (ลุงตู่ตูน, 2562d) เป็นต้น

4.4.15 ประชาธิปไตยแบบไทย ๆ หมายถึง การโพสต์เพื่ออธิบายถึงลักษณะของ ‘ประชาธิปไตย’ ที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย โดยเป็นแง่มุมที่ยกขึ้นมาเพื่อสนับสนุนว่ารัฐบาล พลเอกประยุทธ์เหมาะสมสำหรับการบริหารประเทศต่อไป เช่น โพสต์ภาพการ์ตูนพลเอกประยุทธ์ พร้อมโคตคำสอนของพุทธทาสภิกขุว่า “ประชาธิปไตยนี้มันดีต่อเมื่อมีศีลธรรมเป็นรากฐาน ถ้าไม่มี ศีลธรรมเป็นรากฐาน มันก็เป็นประชาธิปไตยโกง” พลเอกประยุทธ์ซึ่งเป็นคนดีมีศีลธรรมจึงเหมาะสม จะเป็นผู้นำรัฐบาลต่อไป (ลุงตู่ตูน, 2562t) หรือการโพสต์โคตคำพูดของพลเอกประยุทธ์ว่า “ประชาธิปไตยไม่ใช่การให้ความสำคัญกับเสียงมากเสียงน้อย แต่ต้องให้ความสำคัญกับ

สิ่งที่ประชาชนจะได้รับ รัฐบาลต้องมีธรรมาภิบาล ดูแลประชาชนทุกฝ่ายอย่างทั่วถึง ” (ลุงตู่ตูน, 2562u) เป็นต้น

ภาพที่ 32 : ตัวอย่างประเด็น ‘ประชาธิปไตยแบบไทย ๆ’

4.4.16 กลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลเป็นที่นิยมของประชาชน หมายถึง การโพสต์ที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ยังคงเป็นที่นิยมของประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งจากกรณีศึกษาพบเพียงครั้งเดียว คือ การโพสต์อินโฟกราฟิกแสดงรายได้ของภาพยนตร์ที่ ‘ปั่นจั่น’ ปรมะ อิมอโนทัย แสดงนำยังคงกวาดรายได้มหาศาล แมื่อก่อนหน้านั้นจะออกมาโพสต์เฟซบุ๊กสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ก็ตาม (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562r)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากการสำรวจโพสต์ของเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” ที่มีจุดมุ่งหมายสนับสนุนรัฐบาลเป็นหลัก จำนวนทั้งสิ้น 32 โพสต์พบว่า ประเด็นที่เพจนิยมใช้เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์มากที่สุด ได้แก่ ‘นำเสนอนโยบาย/ผลงาน’ (10 โพสต์) รองลงมาเป็น ‘พูดจริงทำจริง/ทำตามคำมั่นสัญญา’ ‘ชี้แจงคำกล่าวหา’ (ประเด็นละ 5 โพสต์), ‘ติดดิน/ใกล้ชิดประชาชน’ ‘เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน’ (ประเด็นละ 3 โพสต์), และ ‘สถาบันชาติ’ ‘คุณสมบัตินักการเมืองที่ดีโดยภาพรวม’ ‘ไม่ทุจริต/เอาจริงกับปัญหาทุจริต’ ‘เป็นผู้นำในเวทีโลก/ต่างชาติให้การยอมรับ’ ‘คนดี’ ‘กลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลเป็นที่นิยมของประชาชน’ (ประเด็นละ 1 โพสต์)

ตารางที่ 11 : ประเด็นที่เพจ “ล้านชื้อต้านล้างผิด” ใช้สนับสนุนรัฐบาล

ประเด็นที่ “ล้านชื้อต้านล้างผิด” ใช้สนับสนุนรัฐบาล	จำนวน (โพสต์)
นำเสนอนโยบาย/ผลงาน	10
พูดจริงทำจริง/ทำตามคำมั่นสัญญา	5
ชี้แจงคำกล่าวหา	5
ติดดิน/ใกล้ชิดประชาชน	3
เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน	3
สถาบันชาติ	1
คุณสมบัตินักการเมืองที่ดีโดยภาพรวม	1
ไม่ทุจริต/เอาจริงกับปัญหาทุจริต	1
เป็นผู้นำในเวทีโลก/ต่างชาติให้การยอมรับ	1
คนดี	1
กลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลเป็นที่นิยมของประชาชน	1
รวม	32

ขณะที่เมื่อสำรวจโพสต์ของเพจ “THE METTAD” ที่มีจุดมุ่งหมายสนับสนุนรัฐบาลเป็นหลัก จำนวนทั้งสิ้น 4 โพสต์พบว่า ประเด็นที่เพจนิยมใช้เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์มากที่สุด ได้แก่ ‘ชี้แจงคำกล่าวหา’ (2 โพสต์) รองลงมาเป็น ‘สถาบันกษัตริย์’ และ ‘เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน’ (ประเด็นละ 1 โพสต์)

ตารางที่ 12 : ประเด็นที่เพจ “THE METTAD” ใช้สนับสนุนรัฐบาล

ประเด็นที่ “THE METTAD” ใช้สนับสนุนรัฐบาล	จำนวน (โพสต์)
ชี้แจงคำกล่าวหา	2
สถาบันกษัตริย์	1
เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน	1
รวม	4

และสุดท้าย เมื่อสำรวจโพสต์ของเพจ “ลุงตู่ตูน” ที่มีจุดมุ่งหมายสนับสนุนรัฐบาลเป็นหลัก จำนวนทั้งสิ้น 158 โพสต์พบว่า ประเด็นที่เพจนิยมใช้เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์มากที่สุด 10 อันดับ ได้แก่ ‘นำเสนอนโยบาย/ผลงาน’ (49 โพสต์) รองลงมาเป็น ‘สถาบันชาติ’ (28 โพสต์), ‘เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน’ (17 โพสต์), ‘สถาบันกษัตริย์’ (16 โพสต์), ‘คนดี’ (13 โพสต์),

‘เป็นผู้นำในเวทีโลก/ต่างชาติให้การยอมรับ’ (9 โปสต์), ‘สถาบันศาสนา’ ‘พูดจริงทำจริง/ทำตามคำมั่นสัญญา’ ‘ขยัน/อดทน/เสียสละ’ (ประเด็นละ 8 โปสต์), และ ‘คุณสมบัตินักการเมืองที่ดีโดยภาพรวม’ (7 โปสต์)

ตารางที่ 13 : ประเด็นที่เพจ “ลุงตุ๋น” ใช้สนับสนุนรัฐบาล

ประเด็นที่ “ลุงตุ๋น” ใช้สนับสนุนรัฐบาล	จำนวน (โปสต์)
นำเสนอนโยบาย/ผลงาน	49
สถาบันชาติ	28
เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน	17
สถาบันกษัตริย์	16
คนดี	13
เป็นผู้นำในเวทีโลก/ต่างชาติให้การยอมรับ	9
สถาบันศาสนา	8
พูดจริงทำจริง/ทำตามคำมั่นสัญญา	8
ขยัน/อดทน/เสียสละ	8
คุณสมบัตินักการเมืองที่ดีโดยภาพรวม	7
ชี้แจงคำกล่าวหา	5
ติดดิน/ใกล้ชิดประชาชน	4
ประชาธิปไตยแบบไทยๆ	4
อ่อนน้อมถ่อมตน	2
ไม่ทุจริต/เอาจริงกับปัญหาทุจริต	2
รวม ⁹	180

เมื่อสรุปโดยภาพรวมแล้วพบว่า จากโปสต์ในกรณีศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายสนับสนุนรัฐบาลเป็นหลัก 194 โปสต์ ประเด็นที่เฟซบุ๊กทั้ง 3 เพจนิยมใช้เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์มากที่สุด 10 อันดับ ได้แก่ ‘นำเสนอนโยบาย/ผลงาน’ (59 โปสต์) รองลงมาเป็น ‘สถาบันชาติ’ (29 โปสต์), ‘เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน’ (21 โปสต์), ‘สถาบันกษัตริย์’ (17 โปสต์), ‘คนดี’ (14 โปสต์), ‘พูดจริงทำจริง/ทำตามคำมั่นสัญญา’ (13 โปสต์), ‘ชี้แจงคำกล่าวหา’ (12 โปสต์),

⁹ บางโปสต์มีมากกว่า 1 ประเด็นในโปสต์เดียว จึงทำให้จำนวนรวมของประเด็น (180 ประเด็น) สูงกว่าจำนวนโปสต์ที่เก็บได้จากกรณีศึกษา (158 โปสต์)

‘เป็นผู้นำในเวทีโลก/ต่างชาติให้การยอมรับ’ (10 โปสต์), และ ‘สถาบันศาสนา’ ‘คุณสมบัติ
นักการเมืองที่ดีโดยภาพรวม’ ‘ขยัน/อดทน/เสียสละ’ (ประเด็นละ 8 โปสต์)

ตารางที่ 14 : สรุปประเด็นทั้งหมดที่เฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษาใช้สนับสนุนรัฐบาล

ประเด็นที่ใช้สนับสนุนรัฐบาลทั้งหมด	จำนวน (โปสต์)
นำเสนอนโยบาย/ผลงาน	59
สถาบันชาติ	29
เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน	21
สถาบันกษัตริย์	17
คนดี	14
พูดจริงทำจริง/ทำตามคำมั่นสัญญา	13
ชี้แจงคำถาม	12
เป็นผู้นำในเวทีโลก/ต่างชาติให้การยอมรับ	10
สถาบันศาสนา	8
คุณสมบัตินักการเมืองที่ดีโดยภาพรวม	8
ขยัน/อดทน/เสียสละ	8
ติดดิน/ใกล้ชิดประชาชน	7
ประชาธิปไตยแบบไทย ๆ	4
ไม่ทุจริต/เอาจริงกับปัญหาทุจริต	3
อ่อนน้อมถ่อมตน	2
กลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลเป็นที่นิยมของประชาชน	1
รวม ¹⁰	216

จากการสำรวจ ‘ประเด็นที่ใช้สนับสนุนรัฐบาล’ ข้างต้นจะเห็นได้ว่า เฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ยก
มาเป็นกรณีศึกษานิยม ‘นำเสนอนโยบาย/ผลงาน’ ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และบุคคลแวดล้อม
มากที่สุด ควบคู่ไปกับการยกประเด็นคุณสมบัติของนักการเมืองที่ดีในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เป็นที่รัก
และที่ไว้วางใจของประชาชน เป็นคนพูดจริงทำจริงและทำตามคำมั่นสัญญา ความเป็นผู้นำ ขยัน
อดทน และเสียสละ ซึ่งสอดคล้องไปกับการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจ
ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ผ่านช่องทางอื่น ๆ ทั้งเฟซบุ๊กเพจที่เป็นทางการของรัฐบาล และช่องทาง

¹⁰ บางโปสต์มีมากกว่า 1 ประเด็นในโปสต์เดียว จึงทำให้จำนวนรวมของประเด็น (216 ประเด็น) สูงกว่าจำนวน
โปสต์ที่เก็บได้จากกรณีศึกษา (194 โปสต์)

การรณรงค์อื่น ๆ ของพรรคการเมือง โดยเมื่อสำรวจถึงการขึ้นปราศรัย ป้ายหาเสียง แผ่นพับ และสื่อออนไลน์ของนักการเมืองและพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ประกาศตนว่าสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จะพบว่าส่วนใหญ่มักเน้นนำเสนอแนวนโยบายหลักของพรรค แสดงภาพการลงพื้นที่รับฟังปัญหาของประชาชน รวมถึงแสดงผลงานที่เคยประสบผลสำเร็จมาแล้วในอดีตเช่นเดียวกัน ควบคู่ไปกับการนำเสนอคุณสมบัตินักการเมืองที่ดีของผู้สมัครในเขตต่าง ๆ เช่น ป้ายหาเสียงของผู้สมัครพรรคพลังประชารัฐ กรุงเทพฯ เขต 2 (ดร.พัชรินทร์ ชำศิริพงษ์) มีข้อความว่า “พูดจริง ทำจริง จริงใจ” หรือสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สมัครพรรคพลังประชารัฐ กรุงเทพฯ เขต 14 (ณรัช ผลานุรักษา) มีข้อความว่า “เข้าถึงฟังได้” เป็นต้น (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2563) ดังนั้น การนำเสนอแนวนโยบาย ผลงาน และคุณสมบัติของนักการเมืองที่ดีในด้านต่าง ๆ จึงเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกมาใช้ในการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์กันอย่างแพร่หลาย

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางการนำเสนอแนวนโยบาย ผลงาน และคุณสมบัติของนักการเมืองที่ดีในด้านต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับการรณรงค์ทางการเมืองของพรรคการเมืองโดยทั่วไปนั้น เฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษายังได้**สอดแทรกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชุดอำนาจนำของสังคมไทย** เพื่อสนับสนุนพลเอกประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลที่มีความรักชาติ รักแผ่นดิน และพร้อมจะปกป้อง 3 สถาบันหลักของชาติอยู่เสมอ ดังจะเห็นจากการนิยมนำเสนอประเด็น ‘สถาบันชาติ’ เป็นลำดับที่ 2 ประเด็น ‘สถาบันกษัตริย์’ เป็นลำดับที่ 4 และประเด็น ‘สถาบันศาสนา’ เป็นลำดับที่ 9 นอกจากนี้ยังนำเสนอวาทกรรม ‘คนดี’ มาเป็นลำดับที่ 5 เพื่อเสริมย้ำว่าพลเอกประยุทธ์เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม และกระทำความดีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมแก่การเป็นผู้ปกป้องสถาบันหลักของชาติ ดังนั้น หากเราต้องการปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ไว้ ก็จำเป็นต้องสนับสนุนและค้ำจุนพลเอกประยุทธ์ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไป

การนำเสนอประเด็นอำนาจนำเช่นนี้สอดคล้องไปตามการสื่อสารของสถาบันกองทัพและรัฐบาลที่มาจากคณะทหารตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (ดังที่ได้ทบทวนวรรณกรรมไว้ในบทที่ 2) อาจเป็นเพราะถึงแม้พลเอกประยุทธ์จะพยายามปรับเปลี่ยนบทบาทจากหัวหน้าคณะรัฐประหารมาลงสู่ศึกเลือกตั้งดังเช่นนักการเมืองคนอื่น ๆ แต่การเติบโตมาพร้อมกับสถาบันกองทัพจนนำไปสู่การยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงพ้นการผูกโยงอำนาจนำเข้ากับตัวพลเอกประยุทธ์ได้ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ตลอด 6 ปีของการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่มาจากพรรคการเมือง (พ.ศ.2557-2562) พลเอกประยุทธ์ได้วางบทบาทให้ตนเองกลายเป็นผู้กอบกู้วิกฤตการณ์ของชาติ เป็นผู้พร้อมเข้ามาปกป้อง 3 สถาบันหลักของชาติไว้ด้วยชีวิต (ข้าวสด, 2563b) รวมถึงเป็นผู้มีอำนาจทางศีลธรรม (Moral Authority) ที่จะกำหนดว่าพฤติกรรมแบบใดเหมาะสมสำหรับสังคมไทย และพฤติกรรมแบบใดเป็นภัยต่อสถาบันหลักของชาติ ดังนั้น ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ

อำนาจนำของสังคมจึงยังคงถูกสืบทอดและสอดแทรกไว้ในการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจ นิรนาม รวมถึงเฟซบุ๊กเพจที่เป็นทางการของรัฐบาลอย่างสม่ำเสมอ แตกต่างจากการรณรงค์ของพรรคการเมืองที่สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในช่องทางอื่น ๆ ซึ่งมักเน้นนำเสนอนโยบายและผลงานเป็นหลัก โดยไม่ได้หยิบยกประเด็นอำนาจนำมากกล่าวถึงมากนัก มีเพียงการปราศรัยใหญ่ครั้งสุดท้ายของพรรคพลังประชารัฐเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2562 เท่านั้นที่พลเอกประยุทธ์ขึ้นเวทีด้วยตนเอง และได้กล่าวเน้นย้ำถึงความสามัคคีของคนในชาติ การเดินทางไปข้างหน้าด้วยกัน และการรักษาสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2563: 98)

4.5 ประเด็นที่ใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมือง

เมื่อสำรวจถึง ‘ประเด็น’ ที่เฟซบุ๊กทั้ง 3 เพจในกรณีศึกษาใช้ ‘โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์’ ผู้วิจัยค้นพบแบบแผน (Pattern) จำนวน 23 ประเด็น ได้แก่ สถาบันชาติ, สถาบันศาสนา, สถาบันกษัตริย์, โจมตีแนวคิด/นโยบาย, ไม่เคารพกฎหมาย/หาช่องกฎหมายเพื่อผลประโยชน์, ทุจริต, เห็นแก่พวกพ้อง/มีผลประโยชน์ทับซ้อน, โกหก/ไม่เชื่อตรง/พูดความจริงไม่ครบ, เก่งแต่พูด/ไม่รู้จริง, ไม่มีจุดยืน/ทรยศหลักการ, สร้างวาทกรรม/สร้างภาพเพื่อยกยอตัวเอง, หลอกใช้ผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์, ซักศึกเข้าบ้าน/สมคบคิดต่างชาติ, เหยียดประชาชน/แบ่งชนชั้น, ไม่เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน, ไม่รู้กาลเทศะ/ทำเรื่องไร้สาระ, สร้างความขัดแย้งในพรรค, มีคดีฉาวเรื่องเพศ, โจมตีรูปลักษณ์, คุณสมบัตินักการเมืองที่ไม่ดีโดยภาพรวม, กลุ่มหัวก้าวหน้าปลุกปั่นข่าว/สร้างกระแส/รับผลประโยชน์, กลุ่มหัวก้าวหน้าไม่เคารพความเห็นต่าง, และเตือนข่าวลือ/ข่าวปลอม โดยจะอธิบายรายละเอียดของแต่ละแบบแผน ดังนี้

4.5.1 สถาบันชาติ หมายถึง การโพสต์เกี่ยวกับประเด็นสถาบันชาติเพื่อโจมตีคู่แข่งทางการเมือง โดยส่วนใหญ่มักเป็นโพสต์ที่ระบุว่าคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นผู้ไม่รักชาติไทย ชังชาติไทย และมุ่งจะทำลายวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย เช่น โพสต์โจมตีธรรมาธิปไตยว่าต้องการล้มล้างวัฒนธรรมไทยเช่นเดียวกับการปฏิวัติวัฒนธรรมจีน หลังมีการเสนอให้คนไทยเลิกเรียกผู้อื่นด้วยสรรพนามว่า ‘พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา’ (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562ai) หรือโพสต์เนื้อเพลง ‘หนักแผ่นดิน’ หลังพรรคการเมืองคู่แข่งเสนอนโยบายปฏิรูปกองทัพไทย (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562aq) เป็นต้น

ภาพที่ 34 : ตัวอย่างประเด็น 'สถาบันกษัตริย์' เพื่อโจมตีคู่แข่งทางการเมือง

**ผมพยายามตั้งชื่อล้อเลียนกับ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
ระบอบประชาธิปไตยที่อนุญาตให้กษัตริย์เป็นประมุข...
...พูดง่ายๆคือ
ประชาธิปไตยเป็นตัวตั้ง กษัตริย์เป็นส่วนเสริม**

The METTAD
- April 2, 2019 · 🌐

ระบอบประชาธิปไตยไทย ในฝันของปียบุตร

#จากคลิปเดียวกัน
#อันนี้ไม่เกี่ยวฝรั่งเศส

👍👎🗨️ 1.7K 454 Comments
281 Shares

👍 Like 💬 Comment ➦ Share 📷

Most Relevant ▾

Singharach Eak Teerapat ภารกิจของธนาธร กับปิยะบุตรคืออันหรือเปล่า ภารกิจของคณะราษฎร ชื่อ 4 นี้ชุดเงินเลขะหลัก 6 ประการที่กล่าวถึง ในประกาศคณะราษฎร ฉบับที่ 1 มีดังนี้
1. จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชในการเมือง ในทางศาล ในทางเศรษฐกิจของประเทศไว้ให้มั่นคง... See More

Like · Reply · 1y 🗨️ 1

Write a comment... 📷 📷 📷 📷

...การนำสมาชิกชั้นสูงในพระบรมราชวงศ์มาเกี่ยวข้องกับระบบการเมือง ไม่ว่าจะโดยทางใดก็ตาม จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อโบราณราชประเพณี ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมของชาติ **ชื่อเป็นการกระทำที่มีบ่วงครุไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง...**

พระบรมราชโองการ

พ.ร.ป.ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๙๒ เมื่อ **กทต.** มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการ...ดังต่อไปนี้ ให้**ยื่นศาลรัฐธรรมนูญ** เพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น

ยุบ !!! พรรคไทยรักชาติ

(๒) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ไอ้บ้าน
- February 9, 2019 · 🌐

คนไทยฝากมาบอกสั้นๆ 2 เรื่อง

1. ผู้บริหารพรรคไทยรักษาชาติ อย่ามาทำมึนหรือหาย "การไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์" เพราะกระทำการมีบ่วงครุไม่เหมาะสมอย่างยิ่งขนาดนี้ ต้องแสดงความรับผิดชอบต่อประเทศไทย
2. ตาม พ.ร.ป.ว่าด้วยพรรคการเมือง ฯ ม.92(2) กทต. ควรจะตั้งยื่นยุบพรรคไทยรักษาชาติเพราะหลักฐานมันชัดเจน...

👍👎🗨️ 2.9K 467 Comments
283 Shares

👍 Like 💬 Comment ➦ Share 📷

Most Relevant ▾

Monruedee Saisingha ทุกคนถ้าไม่ถึงการนี้ กระทำตนเป็นเด็กอมมือ ชาติผู้พิพากะ ก็ไม่สมควรเสนอหน้ามาเป็น สส. คนไทยไม่ให้พวกนี้มานั่งสำรอง กัด ใหวดมัวๆ ผ่านกฎหมายช่วยพวกฟ้องทอนละปะไซ้ชนในสภาอีกต่อไป

Write a comment... 📷 📷 📷 📷

4.5.4 โจมตีแนวคิด/นโยบาย หมายถึง การโพสต์เพื่อโจมตีแนวคิดและนโยบายของกลุ่มทางการเมืองหรือรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ โดยเป็นได้ทั้งการมองว่าแนวคิดที่คู่แข่งทางการเมืองเสนอนั้น ล้าหลังและไม่สมเหตุผล เช่น โพสต์โจมตีแนวคิดของพรรคอนาคตใหม่ที่ต้องการสืบสานภารกิจของคณะราษฎรว่าเป็น “ความฝันเก่า ๆ ของพรรคการเมืองบางพรรค ที่ฝันค้างไว้เมื่อแปดสิบกว่าปีที่แล้ว” (THE METTAD, 2562t) โพสต์โจมตีแนวคิดบุชชาตัวบุคคลของกลุ่มคนเสื้อแดงและแฟนคลับอนาคตใหม่ (THE METTAD, 2562ak) รวมถึงมองว่านโยบายของกลุ่มทางการเมืองนั้นเพื่อฝืนนำไปปฏิบัติจริงไม่ได้ เช่น โพสต์โจมตีนโยบายระบบขนส่งมวลชนแบบ ‘ไฮเปอร์รูปลูก’ ของพรรคอนาคตใหม่ (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562k) เป็นต้น

ภาพที่ 35 : ตัวอย่างประเด็น ‘โจมตีแนวคิด/นโยบาย’

CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.5.5 ไม่เคารพกฎหมาย/หาช่องกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลที่ไม่เคารพกฎหมาย และพยายามหาช่องกฎหมายเพื่อให้ตนเองพ้นผิดหรือเพื่อผลประโยชน์บางอย่าง เช่น โพสต์โจมตีธนาธรกรณีให้สัมภาษณ์เข้าข่ายหมิ่นศาล ไม่เคารพกระบวนการยุติธรรม (THE METTAD, 2562o) โพสต์โจมตีทักษิณและธนาธรว่าพยายามใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อหลบเลี่ยงกฎหมายเรื่องการถือหุ้นเช่นเดียวกัน (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562w) หรือโพสต์โจมตีพลตำรวจเอกเสรีพิศุทธ์ เตมียาเวสกรณีให้สัมภาษณ์ว่า ส.ส.พรรคเสรีรวมไทยถูกจับในคดีค้ายาเสพติดเป็นเพียงความผิดเฉพาะตัวบุคคล ไม่เกี่ยวข้องกับพรรค (THE METTAD, 2562aj) เป็นต้น

ภาพที่ 36 : ตัวอย่างประเด็น ‘ไม่เคารพกฎหมาย/หาช่องกฎหมายเพื่อผลประโยชน์’

4.5.6 ทุจริต หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลที่ทุจริตและคดโกง เช่น โพสต์ข่าวการไต่สวนและการตัดสินคดีทุจริตต่าง ๆ ของ ส.ส.และกรรมการบริหารพรรคเพื่อไทย ทั้งคดีโครงการบ้านเอื้ออาทร (ร้านชื่อดังล้างผิด, 2562ap) คดีสนามกอล์ฟอัลไพน์ (ร้านชื่อดังล้างผิด, 2562am) คดีโครงการรับจำนำข้าว (ร้านชื่อดังล้างผิด, 2562ag) และคดี ส.ส.เชียงใหม่ชื่อเสียงเลื่องลือ (ร้านชื่อดังล้างผิด, 2562o) หรือโพสต์โจมตีพรรคอนาคตใหม่กรณีกลุ่มคนรุ่นใหม่ในพรรคออกมาแฉว่า บริษัทจัดอีเวนต์ของเพื่อนธนาธรให้พรรคเช่าจอ LED แพงกว่าราคาเช่าโดยทั่วไปถึง 500,000 บาท (THE METTAD, 2562a) เป็นต้น

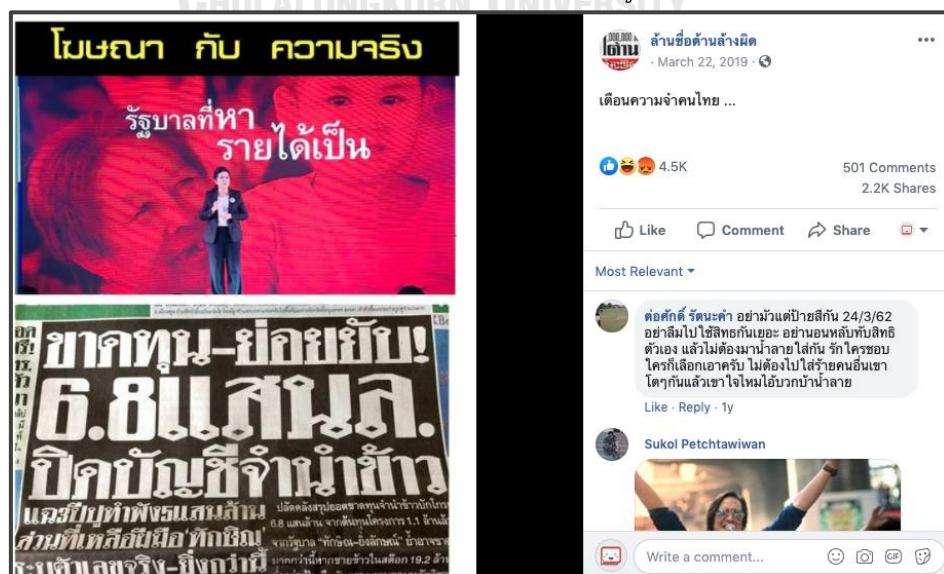
4.5.7 เห็นแก่พวกพ้อง/มีผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลที่เห็นแก่ประโยชน์ของพวกพ้อง และมีกอกนโยบายที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับเครือข่ายพวกพ้องของตนอยู่เสมอ เช่น โพสต์โจมตีชนาพรธน จึงรุ่งเรืองกิจรองประธานบริษัทไทยซัมมิท น้องสาวของธนาธรที่ให้สัมภาษณ์ว่า “เพราะนโยบายคืนภาษีรถคันแรก (นโยบายของรัฐบาลยิ่งลักษณ์) ทำให้เรามีรายได้สูงที่สุดถึง 75,000 ล้านบาท หลังจากนั้นก็ทำไม่ได้อีกเลย” (ร้านชื่อดังล้างผิด, 2562ad) หรือโพสต์โจมตีพรรคเพื่อไทยที่เมื่อครั้งเป็นรัฐบาลมักนำเครือข่ายญาติพี่น้องของตนขึ้นมาดำรงตำแหน่งต่าง ๆ นั่นคือการสืบทอดอำนาจที่แท้จริง ไม่ใช่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ (ลุงตู่ตุน, 2562g) เป็นต้น

ภาพที่ 37 : ตัวอย่างประเด็น ‘เห็นแก่พวกพ้อง/มีผลประโยชน์ทับซ้อน’

4.5.8 โทก/ไม่ซื่อตรง/พูดความจริงไม่ครบ หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลที่มีกบฏโทก หรือแสดงความไม่ซื่อตรงต่อประชาชนด้วยการพูดความจริงเพียงครึ่งเดียว เช่น โพสต์โจมตีธนาธรให้สัมภาษณ์วกไปวนมาคล้ายกำลังหาคำโกหกกรณีโอนหุ้นสื่อบริษัท วี-ลัค มีเดีย เพราะให้สัมภาษณ์ครั้งแรกว่าวันที่ 8 มกราคมตนไปหาเสียงอยู่ที่จังหวัดบุรีรัมย์ แต่เมื่อนักข่าวทักท้วงเรื่องการโอนหุ้นจึงกลับคำว่าเป็นที่นั่นตนโอนหุ้นอยู่ที่กรุงเทพฯ และไปหาเสียงในวันที่ 10 มกราคม (THE METTAD, 2562a) หรือโพสต์โจมตีพรรคเพื่อไทยที่หาเสียงด้วยคำว่า ‘รัฐบาลที่หารายได้เป็น’ คู่กับพาดหัวหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอว่าโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ขาดทุนย่อยยับ 6.8 แสนล้านบาท (ล้านซื้อต้นลำผัด, 2562b) เป็นต้น

ภาพที่ 38 : ตัวอย่างประเด็น ‘โทก/ไม่ซื่อตรง/พูดความจริงไม่ครบ’

4.5.9 เก่งแต่พูด/ไม่รู้จริง หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลที่พูดเก่ง แต่ไม่รู้ลึกจริงในเรื่องนั้น ๆ เช่น โพสต์โจมตีณัฐวุฒิ ใสยเกื้อว่า ขึ้นพูดดีเบตวิจารณ์พลเอกประยุทธ์เก่ง แต่ตนเองเมื่อครั้งรับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์กลับตอบคำถามในเรื่องที่นักข่าวสงสัยไม่ได้ (ลุงตุ๋น, 2562ก) หรือโพสต์โจมตี ธนาธรที่ปราศรัยว่า สาเหตุที่ในต่างจังหวัดมีรถบริการสาธารณะไม่มากเพราะต้องเดินทางมาขอใบอนุญาตที่กรุงเทพฯ ทั้งที่ความจริงผู้ให้บริการสามารถขอใบอนุญาตที่สำนักงานขนส่งแต่ละ จังหวัดได้ (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562ป) เป็นต้น

ภาพที่ 39 : ตัวอย่างประเด็น ‘เก่งแต่พูด/ไม่รู้จริง’

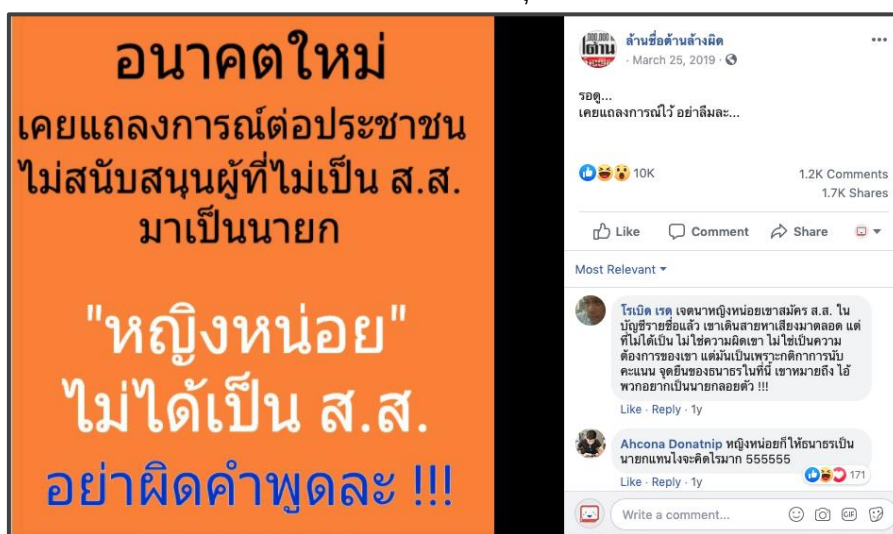

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

4.5.10 ไม่มีจุดยืน/ทรยศหลักการ หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลที่ไม่มีจุดยืน และทรยศต่อหลักการที่เคยให้สัญญากับประชาชนไว้ เช่น โพสต์โจมตีพรรคอนาคตใหม่ที่เคยตั้งหลักการว่านายกรัฐมนตรีต้องมาจาก ส.ส. แต่หลังเลือกตั้งกลับ สนับสนุนสุชาติธรรตน์ เกษราพันธุ์ซึ่งไม่ได้เป็น ส.ส. ให้เป็นนายกรัฐมนตรี (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562ak) หรือโพสต์โจมตีธนาธรที่ประกาศจุดยืนชกธงรบกับชาวปลอม (Fake News) และถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชัง (Hate Speech) แต่หลายครั้งคนในพรรคอนาคตใหม่ก็เป็นผู้ปลุกปั่นชาวปลอมขึ้นมา เสียเอง (THE METTAD, 2562x) เป็นต้น

ภาพที่ 40 : ตัวอย่างประเด็น ‘ไม่มีจุดยืน/ทรยศหลักการ’

4.5.11 สร้างวาทกรรม/สร้างภาพเพื่อยกยอตัวเอง หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลที่พยายามสร้างวาทกรรมหรือสร้างภาพเพื่อยกยอตนเองและพรรคพวก เช่น โพสต์โจมตีจตุพร พรหมพันธุ์และณัฐวุฒิ ใสยเกื้อที่ให้สัมภาษณ์ระหว่างเดินทางไปขึ้นศาลคดี นปช.ก่อนการร้ายว่า “เหมือนทหารผ่านศึก ขึ้นศาลจนวันตาย” (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562an) หรือโพสต์โจมตี ส.ส.อนาคตใหม่ที่โพสต์ชื่นชมธนาธรว่า ถึงแม้จะเป็นเศรษฐีแสนล้าน เป็นหัวหน้าพรรค แต่ก็ยังคงนั่งกินข้าวแบบคนธรรมดาติดดิน พร้อมคำบรรยาย “ชาวส้มแซ่ซ้องธนาธานคือเอกบุรุษ ไม่เหมือนมหาเศรษฐีทั่วไป เพราะสามารถดักข้าวกินเองได้” (THE METTAD, 2562c) เป็นต้น

ภาพที่ 41 : ตัวอย่างประเด็น ‘สร้างวาทกรรม/สร้างภาพเพื่อยกยอตัวเอง’

4.5.12 หลอกใช้ผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลที่พยายามหลอกใช้ผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง เช่น โพสต์ที่ระบุผลสำรวจว่า คนรุ่นใหม่เลือกพรรคอนาคตใหม่มากที่สุด แต่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองน้อย จึงถูกชักจูงให้หลงเชื่อได้ง่าย (THE METTAD, 2562ai) หรือแชร์ข่าวกรรมการบริหารพรรคไทยรักษาชาติเริ่มทยอยยื่นหนังสือลาออก หลังมีกระแสตีกลับจากสังคมกรณีเสนอชื่อทุลกระหม่อมหญิงฯ เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี ทิ้งให้ผู้สมัคร ส.ส.ของพรรคเคว้งคว้างอยู่ในพรรคที่สุ่มเสี่ยงกำลังจะถูกยุบ (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562h) เป็นต้น

4.5.13 ชักศึกเข้าบ้าน/สมคบคิดต่างชาติ หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลที่ชักศึกเข้าบ้าน และสมคบคิดกับต่างชาติเพื่อทำลายประเทศไทย เช่น โพสต์ภาพชุดที่ระบุว่า ธารธารคือหุ่นเชิดตัวใหม่ของประเทศตะวันตกในการต่อต้านอิทธิพลจีน โดยให้เงินสนับสนุนการเลือกตั้งแก่พรรคเพื่อไทยและอนาคตใหม่ ส่งตัวแทนมาให้กำลังใจนารธเมื่อโดนคดี รวมถึงสั่งให้พรรคเสนอนโยบายตัดลดและยกเลิกโครงการระหว่างไทย-จีน (THE METTAD, 2562d) หรือโพสต์โจมตีธนากรณมีเจ้าหน้าที่สถานทูตของหลายประเทศในทวีปยุโรป เดินทางไปร่วมสังเกตการณ์การรายงานตัวคดี ม.116 (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562as) เป็นต้น

ภาพที่ 42 : ตัวอย่างประเด็น ‘ชักศึกเข้าบ้าน/สมคบคิดต่างชาติ’

4.5.14 เหยียดประชาชน/แบ่งชนชั้น หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลที่มีทัศนคติเหยียดประชาชน และแบ่งแยกประชาชนออกเป็นชนชั้นต่าง ๆ เช่น โพสต์โจมตีปิยะบุตรที่เดินทางไปปราศรัยในภาคอีสานโดยใช้คำพูดว่า “คนอีสานโง่ จน เจ็บ เป็นคนตลก ไม่มีความรู้” แม้กล่าวว่าจะเสนอตัวมาแก้ไข แต่กลับใช้คำพูดเหยียดพวกเขาไปแล้ว (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562ah) หรือโพสต์โจมตีธนาธรที่ปราศรัยว่า จูฬฯ ธรรมศาสตร์ และมหิดลเป็น “มหาวิทยาลัยของชนชั้นนำ” ได้รับเงินอุดหนุนมากกว่าราชภัฏ 38 แห่งรวมกัน ขณะที่ราชภัฏเป็น “มหาวิทยาลัยของคนจน” (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562t) เป็นต้น

ภาพที่ 43 : ตัวอย่างประเด็น ‘เหยียดประชาชน/แบ่งชนชั้น’

CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.5.15 ไม่เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลซึ่งไม่เป็นที่รักและที่ไว้วางใจของประชาชน เช่น โพสต์ผลคะแนนการเลือกตั้งซ่อม ส.ส.ที่จังหวัดนครปฐม ซึ่งพรรคอนาคตใหม่พ่ายแพ้ให้กับพรรคประชาธิปัตย์ (THE METTAD, 2562z) หรือโพสต์ที่ระบุว่า แม้แต่ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์ อาจารย์และนักเคลื่อนไหวทางการเมืองผู้เคยเป็นแฟนคลับพรรคอนาคตใหม่ก็เริ่มหันมาวิพากษ์วิจารณ์ในตัวพรรคแล้ว (THE METTAD, 2562am) เป็นต้น

4.5.16 ไม่รู้จักกาลเทศะ/ทำเรื่องไร้สาระ หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลที่ไม่รู้จักกาลเทศะ และมักเสนอให้ทำแต่เรื่องไร้สาระ เช่น โพสต์โจมตีพรรคประชาธิปัตย์ วาณิช โฆษกพรรคคอนาคติใหม่ ณ ขณะนั้น กรณีสวมชุดดำแฟชั่นเข้าประชุมสภาในช่วงการไว้อาลัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562s) หรือโพสต์โจมตีกุลธิดารุ่งเรืองเกียรติ ส.ส.พรรคคอนาคติใหม่ ณ ขณะนั้น กรณีเสนอให้ ส.ส.ในสภาใช้ภาษาถิ่นสื่อสารได้ โดยมองว่าเป็นเรื่องที่จะก่อให้เกิดความวุ่นวายอย่างมาก เพราะประชาชนที่ชมการถ่ายทอดสดทั่วประเทศจะไม่เข้าใจ จนต้องขึ้นคำแปลบนหน้าจออย่างรกรุงรัง (THE METTAD, 2562y) เป็นต้น

ภาพที่ 44 : ตัวอย่างประเด็น ‘ไม่รู้จักกาลเทศะ/ทำเรื่องไร้สาระ’

4.5.17 สร้างความขัดแย้งในพรรค หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลที่บริหารพรรคการเมืองไม่เป็น และสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในพรรค เช่น โพสต์ภาพชุดโจมตีธนาธรและกรรมการบริหารพรรคคอนาคติใหม่ว่า บริหารงานภายในพรรคไม่เป็นระบบ สร้างความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ จนอดีตแนวร่วมต้องออกมาแฉถึงความเน่าเฟะภายในพรรค (THE METTAD, 2562k) เป็นต้น

ภาพที่ 45 : ตัวอย่างประเด็น ‘สร้างความขัดแย้งในพรรค’

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.5.18 มีคดีฉาวเรื่องเพศ หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ว่าเป็นบุคคลที่มีคดีฉาวเรื่องเพศ ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่สังคม เช่น โพสต์โจมตีคดีฉาวเรื่องเพศกรณี ว.5 โพธิ์ชันของยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562ae) กรณีการเผยแพร่คลิปหลุดระหว่างวัฒนา เมืองสุขกับณัฐฐา มัทธนา (THE METTAD, 2562s) และกรณีการโควตคำพูดปลอมของแม่ธนาธรที่ตำหนิธนาธรเรื่องไปมีสัมพันธ์ชู้สาวกับพรรณีการ์ วานิช (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562i) เป็นต้น

4.5.19 โจมตีรูปลักษณ์ หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ในเรื่องเกี่ยวกับรูปลักษณ์ ซึ่งจากกรณีศึกษาพบเพียงครั้งเดียวคือ การโพสต์ภาพใบหน้าของ จอน อึ้งภากรณ์ ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ และนายแพทย์เหวง โตจิราการ แล้วถามว่า “3 คนนี้มีอะไรเหมือนกัน?” (THE METTAD, 2562p)

ภาพที่ 46 : ตัวอย่างประเด็น ‘โจมตีรูปลักษณ์’

4.5.20 คุณสมบัตินักการเมืองที่ไม่ดีโดยภาพรวม หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่ามีคุณสมบัติไม่เหมาะสมสำหรับการเป็นนักการเมืองที่ดีโดยภาพรวม โดยเป็นโพสต์ซึ่งรวบรวมหลากหลายประเด็นที่ใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมืองข้างต้นเข้ามาไว้ในโพสต์เดียว เช่น โพสต์ที่สรุปรวมวีรกรรมต่าง ๆ ของธนาธร ทั้งการระบุว่าคุณค่าคนไทยยืมเพราะไม่มีจุดยืน คุณหมิ่นเศรษฐกิจพอเพียง จาบจ้วงสถาบันกษัตริย์ วิจารณ์นโยบายพลเอกเปรม ถือหุ่นในบริษัทสื่อ และให้พรรคอนาคตใหม่กู้เงินตนเอง พร้อมคำบรรยาย “ไม่มีอะไรจะทำร้ายเธอได้เท่ากับเธอทำตัวของเธอเอง” (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562aj) เป็นต้น

4.5.21 กลุ่มหัวก้าวหน้าปลุกปั่นข่าว/สร้างกระแส/รับผลประโยชน์ หมายถึง การโพสต์โจมตีกลุ่มหัวก้าวหน้า สื่อมวลชน และนักกิจกรรมทางการเมืองที่วางตัวเป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่า เป็นบุคคลที่พยายามปลุกปั่นข่าวและสร้างกระแสสังคมเพื่อโจมตีรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ และรับผลประโยชน์จากพรรคการเมืองบางพรรค เช่น โพสต์โจมตีสิริวิษณุ เสรีธิวัฒน์ (จำนินว) นักกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกกล่าวหาว่า อาจเป็นการจัดฉากให้คู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ออกมา ‘โหน’ เพื่อโจมตีว่าฝ่ายรัฐบาลเป็นคนทำ (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562l) โพสต์ภาพชุดโจมตีสุนัย ผาสุก ที่ปรึกษาฮิวแมนไรตวอตช์ประจำประเทศไทยว่ามีวิถีชีวิตสุดร่ำรวยและใช้ของราคาแพง พร้อมตั้งข้อสังเกตว่าการออกมาโจมตีรัฐบาลพลเอกประยุทธ์นั้นได้รับผลประโยชน์จากใครหรือไม่ (THE METTAD, 2562g) หรือโพสต์โจมตีศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์ นักจัดรายการโทรทัศน์ที่ให้ข้อมูลว่า ในคดีธนาคารกรุงไทยปล่อยกู้บริษัทกฤษตามหานคร “กรรมการกรุงไทยทุกคนติดคุกหมด มีคุณอุตตม สาวนายคนเดียวที่ไม่ติดคุก” ทั้งที่ความจริงกรรมการบริหารธนาคารกรุงไทยที่ไม่เห็นชอบกับการกู้ก็รอดพ้นคุกทุกคน (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562ac) เป็นต้น

ภาพที่ 47 : ตัวอย่างประเด็น ‘กลุ่มหัวก้าวหน้าปลุกปั่นข่าว/สร้างกระแส/รับผลประโยชน์’

4.5.22 กลุ่มหัวก้าวหน้าไม่เคารพความเห็นต่าง หมายถึง การโพสต์โจมตีกลุ่มหัวก้าวหน้า และนักกิจกรรมทางการเมืองที่วางตัวเป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่า เป็นบุคคลที่ไม่เคารพความเห็นต่าง และพยายามดูถูกเหยียดหยามผู้ที่คิดต่างจากตน เช่น โพสต์โจมตีแฟนคลับพรรคอนาคตใหม่ซึ่งไปแสดงความคิดเห็นโต้ข่าวคุณแม่ขอรับบริจาคเลือดให้ลูกว่า “ขอวอนชาวสลิมอย่าไปบริจาคเลือดคนนะครับ อาจส่งผลต่อพัฒนาการสมองของเด็กได้” (THE METTAD, 2562q) หรือโพสต์โจมตีแฟนคลับอนาคตใหม่วัยรุ่นที่โพสต์ว่า เกลียดพ่อแม่ปู่ย่าตายายเพราะเลือกพรรคพลังประชาชน และ “เตรียมเก็บของไปอยู่บ้านพักคนชราได้เลย” (THE METTAD, 2562j) เป็นต้น

4.5.23 เตือนข่าวลือ/ข่าวปลอม หมายถึง การโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และกลุ่มหัวก้าวหน้าว่ามักเป็นผู้เผยแพร่ข่าวลือหรือข่าวปลอมออกมาบนโลกออนไลน์ โดยเป็นได้ทั้งข่าวที่ให้โทษแก่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ และข่าวให้คุณแก่ฝ่ายตน จึงขอให้ประชาชนระมัดระวังอย่าหลงเชื่อข่าวดังกล่าว เช่น โพสต์ที่ระบุว่า ข่าว “ประยุทธ์นะ!! ถ้าเนื้อหมูมันแพงนักก็ให้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลาม!!” เป็นข่าวปลอมที่หวัง discredit รัฐบาล ประชาชนอย่าหลงเชื่อ (ลุงตุ๋ตุน, 2562k) หรือการจับภาพหน้าจอของบุคคลหนึ่งซึ่งโพสต์ภาพคนแห่ไปสมัครสมาชิกพรรคอนาคตใหม่ที่จังหวัดสกลนครจำนวนมาก สุดท้ายแล้วคือข่าวปลอม เพราะภาพนั้นคือภาพคนไทยแห่ไปสมัครทำงานที่ประเทศเกาหลีใต้ (ล้านชื่อต้นล่างผิต, 2562x) เป็นต้น

ภาพที่ 48 : ตัวอย่างประเด็น ‘เดือนข่าวลือ/ข่าวปลอม’

จากการสำรวจโพสต์ของเพจ “ล้านชื้อต้านล้างผิด” ที่มีจุดมุ่งหมายโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นหลักจำนวนทั้งสิ้น 198 โพสต์พบว่า ประเด็นที่เพจนิยมใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมืองมากที่สุด 10 อันดับ ได้แก่ ‘สถาบันกษัตริย์’ (30 โพสต์) รองลงมาเป็น ‘ไม่เคารพกฎหมาย/หาช่องกฎหมายเพื่อผลประโยชน์’ (26 โพสต์), ‘กลุ่มหัวก้าวหน้าปลุกปั่นข่าว/สร้างกระแส/รับผลประโยชน์’ ‘โกหก/ไม่เชื่อถือตรง/พูดความจริงไม่ครบ’ (ประเด็นละ 22 โพสต์), ‘แก่งแต่พูด/ไม่รู้จริง’ (15 โพสต์), ‘โจมตีแนวคิด/นโยบาย’ (13 โพสต์), ‘ทุจริต’ ‘ไม่มีจุดยืน/ทรยศหลักการ’ (ประเด็นละ 12 โพสต์), ‘เหยียดประชาชน/แบ่งชนชั้น’ (9 โพสต์), และ ‘หลอกใช้ผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์’ ‘สถาบันชาติ’ (ประเด็นละ 8 โพสต์)

ตารางที่ 15 : ประเด็นที่เพจ “ล้านชื้อด้านล้างผิด” ใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมือง

ประเด็นที่ “ล้านชื้อด้านล้างผิด” ใช้โจมตีคู่แข่ง	จำนวน (โพสต์)
สถาบันกษัตริย์	30
ไม่เคารพกฎหมาย/หาช่องกฎหมายเพื่อผลประโยชน์	26
กลุ่มหัวก้าวหน้าปลุกปั่นข่าว/สร้างกระแส/รับผลประโยชน์	22
โกหก/ไม่ซื่อตรง/พูดความจริงไม่ครบ	22
เก่งแต่พูด/ไม่รู้จริง	15
โจมตีแนวคิด/นโยบาย	13
ทุจริต	12
ไม่มีจุดยืน/ทรยศหลักการ	12
เหยียดประชาชน/แบ่งชนชั้น	9
หลอกใช้ผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์	8
สถาบันชาติ	8
คุณสมบัตินักการเมืองที่ไม่ดีโดยภาพรวม	5
มีคดีฉาวเรื่องเพศ	4
ซักศึกเข้าบ้าน/สมคบคิดต่างชาติ	4
สร้างวาทกรรม/สร้างภาพเพื่อยกยอตัวเอง	4
สถาบันศาสนา	3
กลุ่มหัวก้าวหน้าไม่เคารพความเห็นต่าง	3
ไม่รู้กาลเทศะ/ทำเรื่องไร้สาระ	2
เดือนขาวลือ/ข่าวปลอม	2
เห็นแก่พวกพ้อง/มีผลประโยชน์ทับซ้อน	1
ไม่เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน	1
รวม ¹¹	206

¹¹ บางโพสต์มีมากกว่า 1 ประเด็นในโพสต์เดียว จึงทำให้จำนวนรวมของประเด็น (206 ประเด็น) สูงกว่าจำนวนโพสต์ที่เก็บได้จากกรณีศึกษา (198 โพสต์)

ขณะที่เมื่อสำรวจโพสต์ของเพจ “THE METTAD” ที่มีจุดมุ่งหมายโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นหลักจำนวนทั้งสิ้น 236 โพสต์พบว่า ประเด็นที่เพจนิยมใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมืองมากที่สุด 10 อันดับ ได้แก่ ‘สถาบันกษัตริย์’ (39 โพสต์) รองลงมาเป็น ‘กลุ่มหัวก้าวหน้าปลุกปั่นข่าว/สร้างกระแส/รับผลประโยชน์’ (37 โพสต์), ‘ไม่เคารพกฎหมาย/หาช่องกฎหมายเพื่อผลประโยชน์’ (34 โพสต์), ‘โกหก/ไม่ซื่อตรง/พูดความจริงไม่ครบ’ (32 โพสต์), ‘โจมตีแนวคิด/นโยบาย’ (19 โพสต์), ‘ไม่มีจุดยืน/ทรยศหลักการ’ (14 โพสต์), ‘กลุ่มหัวก้าวหน้าไม่เคารพความเห็นต่าง’ (13 โพสต์), ‘หลอกใช้ผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์’ ‘เก่งแต่พูด/ไม่รู้จริง’ (ประเด็นละ 8 โพสต์), และ ‘สร้างวาทกรรม/สร้างภาพเพื่อยกยอตัวเอง’ (7 โพสต์)

ตารางที่ 16 : ประเด็นที่เพจ “THE METTAD” ใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมือง

ประเด็นที่ “THE METTAD” ใช้โจมตีคู่แข่ง	จำนวน (โพสต์)
สถาบันกษัตริย์	39
กลุ่มหัวก้าวหน้าปลุกปั่นข่าว/สร้างกระแส/รับผลประโยชน์	37
ไม่เคารพกฎหมาย/หาช่องกฎหมายเพื่อผลประโยชน์	34
โกหก/ไม่ซื่อตรง/พูดความจริงไม่ครบ	32
โจมตีแนวคิด/นโยบาย	19
ไม่มีจุดยืน/ทรยศหลักการ	14
กลุ่มหัวก้าวหน้าไม่เคารพความเห็นต่าง	13
หลอกใช้ผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์	8
เก่งแต่พูด/ไม่รู้จริง	8
สร้างวาทกรรม/สร้างภาพเพื่อยกยอตัวเอง	7
สถาบันชาติ	6
ซักศึกเข้าบ้าน/สมคบคิดต่างชาติ	5
สถาบันศาสนา	4
ไม่เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน	4
ไม่รู้กาลเทศะ/ทำเรื่องไร้สาระ	4
ทุจริต	3
สร้างความขัดแย้งในพรรค	2
มีคดีฉาวเรื่องเพศ	1
คุณสมบัตินักการเมืองที่ไม่ดีโดยภาพรวม	1

ประเด็นที่ “THE METTAD” ใช้โจมตีคู่แข่ง	จำนวน (โพสต์)
โจมตีรูปลักษณ์	1
รวม ¹²	242

และสุดท้าย เมื่อสำรวจโพสต์ของเพจ “ลุงตู่ตูน” ที่มีจุดมุ่งหมายโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นหลักจำนวนทั้งสิ้น 14 โพสต์พบว่า ประเด็นที่เพจนิยมใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมืองมากที่สุด ได้แก่ ‘เดือนข้าวลือ/ข้าวปลอม’ (4 โพสต์) รองลงมาเป็น ‘แก่งแต่พูด/ไม่รู้จริง’ (3 โพสต์), ‘ไม่เคารพกฎหมาย/หาช่องกฎหมายเพื่อผลประโยชน์’ ‘สถาบันชาติ’ (ประเด็นละ 2 โพสต์), และ ‘สถาบันกษัตริย์’ ‘เห็นแก่พวกพ้อง/มีผลประโยชน์ทับซ้อน’ ‘คุณสมบัตินักการเมืองที่ไม่ดีโดยภาพรวม’ ‘ซักศึกเข้าบ้าน/สมคบคิดต่างชาติ’ (ประเด็นละ 1 โพสต์)

ตารางที่ 17 : ประเด็นที่เพจ “ลุงตู่ตูน” ใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมือง

ประเด็นที่ “ลุงตู่ตูน” ใช้โจมตีคู่แข่ง	จำนวน (โพสต์)
เดือนข้าวลือ/ข้าวปลอม	4
แก่งแต่พูด/ไม่รู้จริง	3
ไม่เคารพกฎหมาย/หาช่องกฎหมายเพื่อผลประโยชน์	2
สถาบันชาติ	2
สถาบันกษัตริย์	1
เห็นแก่พวกพ้อง/มีผลประโยชน์ทับซ้อน	1
คุณสมบัตินักการเมืองที่ไม่ดีโดยภาพรวม	1
ซักศึกเข้าบ้าน/สมคบคิดต่างชาติ	1
รวม ¹³	15

เมื่อสรุปโดยภาพรวมแล้วพบว่า จากโพสต์ในกรณีศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นหลัก 448 โพสต์ ประเด็นที่เพจบุกทั้ง 3 เพจนิยมใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมืองมากที่สุด 10 อันดับ ได้แก่ ‘สถาบันกษัตริย์’ (70 โพสต์) รองลงมาเป็น ‘ไม่เคารพกฎหมาย/หาช่องกฎหมายเพื่อผลประโยชน์’ (62 โพสต์), ‘กลุ่มหัวก้าวหน้าปลุกปั่นชาว/สร้างกระแส/รับผลประโยชน์’ (59 โพสต์), ‘โกหก/ไม่ซื่อตรง/พูดความจริงไม่ครบ’ (54 โพสต์), ‘โจมตีแนวคิด/

¹² บางโพสต์มีมากกว่า 1 ประเด็นในโพสต์เดียว จึงทำให้จำนวนรวมของประเด็น (242 ประเด็น) สูงกว่าจำนวนโพสต์ที่เก็บได้จากกรณีศึกษา (236 โพสต์)

¹³ บางโพสต์มีมากกว่า 1 ประเด็นในโพสต์เดียว จึงทำให้จำนวนรวมของประเด็น (15 ประเด็น) สูงกว่าจำนวนโพสต์ที่เก็บได้จากกรณีศึกษา (14 โพสต์)

นโยบาย’ (32 โปสต์), ‘ไม่มีจุดยืน/ทรยศหลักการ’ ‘เก่งแต่พูด/ไม่รู้จักจริง’ (ประเด็นละ 26 โปสต์), และ ‘สถาบันชาติ’ ‘กลุ่มหัวก้าวหน้าไม่เคารพความเห็นต่าง’ ‘หลอกใช้ผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์’ (ประเด็นละ 16 โปสต์)

ตารางที่ 18 : สรุปประเด็นทั้งหมดที่เฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษาใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมือง

ประเด็นที่ใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมืองทั้งหมด	จำนวน (โปสต์)
สถาบันกษัตริย์	70
ไม่เคารพกฎหมาย/หาช่องกฎหมายเพื่อผลประโยชน์	62
กลุ่มหัวก้าวหน้าปลุกปั่นข่าว/สร้างกระแส/รับผลประโยชน์	59
โกหก/ไม่เชื่อถือ/พูดความจริงไม่ครบ	54
โจมตีแนวคิด/นโยบาย	32
ไม่มีจุดยืน/ทรยศหลักการ	26
เก่งแต่พูด/ไม่รู้จักจริง	26
สถาบันชาติ	16
กลุ่มหัวก้าวหน้าไม่เคารพความเห็นต่าง	16
หลอกใช้ผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์	16
ทุจริต	15
สร้างวาทกรรม/สร้างภาพเพื่อยกยอตัวเอง	11
ซักศึกเข้าบ้าน/สมคบคิดต่างชาติ	10
เหยียดประชาชน/แบ่งชนชั้น	9
สถาบันศาสนา	7
คุณสมบัตินักการเมืองที่ไม่ดีโดยภาพรวม	7
ไม่รู้กาลเทศะ/ทำเรื่องไร้สาระ	6
เดือนขาวลือ/ข่าวปลอม	6
มีคดีฉาวเรื่องเพศ	5
ไม่เป็นที่รัก/ที่ไว้วางใจของประชาชน	5
เห็นแก่พวกพ้อง/มีผลประโยชน์ทับซ้อน	2
สร้างความขัดแย้งในพรรค	2
โจมตีรูปลักษณ์	1
รวม ¹⁴	463

¹⁴ บางโปสต์มีมากกว่า 1 ประเด็นในโปสต์เดียว จึงทำให้จำนวนรวมของประเด็น (463 ประเด็น) สูงกว่าจำนวนโปสต์ที่เก็บได้จากกรณีศึกษา (448 โปสต์)

จากการสำรวจ ‘ประเด็นที่ใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมือง’ ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ถึงแม้เฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาจะใช้ประเด็นคุณสมบัติของนักการเมืองที่ไม่ดีในด้านต่าง ๆ มาโจมตีคู่แข่งทางการเมือง เช่น ไม่เคารพกฎหมาย โกหก ไม่ซื่อตรง ไม่มีจุดยืน เก่งแต่พูด หรือหลอกใช้ผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ แต่**ประเด็นที่นิยมหยิบยกมาใช้โจมตีคู่แข่งมากที่สุดก็ยังคงเป็นประเด็นเกี่ยวกับ ‘สถาบันกษัตริย์’** โดยเฉพาะการโจมตีคู่แข่งทางการเมืองว่ามีแนวความคิดดูหมิ่น จาบจ้วง และใช้สถาบันกษัตริย์เป็นเครื่องมือทางการเมืองของตน เมื่อผนวกกับการหยิบยกประเด็น ‘สถาบันชาติ’ มาใช้เป็นลำดับที่ 8 และประเด็น ‘สถาบันศาสนา’ เป็นลำดับที่ 15 แล้ว จึงทำให้การโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ผ่านเฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้ยังคง **วนเวียนอยู่กับชุดอำนาจนำของสังคมไทย** โดยเฉพาะประเด็นสถาบันกษัตริย์ซึ่งกลายเป็นเรื่องละเอียดอ่อนอย่างยิ่งในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

ขณะเดียวกัน เมื่อสังเกตเป้าหมายของการโจมตีจะพบว่า ถึงแม้พรรคการเมืองคู่แข่งของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์จะมีหลากหลายพรรค เช่น พรรคเพื่อไทย พรรคไทยรักษาชาติ พรรคอนาคตใหม่ หรือพรรคเสรีรวมไทย แต่เฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษามัก **เน้นโจมตีบุคลากรของพรรคอนาคตใหม่มากที่สุด** โดยเฉพาะธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคในขณะนั้น ปิยบุตร แสงกนกกุล เลขาธิการพรรคในขณะนั้น และพรรคินการ์ วานิช โฆษกพรรคในขณะนั้น อาจเพราะเป็นพรรคการเมืองที่ดำเนินแนวทางสันถลอนความมั่นคงของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นอย่างมาก เช่น ชูนโยบายล้มล้างผลพวงรัฐประหาร หรือนโยบายแก้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 รวมถึงยังเป็นพรรคการเมืองใหม่ที่มีนโยบายดึงดูดใจกลุ่มคนรุ่นใหม่ซึ่งมีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกได้เป็นจำนวนมาก จนอาจเป็นตัวแปรสำคัญที่จะเพิ่มฐานเสียงให้กับฝ่ายตรงข้ามของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ได้ ต่างจากพรรคเพื่อไทยที่ถึงแม้จะเป็นพรรคซึ่งครองฐานเสียงจำนวนมากและตั้งต้นเป็นคู่แข่งกับรัฐบาลพลเอกประยุทธ์มาอย่างยาวนาน แต่ก็อาจมีฐานเสียงเป็นชนกลุ่มเดิม ๆ โดยไม่ได้ดึงดูดใจกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกมากนัก ดังนั้น เฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษาจึงมองว่าพรรคอนาคตใหม่เป็นภัยต่ออำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์มากที่สุด

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังพบอีกหนึ่งจุดน่าสนใจคือ เฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษาได้หยิบยกประเด็น ‘กลุ่มหัวก้าวหน้าปลุกปั่นข่าว/สร้างกระแส/รับผลประโยชน์’ มาใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมืองเป็นลำดับที่ 3 ซึ่งอาจมองได้ว่านอกเหนือจากนักการเมืองหรือพรรคการเมืองในระบบแล้ว นักกิจกรรมทางการเมือง กลุ่มหัวก้าวหน้า หรือกลุ่มคนรุ่นใหม่เริ่มกลายเป็นภัยคุกคามใหม่ที่สำคัญของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ซึ่งอาจมีศักยภาพในการปลุกกระแสสังคมให้ลุกขึ้นมาต่อต้านรัฐบาลในภายภาคหน้าได้ ดังนั้น เฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษาจึงเริ่มหันมาโจมตีกลุ่มหัวก้าวหน้าและ

นักกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้นในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง 2562 เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือและลดความชอบธรรมในการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลพลเอกประยุทธ์

เมื่อเปรียบเทียบกับการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 ผ่านช่องทางอื่น ๆ นอกเหนือจากเฟซบุ๊กเพจนิรนาม จะพบว่า การรณรงค์ทั้งผ่านการปราศรัย ป้ายหาเสียง แผ่นพับ สื่อออนไลน์ของผู้สมัคร และเฟซบุ๊กเพจอย่างเป็นทางการของรัฐบาลมักเน้นการนำเสนอนโยบายและผลงานของตน โดยไม่ปรากฏการโจมตีคู่แข่งทางการเมืองอย่างเข้มข้นและตรงไปตรงมาดังที่พบในเฟซบุ๊กเพจนิรนามมากนัก¹⁵ (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2563) (เรนเมคเกอร์, 2562) มีเพียงเฟซบุ๊กเพจของเครือข่ายผู้สนับสนุนบางส่วนเท่านั้นที่ตั้งตนเป็นผู้โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์อย่างจริงจัง เช่น เพจ “ทฤทัย ม่วงบุญศรี” เพจ “เหรียญทอง แนนหนา” หรือเพจ “TNEWS – ทีนิวส์” ดังนั้น **เฟซบุ๊กเพจนิรนาม จึงถือเป็นอีกหนึ่งส่วนประกอบสำคัญในองค์การรณรงค์ทางการเมืองที่มีจุดมุ่งหมายโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์** โดยเป็นพื้นที่สีเทาซึ่งใช้ประโยชน์จากสถานะ ‘นิรนาม’ มาเติมเต็มช่องว่างของการรณรงค์ในส่วนที่ “ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2561” เข้าไปกำกับไม่ถึง เช่น แม้บางเพจอาจก่อตั้งโดยคนในรัฐบาล แต่งบประมาณที่ใช้ผลิตเนื้อหา กลับไม่ได้นำไปนับรวมกับงบประมาณทั้งหมดของการรณรงค์ซึ่งถูกจำกัดไว้ตามระเบียบฯ รวมถึงการผลิตเนื้อหาเพื่อโจมตีคู่แข่งทางการเมืองก็อาจกระทำได้อย่างตรงไปตรงมาและรุนแรงมากกว่าการรณรงค์ผ่านช่องทางอื่น ๆ เพราะไม่ต้องกังวลว่าจะขัดต่อระเบียบฯ ซึ่งห้ามนำสถาบันพระมหากษัตริย์เข้ามาเกี่ยวข้องกับการรณรงค์ หรือใช้ถ้อยคำรุนแรง ก้าวร้าว หยาบคาย หรือปลุกระดมในการรณรงค์หรือไม่ (โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน, 2562b)

ขณะเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาการเลือกตั้งในต่างประเทศแล้วพบว่า รัฐบาลและเครือข่ายผู้สนับสนุนมักจะหิบบกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชุดอำนาจนำของสังคมนั้น ๆ มาโจมตีคู่แข่งทางการเมืองเช่นเดียวกัน เช่น รัฐบาลและเครือข่ายผู้สนับสนุนในมาเลเซียโจมตี ส.ส.ฝ่ายค้านด้วยประเด็น ‘การบ่อนทำลายศาสนาอิสลาม’ (Guest, 2018) กลุ่มผู้สนับสนุนพรรคฝ่ายค้านในฟิลิปปินส์โจมตีประธานาธิบดีดูเตอร์เตด้วยประเด็น ‘เอื้อประโยชน์ให้กับเงินจนเกินควร’ (Ong et al., 2019) และกลุ่มผู้สนับสนุนทรัมป์โจมตีคลินตันในการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯ ด้วยประเด็น ‘เป็นผู้ให้การสนับสนุนกลุ่มก่อการร้าย’ (Allcott & Gentzkow, 2017) ซึ่งอาจมองได้ว่า ประเด็น

¹⁵ อาจมีบางถ้อยคำที่มันยเสียตีสู่คู่แข่ง เช่น “เลือกความสงบ.. จบที่ลุงตู่” ในป้ายหาเสียงของพรรคพลังประชาชน ซึ่งสื่อให้เห็นว่าสถานการณ์ทางการเมืองในรัฐบาลก่อนหน้าพลเอกประยุตน์นั้นมีแต่ความวุ่นวาย ไม่สงบสุข แต่ไม่ปรากฏถ้อยคำที่ใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมืองอย่างตรงไปตรงมาดังที่พบในเฟซบุ๊กเพจนิรนาม

ที่เกี่ยวข้องกับชุดอำนาจนำของสังคมหนึ่ง ๆ มักเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนและกระทบกระเทือนจิตใจของคนจำนวนมาก รวมถึงยังอาจเป็นประเด็นที่คนในสังคมมีบรรทัดฐานเกี่ยวกับความถูกต้องร่วมกัน ดังนั้น หากเผยแพร่ข้อมูลออกไปว่าคู่แข่งทางการเมืองตั้งตนเป็นปฏิปักษ์หรือพยายามทำลายบรรทัดฐานความถูกต้องนั้น ก็ย่อมหยาบคายมาเป็นประเด็นโจมตีทางการเมืองเพื่อกระตุ้นความสนใจของคนในสังคมได้

4.6 การจัดการกับข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือน

จากการสำรวจโพสต์ของเฟซบุ๊กเพจที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาทั้ง 3 เพจ ผู้วิจัยพบข้อมูลบางส่วนเข้าข่ายเป็นข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือน (Fake News and Disinformation) ซึ่งถูกผลิตขึ้นเพื่อมุ่งโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ เช่น โพสต์ภาพเจ้าหน้าที่สถานทูตซึ่งไปร่วมสังเกตการณ์กรณีธารณาธารณาเข้ารายงานตัวคดีมาตรา 116 พร้อมทั้งข้อสังเกตว่า ฝรั่งกลุ่มนี้ไม่ใช่ทูต แต่เป็นกลุ่มคนที่ทำกิจกรรมร่วมกับนักเคลื่อนไหวทางการเมืองในไทย “เป็นฝรั่งข้างรั้วที่ไหนก็ไม่รู้ ไอ้นักข่าวเรียกทูต” ทั้งที่ความจริงแล้วเป็นกลุ่มคนที่สถานทูตส่งมาสังเกตการณ์จริง (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562as) โพสต์โควตคำพูดปลอมของบุคคลที่ไม่ได้ระบุชื่อ แต่เมื่ออ่านน้ำเสียงแบบจีนก็เข้าใจได้ว่าเป็นคำพูดของแม่ธนาธรซึ่งกำลังตำหนิธนาธรว่า ภรรยาคนปัจจุบันก็เป็นคนติดอยู่แล้ว แต่ดัน “ไปเอาผู้หญิงหย่าเข้ามาทำเมียอีก” (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562i) โพสต์ภาพคุณป้าเสื้อแดงท่านหนึ่ง แต่ใส่คำบรรยายว่าเธอคือแคทเธอริน เกอร์สัน เจ้าหน้าที่องค์การนิรโทษกรรมสากลซึ่งออกมาวิจารณ์คำสั่งยุบพรรคไทยรักษาชาติ และมีหลายคนแสดงความเห็นเชื่อไปในทิศทางนั้นจริง ๆ (THE METTAD, 2562af) หรือโพสต์โควตคำพูดปลอมของระเบียบรัตน์ พงษ์พานิชที่กล่าวถึงกรณีพรรคไทยรักษาชาติเสนอชื่อทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯ เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีว่า “ลูกชายบอกว่าเดิมไม่เคยทราบมาก่อนว่าจะเสนอพระนามฯ เป็นตัวแทนพรรค เป็นนายกฯ เขาสั่งให้เสนอพระนามฯ” (THE METTAD, 2562e) โดยต่อมาระเบียบรัตน์ออกมาปฏิเสธว่าไม่เคยพูดประโยคดังกล่าว และแจ้งความตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ (วอยซ์ทีวี, 2562) อย่างไรก็ตาม โพสต์ต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือนเช่นนี้ก็ยังคงเข้าถึงได้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และไม่ได้ได้รับการจัดการจากหน่วยงานต่อต้านข่าวปลอมของรัฐบาลแต่อย่างใด

ภาพที่ 49 : ตัวอย่างข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือนจากเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษา

นอกจากโพสต์ซึ่งเป็นข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือนอย่างสมบูรณ์แล้ว ยังมีโพสต์อีกจำนวนมากที่ไม่ถึงขั้นเป็นข้อมูลเท็จ แต่เพจได้สร้างกรอบโครง (Framing) ผ่านภาพและภาษาโดย ‘เลือก’ ความจริงบางแง่มุมที่เป็นคุณต่อรัฐบาลและเป็นโทษต่อคู่แข่งทางการเมืองให้โดดเด่นขึ้นมาในการรับรู้ของผู้รับสื่อ เพื่อชี้นำทิศทางการตีความต่อเหตุการณ์นั้น ๆ เช่น โพสต์ภาพการปราศรัยของธนาธรพร้อมโควตาคำพูดสั้น ๆ ว่า “*ราชภัฏคือมหาวิทยาลัยของคนจน*” เพื่อชี้นำผู้คนให้มองว่าธนาธรเหยียดนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้งที่ความจริงในการปราศรัย ธนาธรอธิบายรายละเอียดของคำพูดดังกล่าวไว้มากกว่านั้น (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562t) โพสต์ภาพกลุ่มคนซึ่งค่อนข้างมีอายุออกมาให้กำลังใจธนาธร พร้อมคำบรรยายว่า “*เช้าวันนี้ กลุ่มคนรุ่นใหม่มาประหัดธนาธรกันอย่างคึกคัก*” โดยเป็นการเลือกภาพเพียงแง่มุมเดียวมานำเสนอ และหลีกเลี่ยงไม่นำเสนอ

ภาพกลุ่มวัยรุ่นที่ออกมาให้กำลังใจนาธาธรเช่นกัน (THE METTAD, 2562f) หรือโพสต์ภาพชุด “ผลงานรัฐบาลลุงตู่ที่นักการเมืองต้องอาย” เพื่อนำเสนอนโยบายและโครงการต่าง ๆ ที่ประสบผลสำเร็จในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ทั้งที่ความจริงบางโครงการที่เพจนำเสนอ เช่น โครงการรถไฟฟ้าหลายสายในกรุงเทพฯ ก็เป็นโครงการที่ริเริ่มต่อเนื่องมาจากรัฐบาลยิ่งลักษณ์ (ลุงตู่ตูน, 2562b) ดังนั้นถึงแม้ว่าเนื้อหาเหล่านี้จะไม่ใช่อะไรที่แท้จริงโดยสมบูรณ์ (ซึ่งสามารถดำเนินคดีตามกฎหมายได้ชัดเจน) แต่ก็เป็นการสร้างกรอบโครงเพื่อชี้นำความคิดของผู้รับสื่อให้มองรัฐบาลในแง่บวกและมองคู่แข่งทางการเมืองในแง่ลบมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งถือเป็นพลังอันน่ากลัวอีกแง่หนึ่งที่แฝงมากับการผลิตเนื้อหาผ่านเฟซบุ๊กเพจนิตินามเช่นนี้

นอกจากข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือนซึ่งปรากฏผ่านเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษาแล้ว ยังมีข้อมูลเท็จอีกจำนวนหนึ่งที่ถูกผลิตขึ้นโดยเครือข่ายผู้สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เพื่อโจมตีคู่แข่งทางการเมืองในช่วงการเลือกตั้ง 2562 และถูกนำไปใช้ในการรณรงค์ทางการเมืองผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การโพสต์ข้อความคำพูดปลอมของธนาธรในกรณีพิพาทเรื่องเสียงรบกวนระหว่างวัดกับคอนโดมิเนียมว่า “ผมว่าน่าจะหยุดตีระฆังนะถ้าสร้างความเดือดร้อนไม่รู้สิ ผมไม่ได้นับถือพุทธ” (ธนาธร จิ้งจุกเรื่องกิจ, 2561) การกล่าวหาว่าธนาธรพัวพันกับธุรกิจโรงเลื่อยไม้เถื่อนและการทุจริตในบริษัทปิคนิคแก๊ส (ข่าวเวิร์คพอยท์, 2562b) การกล่าวหาว่าพรรคอนาคตใหม่ออกนโยบายเพื่อล้มล้างสถาบันกษัตริย์ (โพสต์ทูเดย์, 2562b) การปล่อยคลิปเสียงสนทนาปลอมระหว่างทักษิณและธนาธรซึ่งกำลังต่อรองผลประโยชน์ทางการเมือง (ผู้จัดการออนไลน์, 2562a) หรือการกล่าวหาว่าธนาธรปลอมใบ สด.9 เพื่อหลีกหนีการเกณฑ์ทหาร (ไทยพีบีเอส, 2562) เป็นต้น ซึ่งเป็นการผลิตข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือนเพื่อโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ให้แพร่กระจายออกไปอย่างต่อเนื่อง

เมื่อสำรวจถึงหน่วยงานของรัฐบาลที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อต่อสู้กับข่าวปลอมในช่วงการเลือกตั้ง 2562 ผู้วิจัยพบว่า รัฐบาลได้สั่งการให้กรมประชาสัมพันธ์จัดตั้งแพลตฟอร์ม ‘ข่าวจริงประเทศไทย’ ขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2561 เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ผ่านการกรองแล้ว รวมถึงแก้ไขข่าวปลอมและข่าวลือที่กำลังแพร่กระจายอยู่บนโลกออนไลน์ให้กระจ่างต่อสังคม (มติชน, 2561a) โดยแพลตฟอร์มดังกล่าวเข้าถึงได้ทั้งจากเว็บไซต์ (realnewsthailand.prd.go.th) เฟซบุ๊ก และแอปพลิเคชันไลน์ อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้วิจัยสำรวจถึงการแก้ไขข่าวปลอมและข่าวลือหมวด ‘การเมือง’ ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 พบว่าส่วนใหญ่มักเป็นการแก้ไขข่าวปลอมที่เป็นโทษต่อรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ เช่น “ข่าวปลอม นายกฯ ไม่ได้ใช้ ม.44 ตัดสิทธิ์ทุลกระหม่อม” (ข่าวจริงประเทศไทย, 2562a) “อย่าเชื่อ!! เอกสารปลอม !! อ้าง ม.44 เด็ง ผบ.สามเหล่าทัพ” (ข่าวจริงประเทศไทย, 2562e) “อย่าเชื่อ!! ข่าวลวง รัฐบาลไม่มีแนวคิดประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินยุบพรรคการเมือง” (ข่าวจริง

ประเทศไทย, 2562d) หรือหากสำรวจในหมวดอื่น ๆ ก็จะมีพบเช่นเดียวกันว่ามักเป็นการชี้แจง คำกล่าวหาต่าง ๆ ที่สั่นคลอนความเชื่อมั่นของรัฐบาล เช่น “อย่าเชื่อ !! ชาวเก่า ยืนยัน เศรษฐกิจไทย ยังมั่นคง” (ข่าวจริงประเทศไทย, 2562c) หรือ “อย่าเข้าใจผิด !! รัฐบาลไม่ได้ยกพื้นที่ป่าให้ปูนใหญ่ ทำเหมืองหิน แค่ต่ออายุตามประทานบัตรเดิม” (ข่าวจริงประเทศไทย, 2562b) โดยไม่พบการแก้ไข ข่าวปลอมที่มุ่งโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลแม้แต่ข่าวเดียว จนอาจกล่าวได้ว่าแพลตฟอร์มดังกล่าวถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข่าวสารและแก้ไขข่าวปลอมของฝั่งรัฐบาล มากกว่าการมุ่งจัดการกับข่าวปลอมที่แพร่หลายอยู่ในสังคมอย่างรอบด้าน ขณะเดียวกันก็มีการตั้งคำถามถึง กรมประชาสัมพันธ์ในฐานะหน่วยงานการสื่อสารหลักของรัฐบาลว่ามีความซื่อตรงและเป็นธรรมกับทุกฝ่ายในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง 2562 มากน้อยเพียงใด ดังที่มีข่าวปรากฏเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2562 ว่ารองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ได้เข้ายื่นหนังสือต่อคณะกรรมการการสามัญประจำสภาผู้แทนราษฎร ให้สืบสวนข้อเท็จจริงกรณีพลโทสรรเสริญ แก้วกำเนิด อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์สั่งการให้ ผู้ได้บังคับบัญชาเผยแพร่เอกสารหาเสียงของพรรคพลังประชารัฐในช่วงการเลือกตั้ง 2562 และยัง สั่งการให้โจมตีอดีตนายกรัฐมนตรีในกลุ่มไลน์ของกรมประชาสัมพันธ์ด้วย ซึ่งถือเป็นการใช้อำนาจ เพื่อเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง และวางตัวไม่เป็นกลางทางการเมือง (ข่าวสด, 2562b)

ภาพที่ 50 : เว็บไซต์ข่าวจริงประเทศไทย (realnewsthailand.prd.go.th)

นอกจากนั้น หากสำรวจต่อเนื่องไปถึงหน่วยงานต่อต้านข่าวปลอมของรัฐบาลที่เกิดขึ้นหลังช่วงการเลือกตั้ง 2562 จะพบว่ารัฐบาลพลเอกประยุทธ์ได้จัดตั้ง ‘ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม’ (Anti-Fake News Center) ขึ้นมาในกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2562¹⁶ โดยมีเป้าหมายเพื่อดูแล กลั่นกรอง ตรวจสอบ และกำจัด ‘ข่าวปลอม’ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง และแจ้งเตือนให้ประชาชนทราบโดยเร็ว ซึ่งครอบคลุมข่าวสารทั้งด้านภัยพิบัติ เศรษฐกิจ สินค้าและบริการ รวมถึงการเมืองและนโยบายรัฐบาล (เดอะสแตนดาร์ด, 2562) นอกจากนี้ ศูนย์ฯ ยังได้ร่วมมือกับกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) เพื่อส่งต่อหลักฐานให้ดำเนินคดีกับผู้ผลิตและเผยแพร่ข่าวปลอมด้วย (กรุงเทพธุรกิจ, 2562c)

อย่างไรก็ตาม เมื่อสำรวจถึงการแจ้งเตือนข่าวปลอมในหมวด ‘การเมือง’ บนเว็บไซต์ของศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (antifakenewscenter.com) ผู้วิจัยพบข้อเท็จจริงเช่นเดียวกับบนแพลตฟอร์ม ‘ข่าวจริงประเทศไทย’ กล่าวคือ ข่าวที่ศูนย์ฯ แจ้งเตือนส่วนใหญ่มักเป็นข่าวปลอมซึ่งเป็นโทษต่อรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ เช่น “*แจ่งซัด บิ๊กตุ๊ใช้ ม.44 ตัดสิทธิ์ทุลกระหม่อมหญิงฯ เป็นข่าวปลอมหยุดแชร์*” (ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม, 2562a) หรือ “*ดิสเครดิตรัฐบาล!! 3 ข่าวปลอมทำสังคมสับสน*” (ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม, 2562b) โดยพบการแจ้งเตือนข่าวปลอมที่มุ่งโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลเพียงข่าวเดียว ได้แก่ “*อนาคตใหม่แจ้งข่าวปลอม ธนาธรถือหุ่น PICNI*” (ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม, 2562c) ขณะเดียวกัน การดำเนินการจับกุมผู้ผลิตและเผยแพร่ข่าวปลอมด้านการเมืองของ บก.ปอท.ที่ปรากฏผ่านสื่อมวลชนก็มักเป็นการจับกุมบุคคลซึ่งตั้งตนเป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ด้วยข้อหาคล้ายคลึงกันนั่นคือ ‘นำเข้าข้อมูลอันเป็นเท็จโดยประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือความตื่นตระหนกแก่ประชาชน’ ตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 14 เช่น การจับกุมกามนต์ พงษ์ประภาพันท์ นักเคลื่อนไหวทางการเมืองและแกนนำกลุ่มคนอยากเลือกตั้ง (คมชัดลึก, 2562) หรือการจับกุมเจ้าของเฟซบุ๊กเพจ “*หลวงพี่จัสติน วัดดุษุมิน*” (ไทยรัฐ, 2562a) และเพจ “*ภูkult*” (ประชาไท, 2563) เป็นต้น

¹⁶ แม้จะเริ่มเปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 แต่ศูนย์ฯ ได้เก็บรวบรวมข่าวปลอมย้อนหลังไปจนถึงเดือนมกราคม 2562 และเผยแพร่ไว้บนเว็บไซต์ antifakenewscenter.com

ภาพที่ 51 : เว็บไซต์ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (antifakenewscenter.com)

จากข้อเท็จจริงข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการข่าวปลอมของรัฐบาลมักมุ่งจัดการและปราบปรามข่าวปลอมที่เป็นโทษต่อรัฐบาลมากกว่าข่าวปลอมที่มุ่งโจมตีคู่แข่งทางการเมือง จนเกิดเป็นคำถามในสังคมอยู่บ่อยครั้งถึงความเชื่อตรงและความชอบธรรมของหน่วยงานเหล่านี้ ดังจะเห็นจากการตั้งข้อสังเกตของหลายบุคคล เช่น เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2562 พรรณิการ์ วานิช โฆษกพรรคอนาคตใหม่ ณ ขณะนั้นตั้งคำถามถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลฯ ว่าที่ผ่านมามาต้นได้ติดต่อไปให้จัดการกับเฟซบุ๊กเพจที่ปลุกปั่นข่าวปลอมเรื่องธนาธรกล่าวพาดพิงสถาบันกษัตริย์ในกิจกรรมแพลตฟอร์ม ซึ่งรัฐมนตรีรับปากว่าจะจัดการให้ แต่เหตุใดข่าวดังกล่าวยังคงปรากฏอยู่บนสื่อออนไลน์อย่างแพร่หลาย ส่วนกรณีการเผยแพร่ข้อความล้อเลียนคำขวัญวันเด็กของนายกรัฐมนตรีกลับได้รับการจัดการจากศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมอย่างรวดเร็ว (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2562a) ขณะที่เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2562 อนุสรณ์ เอี่ยมสะอาด โฆษกพรรคเพื่อไทย ณ ขณะนั้นตั้งคำถามว่าพลเอกประยุทธ์ขอให้ประชาชนช่วยกันแจ้งข่าวปลอมเข้ามา เพื่อให้เจ้าหน้าที่เร่งสอบสวนและแก้ปัญหาตั้งแต่ต้นทางโดยเร็วที่สุด แต่กลับละเลยไม่ตั้งกรรมการสอบสวนพลโทสรรเสริญ แก้วกำเนิด อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ที่ถูกร้องเรียนว่าไม่เป็นกลางทางการเมืองและสร้างความได้เปรียบให้กับพรรคพลังประชารัฐ หากเป็นเช่นนั้นจริงจะถือว่ากรมประชาสัมพันธ์เป็นต้นตอของการผลิตและเผยแพร่ข่าวปลอมเสียเอง (ไทยโพสต์, 2562a) และสุดท้าย เจษฎา ศาลาทอง อาจารย์ประจำภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ระบุว่า ปัญหาของการจัดตั้งหน่วยงานต่อต้านข่าวปลอมโดยรัฐบาลคือ รัฐบาลเป็นผู้ให้ ‘นิยาม’ ว่า “อะไรคือข่าวปลอม” จากมุมมองของตนเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่ผ่านฉันทามติร่วมกันของคนทุกภาคส่วนในสังคม จึงเป็นหน่วยงานที่สุ่มเสี่ยงจะถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อโจมตีและจัดการกับผู้คิดต่างทางการเมือง แทนที่จะตรวจสอบและกลั่นกรองข่าวปลอมอย่างเป็นธรรม ซึ่งคล้ายคลึงกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใน

สหรัฐอเมริกายุคประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ โดยทรัมป์มักเรียกสำนักข่าวที่วิพากษ์วิจารณ์ตนว่าเป็น ‘Fake News’ แต่กลับปล่อยผ่านข่าวปลอมที่เป็นคุณต่อตนเองหรือใส่ร้ายคู่แข่งทางการเมืองของตน (เดอะแมทเทอร์, 2562b)

ท้ายที่สุด จากปรากฏการณ์ข้างต้นอาจกล่าวได้เช่นกันว่า **ข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน** ซึ่งเป็นโทษต่อรัฐบาลพลเอกประยุทธ์มีโอกาที่จะถูกแจ้งเตือน กลั่นกรอง และกำจัดจากหน่วยงานต่อต้านข่าวปลอมของรัฐบาลอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากกว่าข่าวปลอมที่มุ่งโจมตีคู่แข่งทางการเมือง จนอาจทำให้หน่วยงานเหล่านี้กลายเป็น ‘สถาบัน’ ที่สร้างความชอบธรรมให้ข่าวปลอมซึ่งมุ่งโจมตีคู่แข่งทางการเมืองไหลเวียนอยู่ในสังคมเสียเอง รวมถึงรองรับเฟซบุ๊กเพจนิรนามที่ผลิตข่าวปลอมเพื่อโจมตีคู่แข่งทางการเมืองให้ดำรงอยู่ต่อไปบนโลกออนไลน์ได้อีกด้วย ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีความพยายามจากหลายภาคส่วนในการแจ้งเตือนและกำจัดข่าวปลอมให้หมดสิ้นไปจากสังคม ทั้งจากเจ้าของแพลตฟอร์มออนไลน์อย่างเฟซบุ๊กและกูเกิลซึ่งออกเครื่องมือหลายตัวที่ช่วยแจ้งเตือนและจำกัดข่าวปลอม (เดอะแมทเทอร์, 2562a) จากสื่อมวลชน เช่น สำนักข่าวเอเอฟพีซึ่งเปิดเว็บไซต์ factcheck.afp.com เพื่อรวบรวมและแจ้งเตือนข่าวปลอมทั้งในไทยและต่างประเทศ จากภาคประชาสังคม เช่น โครงการโคแฟค (Cofact) ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มกลางที่เปิดให้ประชาชนเข้ามาช่วยกันรายงานและตรวจสอบข่าวปลอม (cofact.org) รวมถึงปรากฏการณ์ที่ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั่วไปช่วยกันระดมแจ้งเตือนข่าวปลอมที่พบบนโลกออนไลน์ต่อเพื่อนในวงสนทนาของตน อย่างไรก็ตาม หากหน่วยงานต่อต้านข่าวปลอมของรัฐบาลยังคงยึดครองการกำหนดนิยามข่าวปลอมไว้แต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่มี ‘ความพยายามอย่างเป็นทางการ’ ที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามากำหนดนิยามและกลั่นกรองร่วมด้วย ก็ยากที่จะทำให้ข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือนที่แพร่หลายอยู่ในสังคมถูกตรวจสอบและกำจัดออกไปอย่างเป็นธรรมกับทุกฝ่ายได้

บทที่ 5

การตอบสนองของผู้ใช้เฟซบุ๊ก

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะแสดงผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองของผู้ใช้เฟซบุ๊กที่มีต่อการนำเสนอของเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษา โดยจะแจกแจงรายละเอียดและอภิปรายผลไปตาม 2 หัวข้อ ได้แก่ จำนวนการกดแสดงความรู้สึกและส่งต่อ, และลักษณะการแสดงความคิดเห็น

5.1 จำนวนการกดแสดงความรู้สึก (Reaction) และกดส่งต่อ (Share)

เมื่อสำรวจถึงจำนวนการกดแสดงความรู้สึก (Reaction) ของผู้ใช้เฟซบุ๊กที่มีต่อโพสต์ซึ่งเก็บได้จากกรณีศึกษาจำนวน 647 โพสต์พบว่า **โดยรวมมีผู้กดแสดงความรู้สึกจำนวน 1,016,427 ครั้ง** โดยเพจ “THE METTAD” มีจำนวนผู้กดแสดงความรู้สึกเฉลี่ยต่อโพสต์มากที่สุด 1,927.36 ครั้งต่อโพสต์ (รวม 464,494 ครั้ง) รองลงมาคือเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” เฉลี่ย 1,752.13 ครั้งต่อโพสต์ (รวม 408,247 ครั้ง) และเพจ “ลุงตุ๋น” เฉลี่ย 830.55 ครั้งต่อโพสต์ (รวม 143,686 ครั้ง)

ขณะที่เมื่อสำรวจถึงจำนวนการกดส่งต่อ (Share) โพสต์ที่เก็บได้จากกรณีศึกษาจำนวน 647 โพสต์พบว่า **โดยรวมมีผู้กดส่งต่อจำนวน 145,915 ครั้ง** โดยเพจ “THE METTAD” มีจำนวนผู้กดส่งต่อเฉลี่ยต่อโพสต์มากที่สุด 329.21 ครั้งต่อโพสต์ (รวม 79,339 ครั้ง) รองลงมาคือเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” เฉลี่ย 200.51 ครั้งต่อโพสต์ (รวม 46,719 ครั้ง) และเพจ “ลุงตุ๋น” เฉลี่ย 114.78 ครั้งต่อโพสต์ (รวม 19,857 ครั้ง)

จากจำนวนข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในช่วงเวลาที่ดำเนินการศึกษา “THE METTAD” เป็นเพจที่มียอดปฏิสัมพันธ์ (Engagement) กับผู้ใช้เฟซบุ๊กสูงที่สุด แม้จะมียอดผู้กดติดตาม (Follow) เป็นรองเพจ “ล้านชื่อต้านผิด” ก็ตาม อาจเป็นเพราะการเกาะติดและนำเสนอเนื้อหาอย่างต่อเนื่องในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง 2562 (สังเกตจากจำนวนโพสต์ซึ่งเพจ THE METTAD โพสต์มากที่สุด) ผนวกกับการผลิตภาพและกราฟิกที่ดูสวยงามเข้ากับยุคสมัย จึงน่าจะดึงดูดให้ผู้คนเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ได้เป็นจำนวนมากในช่วงการเลือกตั้ง ส่วนเพจ “ลุงตุ๋น” แม้จะผลิตกราฟิกตัวการ์ตูนที่ดูแปลกใหม่แต่ยอดปฏิสัมพันธ์กลับไม่สูงเท่าอีก 2 เพจที่เลือกมาเป็นกรณีศึกษา โดยอาจเกิดได้จาก 2 สาเหตุคือ ยอดผู้กดติดตามของเพจลุงตุ๋นมีจำนวนน้อยที่สุดจาก 3 เพจที่เลือกมาเป็นกรณีศึกษา รวมถึงเป็นเพจที่เน้นผลิตเนื้อหาเพื่อนำเสนอนโยบายและคุณภาพความดีของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นหลัก ซึ่งอาจจะไม่กระตุ้นความสนใจได้มากเท่ากับการโจมตีคู่แข่งทางการเมืองอย่าง 2 เพจข้างต้น

ตารางที่ 19 : จำนวนการกดแสดงความรู้สึก (Reaction) (หน่วย : ครั้ง)

ยอด Reaction	ล้านชื่อต้านล้างผิด	THE METTAD	ลุงตุ๋ตุน	รวม
ทั้งหมด	408,247	464,494	143,686	1,016,427
สูงสุด	14,000	8,900	5,100	
ต่ำสุด	148	270	186	
เฉลี่ยต่อโพสต์	1,752.13	1,927.36	830.55	

ตารางที่ 20 : จำนวนการกดส่งต่อ (Share) (หน่วย : ครั้ง)

ยอด Share	ล้านชื่อต้านล้างผิด	THE METTAD	ลุงตุ๋ตุน	รวม
ทั้งหมด	46,719	79,339	19,857	145,915
สูงสุด	1,800	5,300	1,200	
ต่ำสุด	6	8	11	
เฉลี่ยต่อโพสต์	200.51	329.21	114.78	

5.2 ลักษณะการแสดงความคิดเห็น

เมื่อสำรวจถึงจำนวนการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊กที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษาจะพบว่า จากโพสต์ที่เก็บได้จากกรณีศึกษาจำนวน 647 โพสต์ โดยรวมมีการแสดงความคิดเห็น 183,003 ครั้ง โดยเพจ “THE METTAD” มีจำนวนการแสดงความคิดเห็นเฉลี่ยต่อโพสต์มากที่สุด 378.91 ครั้งต่อโพสต์ (รวม 91,317 ครั้ง) รองลงมาคือเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” เฉลี่ย 316.96 ครั้งต่อโพสต์ (รวม 73,851 ครั้ง) และเพจ “ลุงตุ๋ตุน” เฉลี่ย 103.09 ครั้งต่อโพสต์ (รวม 17,835 ครั้ง)

ตารางที่ 21 : จำนวนการแสดงความคิดเห็น (Comment) (หน่วย : ครั้ง)

ยอด Comment	ล้านชื่อต้านล้างผิด	THE METTAD	ลุงตุ๋ตุน	รวม
ทั้งหมด	73,851	91,317	17,835	183,003
สูงสุด	2,100	7,200	1,300	
ต่ำสุด	7	26	5	
ค่าเฉลี่ย	316.96	378.91	103.09	

ขณะที่เมื่อสำรวจถึงทิศทางความเห็นในแต่ละโพสต์ของผู้ใช้เฟซบุ๊กจะพบว่า จากโพสต์ที่เก็บได้จากกรณีศึกษาจำนวน 647 โพสต์ ผู้ใช้เฟซบุ๊กส่วนใหญ่มักแสดงความคิดเห็นไปในทิศทางสนับสนุนหรือเห็นด้วยกับสิ่งที่เฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษานำเสนอ กล่าวคือ หากเพจโพสต์สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ผู้ใช้เฟซบุ๊กส่วนใหญ่ก็มักจะแสดงความเห็นชื่นชมรัฐบาลตามไปด้วย ส่วนหากเพจโพสต์โจมตีคู่แข่งทางการเมือง ผู้ใช้เฟซบุ๊กส่วนใหญ่ก็มักจะแสดงความคิดเห็นว่ากล่าวหรือเสียดสีคู่แข่งทางการเมืองตามไป โดยโพสต์ซึ่งความคิดเห็นส่วนใหญ่มีค่าหรือประโยคสะท้อนว่าสนับสนุนสิ่งที่เพจนำเสนอมีจำนวน 614 โพสต์ ขณะที่โพสต์ซึ่งความคิดเห็นส่วนใหญ่มีค่าหรือประโยคสะท้อนว่าเห็นแย้งหรือคัดค้านสิ่งที่เพจเสนอนั้นมีจำนวนเพียง 33 โพสต์

ตารางที่ 22 : ทิศทางความเห็นในแต่ละโพสต์ (หน่วย : โพสต์)

ทิศทางความเห็น ในแต่ละโพสต์	ล้านชื่อต้านล้างผิด	THE METTAD	ลุงตู่ตูน	รวม
ส่วนใหญ่สนับสนุน สิ่งที่เพจนำเสนอ	215	231	168	614
ส่วนใหญ่เห็นแย้ง สิ่งที่เพจนำเสนอ	18	10	5	33
รวม	233	241	173	647

จากการสำรวจ ‘จำนวนการแสดงความคิดเห็น’ และ ‘ทิศทางความเห็นในแต่ละโพสต์’ ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ถึงแม้จะไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าตัวตนที่แท้จริงของเฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้เป็นใคร แต่ผู้คนบนเฟซบุ๊กก็ยังคงแสดงความคิดเห็นไปในลักษณะสนับสนุนต่อสิ่งที่เพจนำเสนอ รวมถึงมีการกดแสดงความรู้สึกและกดส่งต่อโพสต์เป็นจำนวนมากพอสมควรด้วย ไม่ว่าจะเนื้อหาในโพสต์นั้นจะเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นข้อมูลที่บิดเบือนก็ตาม ซึ่งอาจสะท้อนได้ว่าการสื่อสารที่ประสบความสำเร็จในบริบทของเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้รับสื่อปัจจุบันอาจไม่ต้องพึ่งพา ‘ทุนทางสังคม’ หรือความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารมากนัก เพียงมี ‘ทุนทางวัฒนธรรม’ จากการสร้างสรรค์เนื้อหาที่ตรงใจผู้คนและนำเสนอด้วยรูปแบบร่วมสมัยก็สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้คนบนสื่อสังคมออนไลน์ยุคนี้ได้ ดังนั้น เฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้จึงสามารถใช้ประโยชน์จากความ ‘นิรนาม’ ในการวางบทบาทตนเองให้กลายเป็นเสมือน ‘หัวคะแนนนิรนามบนโลกออนไลน์’ เพื่อผลิตเนื้อหาสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และโจมตีคู่แข่งทางการเมืองได้ โดยไม่ต้องเปิดเผยตัวตนว่าใครเป็นผู้ก่อตั้ง (เป็นคนในรัฐบาล หรือเป็นคนนอกที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน)

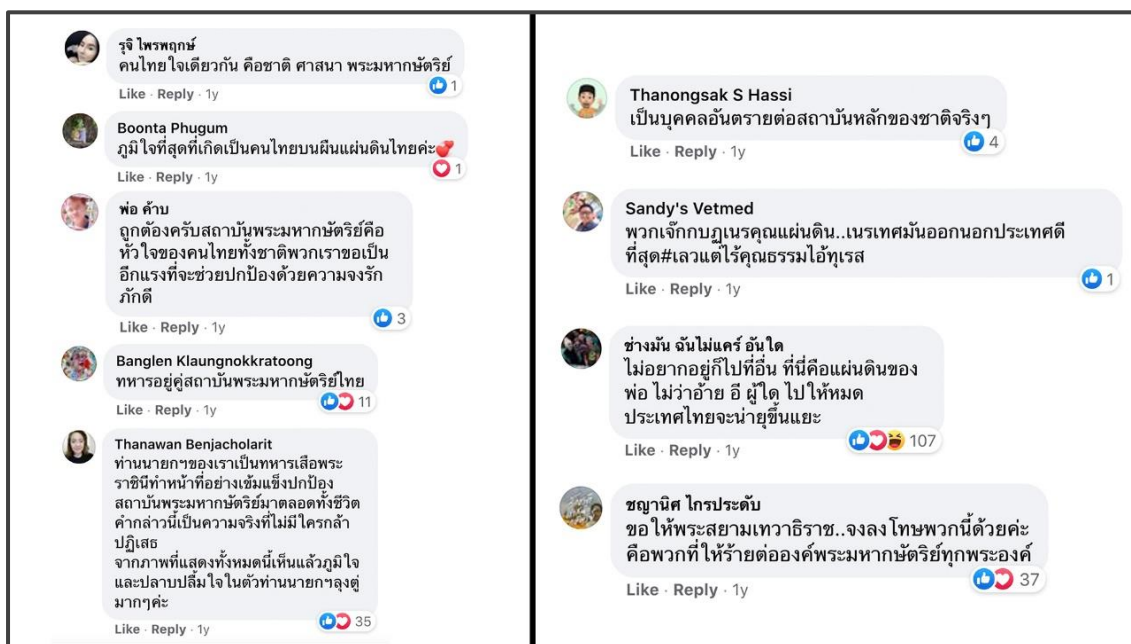
อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์เช่นนี้อาจมองได้อีกแง่มุมว่า **ผู้ใช้เฟซบุ๊กที่กดติดตามเฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้**อาจเป็นกลุ่มคนที่คิดและเชื่อในสิ่งเดียวกันเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว กล่าวคือ เป็นกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นทุนเดิม และติดตามเนื้อหาจากเฟซบุ๊กเพจนิรนามเพื่อยืนยันความเชื่อเดิมของตน (Confirmation Bias) โดยอาจเกิดจากอัลกอริทึมของเฟซบุ๊กซึ่งแนะนำกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ให้กดติดตามเพจที่นำเสนอเนื้อหาตรงกับใจตน ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้อาจไม่ได้สนใจความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารมากนัก เพียงมีเพจที่นำเสนอเนื้อหาสนับสนุนอุดมการณ์ดั้งเดิมของตนก็ควรค่าพอสำหรับการกดติดตาม จนทำให้เฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้กลายเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) บนโลกสื่อสังคมออนไลน์ โดยเนื้อหาที่เพจผลิตขึ้นเพื่อสนับสนุนรัฐบาลและโจมตีคู่แข่งทางการเมืองอาจกระจุกตัวอยู่กับคนที่คิดและเชื่อในสิ่งเดียวกันเป็นหลัก และไม่ได้แพร่กระจายไปสู่กลุ่มคนที่มีความคิดหรืออุดมการณ์แบบอื่น ๆ มากนัก ดังนั้น นอกจากแง่มุมที่มองว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ที่ช่วยเสริมสร้างพื้นที่สาธารณะและความคิดเห็นที่หลากหลายแล้ว สื่อสังคมออนไลน์ยังถูกมองว่าเป็นพื้นที่ที่ช่วยผลิตซ้ำอำนาจนำของรัฐ และทำให้ห้องเสียงสะท้อนในสังคมแข็งแกร่งขึ้นอีกด้วย

ผู้วิจัยมองว่าข้อสังเกตประการหลังนี้อาจมีความสมเหตุสมผลมากกว่า เพราะเมื่อสังเกตการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ผ่านเฟซบุ๊กเพจประเภทอื่น ๆ ทั้งเฟซบุ๊กเพจอย่างเป็นทางการของรัฐบาลและเฟซบุ๊กเพจของเครือข่ายผู้สนับสนุนต่าง ๆ จะพบว่าทิศทางการเห็นในแต่ละโพสต์ส่วนใหญ่มักสนับสนุนสิ่งที่เพจนำเสนอเช่นเดียวกัน อาจเป็นเพราะเฟซบุ๊กเพจนี้นั้นล้วนอยู่ในระบบอัลกอริทึมเดียวกัน จึงมีโอกาที่จะก่อให้เกิดสถานะห้องเสียงสะท้อนของกลุ่มคนที่มีความคิดเหมือน ๆ กันได้เช่นเดียวกัน ขณะเดียวกันเมื่อเปรียบเทียบกับกรรณรงค์ทางการเมืองบนพื้นที่โลกจริง เช่น การลงพื้นที่ของผู้สมัคร การแจกแผ่นพับ หรือการติดป้ายหาเสียง ถึงแม้จะมีโอกาสได้พบปะกับกลุ่มคนที่มีความคิดหลากหลายมากกว่า แต่บางครั้งพรรคการเมืองก็เน้นติดป้ายหาเสียงหรือเลือกลงหาเสียงในพื้นที่ที่คาดว่ามักมีกลุ่มผู้สนับสนุนตนอยู่หนาแน่น เช่น พรรคอนาคตใหม่ซึ่งมีกลุ่มผู้สนับสนุนหลักคือคนรุ่นใหม่ มักเลือกพื้นที่หาเสียงมุ่งตรงไปยังมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกจำนวนมาก (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2563: 96) จึงอาจกลายเป็นห้องเสียงสะท้อนในอีกพื้นที่หนึ่งได้เช่นกัน ดังนั้น สถานะห้องเสียงสะท้อนในสังคมจึงอาจไม่ได้เกิดขึ้นจากอัลกอริทึมบนโลกสื่อสังคมออนไลน์เท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นบนพื้นที่โลกจริงอีกด้วย ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงรอยแยกทางสังคมและการแบ่งขั้วทางการเมืองที่ฝังรากลึกมายาวนาน

นอกจากทิศทางความเห็นจะมีลักษณะเป็นสภาวะห้องเสียงสะท้อนของกลุ่มคนที่สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์แล้ว ผู้วิจัยสังเกตพบว่า **ความคิดเห็นที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษาหลายครั้งยังได้ช่วยส่งต่อและตอกย้ำชุดอุดมการณ์ที่ครองอำนาจนำอยู่ในสังคมด้วย** กล่าวคือ หากเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษานำเสนอประเด็นว่าพลเอกประยุทธ์และบุคคลแวดล้อมเป็นผู้รักชาติ เทิดทูนสถาบันกษัตริย์ และพร้อมจะปกป้อง 3 สถาบันหลักของชาติอยู่เสมอ รูปแบบหลัก (Main Theme) หรือคำ วลี และประโยคที่ผู้คนนิยมแสดงความคิดเห็นในโพสต์เหล่านั้นมักจะสะท้อนการตอกย้ำอำนาจนำของสังคมตามไปด้วย เช่น “คนไทยใจเดียวกัน คือชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” (ลุงตุ๋ตุน, 2562h), “ภูมิใจที่สุดที่เกิดเป็นคนไทยบนผืนแผ่นดินไทยค่ะ” (ลุงตุ๋ตุน, 2562s), “...สถาบันพระมหากษัตริย์คือหัวใจของคนไทยทั้งชาติ พวกเราขอเป็นอีกแรงที่จะช่วยปกป้องด้วยความจงรักภักดี” (ลุงตุ๋ตุน, 2562e), “ทหารอยู่คู่สถาบันพระมหากษัตริย์ไทย” (ลุงตุ๋ตุน, 2562x), “ท่านนายกา ของเราเป็นทหารเสือพระราชินี ทำหน้าที่อย่างเข้มแข็งปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์มาตลอดทั้งชีวิต...” (ลุงตุ๋ตุน, 2562m) เป็นต้น

ขณะเดียวกัน หากเพจนำเสนอประเด็นว่าคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เป็นบุคคลที่ซังชาติ ไม่เคารพศาสนา และมีแนวคิดจาบจ้วงสถาบันกษัตริย์ รูปแบบหลักของความคิดเห็นก็มักจะสะท้อนการโจมตีคู่แข่งทางการเมืองด้วยชุดอำนาจนำเช่นกัน เช่น “เป็นบุคคลอันตรายต่อสถาบันหลักของชาติจริง ๆ” (THE METTAD, 2562u), “พวกเจ๊กกบฏ เนรคุณแผ่นดิน เนรเทศมันออกนอกประเทศดีที่สุด...” (THE METTAD, 2562m), “ไม่อยากอยู่ก็ไปที่อื่นที่นั่นคือแผ่นดินของพ่อ...” (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562d), และ “ขอให้พระสยามเทวาธิราชจงลงโทษพวกนี้ด้วยค่ะ คือพวกที่ให้ร้ายต่อองค์พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์” (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562c) ดังนั้น นอกจากเฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษาจะหยิบยกประเด็นที่สอดคล้องกับอำนาจนำมานำเสนอแล้ว ผู้ใช้เฟซบุ๊กส่วนใหญ่ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของ ‘ประชาสังคม’ (Civil Society) ก็ยังแสดงความคิดเห็นที่ช่วยตอกย้ำและส่งต่ออำนาจนำเหล่านั้นให้ดำรงอยู่ต่อไปบนโลกสื่อสังคมออนไลน์อีกด้วย ซึ่งถึงแม้จะมีบางความเห็นที่สะท้อนว่าได้พยายามท้าทายอำนาจนำของสังคม เช่น “วาทกรรมที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือใส่ร้ายอีกฝ่ายมานานับ 100 ปี” (ลุงตุ๋ตุน, 2562e) หรือ “เราเดินมาสู่จุดที่เหมือนกับว่า ใครที่รักสถาบันมากกว่า ฝ่ายนั้นควรมีอำนาจแล้วหรือครับ” (THE METTAD, 2562r) แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนน้อยเมื่อเทียบกับความเห็นส่วนใหญ่ที่ยังคงคล้อยตามและช่วยส่งต่ออำนาจนำเหล่านั้นต่อไป

ภาพที่ 52 : ตัวอย่างความคิดเห็นที่ช่วยตอกย้ำอำนาจนำของสังคมไทย

นอกจากการตอกย้ำอำนาจนำของสังคมแล้ว **ความคิดเห็นที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กเพจนิรนาม** ในกรณีศึกษาบางครั้งยังได้ผลิตซ้ำและตอกย้ำวาทกรรมร่วมสมัยต่าง ๆ ซึ่งอาจยังไม่แข็งแกร่งเพียงพอจะบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจนำ แต่ก็เป็นวาทกรรมที่ถูกหยิบยกมาพูดถึงในสังคมร่วมสมัยอยู่บ่อยครั้ง เพื่อประกอบสร้างความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์บางอย่าง เช่น หากเพจนำเสนอความเคลื่อนไหวของยิ่งลักษณ์ ชินวัตร รูปแบบหลักของความคิดเห็นก็มักจะกล่าวถึงวาทกรรม “โกงจำนำข้าว” (ล้านชื่อด้านล่างผิด, 2562af) หรือหากเพจนำเสนอความเคลื่อนไหวของกลุ่มคนเสื้อแดงหรือแกนนำพรรคเพื่อไทย รูปแบบหลักของความคิดเห็นก็มักจะหยิบยกวาทกรรม “เผาบ้านเผาเมือง” หรือ “เผาเลยครึ่งพี่น้อง” มาใช้โจมตีอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งอ้างอิงถึงเหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงเมื่อปี พ.ศ.2553 (THE METTAD, 2562n; ล้านชื่อด้านล่างผิด, 2562o) แม้จะมีคำพิพากษาศาลฎีกาออกมาแล้วว่ากลุ่มคนเสื้อแดงไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเผาหลายสถานที่ในกรุงเทพฯ ช่วงการชุมนุม (ข่าวสด, 2562a) แต่วาทกรรมร่วมสมัยดังกล่าวก็ยังคงทำงานอยู่ในสังคมอย่างต่อเนื่อง และสะท้อนประสิทธิภาพออกมาผ่านการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊กที่ช่วยตอกย้ำการประกอบสร้างความจริงเหล่านั้น

บทที่ 6

การตอบโต้บริบททางการเมือง และการขยายผลทางการเมือง

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะแสดงผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการตอบโต้บริบททางการเมือง และการขยายผลทางการเมืองจากการนำเสนอของเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษา โดยจะแจกแจงรายละเอียดและอภิปรายผลไปตาม 2 หัวข้อ ได้แก่ การตอบโต้บริบททางการเมืองและการทำงานเป็นเครือข่าย, และประเด็นที่นำไปขยายผลทางการเมือง

6.1 การตอบโต้บริบททางการเมือง และการทำงานเป็นเครือข่าย

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะสำรวจการโพสต์ตอบโต้บริบททางการเมืองหนึ่ง ๆ ของเฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษา เพื่อสังเกตการทำงานร่วมกันในลักษณะเป็นเครือข่ายของเฟซบุ๊กเพจเหล่านี้ โดยจะมุ่งสำรวจจากบริบททางการเมือง 2 บริบท ได้แก่ กรณีพรรคไทยรักษาชาติเสนอชื่อทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯ เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี จนนำไปสู่การตัดสินยุบพรรคไทยรักษาชาติ (8 กุมภาพันธ์ - 7 มีนาคม 2562) และกรณีการถือครองหุ้นสื่อในบริษัท วี-ลัค มีเดีย ของธนธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ ณ ขณะนั้น ซึ่งสุ่มเสี่ยงต่อการขาดคุณสมบัติ ส.ส. (22 มีนาคม - มิถุนายน 2562)

สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกสำรวจการตอบโต้บริบททางการเมืองที่เป็นการโจมตีคู่แข่งทางการเมืองทั้ง 2 บริบท เพราะเมื่อสังเกตบริบททางการเมืองที่มีผลกระทบต่อรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จะพบว่า เฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษามักจะนำเสนอข้อเท็จจริง ชี้แจง หรือแก้ต่างค่ากล่าวหาเป็นครั้ง ๆ สั้นสุดใน 1-2 โพสต์ โดยไม่ได้เกาะติดหรือตอบสนองต่อบริบททางการเมืองนั้นอย่างต่อเนื่อง ต่างจากบริบททางการเมืองที่เป็นการโจมตีคู่แข่งทางการเมืองซึ่งเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษามักจะเกาะติด ตอกย้ำ และซ้ำเติมอย่างต่อเนื่องยาวนาน จึงเป็นบริบทที่สามารถสังเกตการทำงานในลักษณะเป็นเครือข่ายของเฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้ได้ดีกว่า

6.1.1 พรรคไทยรักษาชาติเสนอชื่อทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯ เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี

บริบททางการเมือง ‘พรรคไทยรักษาชาติเสนอชื่อทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯ เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี’ มีจุดเริ่มต้นมาจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 มาตรา 88 ซึ่งเป็นฉบับแรกที่มีการระบุไว้ว่า ในการเลือกตั้งทั่วไป ให้พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง แจ้งรายชื่อบุคคลซึ่งพรรคการเมืองนั้นมีมติว่าจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีไม่เกิน 3 รายชื่อ โดยส่งให้ กกต. ก่อนปิดการรับสมัครเลือกตั้ง ดังนั้น พรรคการเมืองต่าง ๆ จึงทยอยส่งรายชื่อแคนดิเดตนายกฯ ให้กับ กกต. ในช่วงการรับสมัครเลือกตั้ง 4-8 กุมภาพันธ์ 2562 เช่น พรรคพลังประชารัฐเสนอชื่อพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา พรรคประชาธิปัตย์เสนอชื่ออภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ พรรคอนาคตใหม่เสนอชื่อธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ แต่พรรคที่สร้างแรงกระเพื่อมในสังคมเป็นอย่างมากคือหนึ่งในพรรคการเมืองคู่แข่งของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์อย่าง ‘พรรคไทยรักษาชาติ’ เพราะในช่วงเช้าของวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2562 แกนนำพรรคได้เดินทางไปยังสำนักงาน กกต. และเสนอชื่อ ‘ทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี’ พระราชธิดาพระองค์ใหญ่ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี

หลังจากการเปิดเผยแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีของพรรคไทยรักษาชาติ มีบุคคลจำนวนหนึ่งออกมาแสดงความไม่เห็นด้วย เช่น ไพบูลย์ นิติตะวัน หัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูป ณ ขณะนั้นได้ออกแถลงการณ์ขอให้ กกต. สั่งพรรคไทยรักษาชาติระงับการเสนอพระนามทุลกระหม่อมหญิงฯ เพราะเข้าข่ายขัดระเบียบ กกต. ที่ห้ามนำสถาบันกษัตริย์มาเกี่ยวข้องกับการหาเสียงเลือกตั้ง (ข่าวสด, 2562c) ศรีสุวรรณ จรรยา เลขาธิการสมาคมพิทักษ์รัฐธรรมนูญไทยได้ยื่นคำร้องต่อ กกต. ให้ยุบพรรคไทยรักษาชาติในข้อหา ‘กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข’ โดยส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยโดยเร็ว (ผู้จัดการออนไลน์, 2562b) และท้ายที่สุดในคำคืนวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2562 มีพระราชโองการจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 ซึ่งระบุว่า การนำสมาชิกชั้นสูงในพระบรมราชวงศ์มาเกี่ยวข้องกับการเมืองเป็นเรื่องไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะขัดต่อประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งสถาบันกษัตริย์ต้องดำรงอยู่ในฐานะเหนือการเมือง (มติชน, 2562c)

หลังจากนั้นในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2562 พรรคไทยรักษาชาติได้ออกแถลงการณ์น้อมรับพระราชโองการของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยืนยันว่าพรรคเคารพในขนบธรรมเนียมราชประเพณี และจะขอปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายการเลือกตั้งทุกประการ (มติชน, 2562b) อย่างไรก็ตาม กกต. อาจมองว่าความผิดของพรรคไทยรักษาชาติสำเร็จเสร็จสิ้นไปแล้ว ในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2562 จึงมีมติยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้พิจารณายุบพรรคไทยรักษาชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2560 มาตรา 92 (2) หรือ ‘กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข’ (ข่าวเวิร์คพอยท์, 2562a)

ท้ายที่สุด ในวันที่ 7 มีนาคม 2562 ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ ‘ยุบพรรคไทยรักษาชาติ’ โดยวินิจฉัยว่าการดึงพระบรมวงศานุวงศ์มาเกี่ยวข้องกับการเมืองถือเป็นการทำลายความเป็นกลางของสถาบันกษัตริย์ และเซาะกร่อนบ่อนทำลายหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งผลให้กรรมการบริหารพรรคถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลา 10 ปี และ ส.ส.ที่สังกัดพรรคไทยรักษาชาติจำนวน 282 คนขาดคุณสมบัติการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้อย่างสิ้นเชิง เพราะไม่สามารถย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นได้ทัน 90 วัน ก่อนการเลือกตั้ง 24 มีนาคม 2562 (โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน, 2562a)

เมื่อสำรวจถึงการตอบโต้ต่อบริบททางการเมืองข้างต้นของเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” จะพบว่า เพจได้เกาะติดบริบททางการเมืองนี้มาตั้งแต่แรกเริ่ม โดยในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2562 เพจเริ่มโพสต์คลิปเหตุการณ์ความวุ่นวายในช่วงการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงเมื่อปี พ.ศ.2553 เพื่อย้ำเตือนถึงสิ่งที่แกนนำพรรคเพื่อไทยและไทยรักษาชาติเคยกระทำไว้ (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562z) ต่อมาเมื่อมีพระราชโองการของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพจได้นำมาทำภาพพร้อมระบุว่า การกระทำของพรรคไทยรักษาชาติไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และสมควรถูกตัดสิทธิยุบพรรค (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562v) หลังจากนั้นเพจได้แชร์ข่าวความเคลื่อนไหวของพรรคไทยรักษาชาติอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเสียดสีและซ้ำเติมแกนนำพรรคที่เริ่มทยอยลาออกและออกมาปฏิเสธว่าตนไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสนอชื่อทุลกระหม่อมหญิงฯ การแจ้งข่าวจาก กกต.ว่าได้ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว จนกระทั่งถูกตัดสิทธิยุบพรรคในวันที่ 7 มีนาคม 2562

ขณะที่เพจ “THE METTAD” ได้เกาะติดบริบททางการเมืองนี้มาตั้งแต่แรกเริ่มเช่นกัน โดยมีรูปแบบการนำเสนอหลัก ๆ คือการผลิตมีมและภาพการ์ตูนล้อเลียนแกนนำพรรคไทยรักษาชาติ ในลักษณะว่าได้ทำเรื่องที่ผิดพลาดร้ายแรงลงไปแล้ว เตรียมรับผลกระทบที่กำลังจะตามมาซึ่งอาจถึงขั้นยุบพรรคและเพิกถอนสิทธิทางการเมืองได้เลย (THE METTAD, 2562aa) โดยการล้อเลียนบางส่วนมีการผลิตโควตคำพูดปลอมและภาพที่บิดเบือนข้อมูลขึ้นมาด้วย (THE METTAD, 2562e) นอกจากนี้ยังมีการโพสต์ภาพชุดในลักษณะคล้ายกับรายงานพิเศษเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ว่า การเสนอชื่อทุลกระหม่อมหญิงฯ เป็นหนึ่งในการเล่นเกมการเมืองของทักษิณ ชินวัตรเพื่อต่อสู้กับรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ แต่เป็นเกมที่ใช้สถาบันกษัตริย์เป็นเครื่องมือทางการเมือง หลอกมวลงชน

ฝั่งตนเองให้ขุนง และอาจนำพาไปสู่การยุบพรรคซึ่งจะดับฝันแผนการทั้งหมด (THE METTAD, 2562n)

และสุดท้าย เพลง “ลุงตุ๋น” ถึงแม้จะเป็นเพลงที่ไม่ได้เน้นการโจมตีคู่แข่งทางการเมือง แต่มี 1 โปสต์ที่สื่อให้เห็นว่าเพลงได้ตอบโต้ต่อบริบททางการเมืองนี้เช่นกัน นั่นคือการโพสต์เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2562 ซึ่งเสียดสีณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ หนึ่งในแกนนำพรรคไทยรักษาชาติว่าเป็นบุคคลที่พูดเก่ง ชั้นเวทิตีเด็ดเก่ง แต่เมื่อครั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กลับทำงานสุ่พลเอกประยุทธ์ไม่ได้ เพราะนโยบายข้าวของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ประสบความสำเร็จมากกว่า รัฐบาลยิ่งลักษณ์ (ลุงตุ๋น, 2562n) ซึ่งเป็นการเสียดสีและซ้ำเติมแกนนำพรรคไทยรักษาชาติที่มีแนวโน้มกำลังจะถูกตัดสินยุบพรรคและเพิกถอนสิทธิทางการเมือง และยังเป็นการเสียดสีด้วยประเด็นเดียวกันกับเพลง “ล้านชื่อต้านล้างผิด” ที่โพสต์ประเด็นนี้เมื่อวันที่ 3-4 มีนาคม 2562

ตารางที่ 23 : แบบฟอร์มลกรหัส (Coding Sheet) ฉบับย่อของโปสต์ในบริบททางการเมือง ‘พรรคไทยรักษาชาติเสนอชื่อตุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯ เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี’

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
8 ก.พ. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	แชร์ข่าวจากสำนักข่าว	แชร์ข่าวจากไทยโพสต์เรื่อง ประยุทธ์ตอบรับนายกฯ บัญชีพรรคพลังประชารัฐ (แชร์หลังจาก ทชช.เสนอชื่อตุลกระหม่อมฯ)
	ล้านชื่อต้านล้างผิด	คลิปวิดีโอ	โศว์คลิปเหตุการณ์เผาสถานที่ต่างๆ ในกรุงเทพฯ และศาลากลางจังหวัดในช่วงเหตุการณ์พฤษภา 2553 (ตอบโต้แกนนำทชช. ที่กล่าวว่า ‘เผาบ้านเผาเมือง’ เป็นแค่วาทกรรม / และอาจย้ำเตือนคนที่จะเลือก ทชช.เพราะเสนอชื่อตุลกระหม่อมฯ)
	THE METTAD	มีม	โปสต์ภาพมีมเป็นรูปทักซิโด้กำลังแตกสลาย พร้อมคำบรรยาย “วันสุดท้ายในการยื่นชื่อ หมดลสิทธิ์แก้ตัว แดงตีกันและตั้งแต่มื่อวาน แก๊งล้มเจ้าโผล่จากรูแสดงตัวกันเพียบ เกมนิรโทษกรรมกลับบ้านอย่างเท่าๆ สลายในพริบตา” (หลังทชช.เสนอชื่อตุลกระหม่อมฯ เป็นแคนดิเดตนายกฯ)
9 ก.พ. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	ภาพพร้อมคำบรรยาย	โปสต์ภาพแกนนำทชช. พร้อมบรรยายคำจากพระราชโองการ (เสนอชื่อพระราชวงศ์ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง อยู่มาหายการ์ดรู้เท่าไม่ถึงการณ์) และ พ.ร.ป.พรรคการเมือง (การกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบปชต.อันมีกษัตริย์เป็นประมุข มีโทษถึงยุบพรรค)
	THE METTAD	ภาพพร้อมคำบรรยาย	แฮชจาดูรนต์ (กรรมการบริหาร ทชช.) ว่าวันก่อนเรียกร้องให้ #SaveHakeem แต่วันนี้ #ใครก็ได้เซฟกูที

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
	THE METTAD	ภาพการ์ตูน พร้อม คำบรรยาย	โพสต์รูปพร้อมคำบรรยาย “ดูจดังสายฟ้า” (หลังมีพระราชโองการระบุว่าการเล่นซอซออู้ทูลกระหม่อมไม่เหมาะสม)
	THE METTAD	มีม	โพสต์มีมปั่นจักรยานซัดล้อตัวเองเพื่อแซะทชช.ว่า เป็นผู้เสนอแคนดิเดตเอง ผิดกฎกติกต.เอง แต่สุดท้ายน่าจะมาโทษว่า ถูกทหารกลั่นแกล้ง
	THE METTAD	การ์ตูนช่อง	โพสต์การ์ตูนช่องเป็นการเล่นไประหว่างสนธิรัตน์ (พปชร.) และณัฐวุฒิ (ทชช.) โดยแซะทชช.ว่า อุตสาห์เก็บไฟตายไว้สู้กับพปชร. สรุป ไฟนี้อาจพาพรรคพัง (เพื่อไทยอาจพังด้วย)
10 ก.พ. 62	THE METTAD	ภาพชุด	โพสต์ภาพชุด “ไฟร์ตาสุดท้าย? หมากใช้ของกรมทชช” โดยนำเสนอว่า ทักซิณเสนอชื่อทูลกระหม่อมฯ เป็นแคนดิเดตใช้สถาบันเป็นเครื่องมือเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง มวลชนเหมือนถูกหลอก (บางครั้งให้ล้ม บางครั้งให้กราบ) พอเสียท่าก็ชอบตัวเองว่าเป็นคนจงรักภักดี เอาตัวรอด
11 ก.พ. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากโพสต์ทูเดย์ กรรมการบริหารทชช.คนหนึ่งเข้ายื่นใบลาออกจากสมาชิกพรรค พร้อมคำบรรยาย “เรื่อกำลังอับปาง ใครโดดออกจากเรือก่อนมีสิทธิ์รอด ส่วนใครอยู่เฝ้าเรือก็จมลงไปกับเรือ หมดทางรอดแน่นอน”
	ล้านชื่อต้านล้างผิด	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากไทยโพสต์ กกด.ประกาศรายชื่อแคนดิเดตนายกฯ 45 พรรค ไรชื่อทชช. พร้อมคำบรรยาย “แผ่นดินไหวว่าหนักแล้ว ฮ่าฟเตอร์ชื่อคที่จะตามมายิ่งหนักกว่ามาก”
12 ก.พ. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	ข้อความ	โพสต์ข้อความแจ้งข่าวเรื่อง กกด.มีมติส่งศาลธน.ยุบพรรค ทชช. เหตุเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองฯ
	ล้านชื่อต้านล้างผิด	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากไทยโพสต์ “เข้าตำราเห็บโดด! ‘พิชัย’ ชิงตาม ‘อ้อย’ บอก ‘ผมเองก็ไม่ได้ไปร่วมในเหตุการณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์’”
	THE METTAD	ภาพพร้อม คำบรรยาย	ใช้ภาพและคำบรรยายคล้ายรูปแบบการนำเสนอข่าว เรื่อง กกด.ยังไม่ยื่นยุบพรรคทชช.วันนี้ รอลุ้นพรุ่งนี้
13 ก.พ. 62	THE METTAD	โควต คำพูดปลอม ในภาพ	(ระเบียบรัตน์) “โทรคุยกับลูกชายแล้ว ลูกชายบอกว่า เดิมไม่เคยทราบมาก่อนว่าจะเสนอพระนามฯ เป็นตัวแทนพรรค เป็นนายกฯ ‘เขาสั่งให้เสนอพระนามฯ’” (*เป็นข่าวปลอม เพราะต่อมาระเบียบรัตน์ออกมาปฏิเสธ และแจ้งความพ.ร.บ.คอมฯ*)

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
3 มี.ค. 62	ล้านชื่อด้านล้างผิด	ภาพพร้อม คำบรรยาย	โพสต์ภาพณัฐวุฒิ แกนนำพรรค ทชช. ในช่วงพูดปราศรัยบนเวที คู่กับภาพหน้าอื่นๆ ตอนทำงานเป็น รมช.พาณิชย์ พร้อม คำบรรยาย “เน้นดีเบต ไม่เน้นทำงาน” <i>(*เสียดสีประเด็นเดียวกับลุงตู่ตอน 5 มี.ค.*)</i>
4 มี.ค. 62	ล้านชื่อด้านล้างผิด	คลิปวิดีโอ	ปล่อยคลิปณัฐวุฒิให้สัมภาษณ์นักข่าวกรณีจ่านำข้าว สมัยเป็น รมช.พาณิชย์ด้วยท่าที่อ้ำๆ อึ้งๆ ตอบคำถามไม่ได้ <i>(*เสียดสีประเด็นเดียวกับลุงตู่ตอน 5 มี.ค.*)</i>
	THE METTAD	จับภาพ หน้าจอ	จับภาพเฟซบุ๊กของบรรยง พงษ์พาณิชย์ที่โพสต์ว่า แม้ฝ่ายค้าน จะถูกกฎหมายกระทำอย่างไม่เป็นธรรม ถูกรังแกต่างๆ นานา แต่ก็จงอดทน อย่างนำพาประเทศไปสู่สังคมกลางเมืองจนต้อง รบกวานเบื้องพระยุคลบาทอีกเลย (เหมือนพฤษภา 35 ที่ในหลวง ต้องลงมาระงับศึก) เพจจึงโพสต์คำบรรยายว่า “ที่ (ทชช.) จะโดนยุบก็เพราะรบกวานเบื้องพระยุคลบาทนี่แหละ”
5 มี.ค. 62	ลุงตู่ตูน	คลิปวิดีโอ	ณัฐวุฒิ แกนนำพรรค ทชช. พุดเก่ง ดีเบตเก่ง แต่ลุงตู่ทำงานเก่ง / นโยบายข้าวของรัฐบาลประยุทธ์สำเร็จกว่ารัฐบาลยิ่งลักษณ์ <i>(*เสียดสีประเด็นเดียวกับล้านชื่อด้านล้างผิด 3-4 มี.ค.*)</i>
8 มี.ค. 62	THE METTAD	ภาพพร้อม คำบรรยาย	โพสต์รูปคุณป้าเสื้อแดงคนหนึ่ง แต่ใส่คำบรรยายว่าเธอคือ แคทเธอริน เกอร์สัน จนท.Amnesty ที่ออกมาวิจารณ์การสั่ง ยุบพรรคทชช. (นี่ยาวคนของ Amnesty ก็เป็นเสื้อแดงนี่เอง) <i>(*เป็นข่าวปลอม*)</i>
	THE METTAD	ภาพชุด	โพสต์ภาพชุด “ไทรตาสุดท้าย? หมากใช้ของเกมทรยศ” ที่โพสต์ไปเมื่อ 10 ก.พ. อีกครั้งหลังทชช.ถูกสั่งยุบพรรค พร้อม คำบรรยาย “ย้อนไปวันที่ 8 กุมภาพันธ์อีกครั้ง ผ่านมาแค่เดือนเดียว อย่าลืมสิ่งที่เกิดขึ้นในวันนั้น”
11 มี.ค. 62	THE METTAD	ภาพชุด	โพสต์ภาพชุด “อาฟเตอร์ช็อคยุบพรรค มะรุมมะตุ้มรุมทั้งศพ ทชช.” โดยเล่าว่าหลังทชช.ถูกศาลสั่งยุบพรรค อนาคตใหม่ ได้ออกมาแถลงคัดค้านคำสั่งศาลอย่างจริงจัง รวมถึงกล่าวว่า กระบวนการยุติธรรมไม่เป็นธรรม ถูกใช้เป็นอาวุธเพื่อกำจัด ทักษิณ คดีทักษิณควรถูกนำมาพิจารณาใหม่ จนทำให้มวลชน ส่วนหนึ่งไม่พอใจและเลิกสนับสนุน
13 มี.ค. 62	ล้านชื่อด้านล้างผิด	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากเดลินิวส์ เรื่อง ทชช.งานเข้า! กกต.ตั้งกรรมการ ไต่สวน ชวนโหวตโน-เทคะแนนให้พรรคอื่นอาจเข้าข่ายผิด กฎหมายเลือกตั้ง (หลัง ทชช. ถูกยุบพรรคเพราะเสนอชื่อ ทุลกระหม่อมมา)

6.1.2 การถือครองหุ้นสื่อในบริษัท วี-ลัค มีเดียของธนารธร จีงรุ่งเรืองกิจ

บริบททางการเมือง ‘การถือครองหุ้นสื่อในบริษัท วี-ลัค มีเดียของธนารธร จีงรุ่งเรืองกิจ’ มีจุดเริ่มต้นมาจากการเปิดเผยหลักฐานของสำนักข่าวอิศราเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2562 ว่าธนารธร จีงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ ณ ขณะนั้นและภรรยาได้ออนหุ้นใน ‘บริษัท วี-ลัค มีเดีย’ ซึ่งประกอบกิจการสื่ออิสระให้แก่มารดาในวันที่ 21 มีนาคม 2562 (3 วันก่อนการเลือกตั้ง 24 มีนาคม 2562) (อิศรา, 2562d) จึงส่งผลต่อการขาดคุณสมบัติของการสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 มาตรา 98 (3) ที่ระบุว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (3) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ”

ต่อมาในวันที่ 23 มีนาคม 2562 ธนารธรออกมาชี้แจงพร้อมแสดงหลักฐานตราสารโอนหุ้นว่า ตนได้ออนหุ้นบริษัท วี-ลัค มีเดียให้แก่มารดาไปตั้งแต่วันที่ 8 มกราคม 2562 หรือ 1 เดือนก่อนการยื่นใบสมัครรับเลือกตั้ง (8 กุมภาพันธ์ 2562) ส่วนหลักฐานที่สำนักข่าวอิศรานำมาแสดงนั้นเป็นการยื่นจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นต่อนายทะเบียนกรมการค้า (เกิดขึ้นในวันที่ 21 มีนาคม 2562) ซึ่งเป็นคนละส่วนกับการโอนหุ้น จึงขอให้ผู้สนับสนุนไม่ต้องกังวลว่าจะมีปัญหาทางกฎหมาย และคะแนนที่กำกับพรรคอนาคตใหม่จะไม่สูญเปล่า (อิศรา, 2562e) อย่างไรก็ตามในวันที่ 25 มีนาคม 2562 ศรีสุวรรณ จรรยา เลขาธิการสมาคมองค์การพิทักษ์รัฐธรรมนูญไทยได้เข้ายื่นเรื่องต่อ กกต. ขอให้วินิจฉัยคุณสมบัติของธนารธรในกรณีถือหุ้นบริษัท วี-ลัค มีเดีย (ไอเอ็นเอ็น, 2562) โดย กกต. ได้รับเรื่องดังกล่าวเข้าพิจารณาและไต่สวนในวันที่ 29 มีนาคม 2562

หลังจาก กกต.รับเรื่องพิจารณาและเริ่มแสวงหาหลักฐานแล้ว ในเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม 2562 จึงถือเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่สำนักข่าวอิศรา กลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ และพรรคอนาคตใหม่ต่างต้องช่วงชิงพื้นที่สื่อกันอย่างหนักหน่วง เพื่อวิเคราะห์และเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบริบททางการเมืองนี้ เช่น การวิเคราะห์คำชี้แจงของพรรคอนาคตใหม่ที่ระบุว่า ธนารธรรีบนั่งรถตู้กลับมาอนหุ้นที่กรุงเทพฯ ในวันที่ 8 มกราคม 2562 นั้นเป็นเรื่องจริงหรือไม่ หลังมีหลักฐานปรากฏว่าในวันนั้นธนารธรและพรรคอนาคตใหม่กำลังลงพื้นที่หาเสียงอยู่ที่จังหวัดบุรีรัมย์จนถึงช่วงบ่าย (อิศรา, 2562b) การยกกรณีเทียบเคียงของ ส.ส.ผู้อื่นที่ถูกตัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะถือหุ้นในบริษัทสื่อเช่นกัน (อิศรา, 2562c) การเปิดเผยข้อมูลว่าธนารธรอาจถือหุ้นในบริษัทสื่ออื่น ๆ อีกกว่า 13 บริษัท (อิศรา, 2562f) รวมถึงการเปิดเผยข้อพิรุณของหลักฐานการโอนหุ้นอีกหลายประการที่สื่อว่าธนารธรและพรรคอนาคตใหม่อาจกำลังโกหกเพื่อหลบเลี่ยงกฎหมาย (ไม่ได้โอนหุ้นในวันที่ 8 มกราคมจริง) (อิศรา, 2562a) เป็นต้น

ต่อมาในวันที่ 16 พฤษภาคม 2562 กกต.ได้มีมติยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้พิจารณา วินิจฉัยว่าธนาธรชาติคุณสมบัติ ส.ส.จากกรณีถือหุ้นสื่อหรือไม่ และในวันที่ 23 พฤษภาคม 2562 ศาล รัฐธรรมนูญได้พิจารณารับคำร้องของ กกต. และสั่งให้ธนาธรยุติการปฏิบัติหน้าที่ ส.ส. ชั่วคราวจนกว่า การพิจารณาคดีจะแล้วเสร็จ

ถึงแม้ธนาธรและพรรคอนาคตใหม่จะพยายามชี้แจงหลักฐานและข้อเท็จจริงต่อ กกต. ศาลรัฐธรรมนูญ และสาธารณชนอีกหลายครั้ง รวมถึงให้สัมภาษณ์อย่างมั่นใจว่าจะไม่มีหลักฐานอื่นใด มาหักล้างหลักฐานที่ตนได้แสดงไปแล้ว (ไทยโพสต์, 2562b) แต่ท้ายที่สุดในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2562 ศาลรัฐธรรมนูญมีมติ 7 ต่อ 2 เสียงวินิจฉัยว่าธนาธรรยังคงถือหุ้นสื่อในบริษัท วิ-ลัก มีเดีย ณ วัน รับสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. จึงมีผลให้สมาชิกภาพ ส.ส.ของธนาธรสิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่ศาล รัฐธรรมนูญสั่งให้ยุติการปฏิบัติหน้าที่ (23 พฤษภาคม 2562)

เมื่อสำรวจถึงการตอบโต้ต่อบริบททางการเมืองข้างต้นของเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” จะพบว่า เพจได้เกาะติดบริบททางการเมืองนี้มาตั้งแต่แรกเริ่ม โดยส่วนใหญ่มักเป็นการแชร์ข่าวจาก สำนักข่าวอิศราและสำนักข่าวอื่น ๆ เพื่อรายงานความคืบหน้าของคดี เปิดเผยหลักฐานใหม่ และ วิเคราะห์ข้อพิรุธต่าง ๆ ของการโอนหุ้น นอกจากนี้เพจยังได้ผลิตภาพและมีมีเพื่อเสียดสีธนาธร ถึงข้อพิรุธและกลวิธีการหลบเลี่ยงกฎหมายการเลือกตั้ง เช่น เสียดสีการรับชั้บรดุ้จากบุรีรัมย์ช่วงบ่าย กลับมาโอนหุ้นที่กรุงเทพฯ ในช่วงเย็นวันที่ 8 มกราคม 2562 ว่ารวดเร็วจนยากจะเชื่อได้และมีพิรุธ อย่างมาก (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562g) เปรียบเทียบกลวิธีการหลบเลี่ยงกฎหมายเรื่องหุ้นของทักษิณ และธนาธร ซึ่งเพจมองว่าธนาธรทำได้อย่างซับซ้อนและแนบเนียนกว่า (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562w) รวมถึงการซ้ำเติมว่าจากหลักฐานที่ปรากฏ ธนาธรรน่าจะถูกเพิกถอนสิทธิการเป็น ส.ส.ในไม่ช้า (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562d) โดยเพจได้เริ่มเกาะติดบริบททางการเมืองนี้ตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม 2562 ยาวไปจนถึงวันที่ 9 กรกฎาคม 2562 ซึ่งสุดขอบเขตการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้

ขณะที่เพจ “THE METTAD” ได้เกาะติดบริบททางการเมืองนี้มาตั้งแต่แรกเริ่มเช่นกัน โดยเพจได้แชร์ข่าวจากสำนักข่าวอิศราและสำนักข่าวอื่น ๆ เพื่อรายงานความคืบหน้าของคดีและ วิเคราะห์ข้อพิรุธต่าง ๆ รวมถึงผลิตภาพและมีมีเพื่อเสียดสีธนาธรถึงข้อพิรุธที่ปรากฏเช่นเดียวกัน โดยมีหลายครั้งที่พบว่าเพจได้แชร์ข่าวและเสียดสีในประเด็นเดียวกันกับเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” เพื่อร่วมกันตอบโต้ต่อบริบททางการเมืองนี้อย่างเป็นทางการอย่างเป็นเครือข่าย อย่างไรก็ตาม เพจก็ยังคงลักษณะ การนำเสนอเด่นของตนไว้ในบางโพสต์ นั่นคือการนำเสนอเนื้อหาเป็นภาพชุดในลักษณะคล้ายกับ รายงานพิเศษ รวมถึงการใช้รูปแบบตัวอักษรและพาดหัวคล้ายการนำเสนอข่าวเพื่อวิเคราะห์และ สรุปลักษณะต่าง ๆ ของคดีนี้ (THE METTAD, 2562ab) โดยเพจได้เริ่มเกาะติดบริบททางการเมืองนี้

ตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม 2562 ยาวไปจนถึงวันที่ 3 กรกฎาคม 2562 ซึ่งสุดขอบเขตการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้

และสุดท้าย เพลง “ลุงตุ๋น” ถึงแม้จะเป็นเพลงที่ไม่ได้เน้นการโจมตีคู่แข่งทางการเมือง แต่มี 1 โปสต์ที่สื่อให้เห็นว่าเพลงได้ตอบโต้ต่อบริบททางการเมืองนี้เช่นกัน นั่นคือการโพสต์เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2562 ซึ่งโคตคำพูดของพลเอกประยุทธ์ที่กล่าวว่า “บางคนมักหาวิธีซิกแซกหรือทำให้มากกว่ากฎหมาย เพื่อเอาชนะกฎหมายทุกตัว นั่นคือคนเลว อย่างนี้ต้องเรียกว่าคนเลว” (ลุงตุ๋น, 2562q) โดยเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่ธนาธรถูกข้อครหาว่ากำลังพยายามสร้างหลักฐานและพุดโกหกเกี่ยวกับการโอนหุ้นสื่อ เพื่อหลบเลี่ยงกฎหมายการเลือกตั้ง

ตารางที่ 24 : แบบฟอร์มลงรหัส (Coding Sheet) ฉบับย่อของโปสต์ในบริบททางการเมือง
'การถือครองหุ้นสื่อในบริษัท วี-ลัค มีเดียของธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ'

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
23 มี.ค. 62	THE METTAD	ภาพพร้อม คำบรรยาย	โปสต์ภาพธนาธรพร้อมเอกสารการโอนหุ้น พร้อมคำบรรยาย “Blind Trust ฤจะรู้ Mama Trust!! ธนาธรโอนหุ้นสื่อให้แม่ ก่อนเลือกตั้งแค่ 3 วัน (21 มี.ค.) ลุ่มเสี่ยงขาดคุณสมบัติ สส.”
28 มี.ค. 62	THE METTAD	ภาพชุด	โปสต์ภาพชุด “วี-ลัคที่ไม่ลัคก็ ฟองฟ้าซัด ส่อใบแดง-ตัดสิทธิ์” สรุปหลักฐานกรณีธนาธรถือหุ้นสื่อ
29 มี.ค. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	ภาพพร้อม คำบรรยาย	โปสต์ภาพเอกสารบันทึกการประชุมบ.วี-ลัควันที่ 19 มี.ค. ยังมี ธนาธรเป็นผู้ถือหุ้นอยู่ พร้อมคำบรรยาย “ทางออกตระกูลจึง” 1. แม่ทำบันทึกการประชุมปลอม (แม่ติดคุก) 2. ธนาธรยอมรับไปประชุมผู้ถือหุ้น (โดนตัดสิทธิ์) 3. หาช่อง ‘ผิดพลาดโดยสุจริต’ สู้ต่อในศาล (*เสียดสีประเด็นเดียวกับ THE METTAD 2 เม.ย.*)
2 เม.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากอิศรา มีพยานเห็นว่าพี่สาวธนาธรร่วมประชุมบ.วี-ลัค 19 มี.ค. พร้อมคำบรรยาย “จะเชื่อเศรษฐกิจหมิ่นล้าน หรือ พนักงานธรรมดา?” (ก่อนหน้านี้ธนาธรออกมาบอกว่า บ.วี-ลัค ปิดตัวไปแล้ว ไม่มีการประชุมแล้ว) (*แชร์ตรงกับ THE METTAD 2 เม.ย.*)
	THE METTAD	โพล/เกม	ธนาธรโอนหุ้น 8 ม.ค. แต่ทำไมการประชุม 19 มี.ค.ยังมีชื่อ ธนาธรและภรรยาเป็นกรรมการบริษัท เพจจึงตั้งโพลว่า เกิดอะไรขึ้นระหว่าง ‘ดีต่อแหล’ หรือ ‘แม่แฉงแท้จ’ (ผล: ดีต่อแหล 73% / แม่แฉงแท้จ 27%) (*เสียดสีประเด็นเดียวกับล้านชื่อต้านล้างผิด 29 มี.ค.*)

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
	THE METTAD	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากอิศรา มีพยานเห็นว่าพี่สาวธนาร่วมประชุมบ.วี-ลัค 19 มี.ค. พร้อมคำบรรยาย “You don't mess with ISRANEWS” (ก่อนหน้านั้นธนารออกมาบอกว่า บ.วี-ลัค ปิดตัว ไปแล้ว ไม่มีการประชุมแล้ว) (*แชร์ตรงกับล้านชื่อด้านล่างผิด 2 เม.ย.*)
3 เม.ย. 62	ล้านชื่อด้านล่างผิด	ภาพพร้อม คำบรรยาย	โพสต์ภาพทักซิณคู้กับธนาร พร้อมคำบรรยาย “คนรุ่นเก่า vs คนรุ่นใหม่” คนรุ่นเก่า : โอนหุ้นให้คนใช้ คนรุ่นใหม่ : โอนหุ้นให้แม่ / แม่โอนหุ้นให้หลาน / หลานโอนหุ้น คืนให้แม่ (หลบเลี่ยงกฎหมายแบบซับซ้อนกว่า)
	THE METTAD	โควต คำพูดปลอม ในภาพ	โควตคำพูดปลอมของธนารที่อธิบายเรื่องการโอนหุ้นสื่อซึ่งดูงงๆ วกไปวนมา เหมือนพยายามโกหก (จริงๆ แล้วธนารให้สัมภาษณ์ ละเอียดกว่านั้น แต่เพจ Frame คำพูดให้สั้นๆ ตัดความ เสริมแต่งความ จนดูงง)
	THE METTAD	ภาพการ์ตูน พร้อม คำบรรยาย	โพสต์รูปการ์ตูนธนารเอามือกุมหัว เพราะเคยให้สัมภาษณ์ว่า 8 ม.ค.หาเสียงอยู่ แล้วจะมาโอนหุ้นสื่อได้อย่างไร พอสื่อถาม กลับตอบว่า “อ้อ ไม่ใช่ วันที่ผมไปหาเสียงก็คือวันที่ อะไรนะ 10 เท่าไรนะ แต่คุณเข้าใจผิดแล้ว” พร้อมคำบรรยาย “เมื่อคุณ ลืมนว่าคุณเคยโกหกอะไรไว้ #ประหยัดธนาร” (*เสียดสีประเด็นเดียวกับล้านชื่อด้านล่างผิด 5 เม.ย.*)
4 เม.ย. 62	THE METTAD	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากอิศราเรื่อง เปิดภาพชุด 7-9 ม.ค. ธนารอยู่ที่ไหน? ก่อนปมโอนหุ้นบ.วี-ลัคให้แม่ 8 ม.ค. 62 (8 ม.ค.อยู่บุรีรัมย์ / 9 ม.ค.อยู่นครศรีฯ) พร้อมคำบรรยายของเพจ “ในโลกนี้มี 3 อย่างที่คุณหนีไม่พ้น 1 กรรม 2 สรรพากร 3 สำนักข่าวอิศรา”
5 เม.ย. 62	ล้านชื่อด้านล่างผิด	คลิปวิดีโอ	ธนารให้สัมภาษณ์ว่าโอนหุ้นตั้งแต่ 8 ม.ค. และอยู่กรุงเทพ ทั้งที่ความจริงวันนั้นธนารไปหาเสียงที่บุรีรัมย์ (น้ำเสียง ตะกุกตะกักเหมือนจะโกหก) (*เสียดสีประเด็นเดียวกับ THE METTAD 3 เม.ย.*)
	ลุงตุ๋น	โควตคำพูด ในภาพ	(ประยุทธ์) “บางคนมักหาวิธีฉีกแซกหรือทำให้มากกว่ากฎหมาย เพื่อเอาชนะกฎหมายทุกตัว นั่นคือคนเลว อย่างนี้ต้องเรียกว่า คนเลว” (เสียดสีธนารกรณีถือหุ้นสื่อ)

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
9 เม.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากอิศรา 19 มี.ค. ลูกพรพรรณนาธรถูกศาลฎีกาถอนชื่อ ผู้สมัคร ส.ส.ปมถือหุ้นสื่อ-เจ้าตัวรับพลาตนเอง พร้อมคำบรรยาย “ฮั่นแน่!! เห็นลูกพรพรรณถูกถอนชื่อจากผู้สมัคร ส.ส. เพราะเป็น เจ้าของสื่อ แล้วนึกได้ว่าตัวเองก็มีหุ้นสื่ออยู่ด้วยหรือเปล่า?” (เลยรีบแอบไปโอนหลังจากนั้น) (*เสียดสีประเด็นเดียวกับ THE METTAD 9 เม.ย.*)
	THE METTAD	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากอิศรา 19 มี.ค. ส.ส.อนาคตใหม่สกลนครถูกเพิกถอน สิทธิลงเลือกตั้งเพราะถือหุ้นสื่อ ก่อนจะปรากฏหลักฐานว่าธนาร โอนหุ้นบ.วี-ลักวันที่ 21 มี.ค. (รู้ว่าพลาตจึงรีบไปโอนรีเปล่า?) (*เสียดสีประเด็นเดียวกับล้านชื่อต้านล้างผิด 9 เม.ย.*)
15 เม.ย. 62	THE METTAD	แชร์โพสต์จาก ผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพชุด)	แชร์โพสต์จากผู้กองปุ้มแถมหลักฐานส.ส.อนาคตใหม่ถือหุ้นสื่อ อีกเพียบ
18 เม.ย. 62	THE METTAD	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากแนวหน้าเรื่อง กกต.เร่งสอบปมธนารถือหุ้นสื่อ
20 เม.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากแนวหน้าเรื่อง 32 ส.ส.ฝ่ายค้านหาว่า ‘ผู้กองปุ้มแถม’ ร้องกกต.สอบปมถือครองหุ้นสื่อเหมือนธนาร (เพื่อไทย/ อนาคตใหม่/เสรีรวมไทย/เพื่อชาติ/พลังประชาชนไทย/ประชาชาติ ไม่มี ส.ส.ฝ่ายรัฐบาล) (*เสียดสีประเด็นเดียวกับ THE METTAD 20 เม.ย.*)
	THE METTAD	ภาพชุด	โพสต์ภาพชุด ผู้กองปุ้มแถมร้อง กกต. ส.ส.ฝ่ายค้านถือหุ้นสื่อ อีกหลายคน (*เสียดสีประเด็นเดียวกับล้านชื่อต้านล้างผิด 20 เม.ย.*)
22 เม.ย. 62	THE METTAD	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากอิศราเรื่อง ปิยบุตรเผยหลักฐานใหม่ 8 ม.ค.เข้า ธนารหาเสียงอยู่ที่บุรีรัมย์ ปายรีบบั้งรถกลับทม.มาโอนหุ้น อิศราจึงวิเคราะห์การบั้งรถจากบุรีรัมย์มากทม.ของธนารว่า เป็นไปได้จริงหรือไม่? (ออกจากบุรีรัมย์ปาย 402 กม.ต้องใช้เวลา เฉลี่ย 5 ชม. ธนารมาถึงด่านธัญบุรีเวลา 14.57 น. ได้จริงหรือไม่?)
23 เม.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	ตัดต่อภาพ	ตัดต่อหน้าธนารเข้ากับภาพยนตร์ Fast & Furious พร้อม คำบรรยาย “ปายๆ ขึ้นรถจากสตึก บุรีรัมย์ 14.57 น. ถึงด่าน ธัญบุรี ชิวๆ ไม่มีอะไรผิดปกตินะ” ทั้งที่ความจริงจากบุรีรัมย์ ถึงกรุงเทพเฉลี่ยใช้เวลาเกือบ 5 ชั่วโมงครึ่ง (โกหกหรือเปล่า?) (*เสียดสีประเด็นเดียวกับ THE METTAD 23 เม.ย.*)

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
	THE METTAD	ตัดต่อภาพ	ตัดต่อรถจากภาพยนตร์ Back to the Future เข้ากับภาพหน้าด่านธัญบุรี พร้อมคำบรรยาย “เรามาดังด้านธัญบุรีเวลา 14:57 น. ของวันที่ 8 มกราคม 2562 แล้วครับ” (ไม่เชื่อว่าธนาธรจะขับรถจากบุรีรัมย์มาได้ไวขนาดนี้) (*เสียดสีประเด็นเดียวกับล้านชื่อต้านล้างผิด 23 เม.ย.*)
	THE METTAD	แชร์ข่าวจากสำนักข่าว	แชร์ข่าวอิศราที่อธิบายขั้นตอน กกต.สอบปมหุ้นสื่อธนาธร ก่อนส่งให้ศาลชี้ชะตา ถ้าผิดจริงอาจติดคุก 1-10 ปี ตัดสิทธิ์ 20 ปี พร้อมคำบรรยาย “ถ้าโดนตัดสิทธิ์ พันโทฯเสร็จเป็นโดโนสเลาร์พอดีเลย”
24 เม.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	ภาพพร้อมคำบรรยาย	โพสต์รูปภาพเช็คของธนาธรที่ลงว่าโอนหุ้นวันที่ 8 ม.ค. แต่เพจตั้งข้อสังเกตว่า เป็นเช็คที่ยังไม่เคยริ้งกับธนาคาร สามารถเอามาเขียนย้อนหลังได้ เป็นการทำให้หลักฐานย้อนหลังรีเปลา? + โอนให้แม่ทำไมต้องใช้เช็ค ทำไมไม่ใช้เงินสด? (มีพิรุธ)
	THE METTAD	แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพชุด)	แชร์ภาพชุดจากไทยรัฐออนไลน์ ไล่เรียงเหตุการณ์วันที่ 8 ม.ค. ธนาธรทำอะไรที่ไหนบ้าง (ปรากฏตัวสดๆ ครั้งสุดท้ายที่บุรีรัมย์ 10.03 น. แต่อาจจะอยู่ช่วยผู้สมัครหาเสียงต่ออีก จะบั้งรถมาถึงธัญบุรี 14.57 น. ทันหรือ?)
	THE METTAD	จับภาพหน้าจอ	แคปเฟซบุ๊กของบุคคลหนึ่งที่โพสต์ว่า “เขาบอกนั่งเครื่องบิน แต่มีสติบ้างตัวบอกเขานั่งรถตุ้มมา ความซัดๆ” ทั้งที่ธนาธรก็พูดซัดแล้วว่าตนบั้งรถตุ้มกลับมา
	THE METTAD	แชร์ข่าวจากสำนักข่าว	แชร์ข่าวอิศราที่วิเคราะห์กรณีธนาธรถือหุ้นสื่อ มีพิรุธหลายจุด คล้ายจะหลบเลี่ยงกฎหมายบางอย่าง
25 เม.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	โควตคำพูดปลอมในภาพ	โพสต์โควตคำพูดปลอมของทักษิณ-ธนาธรเพื่อ แฉวะกรณีถือหุ้นสื่อ ทักษิณ : เอกเว้ย.. อ่างบกพร่องโดยสุจริต อ่างหลายล้านคนเลือกเข้ามา อ่างประชาธิปไตย อ่างถูกกลั่นแกล้ง กดดันศาล ปลุกมวลชนก้อมือบ ใช้กองกำลังติดอาวุธ แห่ศพมวลชน เผาบ้านเผาเมือง ไม่เวีร์ค! อาลองมาหมดแล้ว ธนาธร : ครับ ... อา
30 เม.ย. 62	THE METTAD	ภาพพร้อมคำบรรยาย	โพสต์รูปหน้าากธนาธรที่แฟนคลับอนาคตใหม่ทำขึ้น พร้อมคำบรรยาย “หน้าากธนาธาน ไล่แล้ววาร์ปไปโอนหุ้นในอดีตได้”

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
1 พ.ค. 62	ล้านชื้อต้านล้างผิด	มีม	โพสต์มีมไอน์สไตน์ ธนาธร : จะฟ้องคนที่ตัดสินการโอนหุ้นของผมโดยไม่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ไอน์สไตน์ : ยกตัวอย่างหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เรื่องการโอนหุ้นหน่อยซี ธนาธร : ไบผ่านอีซีพีพาสและใบสั่งซื้อหาซัปรดเร็ว ไอน์สไตน์ : *เขียนบนกระดานว่า กูท้อ*
2 พ.ค. 62	ล้านชื้อต้านล้างผิด	แชร์ข่าวจากสำนักข่าว	แชร์ข่าวจากทีนิวส์เรื่อง ‘ณัฐพล’ ตอกหน้า ‘ธนาธร’ ปมหุ้นสื่อทำ “ฟ้องเองเลยนะครับ” พร้อมรับคำตัดสินแบบลูกผู้ชาย พร้อมคำบรรยาย “ผิดจริงก็ยอมรับแบบแมนๆ ไม่ต้องแหกปากโว้ยวาย โทษทุกสิ่งทุกอย่างยกเว้นตัวเองเหมือนใครบางคน”
	THE METTAD	ตัดต่อภาพ	ตัดต่อภาพธนาธรกำลังซึ่งรถ และโรมนั่งอยู่ด้านหลัง พร้อมคำบรรยาย “ใช้เวลา 4-5 ชั่วโมงกลับมาโอนหุ้นที่กทม.จนต้องโหวตใบสั่ง แต่ใช้เวลา 72 วันกว่าจะไปแจ้งโอนหุ้นที่กรมพัฒนาฯ” (มีพิรุณ โกทกริเปล่า?)
3 พ.ค. 62	THE METTAD	โควตคำพูดในภาพ	(ปิยบุตร) “ถ้าต้องการฆ่าหนูตัวเดียว จะเผาบ้านนี้ก็เอา” (เพจน้าเสนอโดยมีนัยว่า ธนาธรทำผิดคดีถือหุ้นสื่อแล้วไม่ยอมรับผิด มองว่าตนถูกกลั่นแกล้งตลอด)
8 พ.ค. 62	ล้านชื้อต้านล้างผิด	จับภาพหน้าจอ	แคปโพสต์เฟซบุ๊กของอิศราที่เปิดเผยข้อมูลใหม่ พบธนาธรอาจถือหุ้นสื่อในอีก 2 บริษัทลูกของไทยซัมมิท พร้อมคำบรรยาย “ข้อมูลใหม่ แต่ตอนนี้ยังติดข้อที่เอกไม่ได้ คิดว่าเขากำลังทำอะไร? อาจกำลังเตรียมข้อมูลการโอนหุ้นแบบวี-ลัค หรืออาจนั่งเสียบยอมรับความเป็นจริง” (*แชร์ตรงกับ THE METTAD 8 พ.ค.*)
	THE METTAD	แชร์โพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพพร้อมคำบรรยาย)	แชร์โพสต์จากเพจสำนักข่าวอิศรา แฉข้อมูลใหม่ ธนาธรถือหุ้นอีก 2 บ.ในเครือไทยซัมมิท แจ้งวัตถุประสงค์ทำหนังสือพิมพ์ (*แชร์ตรงกับล้านชื้อต้านล้างผิด 8 พ.ค.*)
11 พ.ค. 62	THE METTAD	ภาพพร้อมคำบรรยาย	โพสต์ภาพธนาธร พร้อมคำบรรยาย “ธนาธรยืนยันโอนหุ้น (สื่อ) 14 บริษัทในวันเดียว ชาวเน็ตอึ้งฟองฟ้าโคตรแรร์ลอร์” (โอน 8 ม.ค.วันเดียวกับวี-ลัค เพจไม่เชื่อว่าทำได้ภายในวันเดียว)

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
15 พ.ค. 62	THE METTAD	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากอิศรา 'ธนาธร' แจงโอนหุ้น 2 บ.สื่อให้เครือ ไทยซัมมิท 8 ม.ค. แต่เพิ่งมาแจ้งกรมพัฒนาฯ 8 พ.ค. หลังอิศรา ลงข่าวแฉ 7 พ.ค. (ดูมีพิรุณมาก)
16 พ.ค. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	ภาพพร้อม คำบรรยาย	โพสต์ภาพเอกสารข่าวจาก กกด.เรื่อง มีมติส่งเรื่องการถือหุ้นสื่อ ของธนาธรให้ศาลธน.วินิจฉัย พร้อมคำบรรยาย "ชุดข่าว เครื่องแบบ ส.ส.ที่ตัดไว้ จะได้ใช้ไหมหนอ?"
	THE METTAD	จับภาพ หน้าจอ	แคปทวิตเตอร์ของนักข่าวคนหนึ่งที่ยืนยันว่า กกด.มีมติ ส่งศาลธน.ตีความกรณีธนาธรถือหุ้นสื่อ ขัดต่อคุณสมบัติ ส.ส. หรือไม่
17 พ.ค. 62	THE METTAD	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากอิศราเรื่อง บ.วิ-ลักส่งบัญชีผู้ถือหุ้นล่าสุด 13 พ.ค. ยังพบหุ้นธนาธรลงทะเบียน 21 มี.ค. เหมือนเดิม (ไม่ได้โอน 8 ม.ค.)
18 พ.ค. 62	THE METTAD	ภาพพร้อม คำบรรยาย	โพสต์ภาพธนาธรกำลังคุยโทรศัพท์ พร้อมคำบรรยาย "ห๊ะ!!! ว่าไงนะ! นายก็ห้ามมีหุ้นสื่อ! เส้นทางนายกคนนอก End Game มีคนหลังไม่กล้าถามว่า ธาณแหวังนายกคนนอก กรณีอดเป็นส.ส.เพราะชุกหุ้นสื่อรีเปลา คำตอบคือ หมดลสิทธิ์จ้า"
20 พ.ค. 62	THE METTAD	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากอิศราเรื่อง เปิดข้อมูลใหม่ ธนาธรโอนหุ้น 13 บริษัท รวดให้ไทยซัมมิท-น้องชาย (มีพิรุณอย่างมาก)
	THE METTAD	ติดต่อภาพ	ติดต่อรูปโลโก้พรรคอนาคตใหม่เข้ากับตราขงวันที่ พร้อม คำบรรยาย "พรรคอดีตใหม่ ตรารั้วขี้มึงคงอยู่วันที่ 8 มกราคม" (นับว่าโอนหุ้นหลังจากนั้น แต่ทำหลักฐานย้อนหลังไป 8 ม.ค. เพื่อหลบเลี่ยงกฎหมาย)
23 พ.ค. 62	THE METTAD	จับภาพ หน้าจอ	แคปโพสต์เฟซบุ๊กของ PPTV ที่รายงานข่าวว่า ศาลธน.สั่งธนาธร ยุติปฏิบัติหน้าที่ส.ส.ชั่วคราว ระหว่างรอวินิจฉัยกรณีถือหุ้นสื่อ พร้อมคำบรรยาย "เหมือนจะมีคนใส่เสื้อขาวแก้ว? มติ 9-0 ถ้าเป็นผลบอลนี้ไม่น่ารอดละนะ"
1 มิ.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากอิศราเรื่อง เปิดคำพิพากษาศาลฎีกาคดีผู้สมัคร ส.ส. พรรคประชาชาติ จ.อ่างทอง ถูกตัดสิทธิ์เพราะถือหุ้นในบริษัท ที่เขียนวัตถุประสงค์ว่าจัดทำสื่อ (ธนาธรก็ต้องโดนด้วย)

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
	THE METTAD	มีม	โพสต์มีมทหารแก่ล้มตายเพื่อชะแพนคลับอนาคตใหม่ A: จะรู้ได้ไงว่าตายจริงหรือแก่ล้มตาย B: ธนาธานซุกหุ่นวี-ลัค ทหารที่นอนตาย : อิศราสื่อเผด็จการ / มีอิชีฟาสะวะ / ไอ้ตุ๊กลัวรร / เห็นใบสั่งปะ A/B: *ลงไปรุมแทงให้ตาย*
20 มิ.ย. 62	THE METTAD	มีม	โพสต์มีมปั่นจักรยานขดล้อตัวเองเพื่อชะแพนธนาธร ธนาธร : หุ่นวี-ลัค *เอาไม่ขดล้อตัวเอง* ธนาธร : *ลัม* เผด็จการมึง!!!
	THE METTAD	แชร์ข่าวจาก สำนักข่าว	แชร์ข่าวจากผู้จัดการ ธนาธรขอขยายเวลายื่นเอกสารคดีหุ่นสื่อ พร้อมคำบรรยาย “#เลื่อนแม่มีงลิ” (ล้อกับแคมเปญ ‘เลื่อนแม่ มีงลิ’ ในทวิตเตอร์ซึ่งเคยใช้คำรัฐบาลที่เลื่อนโรดแมปเลือกตั้ง)
	THE METTAD	ติดต่อภาพ	ติดต่อโลโก้อนาคตใหม่เป็นสามเหลี่ยมคล้ายสัญลักษณ์กรอเทป ถอยหลัง พร้อมคำบรรยาย “เลื่อนแม่มีงลิ Slide Mommy”
21 มิ.ย. 62	THE METTAD	แชร์โพสต์จาก ผู้อื่น/เพจอื่น (ข้อความ)	แชร์โพสต์ของศรีสุวรรณที่โพสต์ข้อความว่า “เวลายื่นคำชี้แจง กกต. ทำมายของหอบเอกสารมาเป็นลัง แถมคุยไม่ว่าชี้แจงได้หมด แต่กับศาล รธน. ขอขยายรอบ 2 แล้ว ไม่น่าจริงนี้หว่า”
	THE METTAD	แชร์โพสต์จาก ผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพพร้อม คำบรรยาย)	แชร์โพสต์จากเพจ “Law Inspiration” ซึ่งแคปโพสต์ของเพจ “พระเจ้า” ซึ่งออกมาชะ ส.ส.พปชร. ที่กล่าวว่า กิจการ หนังสือพิมพ์ไม่ใช่สื่อ แต่ Law Inspiration โพสต์ตอบว่า ที่ ส.ส.พปชร. ถือนั้นเป็นกิจการ ‘คำสั่งพิมพ์’ ไม่ใช่กิจการผลิตสื่อ เหมือนธนาธร อย่างนำมาปั่นกระแสให้คนเข้าใจผิด
30 มิ.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	แชร์โพสต์จาก ผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพชุด)	แชร์โพสต์จากบุคคลหนึ่ง ซึ่งโพสต์ภาพชุดผู้กองปู่เค็ม เข้าแจ้งความบุคคลกว่า 100 รายที่รีทวีตข้อความอ.โกวิท วงศ์สุวรรณซึ่งเข้าชายหมิ่นศาลรธน. (มองว่าเป็น ‘ตั้ง’ อนาคตใหม่ที่ร่วมกันปลุกปั่นกระแส หลังศาลรธน.สั่งธนาธร ยุติปฏิบัติหน้าที่ ส.ส.ชั่วคราวกรณีถือหุ่นสื่อเมื่อ 22 พ.ค.)
3 ก.ค. 62	THE METTAD	ภาพพร้อม คำบรรยาย	โพสต์ภาพหน้าเฟซบุ๊กเวลาโหลดรูปไม่ขึ้น พร้อมคำบรรยาย “เปิดภาพหลักฐานเด็ด เคลียร์ข้อกล่าวหาคดีหุ่นวี-ลัคของธนาธร ครับ” (นัยว่า บอกว่ามีหลักฐานเตรียม แต่แท้จริงแล้วไม่มีอะไร มายืนยันได้เลย)

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
9 ก.ค. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	แชร์โพสต์จาก ผู้อื่น/เพจอื่น (การ์ตูนช่อง)	แชร์ภาพการ์ตูนช่องจากเพจ “เผาหัว” ปียบุตร : คุณธนธรไม่ได้เตรียมหนึ่คตี (ถือหุ่นสื่อ) นะครับ พอดีมีภารกิจชี้แจงกับประเทศในยุโรป บุคคลนิรนาม : คุณธนธรมีตำแหน่งหน้าที่อะไร ทำไมต้องไป เล่าเรื่องภายในให้ต่างชาติฟัง? ปียบุตร : เอ้อ... หน้าที่อะไรดิเนะ

นอกจากบริบททางการเมืองที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาข้างต้นแล้ว เฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษายังได้ร่วมกันตอบโต้ต่อบริบททางการเมืองอื่น ๆ ในช่วงเวลาสั้น ๆ เช่น ธนาธรลงประวัติตนเองบนเว็บไซต์ผิด (21-22 กุมภาพันธ์ 2562) ธนาธรแนะคนไทยเลิกเรียก ‘พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา’ (กลางเดือนเมษายน 2562) ธนาธรเชิญทูตต่างประเทศร่วมสังเกตการณ์การรายงานตัวในคดีมาตรา 116 (เมษายน 2562) คนใต้ลุกขึ้นถามธนธาธาว่าเมื่อไรจะเลิกยุ่งเรื่องสถาบันกษัตริย์ (14 มิถุนายน 2562) ส.ส.พรรคเสรีรวมไทยถูกจับกุมคดียาเสพติด (ปลายเดือนมิถุนายน 2562) และแกนนำพรรคอนาคตใหม่รับประทานอาหารในร้านหรู (ต้นเดือนกรกฎาคม 2562) โดยผู้วิจัยได้สำรวจการตอบโต้ต่อบริบททางการเมืองเหล่านั้นและสังเกตถึงการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายของเพจเหล่านั้นเช่นกัน

จากการสำรวจการตอบโต้ต่อบริบททางการเมืองข้างต้น ผู้วิจัยสังเกตพบว่าเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษามีการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายใน 4 ลักษณะ โดยลักษณะแรกคือ **นำเสนอประเด็นเดียวกัน แต่ใช้รูปแบบการนำเสนอหรือแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน** ซึ่งเป็นลักษณะที่พบเห็นได้บ่อยครั้งในหลายบริบททางการเมือง เช่น เสียดสีณัฐวุฒิ ไสยเกื้อในบริบทพรรคไทยรักษาชาติเสนอชื่อทุลกระหม่อมหญิงฯ ว่าเป็นบุคคลที่ ‘ดีเบตเก่ง แต่ทำงานไม่เก่ง’ เช่นเดียวกัน แต่นำเสนอด้วยรูปแบบแตกต่างกัน (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562u; ลุงตุ่ตุน, 2562n) หรือในการตอบโต้บริบทธนาธรแนะคนไทยเลิกเรียก ‘พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา’ ช่วงกลางเดือนเมษายน 2562 เพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” ได้โพสต์ภาพพร้อมระบุว่า การกระทำของธนาธรไม่ต่างอะไรกับการปฏิวัติวัฒนธรรมจีนที่มีการจัดตั้งกองกำลังเยาวชนขึ้นมาทำลาย ‘วัฒนธรรมประเพณีเก่าแก่’ ‘ศาสนา’ ‘ตำรา’ และ ‘ความเคารพในเครือญาติ’ (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562ai) ขณะที่เพจ “THE METTAD” ได้โพสต์ภาพการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่พร้อมบทความของบุรพ์ พลกะพย่เรื่อง “*พีน้องลุงป้าน้าอา คือวิญญานความเป็นไทย*” (THE METTAD, 2562ac) ส่วนเพจ “ลุงตุ่ตุน” ได้โพสต์โคเวตคำพูดของพลเอกประยุทธ์ที่ระบุว่า “*ทุกคนมีพ่อ แม่ พี่ ป้า น้า อา บางคนบอกไม่ต้องมี ซึ่งเป็นไปไม่ได้ เพราะสายสัมพันธ์ระหว่างกันมีสูง*” (ลุงตุ่ตุน, 2562l) เป็นต้น

ลักษณะที่ 2 คือ **นำเสนอประเด็นเดียวกัน และแชร์ข้อมูลมาจากแหล่งเดียวกัน** เช่น แชร์ข้อมูลจากสำนักข่าวอิศราเพื่อเกาะติดบริบททางการเมืองธนารถือหุ้นในบริษัทสื่อเช่นเดียวกัน จนอาจกลายเป็นว่า ข่าวจากสำนักข่าวกลายเป็นวัตถุดิบให้เฟซบุ๊กเพจนิรนามต่าง ๆ นำมาใช้เสียดสีคู่แข่งทางการเมือง หรือแชร์บทความ “มีคนถามว่าเป็นคนรุ่นใหม่ ทำไมไม่เลือกธนารถ” มาจากบุคคลหนึ่งในวันที่ 21 มีนาคม 2562 เช่นเดียวกัน (THE METTAD, 2562w; ล้านชื่อด้านล่างผิต, 2562f) เป็นต้น

ลักษณะที่ 3 คือ **นำเสนอประเด็นเดียวกัน และแชร์ข้อมูลซึ่งกันและกันระหว่างเฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษา** เช่นในวันที่ 14 มิถุนายน 2562 เพจ “THE METTAD” โพสต์คลิปธนารถลงพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งมีคนใต้ลุกขึ้นถามธนารถว่าเมื่อไรจะเลิกยุ่งเรื่องสถาบันกษัตริย์ ช่วยให้เกียรติสถาบันด้วย (THE METTAD, 2562r) และคลิปลิงก์กล่าวถูกแชร์ไปยังเพจ “ล้านชื่อด้านล่างผิต” ในวันเดียวกัน (ล้านชื่อด้านล่างผิต, 2562a) เป็นต้น

และลักษณะที่ 4 คือ **นำเสนอประเด็นต่าง ๆ โดยแชร์ข้อมูลมาจากเฟซบุ๊กเพจนิรนามอื่น ๆ** เช่น แชร์ข้อมูลจากเพจ “เสธPlay” เพจ “ปราชญ์ สามสี” เพจ “สติคะลูกกกก” เพจ “ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก” และเพจ “เผาหัว” เป็นต้น

จากข้อเท็จจริงข้างต้นจะเห็นได้ว่า เฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษามีการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายอยู่หลายลักษณะ จนเกิดเป็นข้อถกเถียงในสังคมอยู่บ่อยครั้งว่ามีหน่วยงานใดของรัฐให้การสนับสนุนเฟซบุ๊กเพจเหล่านี้อยู่เบื้องหลังเพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และโจมตีคู่แข่งทางการเมืองหรือไม่ ดังจะเห็นจากการตั้งข้อสังเกตของหลายบุคคล เช่น สมชัย ศรีสุทธิยากร อดีตคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตั้งข้อสังเกตว่าเพจ “ลุงตุ๋น” อาจมีความเกี่ยวข้องกับกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจริงอาจเข้าข่ายการนำงบประมาณของรัฐมาใช้สนับสนุนพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งในช่วงเลือกตั้ง แม้ภายหลังกรมประชาสัมพันธ์จะออกมาปฏิเสธแล้วก็ตาม (สมชัย ศรีสุทธิยากร, 2563) การจับผิดเพจ “เชียร์ลุง” ของผู้คนบนโลกออนไลน์ว่าได้โพสต์ภาพและข้อความเดียวกันกับเพจ “ศูนย์ประชาสัมพันธ์กองทัพบก Army PR Center” จนวิเคราะห์กันว่าเพจดังกล่าวอาจมีความเกี่ยวข้องกับกองทัพบก (แคปไว้หมดแล้วนะครับ, 2563) หรือพรรคินาร์ วานิช อดีตโฆษกพรรคอนาคตใหม่ได้ออกมาเปิดเผยว่า บริษัทเอกชนรายหนึ่งซึ่งมีความใกล้ชิดกับรัฐบาลเป็นผู้ก่อตั้งเฟซบุ๊กเพจนิรนามจำนวนหนึ่งที่มุ่งสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และโจมตีคู่แข่งทางการเมือง (คณะก้าวหน้า, 2563)

ปรากฏการณ์การตั้งข้อสังเกตดังกล่าวได้รับความสนใจจากสาธารณชนมากขึ้นหลังการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลของวิโรจน์ ลักขณาอดิศร ส.ส.พรรคก้าวไกลเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563

ที่ระบุว่า กองทัพบกและรัฐบาลพลเอกประยุทธ์มีส่วนรู้เห็นกับการจัดตั้งเว็บไซต์และเฟซบุ๊กเพจ บางส่วนเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งใน ‘ปฏิบัติการข่าวสาร’ (Information Operations : IO) ของ รัฐบาล โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มเสียงสนับสนุนให้กับรัฐบาล และ ‘ด้อยค่า’ คู่แข่งให้หมด ความชอบธรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นการนำกลยุทธ์ปฏิบัติการข่าวสารทางการทหารมาใช้ แต่ปรับเปลี่ยน ‘ศัตรู’ จากเดิมซึ่งมาจากนอกประเทศมาเป็นศัตรูที่เป็นคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ (มติชน, 2563)

นอกจากการเปิดเว็บไซต์และเฟซบุ๊กเพจเพื่อผลิตเนื้อหาที่ต้นทางแล้ว วิโรจน์ยังเปิดเผยอีกว่า รัฐบาลและกองทัพมีส่วนรู้เห็นกับการจัดตั้ง ‘นักรบไซเบอร์’ ด้วยการเปิดบัญชีผู้ใช้เฟซบุ๊กปลอม เพื่อเข้าไประดมแสดงความคิดเห็นใต้เนื้อหาเหล่านั้นด้วย โดยแบ่งเป้าหมายของปฏิบัติการออกเป็น 4 ลักษณะ คือ 1) นำเสนอข้อดีของรัฐบาลโดยให้ข้อมูลเพียงด้านเดียว 2) คุกคามผู้วิจารณ์รัฐบาล ด้วยการขุดประวัติ และโพสต์ประจานเพื่อให้เกิดการล่าแม่มด 3) เข้าไประดมแสดงความคิดเห็น เชิงลบในโพสต์ซึ่งโจมตีรัฐบาล และ 4) ส่งต่อโพสต์ซึ่งโจมตีคู่แข่งทางการเมือง และร่วมตำหนิ เพื่อสร้างความแบ่งแยกในหมู่ประชาชน (มติชน, 2563) โดยเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2564 เฟซบุ๊ก ได้ออกมาเปิดเผยว่า บริษัทได้ปิดเพจและบัญชีผู้ใช้งานกว่า 185 บัญชีที่มีความเกี่ยวข้องกับปฏิบัติการ ข่าวสารของรัฐบาลและกองทัพไทย โดยเฉพาะปฏิบัติการที่กระทำต่อประชาชนใน 3 จังหวัด ชายแดนใต้ให้มึกรอบคิดไปในทิศทางเดียวกับกองทัพและรัฐบาลไทย (Reuters, 2021) ขณะเดียวกัน กระบวนการเช่นนี้อาจเกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ ‘ทวิตเตอร์’ (Twitter) ด้วยเช่นกัน เพราะเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2563 ทวิตเตอร์ได้ออกรายงานมาเปิดเผยว่า บริษัทได้ปิดบัญชีผู้ใช้งานจำนวน 926 บัญชี ซึ่งเกี่ยวข้องกับปฏิบัติการข่าวสารของกองทัพไทย โดยถูกใช้เป็นเครื่องมือปั่นกระแสความคิด ให้ผู้คนสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และโจมตีคู่แข่งทางการเมือง (Twitter, 2020) และล่าสุด เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564 ยิงชีพ อชฌานนท์ วิญญู วงศ์สุรวัฒน์ และสฤณี อาชวานันทกุล ในฐานะ ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากปฏิบัติการข่าวสาร ได้ยื่นฟ้องร้องต่อศาลปกครองให้ตรวจสอบ กองทัพบกและสั่งยุติปฏิบัติการข่าวสารที่กระทำต่อประชาชนโดยทันที เพราะประชาชนไม่ใช่ศัตรู ของชาติ กองทัพจึงไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะนำงบประมาณของรัฐบาลไปปฏิบัติการต่อประชาชน เช่นนี้ได้ (มติชน, 2564)

การตั้งข้อสังเกตถึงการมีส่วนเกี่ยวข้องของรัฐบาลในการรณรงค์ผ่านเฟซบุ๊กเพจนิรนามเช่นนี้ อาจสอดคล้องกับแนวคิด ‘การเมืองของเผด็จการ’ ในแง่มุมมองความจำเป็นของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ที่ต้องเปลี่ยนแปลงกลวิธีการสื่อสารกับประชาชน จากการใช้อำนาจพิเศษปิดกั้นข้อมูลข่าวสารได้อย่าง เข้มข้นในช่วงรัฐบาลทหาร มาสู่การตอบสนองต่อกระแสความคิดและโน้มน้ำหนักความรู้สึกของ ประชาชนผ่านช่องทางทางการสื่อสารรูปแบบใหม่ ๆ มากขึ้นในช่วงการเลือกตั้ง เพื่อสร้างความชอบธรรม

ในการรณรงค์ทางการเมืองบริหารประเทศได้ต่อไป นอกจากนั้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวยังได้รับการเปิดเผยผ่านการเลือกตั้งในต่างประเทศเช่นกัน เช่นงานศึกษาในมาเลเซียที่ระบุว่า ในการเลือกตั้งปี ค.ศ.2013 และ ค.ศ.2018 รัฐบาลนาจิบ ราซัคได้จัดตั้ง ‘กองทัพไซเบอร์’ ของตนขึ้นมาอย่างเป็นจริงเป็นจัง โดยรวบรวมกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์เดียวกันเข้ามาฝึกฝนกระบวนการผลิตเนื้อหาบนโลกออนไลน์ และสร้างบัญชีผู้ใช้ปลอมขึ้นมาปลูกปั่นข่าวเพื่อสนับสนุนรัฐบาลของตนและทำลายภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองคู่แข่ง (Guest, 2018) ขณะเดียวกันเฟซบุ๊กก็ออกรายงานมายอมรับว่า ปัจจุบันมีความพยายามจากรัฐบาลทั่วโลกในการใช้เฟซบุ๊กเป็นฐาน ‘ปฏิบัติการข่าวสาร’ เพื่อกำจัดคู่แข่งทางการเมืองหรือทำลายขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยใช้หลากหลายกลวิธี เช่น การจงใจสร้างข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือน (Fake News and Disinformation) การเก็บข้อมูลของเป้าหมาย รวมถึงการสร้างบัญชีปลอม (Fake Account) เพื่อปั่นกระแสความคิดและขยายการบิดเบือนให้แพร่กระจายไปในวงกว้าง (False Amplifiers) (Weedon, Nuland, & Stamos, 2017) ดังนั้น กระบวนการดังกล่าวจึงไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น แต่รัฐบาลอีกหลายประเทศทั่วโลกก็เริ่มหันมาใช้การรณรงค์ทางการเมืองเช่นนี้ เพื่อเพิ่มโอกาสในการชนะเลือกตั้งเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงเรื่องการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายของเฟซบุ๊กเพจนินรนามข้างต้น อาจมองได้อีกแง่มุมว่า เฟซบุ๊กเพจบางส่วนอาจไม่จำเป็นต้องก่อตั้งโดยรัฐบาลเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในปฏิบัติการข่าวสาร แต่อาจก่อตั้งโดย ‘บุคคลทั่วไป’ ที่มีอุดมการณ์สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ก็เป็นไปได้ เพราะในยุคที่ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั่วไปสามารถก่อตั้งเฟซบุ๊กเพจและผลิตเนื้อหาต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ง่าย (User-Generated Content : UGC) การทำหน้าที่เสมือนเป็น ‘หัวคะแนน นินรนาม’ (Anonymous Canvasser) ที่ช่วยผลิตซ้ำอำนาจนำของรัฐและสร้างสรรค์เนื้อหาเพื่อสนับสนุนรัฐบาลจึงเกิดขึ้นได้ไม่ยากเช่นกัน ซึ่งถึงแม้ว่าเพจลักษณะนี้อาจไม่ได้เข้าร่วมตัวกันเป็นหน่วยงานที่ชัดเจนบนโลกจริง (เหมือนเช่นเพจที่คาดเดากันว่าเป็นส่วนหนึ่งในปฏิบัติการข่าวสารของรัฐบาลและกองทัพ) แต่ ‘อุดมการณ์’ ที่มีร่วมกันได้ผูกโยงให้เพจเหล่านี้เข้าร่วมตัวกันเป็น ‘เครือข่าย’ และร่วมกันตอบโต้บริบททางการเมืองต่าง ๆ ไปในทิศทางเดียวกันได้เช่นกัน ดังนั้น ตามแนวคิดของอันโตนิโอ กรัมซี เฟซบุ๊กเพจนินรนามในลักษณะนี้จึงถือเป็นส่วนหนึ่งของประชาสังคม (Civil Society) ที่ช่วยสนับสนุนรัฐบาลและส่งต่ออำนาจนำของรัฐให้แพร่กระจายและดำรงอยู่ต่อไปในสังคม

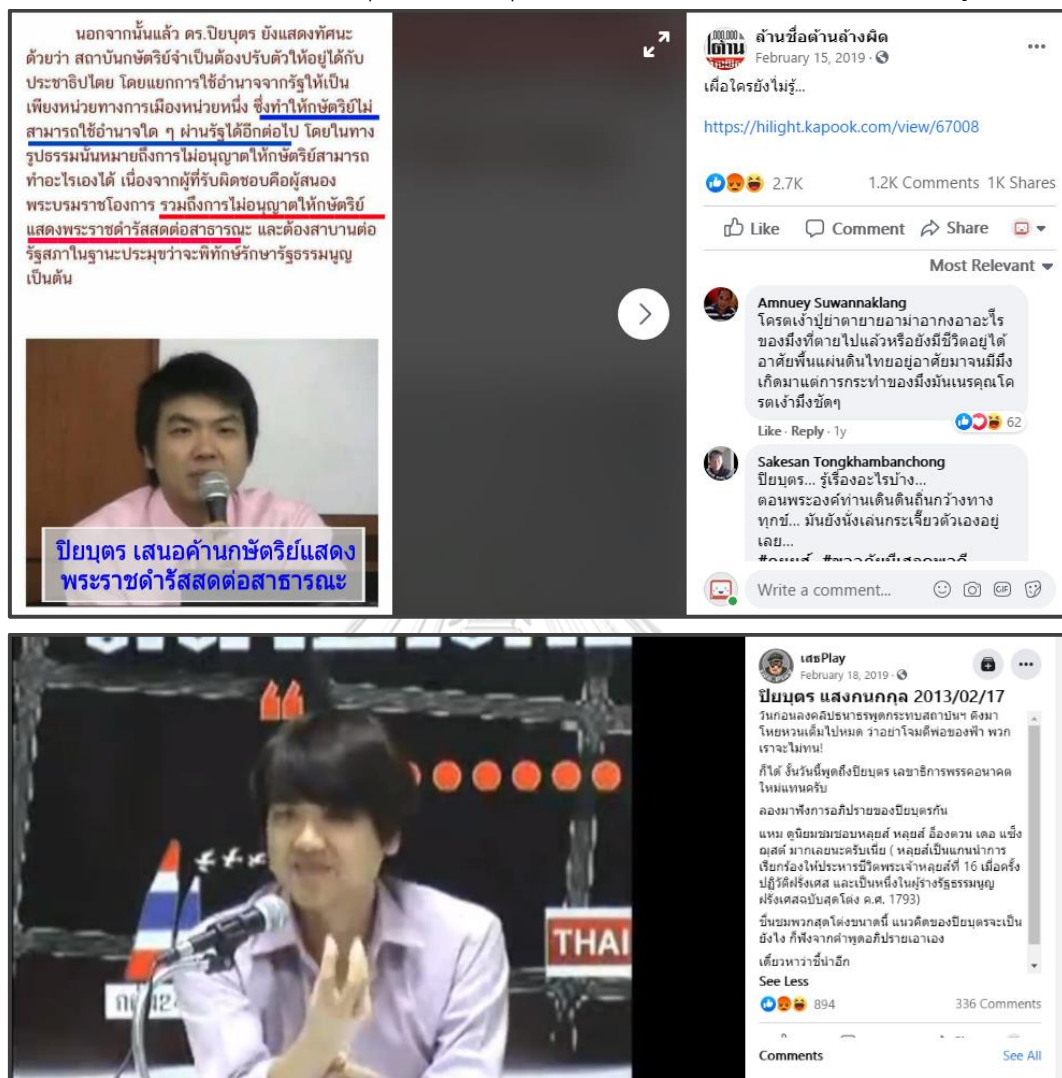
6.2 ประเด็นที่ถูกนำไปขยายผลทางการเมือง

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะสำรวจถึงบริบททางการเมืองที่ไม่เคยปรากฏเป็นประเด็นในสังคมหรือถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนกระแสหลักมาก่อน แต่เกิดจากการที่เฟซบุ๊กเพจนิรนามทั้งที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาและเพจอื่น ๆ ในประเภทเดียวกันมุ่งนำเสนออย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อจุดประเด็นนั้นให้กลายเป็นที่พูดถึงในสังคมจนถูกหยิบยกไปขยายผลทางการเมืองบนโลกจริงในลักษณะต่าง ๆ โดยจากการศึกษา ผู้วิจัยค้นพบบริบททางการเมือง 2 บริบทที่เข้าข่ายในหัวข้อนี้ได้แก่ กรณีการเผยแพร่เนื้อหาในงานเสวนาและหนังสือของปิยบุตร แสงกนกกุล อดีตเลขาธิการพรรคอนาคตใหม่ ซึ่งมีเนื้อหาที่เฟซบุ๊กเพจต่าง ๆ อ้างว่าเข้าข่ายหมิ่นเบื้องสูง จนนำไปสู่การยื่นฟ้องร้องดำเนินคดีโดยกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในช่วงเดือนเมษายน 2562 และกรณีการนำเสนอประเด็นอย่างต่อเนื่องว่าพรรคินาร์ วานิช อดีตโฆษกพรรคอนาคตใหม่เคยโพสต์เฟซบุ๊กจากจ้วงสถาบันกษัตริย์ จนนำไปสู่การขยายผลทางการเมืองในช่วงเดือนมิถุนายน 2562

6.2.1 ข้อกล่าวหาเรื่องปิยบุตร แสงกนกกุลเสวนาและเขียนหนังสือเข้าข่ายหมิ่นเบื้องสูง

บริบททางการเมือง ‘ปิยบุตร แสงกนกกุลเสวนาและเขียนหนังสือเข้าข่ายหมิ่นเบื้องสูง’ มีจุดเริ่มต้นมาจากการร่วมกันเผยแพร่เนื้อหาของเฟซบุ๊กเพจนิรนามต่าง ๆ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน 2562 ว่า ปิยบุตร แสงกนกกุล เลขาธิการพรรคอนาคตใหม่ ณ ขณะนั้นมีพฤติกรรมในอดีตที่ถือว่าหมิ่นเบื้องสูงและไม่เคารพสถาบันกษัตริย์ ซึ่งมีการปล่อยเนื้อหาออกมาเป็นระยะ ๆ โดยหยิบยกหลายเหตุการณ์ในอดีตมาโจมตี เช่น 11 กุมภาพันธ์ เพจ “ปราชญ์ สามสี” โปสต์คลิปงานแต่งงานของปิยบุตรเมื่อปี พ.ศ.2559 ซึ่งมีผู้ร่วมงานเป็นกลุ่มคนเสื้อแดง แกนนำพรรคไทยรักษาชาติ กลุ่มนิติราชฎ์ และขบวนการล้มเจ้าที่ลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศ (ปราชญ์ สามสี, 2562), 15 กุมภาพันธ์ เพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” โควตคำพูดของปิยบุตรในงานเสวนาเมื่อปี พ.ศ.2554 ที่เสนอว่าในระบอบประชาธิปไตย กษัตริย์ไม่ควรได้รับอนุญาตให้แสดงพระราชดำรัสต่อสาธารณะ (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562d), 18 กุมภาพันธ์ เพจ “เสธPlay” โปสต์คลิปงานเสวนาของปิยบุตรเมื่อปี พ.ศ.2556 ซึ่งวิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์อย่างเข้มข้น (เสธPlay, 2562b), 31 มีนาคม เพจ “เชียร์ลุ้ง” โปสต์คลิปการสนทนาวิชาการระหว่างปิยบุตรและภรรยาเมื่อปี พ.ศ.2559 ซึ่งวิเคราะห์ที่มาของคำว่า ‘ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข’ (เชียร์ลุ้ง, 2562c), และ 1 เมษายน เพจ “เชียร์ลุ้ง” โปสต์เนื้อหาส่วนหนึ่งในหนังสือ ‘ราชมัลลทณฑ์ บัลลังก์ปฏิรูป’ ของปิยบุตร ซึ่งเพจมองว่าเข้าข่ายดูหมิ่นสถาบันกษัตริย์ (เชียร์ลุ้ง, 2562d) โดยประเด็นต่าง ๆ ที่ถูกจุดขึ้นจากเพจเหล่านี้ยังถูกแชร์ต่อให้แพร่กระจายไปบนโลกออนไลน์โดยเฟซบุ๊กเพจนิรนามอื่น ๆ อีกด้วยตามลักษณะการทำงานเป็นเครือข่ายดังที่ได้วิเคราะห์ไว้ในหัวข้อ 6.1

ภาพที่ 53 : ตัวอย่างการโพสต์จุดประเด็นของเฟซบุ๊กเพจนิรนาม
ในบริบททางการเมือง ‘ปิยบุตร แสงกนกกุลเสวนาและเขียนหนังสือเข้าช่วยหมิ่นเบื้องสูง’

หลังจากเฟซบุ๊กเพจนิรนามต่าง ๆ ได้ร่วมกันจุดประเด็นมายาวนานนับเดือน ในวันที่ 27 มีนาคม 2562 หลุยส์ ม่วงบุญศรี หรือ ‘อู๋’ อดีตนักร้องและนักแสดงได้ออกมาแสดงความคิดเห็นผ่านเฟซบุ๊กส่วนตัวและให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อมวลชนว่า ตนมีความกังวลใจต่อท่าทีและพฤติกรรมของปิยบุตร โดยเฉพาะเมื่อได้เห็นคลิปงานเสวนาเมื่อปี พ.ศ.2556 จากเฟซบุ๊กเพจซึ่งมีเนื้อหาสั่นคลอนความมั่นคงของชาติและกระทบเทือนสถาบันกษัตริย์ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย จึงเห็นว่าปิยบุตรและแกนนำพรรคอนาคตใหม่ไม่เหมาะสมที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง (อมรินทร์ทีวี, 2562) ขณะที่ในวันที่ 1 เมษายน 2562 ปิยบุตรได้ออกมาชี้แจงต่อบริบททางการเมืองนี้เป็นครั้งแรกว่า คลิปที่มีการเผยแพร่เป็นคลิปเก่าเมื่อปี พ.ศ.2556 ซึ่งกล่าวถึงการปรับตัวของสถาบันกษัตริย์ในต่างประเทศเชิงวิชาการ ไม่ได้วิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์ของไทย และยังเป็นคลิปที่ถูกตัดตอน

มาบางช่วง ไม่ครบความ ตนจึงขอเรียกร้องความเป็นธรรมในเรื่องนี้ และวอนอย่านำประเด็นสถาบันกษัตริย์มาใช้เป็นเครื่องมือใส่ร้ายป้ายสีและสร้างความเกลียดชังกัน (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2562d)

ต่อมาในวันที่ 2 เมษายน 2562 พลเอกอภิรัชต์ คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารบก ณ ขณะนั้น ได้ขึ้นกล่าวในงานสถาปนาครบรอบ 112 ปี กองพลที่ 1 รักษาพระองค์ โดยมีช่วงหนึ่งที่ระบุว่า “ท่านจะไปเรียนระบอบประชาธิปไตยของประเทศอะไรมาผมไม่ได้ว่า แต่ระบอบประชาธิปไตยในโลกนี้ล้วนแล้วแต่มีวัฒนธรรมในระบอบประชาธิปไตยของตนเอง... เอาเขามาแล้วมาดุด่าว่า ควรจะมาตัดแปลงอะไรอย่างไร ไม่ใช่พยายามมาเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่าเอาความเป็นซ้ายจัดที่ไปเรียนมาแล้วดัดจริต” (พลวุฒิ สงสกุล, 2562) ซึ่งคาดเดากันว่าเป็นการพูดเพื่อเสียดสีปิยบุตรที่กำลังมีประเด็นร้อนเรื่องคลิปปงานเสวนาและเนื้อหาในหนังสือเข้าข่ายหมิ่นเบื้องสูง จึงถือเป็นการหยิบยกประเด็นที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์มาขยายผลให้เป็นประเด็นทางการเมืองบนโลกจริง และทำให้สื่อมวลชนสำนักต่าง ๆ สนใจเกาะติดบริบททางการเมืองนี้มากขึ้น

ท้ายที่สุด ประเด็นที่ถูกจุดขึ้นบนโลกออนไลน์โดยเฟซบุ๊กเพจนิรนามต่าง ๆ ก็ถูกนำมาขยายผลทางการเมืองด้วยการยื่นฟ้องร้องเป็นคดีความบนโลกจริง โดยในวันที่ 3 เมษายน 2562 ฤทัย ม่วงบุญศรีได้เข้ายื่นร้องทุกข์ต่อกองบังคับการปราบปรามให้ตรวจสอบคลิปคำพูดของปิยบุตรในงานเสวนาเมื่อปี พ.ศ.2556 ว่าขัดต่อความมั่นคงของชาติหรือไม่ โดยนำหลักฐานคลิปวิดีโอความยาว 51 นาทีพร้อมสำเนาบทถอดคำพูดอย่างละเอียดมายื่นแก่พนักงานสอบสวน (ไทยรัฐ, 2562c) นอกจากนั้นในวันที่ 4 เมษายน 2562 กลุ่มคนไทยหัวใจตรงกันที่รักและเคารพในสถาบันฯ ประมาณ 30 คนได้เข้ายื่นหนังสือต่อรองผู้อำนวยการศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรียกร้องให้ตรวจสอบพฤติกรรมของปิยบุตรทั้งการพูดในสถานที่สาธารณะ การเขียนหนังสือและบทความต่าง ๆ ว่าเข้าข่ายหมิ่นสถาบันเบื้องสูงหรือไม่ (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2562b) ซึ่งการฟ้องร้องทั้ง 2 เหตุการณ์ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนสำนักต่าง ๆ เป็นวงกว้าง โดยมีการนำเสนอข่าวผ่านหนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ รายการโทรทัศน์ (เรื่องเล่าเช้านี้, 2562) และบางสำนักได้ถ่ายทอดสดเหตุการณ์ผ่านเฟซบุ๊กด้วย (ไทยรัฐออนไลน์, 2562)

ภาพที่ 54 : ตัวอย่างการเกาะติดประเด็นของสื่อมวลชน
ในบริบททางการเมือง ‘ปิยบุตร แสงกนกกุลเสวนาและเขียนหนังสือเข้าข่ายหมิ่นเบื้องสูง’

ถึงแม้ว่าหลังจากนั้น คดีความของปิยบุตรทั้ง 2 คดีจะไม่มีคำสั่งฟ้องปรากฏให้เห็นผ่านสื่อมวลชน แต่การขยายผลทางการเมืองในครั้งนี้ก็ทำให้สาธารณชนได้เห็นและรับรู้ถึงคำพูดในงานเสวนาของปิยบุตรผ่านสื่อมวลชนมากขึ้น รวมถึงอาจเป็นหนึ่งในจุดเริ่มต้นที่จุดประกายให้เฟซบุ๊กเพจนิรนามและเครือข่ายผู้สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์หันมาโจมตีพรรคอนาคตใหม่ด้วยประเด็นเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ในเรื่องต่าง ๆ อย่างเข้มข้นมากขึ้นในอนาคต

เมื่อสำรวจถึงการร่วมจุดประเด็นในบริบททางการเมืองข้างต้นของเพจ “ล้านชื่อต้านล้างผิด” จะพบว่า เพจได้เกาะติดบริบททางการเมืองนี้มาตั้งแต่แรกเริ่ม โดยเป็นหนึ่งในเพจที่ร่วมจุดประเด็นในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2562 เรื่องปิยบุตรเสนอคำนักษัตริย์แสดงพระราชดำรัสต่อสาธารณะ (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562d) ซึ่งเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกไปเล่นต่อโดยเฟซบุ๊กเพจนิรนามอื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่ง (ขอล้าน Like สนับสนุนให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นนายกรัฐมนตรี, 2562) หลังจากนั้นในช่วงต้นเดือนเมษายน 2562 เพจได้เกาะติดการเข้าแจ้งความดำเนินคดีกับปิยบุตรทั้งในกรณีของหฤทัย ม่วงบุญศรี และกลุ่มคนไทยหัวใจตรงกันฯ โดยแชร์คลิปมาจากเพจ “THE METTAD” และเพจ “TNEWS - ทีนิวส์” ตามลำดับ

ขณะที่เพลง “THE METTAD” ได้เกาะติดบริบททางการเมืองนี้มาตั้งแต่แรกเริ่มเช่นกัน โดยแฮร์ริโพสต์ที่เป็นตัวจุดประเด็นมาจากเพลงต่าง ๆ เช่น แฮร์ริคลิปงานแต่งงานเมื่อปี พ.ศ.2559 จากเพลง “ปราชณู สามสี” แฮร์ริคลิปงานเสวนาเมื่อปี พ.ศ.2556 จากเพลง “เสธPlay” รวมถึงหยิกยกเนื้อหาในหนังสือ ‘ราชมัลลทณฑ์ บัลลังก์ปฏิรูป’ ซึ่งเปิดประเด็นโดยเพลง “เชียร์ลู่” มาเล่นต่อด้วย นอกจากนี้ เพลงยังได้นำเสนอภาพชุดคล้ายกับรายงานพิเศษข่าวแต่ละคลิปงานแต่งของปิยบุตร ว่ามีใครกลุ่มใดเข้าร่วมงานบ้าง ซึ่งเป็นลักษณะการนำเสนอเด่นของเพลง (THE METTAD, 2562a) และท้ายที่สุด เพลงได้ถ่ายทอดสดการเข้าแจ้งความดำเนินคดีต่อปิยบุตรของหญิง ม่วงบุญศรี (THE METTAD, 2562ad) ซึ่งเป็นเฟซบุ๊กเพจนิรนามเพียงเพลงเดียวที่ร่วมเกาะติดเหตุการณ์นี้ด้วยการถ่ายทอดสด

และสุดท้าย เพลง “ลุงตุ๋น” ถึงแม้จะเป็นเพลงที่ไม่ได้เน้นการโจมตีคู่แข่งทางการเมือง แต่มี 1 โพสต์ที่สื่อให้เห็นว่าเพลงได้ร่วมตอบโต้ต่อบริบททางการเมืองนี้เช่นกัน นั่นคือการโพสต์เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2562 ซึ่งโพสต์ภาพพลเอกอภิรัชต์ คงสมพงษ์พร้อมคำบรรยายว่า “ร่วมส่งกำลังใจให้ พล.อ.อภิรัชต์ คงสมพงษ์ อย่าปล่อยให้คนไม่ดีข่มเหงทหารกล้า” (ลุงตุ๋น, 2562y) โดยเกิดขึ้นหลังจากพลเอกอภิรัชต์พูดเสียดสีปิยบุตรว่า “อย่าเอาความเป็นชายจัดที่ไปเรียนมาแล้วดัดจริต” จนมีประชาชนส่วนหนึ่งไม่พอใจและร่วมลงชื่อบนเว็บไซต์ change.org ให้ถอดถอนพลเอกอภิรัชต์ จากการเป็นผู้บัญชาการทหารบก (ประชาไท, 2562b)

ตารางที่ 25 : แบบฟอร์มลกรหัส (Coding Sheet) ฉบับย่อของโพสต์ในบริบททางการเมือง ‘ปิยบุตร แสงกนกกุลเสวนาและเขียนหนังสือเข้าข่ายหมิ่นเบื้องสูง’

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
13 ก.พ. 62	THE METTAD	แฮร์ริโพสต์จากผู้อื่น/เพจอื่น (คลิปปวีดีโอ)	แฮร์ริคลิปจากเพลง “ปราชณู สามสี” โขว์บรรยายภาคในงานแต่ง อ.ปิยบุตรเมื่อปี 2559 แยกของงานล้วนเป็นกลุ่มคนเสื้อแดง และกลุ่มขบวนการล้มเจ้าที่ปัจจุบันหนีไปอยู่ต่างประเทศหมดแล้ว (*แฮร์ริจากปราชณู สามสี*)
14 ก.พ. 62	THE METTAD	ภาพชุด	โพสต์ภาพชุดข่าวแต่ละคลิปงานแต่งอ.ปิยบุตรว่ามีใครไปร่วมงานบ้าง เต็มไปด้วยคนเสื้อแดง สื่อลิเบอรัล กลุ่มนิติราษฎร์ และขบวนการล้มเจ้า (แะขนาดใหม่ที่ชอบประกาศตนว่าเป็นคนรุ่นใหม่ บริสุทธ์ ไม่เคยเกี่ยวข้องกับทักษิณ)
15 ก.พ. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	ภาพพร้อมคำบรรยาย	ปิยบุตรพูดในงานเสวนาเมื่อปี 2554 เสนอคำนักษัตริย์ แสดงพระราชดำรัสต่อสาธารณะ เพราะสถาบันนักษัตริย์จำเป็นต้องปรับตัวให้อยู่ได้กับประชาธิปไตย

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
20 ก.พ. 62	THE METTAD	แชร์โพสต์จาก ผู้อื่น/เพจอื่น (คลิปรีวิดีโอ)	แชร์คลิปจากเพจ “เสธPlay” ปิยบุตรเสวนาเมื่อปี 2556 สุ่มเสียงหมิ่นสถาบันกษัตริย์ พร้อมคำบรรยาย ธนาธรและ ปิยบุตรจะบอกว่าตัวเองไม่เกี่ยวข้องกับขบวนการล้มเจ้า ได้อย่างไร ในเมื่อปิยบุตรขึ้นเวทีเสวนาวิจารณ์สถาบันขนาดนั้น “การเมือง ความยุติธรรม กษัตริย์ ไปกันไม่ได้เลย” <i>(*แชร์จากเสธPlay*)</i>
28 มี.ค. 62	THE METTAD	ภาพชุด	โพสต์ภาพชุดซ้ำกับ 14 ก.พ. ซ้ำแหละคลิปงานแต่ง.ปิยบุตรว่ามี ใครไปร่วมงานบ้าง เต็มไปด้วยคนเสื้อแดง สื่อลิเบอร์รัล กลุ่มนิตรราษฎร์ และขบวนการล้มเจ้า
1 เม.ย. 62	THE METTAD	ภาพพร้อม คำบรรยาย	โพสต์ภาพหน้าหนังสือของปิยบุตรที่เขียนวิเคราะห์ที่มาของ “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” เกิดจากการประดิษฐ์คำของฝ่ายกษัตริย์นิยม เพื่อเพิ่มอำนาจ ให้แก่กษัตริย์ผ่านกฎเกณฑ์ที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรต่างๆ เช่น ธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมสังคมไทย (จริงๆ อายากกลับไป เป็นสมบูรณาญาสิทธิราชย์เลย แต่โลกสากลไม่ยอมรับ)
2 เม.ย. 62	THE METTAD	โควตคำพูด ในภาพ	โควตคำพูด.ปิยบุตรจากงานเสวนาเมื่อปี 2556 ซึ่งพูดว่า “ผมพยายามตั้งชื่อล้อเลียนกับประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุขเนี่ย ระบอบประชาธิปไตยที่อนุญาต ให้กษัตริย์เป็นประมุข พุดง่าย ๆ คือ ประชาธิปไตยเป็นตัวตั้ง กษัตริย์เป็นส่วนเสริม”
3 เม.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	แชร์โพสต์จาก ผู้อื่น/เพจอื่น (คลิปรีวิดีโอ)	แชร์คลิปจากเพจ “THE METTAD” อู๋ หฤทัยเข้าแจ้งความ ปิยบุตรเสวนาเมื่อปี 2556 เข้าชายหมิ่นเบื้องสูง พร้อม คำบรรยาย “หลายคนทำเหยิงๆ ถ้าคิดว่าปิยบุตรผิดกฎหมาย ก็แจ้งความสิ! ที่อยากเห็นเป็นจริงแล้วนะ เขาแจ้งความให้แล้ว” <i>(*แชร์จาก THE METTAD 3 เม.ย.*)</i>
	THE METTAD	ถ่ายทอดสด	เพจเฟซบุ๊กไลฟ์ อู๋ หฤทัยเข้าแจ้งความปิยบุตรฐานหมิ่นเบื้องสูง กรณีเสวนาเมื่อปี 2556
4 เม.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	แชร์โพสต์จาก ผู้อื่น/เพจอื่น (คลิปรีวิดีโอ)	แชร์คลิปจากเพจ “TNEWS” กลุ่มคนไทยหัวใจตรงกันฯ 100 คน เดินทางไปยื่นหนังสือร้องทุกข์กล่าวโทษปิยบุตรที่สตช. กรณีเสวนาเมื่อปี 2556 เข้าชายหมิ่นเบื้องสูง
	ล้านชื่อต้านล้างผิด	แชร์โพสต์จาก ผู้อื่น/เพจอื่น (โควตคำพูด ในภาพ)	แชร์โพสต์จากเพจ “เสธPlay” ซึ่งโควตคำพูดบวินที่แฉปิยบุตรว่า ลับหลังพูดเรื่องเจ้าชายจัดตั้งจรีตติชอบ พร้อมคำบรรยาย “แฉบ้านเรียกปรากฏการณ์แบบนี้ว่า ‘ผีเห็นผี’” <i>(*แชร์จากเสธPlay*)</i>

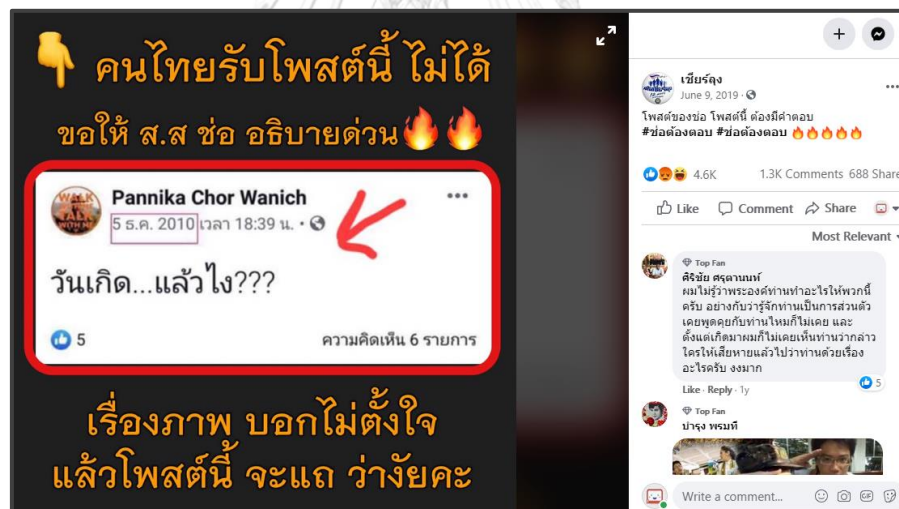
วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
	ลุงตู่ตูน	ภาพพร้อม คำบรรยาย	โพสต์รูปปักแดงพร้อมคำบรรยาย “ร่วมส่งกำลังใจให้ พล.อ. อภิรัชต์ คงสมพงษ์ อย่าปล่อยให้คนไม่ดีข่มเหงทหารกล้า” (ประชาชนส่งรายชื่อถอดถอน ผบ.ทบ. หลังคำพิพากษาว่า ‘ชายจัดตั้งจริต คิดเปลี่ยนแปลงการปกครอง’)

6.2.2 ข้อกล่าวหาเรื่องพรรณิการ์ วานิชโพสต์เฟซบุ๊กจากจ้วงสถาบันกษัตริย์

บริบททางการเมือง ‘พรรณิการ์ วานิชโพสต์เฟซบุ๊กจากจ้วงสถาบันกษัตริย์’ มีจุดเริ่มต้นมาจากการร่วมกันเผยแพร่เนื้อหาของเฟซบุ๊กเพจนิรนามต่าง ๆ ในช่วงเดือนมิถุนายน 2562 ว่าพรรณิการ์ วานิช หรือ ‘ช่อ’ โฆษกพรรคอนาคตใหม่ ณ ขณะนั้นเคยโพสต์เฟซบุ๊กจากจ้วงสถาบันกษัตริย์อยู่หลายครั้งในอดีต โดยมีการขุดโพสต์เฟซบุ๊กเก่าของพรรณิการ์ออกมาเป็นระยะ เริ่มจากวันที่ 8 มิถุนายน เพจ “เสธPlay” ได้ขุดภาพเก่าของพรรณิการ์เมื่อปี พ.ศ.2553 ในชุดครุยปริญญา โดยมีเพื่อนยื่นชี้พระบรมฉายาลักษณ์ของในหลวงรัชกาลที่ 9 ด้วยใบหน้าไม่สุภาพ พร้อมระบุคำบรรยายว่า “ภาพนี้ไม่ควรมีคำบรรยาย” (เสธPlay, 2562a) ซึ่งประเด็นดังกล่าวถูกหยิบยกไปเล่นต่อโดยเฟซบุ๊กเพจนิรนามอื่น ๆ อีกจำนวนมากในช่วงวันที่ 8-10 มิถุนายน 2562 (THE METTAD, 2562ae; เขียร์ลุง, 2562b)

หลังจากนั้นในวันที่ 9-12 มิถุนายน 2562 เฟซบุ๊กเพจนิรนามต่าง ๆ ได้ร่วมกันขุดโพสต์อื่น ๆ ของพรรณิการ์ขึ้นมาอีก เช่น ขุดโพสต์เก่าเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2558 ซึ่งมีข้อความว่า “ห้ามหากษัตริย์ทรงฉัตรชัย ถ้าแม้ใครประมาทอาจเหมือนคณะราษฎร” (ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก, 2562b), ขุดโพสต์เก่าเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2553 ซึ่งมีข้อความว่า “วันเกิด...แล้วไง???” (เขียร์ลุง, 2562a), ขุดโพสต์เก่าเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2556 ซึ่งมีข้อความว่า “ประเทศไทยปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นอาวุธ” (ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก, 2562c), ขุดโพสต์เก่าในช่วงพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพในหลวงรัชกาลที่ 9 ซึ่งมีข้อความว่า “ยาก วางกะลาไว้เบื้องหลัง” (ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก, 2562a), และขุดภาพเก่าของพรรณิการ์ซึ่งสวมหมวกเวียดนามและถือตราสัญลักษณ์รัชกาลที่ 9 พร้อมระบุคำบรรยายว่า “ให้ชื่อภาพว่า เวียดนามยุค ‘ฟรีโฮจิมินห์’” (ล้านชื่อต้านล้างผิด, 2562y) โดยประเด็นที่ถูกขุดขึ้นเหล่านี้ได้ถูกหยิบยกไปเล่นต่อโดยเฟซบุ๊กเพจนิรนามอื่น ๆ เช่นกัน

ภาพที่ 55 : ตัวอย่างการโพสต์จุดประเด็นของเฟซบุ๊กเพจนิรนาม
ในบริบททางการเมือง ‘พรรณีการ์ วานิชโพสต์เฟซบุ๊กจากจ้วงสถาบันกษัตริย์’

หลังจากเฟซบุ๊กเพจนิรนามต่าง ๆ ร่วมกันจุดประเด็นอย่างต่อเนื่อง ประเด็นดังกล่าวได้กลายเป็นที่ถกเถียงและวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมวงกว้าง จนมีผู้ออกมาแสดงความคิดเห็นจำนวนหนึ่ง เช่น ศรีสุวรรณ จรรยา เลขาธิการสมาคมองค์การพิทักษ์รัฐธรรมนูญไทยโพสต์เฟซบุ๊กว่า ตนเตรียมยื่นเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) สอบสวนพรรณีการ์ว่า ได้ฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมของ ส.ส.ซึ่งต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์หรือไม่ (เดลินิวส์, 2562c) ศิษย์เก่าโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ออกแถลงการณ์ประณามการกระทำของพรรณีการ์ โดยระบุว่าชาวเขมะสิริฯ ทุกคนเคารพเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ จึงนับเป็นความอัปยศ

อดสูอย่างยั้งที่มีชื่อผู้หญิงคนนี้อยู่ในทำเนียบศิษย์เก่าโรงเรียน (แนวหน้า, 2562b) นิชา หิรัญบุรณะ ภรรยาของพลเอกกรมเกล้า ฐวธรรมโพสต์เฟซบุ๊กว่า คนที่มีเลือดรัฐศาสตร์จุฬาฯ หรือ ‘เลือดสิงห์ดำ’ ย่อมต้องสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ หากใครเรียนจบจนได้สวมครุยแล้วยังไม่สำนึกพระคุณ ก็จงอย่าได้นำชื่อสถาบันอันทรงเกียรตินี้ไปใช้ประโยชน์ (แนวหน้า, 2562a) ขณะที่ปรเมศวร์ อินทรชุมนุม รองอธิบดีสำนักงานข้าราชการสูงสุด ณ ขณะนั้นโพสต์เฟซบุ๊กแสดงความไม่เห็นด้วยกับการขูดโพสต์เก่ามาเล่นงานพรรคินกร์ โดยระบุว่า “ตอนเราเด็ก เราก็คิดอย่างเด็ก พอเราโต เราคิดอย่างผู้ใหญ่ ทำไมต้องถอยหลังไปเล่นงานตอนเขาเป็นเด็กเมื่อ 9 ปีที่แล้ว เพื่ออะไร?” (เดลินิวส์, 2562b) โดยมีสื่อมวลชนกระแสหลักเกาะติดบริบททางการเมืองนี้ และนำเสนอข่าวผ่านเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง

ขณะที่พรรคินกร์ได้ออกมาชี้แจงต่อบริบททางการเมืองนี้อยู่ 2 ครั้ง ครั้งแรกคือการโพสต์เฟซบุ๊กเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2562 ชี้แจงว่าภาพขูดครุยที่ปรากฏในอดีตนั้นเป็นการเสียดสีสถานการณ์ทางการเมือง ณ ขณะนั้นซึ่งมีการนำสถาบันกษัตริย์มาใช้เป็นเครื่องมือโจมตีฝ่ายตรงข้ามอย่างกว้างขวาง แต่ยอมรับว่าเป็นภาพที่ดูไม่เหมาะสมจริง จึงขอภัยอย่างสูงต่อประชาชนที่เห็นภาพนี้แล้วอาจเกิดความไม่สบายใจ และขอวอนเฟซบุ๊กเพจที่ทำงานปฏิบัติการข่าวสารให้รัฐบาลอย่านำประเด็นสถาบันกษัตริย์มาใช้โจมตีทางการเมือง (เดลินิวส์, 2562a) ส่วนครั้งที่ 2 คือการให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อมวลชนที่รัฐสภาในวันที่ 19 มิถุนายน 2562 โดยชี้แจงประเด็นเดียวกับการโพสต์เฟซบุ๊กเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน และระบุว่าตนพร้อมจะเข้าชี้แจงต่อเจ้าหน้าที่หากได้รับหมายเรียก (โพสต์ทูเดย์, 2562a) ซึ่งมีสื่อมวลชนกระแสหลักเกาะติดและนำเสนอข่าวการชี้แจงครั้งนี้อย่างกว้างขวางเช่นกัน

ท้ายที่สุด บริบททางการเมืองที่จุดขึ้นโดยเฟซบุ๊กเพจนิรนามก็ถูกนำมาขยายผลทางการเมืองด้วยการยื่นฟ้องร้องเป็นคดีความ โดยในวันที่ 13 มิถุนายน 2562 เตชะ ทับทองและชินธิยา เอี่ยมสะอาด แกนนำกลุ่มคนไทยผู้รักชาติพร้อมผู้สนับสนุนเกือบ 10 ราย ได้เข้ายื่นร้องทุกข์ต่อกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) ให้ดำเนินคดีกับพรรคินกร์ตามความผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ หลังปรากฏโพสต์บนเฟซบุ๊กที่เข้าข่ายจาบจ้วงสถาบันกษัตริย์หลายข้อความ (ประชาไท, 2562a) โดยคดีดังกล่าวมีความคืบหน้าปรากฏให้เห็นผ่านสื่อมวลชนอยู่เพียง 2 ครั้ง ได้แก่ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 พรรคินกร์ขอเลื่อนเข้าพบพนักงานสอบสวน ปอท.ตามหมายเรียก โดยใช้เอกสิทธิ์ ส.ส.คุ้มครอง (มติชน, 2562a) และวันที่ 6 มีนาคม 2563 พรรคินกร์ได้เข้าพบพนักงานสอบสวน ปอท.ตามหมายเรียกครั้งที่ 1 และปฏิเสธทุกข้อกล่าวหา โดยยืนยันว่าเป็นการโพสต์แสดงออกตามสิทธิเสรีภาพอันได้รับการคุ้มครองตามหลักรัฐธรรมนูญ (ข่าวสด, 2563a) ถึงแม้ว่าหลังจากนั้นคดีความดังกล่าวจะไม่ปรากฏความคืบหน้าผ่าน

สื่อมวลชนอีก แต่ก็ถือเป็นอีกหนึ่งบริบททางการเมืองที่ทำให้พรรคอนาคตใหม่ถูกโจมตีด้วยประเด็นสถาบันกษัตริย์อย่างหนักหน่วงมากขึ้นในเวลาต่อมา

ภาพที่ 56 : ตัวอย่างการเกาะติดประเด็นของสื่อมวลชน
ในบริบททางการเมือง ‘พรรณีการ์ วาณิชโพลด์เฟซบุ๊กจบบ้างสถาบันกษัตริย์’

เมื่อสำรวจถึงการร่วมจุดประเด็นในบริบททางการเมืองข้างต้นของเพจ “ล้านชื้อด้านล้างผิด” จะพบว่า เพจได้เกาะติดบริบททางการเมืองนี้อย่างต่อเนื่อง โดยนำเสนอหลากหลายประเด็น เช่น ร่วมจุดประเด็นโดยชุดโพสต์เก่าของพรรณิการ์ขึ้นมาโจมตี [กรณีภาพในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ (ล้านชื้อด้านล้างผิด, 2562n) และกรณีภาพสวมหมวกเวียดนามถือสัญลักษณ์รัชกาลที่ 9 (ล้านชื้อด้านล้างผิด, 2562y)] โพสต์เสียดสีพรรณิการ์ที่หลังจากเกิดประเด็นก็ตั้งค่าเฟซบุ๊กให้เป็นส่วนตัว (ล้านชื้อด้านล้างผิด, 2562e) ไม่ปรากฏตัวชี้แจงต่อสาธารณชน (ล้านชื้อด้านล้างผิด, 2562aa) และมีแฟนคลับพรรคอนาคตใหม่จำนวนหนึ่งแสดงความไม่พอใจ (ล้านชื้อด้านล้างผิด, 2562ab) โพสต์ชี้แจงคำกล่าวหากรณีมีคนแสดงความเห็นโจมตีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาว่าจัดที่นั่งในงานต่าง ๆ คล้ายกับพระราชวงศ์ แท้จริงแล้วเป็นของที่วัดจัดให้ประธานในพิธีนั่ง ไม่ใช่การจาบจ้วงสถาบันกษัตริย์เหมือนพรรณิการ์ (ล้านชื้อด้านล้างผิด, 2562m) และท้ายที่สุด เพจได้โพสต์เอกสารการแจ้งความต่อ ปอท.ของชินเจีย เอี่ยมสะอาด พร้อมเรียกร้องให้ทุกคนช่วยกันแชร์เพื่อกระทุ้ง ปอท. ให้เริ่มดำเนินการสอบสวนอย่างจริงจัง (ล้านชื้อด้านล้างผิด, 2562ao)

ขณะที่เพจ “THE METTAD” ได้เกาะติดบริบททางการเมืองนี้อย่างต่อเนื่องเช่นกัน โดยนำเสนอหลากหลายประเด็น เช่น ร่วมจุดประเด็นโดยชุดโพสต์เก่าของพรรณิการ์ขึ้นมาโจมตี [กรณีภาพในชุดครุยปริญญา (THE METTAD, 2562ae) และกรณีภาพสวมหมวกเวียดนามถือสัญลักษณ์รัชกาลที่ 9 (THE METTAD, 2562an)] โพสต์เสียดสีพรรณิการ์ที่หลังจากเกิดประเด็นก็ตั้งค่าเฟซบุ๊กให้เป็นส่วนตัว (THE METTAD, 2562aq) และย้ำว่ายังเชื่อในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (THE METTAD, 2562i) โพสต์เสียดสีบุคคลและแฟนคลับพรรคอนาคตใหม่ที่ออกมาแก้ต่างให้พรรณิการ์ (THE METTAD, 2562l) รวมถึงนำเสนอภาพชุดคล้ายกับรายงานพิเศษโดยวิเคราะห์ว่า การจาบจ้วงสถาบันของพรรณิการ์ไม่ใช่แค่เรื่องในอดีต แต่เป็นส่วนหนึ่งในขบวนการชิงเจ้าของกลุ่มคนเสื้อแดงและทักษิณที่ดำเนินมาตั้งแต่ก่อนรัฐประหาร 2549 และสืบต่อเนื่องมายังพรรคอนาคตใหม่ (THE METTAD, 2562ap)

และสุดท้าย เพจ “ลุงตู่ตุน” ถึงแม้จะเป็นเพจที่ไม่ได้เน้นการโจมตีคู่แข่งทางการเมือง แต่มี 2 โพสต์ที่อาจเกี่ยวข้องกับบริบททางการเมืองนี้ได้แก่ โพสต์เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562 ซึ่งระบุว่า “เหตุผลสำคัญที่ลุงตู่ต้องอยู่ต่อ เพื่อปกป้องและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ หัวใจของคนไทยทั้งชาติ” (ลุงตู่ตุน, 2562e) และโพสต์เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2562 ซึ่งระบุว่า “ลุงตู่ยืนยันจะปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุด เพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” (ลุงตู่ตุน, 2562r) โดยเป็นการโพสต์เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ภายใต้บรรยากาศทางการเมืองที่มีการโจมตีพรรคการเมืองคู่แข่งด้วยประเด็นสถาบันหลักของชาติ (ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์) อย่างหนักหน่วง

ตารางที่ 26 : แบบฟอร์มลกรหัส (Coding Sheet) ฉบับย่อของโพสต์ในบริบททางการเมือง

‘พรรณีการ์ วานิชโพสต์เฟซบุ๊กจากจังหวัดสถาบันกษัตริย์’

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
6 มิ.ย. 62	ลุงตุ๋น	ภาพการ์ตูน พร้อม คำบรรยาย	เหตุผลสำคัญที่ลุงตุ๋นต้องอยู่ต่อ เพื่อปกป้องและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ หัวใจของคนไทยทั้งชาติ (การ์ตูนลุงตุ๋นสวมเสื้อเหลือง ยืนไหว้สัญลักษณ์ราชวงศ์จักรี)
8 มิ.ย. 62	THE METTAD	ภาพชุด	โพสต์ภาพชุด รวมภาพอดีตโพสต์เฟซบุ๊กของชื่อที่สุ่มเสี่ยงหมิ่นสถาบัน
	ลุงตุ๋น	ภาพการ์ตูน พร้อม คำบรรยาย	ลุงตุ๋นยืนยันจะปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุด เพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (การ์ตูนลุงตุ๋นถือหัวใจ)
9 มิ.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	ภาพชุด	โพสต์ภาพ comment ต่างๆ ที่เข้าไปประตมดำในเฟซบุ๊กของชื่อหลังมีคนขุดภาพและโพสต์ในอดีตที่สุ่มเสี่ยงหมิ่นสถาบัน พร้อมคำบรรยาย “เป็นปรากฏการณ์ ‘คาบ้าน’ ที่หาชมได้ยาก เพจของชื่อ ส้มตัวแม่ แต่ต้องโดนขานเน็ดถล่มจนต้องปิดเมนต์”
	THE METTAD	จับภาพ หน้าจอ	แคปข่าวจากเว็บไซต์มติชนซึ่งโพสต์รูปชื่อที่สุ่มเสี่ยงหมิ่นสถาบัน พร้อมคำบรรยาย “ข้อแฉภาพนั้นไม่ควรมียคำบรรยาย ย้ำยังเชื่อในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” อย่านำสถาบันมาเป็นเครื่องมือทางการเมือง
10 มิ.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	ตัดต่อภาพ	นำภาพโปสเตอร์ภาพยนตร์เรื่อง Captain America มาตัดต่อใส่คำโปรยใหม่ว่า “ความจริงในอดีตไม่อาจลบได้เพราะถูก ‘แคป’ แคปทันไทยแลนด์ Social War” (แหวะชื่อที่ปิดโพสต์เป็น private แต่ไม่ทันแล้ว เพราะคนแคปไว้มากแล้ว) (*เสียดสีประเด็นเดียวกับ THE METTAD 10 มิ.ย.*)
	ล้านชื่อต้านล้างผิด	จับภาพ หน้าจอ	แคป twitter trending #ชื่อหนักแผ่นดิน ติดเทรนด์ทวิตเตอร์ในไทย พร้อมคำบรรยาย “กรรมยุค 4G ที่เคยปั่นทวิตเตอร์โจมตีคนอื่นได้ย้อนกลับมาหาตัวแล้ว!”
	ล้านชื่อต้านล้างผิด	จับภาพ หน้าจอ	แคปโพสต์เฟซบุ๊กของชื่อเมื่อครั้งงานพระบรมศพ มีข้อความตอนหนึ่งโพสต์ว่า “ดีใจที่ได้มีโอกาสเข้าไปถ่ายรูปรูป” เพจจึงโพสต์คำบรรยายว่า “ในขณะที่คนไทยกำลังเศร้าเสียใจกันทั้งแผ่นดิน คุณช่อกลับโพสต์ว่าดีใจที่ได้เข้าไปถ่ายรูปรูป และเสียใจที่คนทั่วไปไม่ได้เข้าไปชมความงามของปราสาท... มันปกติสำหรับคนไทยทั่วไปไหม???”

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
	THE METTAD	ภาพพร้อม คำบรรยาย	โพสต์รูปช่อ พร้อมคำบรรยาย “ฉ้อเผด็จศึก IO ด้วยการ ปิด Private ไม่ให้ใครไปส่องอดีต!” (*เสียดสีประเด็นเดียวกับล้านชื้อด้านล้างผิต 10 มิ.ย.*)
11 มิ.ย. 62	ล้านชื้อด้านล้างผิต	จับภาพ หน้าจอ	แคปทวิตเตอร์ของบุคคลหนึ่งที่ทวิตว่ารุ่นน้องเคยเป็นตัง อนาคตใหม่ แต่ตอนนี้ไม่เป็นแล้วเพราะเห็นโพสต์ของ #อีช้อ
	ล้านชื้อด้านล้างผิต	ภาพพร้อม คำบรรยาย	ชี้แจงคำกล่าวหากรณีมีคน comment ภาพการออกงานของ พล.อ.ปรีชาว่ามีลักษณะการจัดที่นั่งคล้ายพระราชวงศ์ แท้จริงแล้วเก้าอี้หุ่ยสเป็นของวัดที่จัดให้ประธานในพิธีนั่ง และ การเคารพให้เกียรติผู้ใหญ่ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย (มีคน comment โจมตีในเพจติดต่อกันหลายโพสต์)
	THE METTAD	แชร์โพสต์จาก ผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพพร้อม คำบรรยาย)	แชร์โพสต์จากบุคคลหนึ่ง ซึ่งโพสต์ภาพช่อที่ลงภาพในเฟซบุ๊ก สวมหมวกเวียดนามถือสัญลักษณ์ ร.9 คู่กับการเขียนคำบรรยาย ว่า “ให้ชื้อภาพว่าเวียดนามยุค ‘พรีโฮจิมินห์’” และวิเคราะห์ว่า ยุคพรีโฮจิมินห์คือยุคที่เวียดนามเปลี่ยนไปใช้ระบอบสาธารณรัฐ ไล่กษัตริย์ลงจากบัลลังก์ (*เสียดสีประเด็นเดียวกับล้านชื้อด้านล้างผิต 12 มิ.ย.*)
12 มิ.ย. 62	ล้านชื้อด้านล้างผิต	ภาพพร้อม คำบรรยาย	โพสต์ภาพช่อที่ลงภาพในเฟซบุ๊กสวมหมวกเวียดนาม ถือสัญลักษณ์ ร.9 คู่กับการเขียนคำบรรยายว่า “ให้ชื้อภาพว่า เวียดนามยุค ‘พรีโฮจิมินห์’” พร้อมคำบรรยายของเพจว่า “พรีโฮจิมินห์ คือยุคสิ้นสุดระบอบกษัตริย์ของเวียดนาม” (*เสียดสีประเด็นเดียวกับ THE METTAD 11 มิ.ย.*)
	THE METTAD	จับภาพ หน้าจอ	แคปทวิตเตอร์ของ ส.ส.วิโรจน์ที่ทวิตว่า “เมื่อไหร่ที่เขา โจมตีคุณในเรื่องอดีต แสดงว่าเขาสู้คุณในเรื่องวิสัยทัศน์ใน อนาคตไม่ได้” เพจจึงโพสต์คำบรรยายว่า “ไม่นะ เราเล่นเรื่อง นโยบายเพื่อเจ้อของเขาด้วย”
	THE METTAD	ภาพชุด	โพสต์ภาพชุด “ประหยัดช้อ จากคำออร์แลร์ของเธอ” โดยระบุว่า การหมิ่นสถาบันของช่อไม่ใช่แค่เรื่องในอดีต แต่เป็นส่วนหนึ่งของ ขบวนการล้มเจ้า-ซึ่งเจ้าของคนเสื้อแดง-ทักษิณที่ดำเนินมาตั้งแต่ ก่อนรัฐประหาร 2549 และสืบต่อเนื่องมายังอนาคตใหม่

วันที่	เฟซบุ๊กเพจ	รูปแบบ	เรื่องเกี่ยวกับ
14 มิ.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	ภาพชุด	โพสต์ภาพชุดซึ่งแคปหน้าจอฟะซบุ๊กของปรเมศวร์ อินทรชุมนุม รองอธิบดีสำนักงานชี้ขาดคดีอัยการสูงสุด ซึ่งโพสต์ความเห็นที่ว่า “ไม่ควรชุดอดีตของช่อมาเล่นงาน เพจจึงแสดงความเห็นผ่าน คำบรรยายว่า อัยการต้องเป็นกลางทางการเมือง และสนับสนุน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ
15 มิ.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	ติดต่อภาพ	ติดต่อภาพขอและเพื่อนที่ปรากฏในภาพส่มเสียงหมิ่นสถาบัน มาเย็นชี้คำว่า “ช่อ พรรณิการ์ WHERE ARE YOU?” พร้อม คำบรรยาย “ตั้งแต่พรรคอนาคตใหม่แจ้งว่าคุณช่อ พรรณิการ์ เดินทางกลับประเทศไทยตั้งแต่ช่วงเช้าของวันที่ 13 มิ.ย.62 ก็ยัง ไม่มีใครเห็นคุณช่อตัวเป็นๆ เลย???”
	THE METTAD	จับภาพ หน้าจอ	แคปโพสต์เฟซบุ๊กของปวินที่แชร์ข่าวจากมติชนเรื่อง อ.เจษฎา ให้กำลังใจช่อ ระบุ “ไม่มีใครหรอกที่ไม่เคยทำพลาดในอดีต” พร้อมคำบรรยายของปวินว่า “ความแสบของเจษฎา พิพากษา ไปแล้วว่าช่อผิด ไล่คณะฝ่ายประชาธิปไตย?”
19 มิ.ย. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	จับภาพ หน้าจอ	แคปโพสต์เฟซบุ๊กของปวินซึ่งแชร์คำยืนยันของช่อว่า อนาคตใหม่ มีจุดยืนเคารพสถาบันพระมหากษัตริย์ พร้อมคำบรรยาย “โกหกสังคมว่าแยะ โกหกตัวเองนี่น่ารังเกียจฉิบหาย” (ไม่เชื่อว่า นี่คือความคิดจริงๆ ของอนาคตใหม่)
	THE METTAD	มีม	โพสต์มีมคนทำหน้าที่ตื่นตาตื่นใจ พร้อมคำบรรยาย “คนที่ชอบ ทำลายสถาบัน มักบอกว่า ‘อย่าใช้สถาบันมาทำลายกัน’”
1 ก.ค. 62	ล้านชื่อต้านล้างผิด	แชร์โพสต์จาก ผู้อื่น/เพจอื่น (ภาพพร้อม คำบรรยาย)	แชร์โพสต์ของบุคคลหนึ่งที่โพสต์ภาพเอกสารการแจ้งความ กรณีช่อโพสต์หมิ่นสถาบัน พร้อมออกมารกระตุ้นให้ทุกคนช่วยกัน แชร์ เพื่อกระทุ้งปอท.ให้เริ่มดำเนินการสอบสวน อย่าปล่อยให้ เรื่องเงียบ
9 ก.ค. 62	THE METTAD	มีม	โพสต์มีมลีโอนาโด ดิคาปริโอ A: ฉ้อซะสถาบัน เป็นแค่ความคึกคะนองตอนเด็ก B: แล้วคนที่ฉ้อฉลล่ะ? A: ไล่ล่ามัน! ทุกคนที่กดโลกจับมันไปรมแก๊ส! รวมถึงลูกๆ มันด้วย

จากการสำรวจประเด็นที่ถูกนำไปขยายผลทางการเมืองผ่าน 2 บริบทข้างต้นจะเห็นได้ว่า นอกจากบทบาทการนำเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมมาชี้แจง เสียดสี ข้ำเติม หรือกระจาย ต่อบนโลกออนไลน์อย่างเป็นเครือข่ายแล้ว เฟซบุ๊กเพจนิรนามทั้งที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาและเพจอื่น ๆ ในประเภทเดียวกันยังได้ร่วมกันจุดประเด็นใหม่ ๆ ที่ช่วยสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และโจมตี คู่แข่งทางการเมืองขึ้นมาอีกด้วย ที่สำคัญกว่านั้น บางประเด็นที่ถูก ‘จุดขึ้น’ ไม่ได้สิ้นสุดหรือเป็นที่ พุดถึงอยู่เพียงแต่บนโลกออนไลน์เท่านั้น (ซึ่งอาจถูกวิจารณ์ว่ามีลักษณะเป็นสภาวะห้องเสียงสะท้อน และเข้าถึงได้เฉพาะกลุ่มคนที่คิดเหมือนกันอยู่แล้ว) แต่ยังคงถูกหยิบยกไปขยายผลให้เป็นประเด็น ทางการเมืองบนโลกจริงผ่านการให้สัมภาษณ์ของบุคคลสาธารณะ ข้าราชการ หรือผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง รวมถึงการยื่นฟ้องร้องดำเนินคดีโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ อีกด้วย โดยผู้วิจัยพบว่า ประเด็นที่ถูกนำไปขยายผลส่วนใหญ่มักเป็นประเด็นที่ผลิตขึ้นเพื่อโจมตีคู่แข่งทาง การเมือง ซึ่งถึงแม้จะไม่สามารถขจัดคู่แข่งให้พ้นจากตำแหน่งไปได้ในทันทีทันใด แต่ย่อมทำให้ การทำงานทางการเมืองของคู่แข่งในช่วงเวลานั้นมีอุปสรรคมากขึ้น เช่น ต้องเสียเวลาไปพบเจ้าหน้าที่ ตำรวจตามหมายเรียก รวมถึงอาจเปี่ยงเบนวาระทางสังคมให้สนใจกับเรื่องดังกล่าวจนกระทบต่อ ประเด็นที่พรรคต้องการขับเคลื่อน ณ ขณะนั้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคะแนนนิยมหรือความชอบธรรม ทางการเมืองของพรรคในระยะยาวได้ เป็นต้น

ผลสะท้อนเช่นนี้อาจแสดงให้เห็นถึงพลังอีกแง่หนึ่งของ ‘เฟซบุ๊กเพจนิรนาม’ ซึ่งเป็นหนึ่งใน กลไกสำคัญที่ทำงานอยู่เบื้องหลังการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในปี พ.ศ.2562 โดยสามารถผลักดัน ประเด็นที่นำเสนอผ่านช่องทางออนไลน์ของตน (โดยเฉพาะประเด็นที่ใช้โจมตีคู่แข่งทางการเมือง) ไปสู่ การถกเถียง วิพากษ์วิจารณ์ และฟ้องร้องดำเนินคดีบนพื้นที่สาธารณะทางการเมืองได้ จึงเป็น ส่วนผสมที่ทำงานควบคู่ไปกับกลไกแบบเดิมที่เน้นสนับสนุนรัฐบาลเป็นหลัก เช่น การลงพื้นที่พบปะ ประชาชน การปิดป้ายหาเสียง การใช้หัวคะแนนในท้องถิ่น หรือการสื่อสารผ่านบัญชีสื่อสังคม ออนไลน์ที่เป็นทางการ และกลไกดังกล่าวคงจะถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างเข้มข้นมากขึ้นในการเลือกตั้ง ครั้งต่อ ๆ ไป

บทที่ 7

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะสรุปผลการศึกษาของวิทยานิพนธ์ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาไว้ในบทที่ 4-6 เพื่อมุ่งตอบคำถามวิจัยหลักว่า “การรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจ ‘ล้านชื้อต้านล้างผิด’ ‘THE METTAD’ และ ‘ลุงตุ๋ตูน’ ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 มีลักษณะ บทบาท และนัยสำคัญที่เหมือนหรือต่างจากการรณรงค์ทางการเมืองผ่านช่องทางอื่น ๆ อย่างไร?” โดยจะเรียบเรียงไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ และเสริมด้วยประเด็นอื่น ๆ ที่ค้นพบระหว่างการศึกษารวมถึงให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 57 : สรุปประเด็นสำคัญจากผลการศึกษาในบทที่ 4-6

7.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 (ศึกษารูปแบบและประเด็นที่ใช้ในการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษา) ผู้วิจัยพบว่า ถึงแม้เฟซบุ๊กเพจ “*ล้านชื่อต้านล้างผิด*” “*THE METTAD*” และ “*ลุงตุ๋น*” จะนิยมใช้รูปแบบ ‘ภาพพร้อมคำบรรยาย’ ในการนำเสนอเนื้อหามากที่สุด ซึ่งเป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน สังเกตเห็นได้ชัดเจน และสอดคล้องไปตามวัฒนธรรมการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์ยุคปัจจุบัน แต่ประเด็นส่วนใหญ่ที่หยิบยกมานำเสนอนั้นยังคงผูกโยงอยู่กับชุดอุดมการณ์ซึ่งครองอำนาจนำในสังคมไทย ทั้งการโจมตีคู่แข่งทางการเมือง โดยเฉพาะพรรคอนาคตใหม่ซึ่งเป็นภัยต่ออำนาจของพลเอกประยุทธ์มากที่สุดว่าเป็นผู้ไม่รักชาติ ไม่เคารพประเพณีไทย และมีความคิดจาบจ้วงสถาบันกษัตริย์ ขณะเดียวกันก็ชื่นชมรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ว่าเป็นผู้รักชาติ จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และมีคุณธรรมจริยธรรมเหมาะสมกับการทำหน้าที่เป็นผู้ปกป้องสถาบันหลักของชาติ ซึ่งถึงแม้ว่าการรณรงค์ในภาคสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ เฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษาจะพยายามปรับเปลี่ยนบทบาทของพลเอกประยุทธ์ให้ลงมาสู่คัดเลือกตั้งตั้งเช่นนักการเมืองคนอื่น ๆ โดยเน้นนำเสนอนโยบาย ผลงาน และคุณสมบัติของนักการเมืองที่ดีในด้านต่าง ๆ มากขึ้น แต่ประเด็นอำนาจนำก็ยังคงถูกสอดแทรกไว้ในกรรณรังค์อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งตอกย้ำถึงการวางบทบาทของพลเอกประยุทธ์ที่นอกจากจะเป็นนักการเมืองในระบบเลือกตั้งแล้วยังถูกวางให้เป็นผู้ที่เข้ามาปกป้องรักษาวิถีการปกครองของชาติ และปกป้อง 3 สถาบันหลักของชาติให้รอดพ้นจากการบ่อนทำลายโดยคู่แข่งทางการเมือง

จากผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้รูปแบบการสื่อสารของเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษาจะมีความร่วมสมัยมากเพียงใด แต่ประเด็นที่หยิบยกมานำเสนอก็ยังคงวนเวียนอยู่กับชุดอำนาจนำที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ซึ่งหากสังเกตการสื่อสารของกองทัพและรัฐบาลที่มาจากระยะทหารตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็จะพบเช่นกันว่า แม้รูปแบบจะมีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เช่น การสื่อสารผ่านรายการวิทยุกองทัพบก ผ่านเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) หรือผ่านคำนิยาม 12 ประการของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ แต่เนื้อหาที่นำเสนอก็ยังคงผูกโยงอยู่กับอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อย่างแนบแน่น (เพียงพลอย สุขะ, 2551: 255; สันติ ทิพนา, 2559: 176; ศุภกิจ แดงขาว, 2557: 329-330) จึงอาจสะท้อนตามกรอบทฤษฎีของอันโตนิโอ กรัมสซีได้ว่า อำนาจนำไม่ใช่สิ่งที่ถือกำเนิดขึ้นแล้วจะคงอยู่ได้ตลอดไปด้วยตนเอง แต่ต้องถูกนำมาตอกย้ำและผลิตซ้ำอย่างสม่ำเสมอโดยรัฐและประชาสังคมต่าง ๆ จึงจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยประสิทธิภาพและความตั้งมั่นของชุดอำนาจนำในสังคมไทยยังสะท้อนออกมาผ่านปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในปัจจุบัน ซึ่งรัฐบาลและฝ่ายอนุรักษ์นิยมมักโจมตีกลุ่มคนรุ่นใหม่ว่าเป็น “พวกชังชาติ” หรือ “พวกก้าวล่วงสถาบัน” ขณะเดียวกันก็ตอกย้ำถึงเหตุผล

ที่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์จำเป็นต้องดำรงตำแหน่งต่อไป เพื่อ “ปกป้อง 3 สถาบันหลักของชาติไว้” จึงเป็นวาทกรรมร่วมสมัยที่ยังคงยึดโยงอยู่กับชุดอำนาจนำอย่างไม่เสื่อมคลาย

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในช่วงการเลือกตั้ง 2562 ผ่านช่องทางอื่น ๆ จะพบว่า ถึงแม้รูปแบบของการรณรงค์จะใช้ส่วนผสมที่หลากหลาย ทั้งการปราศรัย การลงพื้นที่ชุมชน ป้ายหาเสียง แผ่นพับ สื่อออนไลน์ของผู้สมัคร และเฟซบุ๊กเพจอย่างเป็นทางการของรัฐบาล แต่ประเด็นส่วนใหญ่ที่หยิบยกมาใช้มักเน้นสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ด้วยการนำเสนอนโยบายและผลงานเป็นหลัก โดยไม่ปรากฏการโจมตีคู่แข่งทางการเมืองอย่างเข้มข้นและตรงไปตรงมาด้วยชุดอำนาจนำดังที่พบจากเฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษามากนัก มีเพียงเฟซบุ๊กเพจของเครือข่ายผู้สนับสนุนบางส่วนเท่านั้นที่ตั้งตนเป็นผู้โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์อย่างจริงจัง เช่น เพจ “หลุทัย ม่วงบุญศรี” เพจ “เหรียญทอง แนนหนา” หรือเพจ “TNEWS – ทีนิวส์” ดังนั้น เฟซบุ๊กเพจนิรนามจึงถือเป็นอีกหนึ่งส่วนประกอบสำคัญในองคาพยพการรณรงค์ทางการเมืองที่มีจุดมุ่งหมายโจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ โดยเป็นพื้นที่สี่เทาซึ่งใช้ประโยชน์จากสถานะ ‘นิรนาม’ มาเติมเต็มช่องว่างของการรณรงค์ในส่วนที่ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ได้เข้าไปกำกับเรื่องงบประมาณและเนื้อหาที่ใช้ในการรณรงค์ โดยเฉพาะการโจมตีคู่แข่งด้วยประเด็นสถาบันกษัตริย์ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ส่วนการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 (ศึกษาลักษณะการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊กที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษา) ผู้วิจัยพบว่า ถึงแม้จะไม่สามารถระบุได้ชัดเจนถึงตัวตนที่แท้จริงของเฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้ แต่ผู้ใช้เฟซบุ๊กส่วนใหญ่ก็ยังคงแสดงความคิดเห็นไปในลักษณะสนับสนุนเนื้อหาที่เพจนำเสนอ รวมถึงยังช่วยส่งต่อและตอกย้ำชุดอำนาจนำตามที่เพจนำเสนอด้วย จนอาจทำให้เฟซบุ๊กเพจนิรนามเหล่านี้กลายเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ ‘ห้องเสียงสะท้อน’ (Echo Chamber) บนโลกสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งรวมกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์สนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์เข้ามาไว้ด้วยกัน ถึงแม้จะเป็นเพจที่ดูเหมือนจะประสบความสำเร็จเพราะมียอดผู้กดติดตามค่อนข้างสูง และมียอดปฏิสัมพันธ์ (Engagement) จากการกดส่งต่อและแสดงความคิดเห็นเป็นจำนวนมาก แต่ก็อาจเป็นเพียงพื้นที่สำหรับการหล่อเลี้ยงจิตใจมวลชนฝั่งสนับสนุนรัฐบาล โดยไม่ได้แพร่กระจายเนื้อหาเพื่อไปโน้มน้าวใจกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์แบบอื่น ๆ มากนัก ไม่แตกต่างจากการรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กเพจทางการของรัฐบาลและเฟซบุ๊กเพจของเครือข่ายผู้สนับสนุนอื่น ๆ ซึ่งอยู่บนระบบอัลกอริทึมของเฟซบุ๊กเช่นกัน ความคิดเห็นของผู้ใช้จึงมีลักษณะเป็นสถานะห้องเสียงสะท้อนเช่นเดียวกัน ดังนั้นนอกจากแง่มุมที่มองว่าสื่อสังคมออนไลน์

เป็นพื้นที่ที่ช่วยเสริมสร้างพื้นที่สาธารณะและความคิดเห็นที่หลากหลายแล้ว สื่อสังคมออนไลน์ยังถูกมองว่าเป็นพื้นที่ที่ช่วยผลิตซ้ำอำนาจนำของรัฐ และทำให้ห้องเสียงสะท้อนของแต่ละฝ่ายในสังคมซึ่งแบ่งแยกเป็นทุนเดิมอยู่แล้วให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นอีกด้วย

และการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 (ศึกษาการนำประเด็นจากเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษาไปขยายผลต่อทางการเมือง) ผู้วิจัยพบว่า นอกจากบทบาทการนำเหตุการณ์ทางการเมืองในสังคมมาชี้แจง เสียตสี ซ้ำเติม หรือกระจายต่อบนโลกออนไลน์แล้ว เฟซบุ๊กเพจนิรนามทั้งที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาและเพจอื่น ๆ ในประเภทเดียวกันยังได้ร่วมกันจุดประเด็นใหม่ ๆ ที่ช่วยสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และโจมตีคู่แข่งทางการเมืองขึ้นมาอีกด้วย ที่สำคัญกว่านั้น บางประเด็นที่เพจ ‘จุดขึ้น’ ไม่ได้ถูกพูดถึงอยู่เพียงแต่บนโลกออนไลน์เท่านั้น (ซึ่งอาจถูกวิจารณ์ว่ามีลักษณะเป็นห้องเสียงสะท้อนและเข้าถึงได้เฉพาะกลุ่มคนที่คิดเหมือนกันอยู่แล้ว) แต่ยังถูกหยิบยกไปขยายผลให้เป็นประเด็นทางการเมืองบนโลกจริงผ่านการให้สัมภาษณ์ของบุคคลสาธารณะ ข้าราชการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมถึงการยื่นฟ้องร้องดำเนินคดีโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ อีกด้วย โดยประเด็นส่วนใหญ่ที่ถูกหยิบยกไปขยายผลมักเป็นประเด็นที่ผลิตขึ้นเพื่อโจมตีคู่แข่งทางการเมือง ซึ่งถึงแม้จะไม่สามารถขจัดคู่แข่งให้พ้นจากตำแหน่งไปได้ในทันทีทันใด แต่ย่อมทำให้การทำงานทางการเมืองของคู่แข่งในช่วงเวลานั้นมีอุปสรรคมากขึ้น เช่น ต้องเสียเวลาไปพบเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหมายเรียก รวมถึงอาจเบี่ยงเบนวาระทางสังคมให้สนใจกับเรื่องดังกล่าว จนกระทบต่อประเด็นที่พรรคต้องการขับเคลื่อน จึงอาจแสดงให้เห็นถึงพลังอีกแง่หนึ่งของเฟซบุ๊กเพจนิรนามซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่ทำงานอยู่เบื้องหลังการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในปี พ.ศ.2562 โดยสามารถผลักดันประเด็นที่นำเสนอผ่านช่องทางออนไลน์ของตนไปสู่การถกเถียง วิพากษ์วิจารณ์ และฟ้องร้องดำเนินคดีบนพื้นที่สาธารณะทางการเมืองได้ จึงเป็นส่วนผสมที่ทำงานควบคู่ไปกับกลไกการรณรงค์แบบดั้งเดิม และคงจะถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างเข้มข้นมากขึ้นในการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ ไป

นอกจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยแล้ว ผู้วิจัยยังค้นพบประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจระหว่างการศึกษา เช่น เฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษามีการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายเพื่อตอบโต้ต่อบริบททางการเมืองต่าง ๆ อยู่ใน 4 ลักษณะ ได้แก่ นำเสนอประเด็นเดียวกันแต่ใช้รูปแบบการนำเสนอหรือแหล่งข้อมูลแตกต่างกัน, นำเสนอประเด็นเดียวกันและแชร์ข้อมูลมาจากแหล่งเดียวกัน, นำเสนอประเด็นเดียวกันและแชร์ข้อมูลซึ่งกันและกันระหว่างเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษา, และนำเสนอประเด็นต่าง ๆ โดยแชร์ข้อมูลมาจากเฟซบุ๊กเพจนิรนามอื่น ๆ จนเกิดเป็นการตั้งคำถามในสังคมอยู่บ่อยครั้งว่าการทำงานอย่างเป็นเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอำนาจของรัฐบาล

พลเอกประยุทธ์และโจมตีคู่แข่งทางการเมืองเช่นนี้มีหน่วยงานใดของรัฐบาลให้การสนับสนุน อยู่เบื้องหลังหรือไม่ หรือเป็นเพียงการก่อตั้งเพจโดยประชาชนทั่วไปที่มีอุดมการณ์ร่วมกันกับรัฐบาล ซึ่งหากเฟซบุ๊กเพจนิรนามบางส่วนมีความเกี่ยวข้องกับรัฐบาลจริงก็ถูกสังคมตั้งคำถามต่อไปว่า มีการนำ ‘งบประมาณของรัฐ’ มาใช้จัดทำเพจเหล่านี้เพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งและ โจมตีคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ในช่วงเลือกตั้งหรือไม่ ดังที่วีโรจน์ ลักษณะอาติศร ส.ส.พรรคก้าวไกลผู้เปิดเผยกระบวนการทำปฏิบัติการข่าวสารของกองทัพและรัฐบาลระบุว่า การใช้ งบประมาณและทรัพยากรที่มาจากภาษีประชาชนเพื่อยุยงปลุกปั่นให้ประชาชนแตกแยกกันเอง เป็นสิ่งที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาในฐานะนายกรัฐมนตรีต้องแสดงความรับผิดชอบ (ไทยรัฐ, 2562b) ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ถูกตั้งคำถามถึงการลงมาเป็นหนึ่งในผู้เล่นที่กระตุ้นความขัดแย้ง ระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมเสียเอง ดังที่ประจักษ์ ก้องกีรติได้อภิปรายว่า สภาวะห้องเสียงสะท้อน ที่เกิดจากประชาชนด้วยกันเองอาจเป็นปัญหาในระดับหนึ่ง แต่หากรัฐบาลซึ่งควรระวังตัวเป็นกลาง กลับกลายเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งเฟซบุ๊กบางเพจที่ส่งเสริมให้เกิดห้องเสียงสะท้อนบนโลก ออนไลน์ ใช้ทรัพยากรของรัฐเพื่อสร้างพื้นที่แห่งการแบ่งแยกและความเกลียดชังระหว่างประชาชน ด้วยกันเอง ก็เป็นปัญหาใหญ่ที่สังคมควรต้องเร่งจัดการ (วิจิตรา รักรวงษ์ และ พศวัต แซ่คู้, 2563)

นอกจากนั้น ถึงแม้เฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษาจะผลิตข้อมูลบางส่วนซึ่งเข้าข่ายเป็น **ข่าวปลอม และข้อมูลที่บิดเบือน** รวมถึงวางกรอบข้อเท็จจริงบางแง่มุมให้โดดเด่นขึ้นเพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์และโจมตีคู่แข่งทางการเมือง แต่ข้อมูลเหล่านั้นมักไม่ได้รับการแจ้งเตือน กลั่นกรอง หรือ กำจัดออกไปจากโลกออนไลน์โดยหน่วยงานต่อต้านข่าวปลอมของรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเทียบกับข่าวปลอมซึ่งเป็นโทษต่อรัฐบาล จนอาจทำให้หน่วยงานเหล่านี้กลายเป็น ‘สถาบัน’ ที่สร้างความชอบธรรมให้ข้อมูลบิดเบือนซึ่งเป็นโทษต่อคู่แข่งทางการเมืองไหลเวียนอยู่ในสังคมเสียเอง ขณะเดียวกันเมื่อสังเกตความคิดเห็นที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กเพจในกรณีศึกษาแล้วพบว่า **ผู้คนบนเฟซบุ๊ก ส่วนใหญ่ก็ยังคงแสดงความคิดเห็นไปในเชิงคล้อยตามและสนับสนุนข้อมูลที่บิดเบือนเหล่านั้นด้วย** อาจเพราะเป็นข้อมูลที่ถูกผลิตให้สอดคล้องกับชุดอำนาจนำซึ่งฝังรากลึกในสังคมไทยมาอย่าง ยาวนาน เช่น การปะติดปะต่อข้อมูลหลายส่วนเพื่อสร้างภาพใหญ่ให้เห็นว่าคู่แข่งทางการเมืองของ รัฐบาลพลเอกประยุทธ์มีความคิดจาบจ้วงสถาบันกษัตริย์ และบุคคลที่ไม่เคารพสถาบันกษัตริย์ ย่อมต้องมีความคิดหรือแสดงพฤติกรรมไม่ดีอื่น ๆ ตามมา นอกจากนี้หากมองตามกรอบแนวคิด เกี่ยวกับข้อมูลที่บิดเบือนอาจสะท้อนได้อีกแง่มุมว่า **ผู้คนเหล่านี้บางครั้งอาจไม่ได้ถูกหลอกโดยข้อมูลที่ บิดเบือนหรือรู้ไม่เท่าทันชุดอำนาจนำของสังคมเสมอไป แต่อาจจงใจยอมรับและผลิตซ้ำ ชุดข้อมูลที่สนับสนุนความเชื่อดั้งเดิมของตน** โดยยินดีเมื่อรัฐบาลที่ตนชื่นชอบได้รับความชื่นชม และ สะใจเมื่อฝ่ายตรงข้ามถูกกล่าวหาหรือเยาะเย้ย ดังนั้นในโลกของการรณรงค์ทางการเมือง เฟซบุ๊กเพจ

นิรนามในกรณีศึกษาจึงยังคงสามารถผลิตข้อมูลที่บิดเบือนและวางกรอบข้อเท็จจริงให้แพร่กระจายผ่านช่องทางออนไลน์ของตนได้ต่อไป เพื่อหล่อเลี้ยงจิตใจมวลชนฝั่งสนับสนุนรัฐบาลภายในห้องเสียงสะท้อนให้ยังคงเชื่อมั่นในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ และลดความชอบธรรมของคู่แข่งทางการเมืองลงไปเรื่อย ๆ ซึ่งหากโครงสร้างทางการเมืองและพื้นที่ทางสังคมยังคงเอื้อให้สิ่งเหล่านี้คงอยู่ต่อไปได้ โดยรัฐพยายามปิดกั้นและกีดกันคนคิดต่างให้ออกไปจากสารบบ ไม่ส่งเสริมพื้นที่กลางให้คนทั้ง 2 ฝ่ายได้มาพูดคุยถกเถียงข้ามห้องเสียงสะท้อนกันอย่างปลอดภัย ก็อาจจะยังทำให้การแบ่งขั้วทางการเมืองในสังคมไทยร้าวลึกลงไปเรื่อย ๆ

7.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้สะท้อนได้ว่า ชุดอำนาจนำของสังคมไทยได้ตั้งมั่นและฝังรากลึกมายาวนานผ่านทุกองคาพยพของรัฐและสังคม ดังนั้นหากผู้อ่านพบเห็นข้อมูลที่หยิบยกประเด็นอำนาจนำมาใช้เพื่อสนับสนุนหรือโจมตีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่าผู้ผลิตจงใจสร้างข้อมูลให้สอดคล้องกับชุดอำนาจนำเพื่อชี้นำให้ผู้อ่านเชื่ออย่างสนิทใจโดยไม่ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือไม่ นอกจากนี้ ปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนบนโลกออนไลน์อาจเกิดขึ้นได้กับทุกคนในชีวิตประจำวัน เพราะผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่มีรูปแบบระบบให้คัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่คาดว่าจะถูกใจมาแสดงบนหน้าสื่อสังคมออนไลน์ของแต่ละคน จนกีดกันโอกาสที่จะพบเจอกับความเห็นต่างให้ลดน้อยลงไป ดังนั้นไม่ว่าผู้อ่านจะมีทัศนคติทางการเมืองเป็นอย่างไร ต้องพึงตระหนักไว้เสมอว่าข้อมูลที่ปรากฏบนหน้าสื่อสังคมออนไลน์ได้ถูกปรับแต่งให้เหมาะสมกับรสนิยมและทัศนคติของแต่ละคนแล้ว ไม่อาจสะท้อนความจริงหรือทัศนคติทางการเมืองของผู้คนในสังคมโดยสมบูรณ์ได้ ฉะนั้น การเปิดรับสื่ออย่างรอบด้านจากหลากหลายช่องทาง รวมถึงการร่วมผลักดันให้ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ปรับปรุงแก้ไขอัลกอริทึมของตนให้เปิดพื้นที่ต่อความคิดที่หลากหลายมากขึ้น จึงอาจเป็นหนทางที่จะช่วยหลีกเลี่ยงหายนะห้องเสียงสะท้อนในสังคมได้

อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยข้อจำกัดของระยะเวลาการศึกษาวิจัย วิทยานิพนธ์นี้จึงศึกษาลักษณะบทบาท และนัยสำคัญของเฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษาได้เฉพาะช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง 2562 เท่านั้น แต่เพจดังกล่าวยังคงผลิตเนื้อหาเพื่อสนับสนุนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และโจมตีคู่แข่งทางการเมืองมาอย่างต่อเนื่อง ผ่านบริบททางการเมืองใหม่ ๆ เช่น การตัดสินใจยุบพรรคอนาคตใหม่ เหตุการณ์กราดยิงของทหารที่จังหวัดนครราชสีมา และการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยของกลุ่มนักเรียนนักศึกษา จึงควรค่าแก่การนำไปศึกษาต่อยอดว่า เฟซบุ๊กเพจนิรนามในกรณีศึกษารวมถึงเพจอื่น ๆ ในประเภทเดียวกันได้ผลิตเนื้อหาเพื่อตอบโต้บริบททางการเมืองใหม่ ๆ เหล่านี้ได้อย่างไร รูปแบบและประเด็นที่ใช้แตกต่างกันไปจากเดิมหรือไม่ มีการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายอย่างไร รวมถึงผู้ใช้

เฟซบุ๊กส่วนใหญ่ยังคงคล้อยตามและสนับสนุนเนื้อหาที่เพจนำเสนอหรือไม่ โดยอาจใช้เครื่องมือใหม่ ๆ ทางการวิจัยมาช่วยเสริม เช่น ใช้ระบบการรับฟังเสียงบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Listening) ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊ก ทั้งนี้ เพื่อจะได้เข้าใจอีกหนึ่งองค์คัพพท์ที่ทำงานค้ำยันรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมมาได้ดียิ่งขึ้น

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยยังอาจนำผลการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้ไปศึกษาต่อยอดในภายภาคหน้า ได้ว่า ในฝั่งคู่แข่งทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์และเครือข่ายผู้สนับสนุนมีการก่อตั้งเฟซบุ๊กเพจนิตินามเช่นนี้ขึ้นมาบ้างหรือไม่ เพจเหล่านั้นได้พยายามนำเสนอประเด็นที่สนับสนุนฝั่งตน และทำทายุชุดข้อมูลจากฝั่งรัฐบาลหรือชุดอำนาจของสังคมในลักษณะใดบ้าง รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้เฟซบุ๊กภายในเพจมีลักษณะเป็นพื้นที่ห้องเสียงสะท้อนหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อจะได้เข้าใจกลไกการต่อสู้ทางการเมืองและอุดมการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทยยุคปัจจุบันอย่างรอบด้านและสมบูรณ์มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจ. (2562a). โฆงก อนาคต' ถาม 'พุทธิพงษ์' เหตุใดไม่เอาผิดเฟคนิวส์ 'ธนาธร' พาดพิงสถาบันฯ. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา: bangkokbiznews.com/news/detail/858806
- กรุงเทพธุรกิจ. (2562b). ปชช.กว่า 30 คน บุกพบ 'บิ๊กโจ๊ก' ร้องสอบ 'ปิยบุตร' คดีหมิ่นเบื้องสูง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
bangkokbiznews.com/news/detail/831633
- กรุงเทพธุรกิจ. (2562c). ปอท. แฉลง 'ปฏิบัติการหลายล้านข่าวปลอม 09.09.2019'. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
bangkokbiznews.com/news/detail/846817
- กรุงเทพธุรกิจ. (2562d). 'ปิยบุตร' ชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีการนำคลิปและภาพไปบิดเบือน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
bangkokbiznews.com/news/detail/831335
- กล้า สมุทวณิช. (2562). ยุทธการข้อมูลข่าวสาร เพื่อต่อต้าน 'อนาคต'. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: matichon.co.th
/article/news_1368952
- ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก (2562a, 10 มิถุนายน). กาลเวลาทำให้กรรมตามทันชั่ว กาลเวลาอัน #ขึ้นฟ้า... [Facebook].
แหล่งที่มา: bit.ly/39goPCM
- ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก (2562b, 9 มิถุนายน). ข้อเสีย และเป็นประโยชน์... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/36dAdNG
- ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก (2562c, 10 มิถุนายน). อี้อ... อี้อูบะอ้อ อยากจะบอกแค่นี้ละ [Facebook]. แหล่งที่มา:
bit.ly/36duyY2
- ขอล้าน Like สนับสนุนให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นนายกรัฐมนตรี (2562, 18 กุมภาพันธ์). พระราชพิธี
ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3ohKuyD
- ข่าวเวิร์คพอยท์. (2561). ปฏิบัติการ IO ภารกิจกู้ชีพรัฐบาล. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: bit.ly/2CjbaU6
- ข่าวเวิร์คพอยท์. (2562a). กต. มีมติส่งคำร้อง "ยุบพรรคไทยรักษาชาติ" ให้ศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาด. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา: bit.ly/3k2DJ28
- ข่าวเวิร์คพอยท์. (2562b). 'อนาคตใหม่' ชี้มีการทำข่าวปลอมหวังโจมตี 'ธนาธร'. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
bit.ly/3peuONX
- ข่าวจริงประเทศไทย. (2562a). ข่าวปลอม นายกฯ ไม่ได้ใช้ ม.44 ตัดสิทธิ์ 'ทุลกระหม่อม'. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
realnewsthailand.prd.go.th/newsdetail-rnt.php?nid=2131
- ข่าวจริงประเทศไทย. (2562b). อย่าเข้าใจผิด !! รัฐไม่ได้ยกพื้นที่ป่าให้ป่วนใหญ่ทำเหมืองหิน แต่ต่ออายุตาม
ประธานาธิบดีเดิม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: realnewsthailand.net/archives/3855
- ข่าวจริงประเทศไทย. (2562c). อย่าเชื่อ !! ข่าวเก่า ยืนยัน เศรษฐกิจไทยยังมั่นคง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
realnewsthailand.net/archives/4157
- ข่าวจริงประเทศไทย. (2562d). อย่าเชื่อ !! ข่าวลวง รัฐบาลไม่มีแนวคิดประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินยุบพรรคการเมือง.
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: realnewsthailand.net/archives/4074
- ข่าวจริงประเทศไทย. (2562e). อย่าเชื่อ!! เอกสารปลอม !! อ้าง ม.44 แต่ง ผบ.สามเหล่าทัพ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
realnewsthailand.prd.go.th/newsdetail-rnt.php?nid=2133

- ข่าวสด. (2562a). เปิดคำพิพากษาศาลฎีกา ชี้ชัตตนปช.ไม่ได้เผาเมือง สั่งบริษัทประกันชดใช้ ตามรอยคดีเซ็นทรัลเวสต์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: khaosod.co.th/newspaper-column/live-from-the-scene/news_2503976
- ข่าวสด. (2562b). โก๋อูซิด! ลูกน้องกรมประชาฯ ยื่นสอบ ปมบี้อำนาจการปั่นข่าว-ช่วย พปชร.หาเสียง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: khaosod.co.th/politics/news_2896343
- ข่าวสด. (2562c). 'ไปบูลย์' ยื่น กกต. สั่ง ทชช. ถอดพระนามทูลกระหม่อมจากแคนดิเดตนายกฯ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: khaosod.co.th/election-2019/news_2187457
- ข่าวสด. (2563a). ขอเข้าพบปอท.ตามหมายเรียก ข้อหาโพสต์เฟซบุ๊ก 7 ปีที่แล้ว ชี้ยังโดนอีก 6 คดี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: khaosod.co.th/politics/news_3703362
- ข่าวสด. (2563b). ประยุทธ์ย้อนถาม ลืมแล้วหรือ ผมเข้ามาเพราะอะไร ชู ระวังแผ่นดินลุกเป็นไฟ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: khaosod.co.th/politics/news_4786008
- คณะก้าวหน้า. (2563). สด! แถงข่าว "เปิดดวงจรอุบาทว์ไอโอมู่ฟออนเป็นวงกลม". [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: youtube.com/watch?v=_EG7jMu99Ko
- คมชัดลึก. (2562). ปอท.บุกจับหนุ่มโพสต์เฟซ ผิดพ.ร.บ.คอมฯ พบมีประวัติฉาว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: komchadluek.net/news/local/392368
- แคปไว้หมดแล้วนะครับ (2563, 2 มกราคม). ลืมสลับแอคเคาต์หรือ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/36cyubz
- โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน. (2562a). เปิดคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคไทยรักษาชาติ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: ilaw.or.th/node/5200
- โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน. (2562b). เลือกตั้ง 62: จำกัดการหาเสียงออนไลน์ ด้วยระเบียบกฎหมายของ กกต. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: ilaw.or.th/node/5125
- จันทรวรรณ ตระกูลผิว. (2563). การล้อเลียนในเพจเฟซบุ๊กประเภทเสียดสีการเมือง. วารสารการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 3(1) : 45-75.
- เชียร์ลุง (2562a, 9 มิถุนายน). โพสต์ของช่อ โปสตันี้ ต้องมีคำตอบ [Facebook]. แหล่งที่มา: shorturl.at/nprBF
- เชียร์ลุง (2562b, 8 มิถุนายน). นั่นในหลวงรัชกาลที่ ๙ อันเป็นที่เทิดทูนยิ่งของปวงชนชาวไทย ไม่ควรมีคำบรรยายคืออะไรช่อ??... [Facebook]. แหล่งที่มา: shorturl.at/eHOQQ
- เชียร์ลุง (2562c, 31 มีนาคม). ระบบประชาธิปไตยแบบไทยๆ คือเป็นแบบประเทศไทย พวกมึงจะเอาระบบอื่นๆ ของประเทศอื่นๆ มาใช้ไม่ได้... [Facebook]. แหล่งที่มา: shorturl.at/cszBU
- เชียร์ลุง (2562d, 1 เมษายน). หนังสือเล่มนี้ เขียนโดยปิยบุตร ออกแนวล้มเจ้าชัดเจน [Facebook]. แหล่งที่มา: shorturl.at/gpuvW
- เดลินิวส์. (2562a). 'ช่อ' ชี้แจ้งภาพรับปริญญา ที่มาคำว่าไม่ควรมีคำบรรยาย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: dailynews.co.th/politics/713786
- เดลินิวส์. (2562b). 'ปรเมศวร์' ถามชุดคีย์ถอยหลัง 9 ปี เล่นงาน 'ช่อ' เพื่ออะไร? [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: dailynews.co.th/politics/714070
- เดลินิวส์. (2562c). 'ศรีสุวรรณ' เอาจริง! จ่อยื่นปปช.สอบจริยธรรมร้ายแรง 'ช่อ'. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: dailynews.co.th/politics/713991

- เดอะแมทเทอร์. (2562a). เลือกตั้ง 62 : Facebook และ Google ช่วยคนไทยรับมือกับ 'ข่าวปลอม' ยังไงบ้าง? [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: thematter.co/social/socialmedia-fight-disinformation/70269
- เดอะแมทเทอร์. (2562b). ไม่ต้องคิดเองว่าปลอมไม่ปลอม เพราะเดี๋ยวลูกคิดแทนให้: ปัญหาของการตั้งศูนย์สกัดข่าวปลอม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: thematter.co/social/fake-news-center/81190
- เดอะสแตนดาร์ด. (2561). เปิดผังเครือข่ายค้ายันฐานอำนาจระบอบประยุทธ์ ตอนที่ 2 (ตอนจบ). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: bit.ly/2EJck3N
- เดอะสแตนดาร์ด. (2562). เปิดตัวศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ติดตามตรวจสอบข้อมูลสื่อออนไลน์ ตรวจเช็คข่าวปลอมได้ทันทีใน 2 ชั่วโมง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: thestandard.co/anti-fake-news-center-2
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2559). หวัคະແນນ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: bit.ly/2qUyz29
- ทวีศักดิ์ เกิดโสภา. (2559). สุรชาติ บำรุงสุข: ปฏิบัติข่าวสาร (IO) ในไทย ไม่มีอะไรเกินกว่าปฏิบัติการจิตวิทยาในอดีต. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: prachatai.com/journal/2016/11/69069
- ไทยโพสต์. (2562a). พท.ไวศยศุนย์ด้านข่าวปลอมจ้องกำจัดฝ่ายตรงข้าม บัญญาฯสอบคนใกล้ชิดตัวก่อน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: thai-post.net/main/detail/49170
- ไทยโพสต์. (2562b). สุดๆ 'ธนธร' มั่นใจไม่มีหลักฐาน-กฎหมายใดมาเอาผิดได้ทั้งกรณีถือหุ้นสื่อและปมกู้เงิน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: thai-post.net/main/detail/46607
- ไทยพีบีเอส. (2562). 'ธนธร' ได้ขอกล่าวหาปลอมเอกสาร สด.9 เลียงเกณท์ทหาร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: news.thaipbs.or.th/content/286883
- ไทยรัฐ. (2562a). จับแอดมิน 'หลวงพี่จัสติน' เผยแพร่เนื้อหาไม่เหมาะสม เป็นภัยความมั่นคง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: thairath.co.th/news/crime/1734768
- ไทยรัฐ. (2562b). "วิโรจน์ ลักขณาอดิศร" แอปพลิเคชันไอโอ โยง "บิ๊กตุ๋" ฉะแรงสร้างแตกแยก. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: thairath.co.th/news/politic/1780653
- ไทยรัฐ. (2562c). อุ๊ มาแล้ว ขุดคลิปปี56 ยื่นกองปราบ เอาผิด 'ปิยบุตร' หมิ่นสถาบันฯ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: thairath.co.th/news/local/bangkok/1536545
- ไทยรัฐออนไลน์ (2562, 3 เมษายน). อุ๊ หลุ่ย ร้องสอบปิยบุตร อนาคตใหม่ [Facebook]. แหล่งที่มา: facebook.com/watch/?ref=search&v=334305757222161
- ธงชัย วินิจจะกุล. (2556). ประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์อยู่เหนือการเมือง : ว่าด้วยประวัติศาสตร์การเมืองไทยสมัยใหม่. นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน.
- ธนธร จิงรุ่งเรืองกิจ (2561, 5 ตุลาคม). นี่เป็นข่าวปลอมที่จิงใจให้เกิดความเสียหายกับผมและพรรคอนาคตใหม่... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/39h7RUB
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2554). พรรคการเมืองกับการรณรงค์ทางการเมือง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: bit.ly/2yV6f3v
- นันทนา นันทวโรภาส และ รพี สแสงผ่อง. (2562). การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2560 : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 24 มีนาคม 2562. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ 8(2) : 274-288.
- นันทิกา หนูสม และ วิโรจน์ สุทธิสีมา. (2562). ลักษณะของข่าวปลอมในประเทศไทย และระดับความรู้เท่าทันข่าวปลอมบนเฟซบุ๊กของผู้รับสารในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารนิเทศศาสตร์ 37(1) : 37-45.

- แนวหน้า. (2562a). จากสิงห์ดำคนหนึ่ง ‘ภรรยาพล.อ.ร่วมเกล้า’ ย้ำสวมครุยแล้วต้องสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: naewna.com/politic/419146
- แนวหน้า. (2562b). ‘ศิษย์เก่าเขมะสิริฯ’ ประณาม ‘ช่อ’ นำอับอายที่มีชื่อผู้หญิงคนนี้อยู่ในทำเนียบฯ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: naewna.com/politic/419065
- แบรนด์บุฟเฟต์. (2560). “เล็ก” แต่ “ใหญ่” พลังแห่ง “Micro Influencer” เมื่อผู้บริโภคไม่ฟังแบรนด์ ข้อมูลจากผู้ใช้งาน จึงสำคัญที่สุด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: brandbuffet.in.th/2017/06/micro-influencer-marketing-revu
- ประชาไท. (2562a). แจ้งความ ‘ช่อ’ ทมิ้นเป็องสูง อัยการปรเมศวร์ชี้ ยายน่า 112 มาเล่นงานทางการเมือง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: prachatai.com/journal/2019/06/82948
- ประชาไท. (2562b). ล่าชื่อถอด ผบ.ทบ.ทะเล 2 ทมิ้น ขณะที่ถูก ‘ปิยบุตร’ 1.3 ทมิ้น. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: prachatai.com/journal/2019/04/81871
- ประชาไท. (2563). ปอท.ส่ง ‘นรินทร์’ ผากซังพุงนี้ หลังแจ้ง 4 ข้อหา ม.14 พ.ร.บ.คอมฯ และจับตรวจ DNA. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: prachatai.com/journal/2020/09/89634
- ปราชญ์ สามสี (2562, 11 กุมภาพันธ์). พรรคอนาคตใหม่มีผู้ก่อตั้งหลักๆ อยู่สองคน คือ ธนาธร และ ปิยบุตร แต่สื่อมัก ขุดประวัติเฉพาะธนาธร... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/36eZwip
- ผู้จัดการออนไลน์. (2562a). ‘ธนาธร’ โวย ‘เนชั่น’ เอาคลิปปลอมมาออกอากาศ ชี้มาตรฐานจริยธรรมตกต่ำ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: mgronline.com/onlinesection/detail/9620000027735
- ผู้จัดการออนไลน์. (2562b). “ศรีสุวรรณ” ร้องยุบ ทชช. จี้ กกต.เร่งส่งศาล รธน.วินิจฉัยด่วน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: mgronline.com/politics/detail/9620000014510
- พงษ์มนัส ดีอด. (2563). พฤติกรรมการหาเสียงของพรรคการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์: Facebook. วารสาร สังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ 5(8) : 437-450.
- พลวุฒิ สงสกุล. (2562). ผบ.ทบ. ลั่น อย่าซัดจัดตัดจริตคิดเปลี่ยนแปลงการปกครอง ขอนักการเมืองยอมรับกติกา ไปสู่ ในสภาฯ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: thestandard.co/apirat-kongsompong-democracy-opinion
- พัชรินทร์ ยุทธนาพงศ์กิติ, สุทธิดา จุลวิเชียร, และ กนกวรรณ วารีเขตต์. (2563). การศึกษาพฤติกรรมการโน้มน้าวใจจาก ข้อความบนป้ายโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 จังหวัดจันทบุรี พ.ศ. 2562. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์รำไพพรรณณี 1(1) : 61-75.
- พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (2561). เผด็จการวิทยา. กรุงเทพฯ: มติชน.
- พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (2562). ประชาธิปไตยไฮเบอร์กับการพัฒนาคุณค่าของประชาธิปไตยในประเทศไทย. วารสาร ด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง 8(3) : 168-193.
- พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (2563). การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- เพียงพลอย สุขะ. (2551). กรอบรายการของรายการวิทยุกองทัพบกในระหว่างการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โพสต์ทูเดย์. (2562a). ‘ช่อ’ ขออภัยโพสต์ภาพไม่เหมาะสม พร้อมแจงเจ้าหน้าที่. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: posttoday.com/politic/news/592511
- โพสต์ทูเดย์. (2562b). อนาคตใหม่ยื่นฟ้อง ‘ม.จ.จุลเจิม-สำนักข่าว’ กล่าวหาพรรคมิโนบายล้มสถาบัน. [ออนไลน์].

- แหล่งที่มา: posttoday.com/politic/news/582340
- ภวัต เรื่องเดชาวิช. (2562). ข่าวทะเลาะกฤษฎีใช้สื่อเลือกตั้ง'62 พรรคการเมืองแห่ใช้ “คอนเทนต์ + โซเชียลมีเดีย” สร้างสาวก. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: marketingoops.com/reports/media-stat/content-and-social-media-strategy-thailand-general-election-2019
- มติชน. (2561a). ปีกตุ้มเปิดไลน์ 'ข่าวจริงประเทศไทย' ป้องโซเซียลปิดเป็นช่วย 13 ชีวิตติดถ้ำ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: matichon.co.th/politics/news_1023235
- มติชน. (2561b). ผุดเพจ “ลุงตุ้ม” สื่อสารการทำงานรัฐบาล วาดนายกฯ เป็น “ซูปเปอร์ลุงตุ้ม”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: matichon.co.th/politics/news_1113896
- มติชน. (2562a). ‘พ่อ พรรณิการ์’ เลื่อนเข้าพบ ปอท. ขอใช้เอกสิทธิ์ ส.ส. คัมครอง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: matichon.co.th/local/crime/news_1735847
- มติชน. (2562b). ทชช.ออกแถลงการณ์ น้อมรับ พระราชโองการ ร.10. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: matichon.co.th/politics/news_1355746
- มติชน. (2562c). พระราชโองการ ร.10 ทูลกระหม่อมหญิง ต้องอยู่เหนือการเมือง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: matichon.co.th/politics/news_1355421
- มติชน. (2563). ฟังเต็มๆ “วิโรจน์” แฉเด็ด “ประยุทธ์” เบื้องหลัง IO ปลุกปั่น ทำสังคมแตกแยก. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: matichon.co.th/matichon-tv/news_2005867
- มติชน. (2564). ‘ยิงชีพ-จอห์น วิญญู’ ฟ้องศาลปกครอง สั่งกองทัพหยุดทำไอโอ โจมตีคนเห็นต่าง รบ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: matichon.co.th/politics/news_2608033
- เรนเมคเกอร์. (2562). ส่องการหาเสียงออนไลน์ โค้งสุดท้ายก่อนเลือกตั้ง 62. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: rainmaker.in.th/party-promote-online-thailand-election-2562
- เรื่องเล่าเช้านี้. (2562). ‘อุ๊ หลุ่ย’ หอบคลิปปี 56 แจ้งกองปราบเอาผิด ‘ปิยบุตร’ ยันไม่ได้เกี่ยวทางการเมือง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: youtube.com/watch?v=73YW6BicNSg
- ล้านชื่อด้านล่างผิต (2562a, 14 มิถุนายน). เกือบวงแตก คนใต้ถามธนาคารเมื่อไหร่จะเลิกยุ่งเรื่องสถาบัน... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2Mkc9lf
- ล้านชื่อด้านล่างผิต (2562b, 22 มีนาคม). เตือนความจำคนไทย [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2Ny7aOp
- ล้านชื่อด้านล่างผิต (2562c, 9 มิถุนายน). เป็นปรากฏการณ์ 'คาบ้าน' ที่หาชมได้ยาก... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/39nfY2l
- ล้านชื่อด้านล่างผิต (2562d, 15 กุมภาพันธ์). เพื่อใครยังไม่รู้ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3plaY3J
- ล้านชื่อด้านล่างผิต (2562e, 10 มิถุนายน). เมื่อใครบางคนอยากลบอดีตที่ชั่วร้าย หรือตั้งไพรเวทไม่อยากให้ใครเห็นสิ่งที่ตัวเองเคยทำมา... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/39iccqM
- ล้านชื่อด้านล่างผิต (2562f, 21 มีนาคม). เมื่อถูกถามว่า... ทำไมไม่เลือกธนาร? [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/36g704G
- ล้านชื่อด้านล่างผิต (2562g, 23 เมษายน). เร็ว..แรง ทะลุนรก... (FAST & FURIOUS)... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3t0fFSz
- ล้านชื่อด้านล่างผิต (2562h, 11 กุมภาพันธ์). เรือกำลังอับปาง ใครโดดออกจากเรือก่อนมีสิทธิ์รอด... [Facebook].

แหล่งที่มา: bit.ly/3qRuiFZ

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562i, 5 กรกฎาคม). เรื่องการเมืองเราไม่ยุ่งแต่การเมือง แต่เมื่อเรื่องการเมืองดันมาพัวพันกับเรื่องในมุ้ง... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3qTh8Zi

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562j, 14 มีนาคม). แฟนคลับหมอมอเอ็กซ์อมาก็จัดไป ดูแล้วก็จะสบายตาสบายใจหน่อย... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2KOW6eV

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562k, 18 มีนาคม). โลกแห่งความจริง' กับ 'ความเพ้อฝันเพื่อคะแนนเสียง' ต่างกันอย่างไร?... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3a16XuU

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562l, 2 กรกฎาคม). โหน! กันมันส์ไปเลย [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/39ijtSN

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562m, 11 มิถุนายน). ใครเบื่อดังส้มที่ถูกตั้งโปรแกรมให้มาช่วย ขอ พรรณิกา แถ่เรื่องพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อสถาบัน... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/36d59xv

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562n, 10 มิถุนายน). ในขณะที่คนไทยกำลังเศร้าเสียใจกันทั้งแผ่นดิน... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2Ygbrbu

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562o, 24 เมษายน). ใบส้ม...เพิกถอนสิทธิ์ 1 ปี พร้อมเลือกตั้งใหม่ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/39eUWCO

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562p, 12 กุมภาพันธ์). ไม่รู้แต่อยากชี้!!!! ความที่ไม่เข้าใจกลไกภาครัฐอย่างถ่องแท้ ทำให้การหาเสียงที่เกิดขึ้นเป็นการสร้างความเข้าใจผิดให้แก่ประชาชน... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3qPLUCc

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562q, 16 พฤษภาคม). กต. มีมติส่งเรื่องการถือหุ้นสื่อฯของธนาคารให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าขัดต่อคุณสมบัติของ ส.ส. หรือไม่... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/39kXrUh

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562r, 26 มิถุนายน). กระแสแรง !!! 4 วันกวาดรายได้กว่า 7.2 ล้านบาท ขึ้นอันดับ 3 ของ Thailand Box office... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3olpEOV

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562s, 6 มิถุนายน). กาละเทศะ!!! ปารีณา ไกรคุปต์เผยว่ารัฐสภาพัดประชุม โดยหนังสือเชิญฯ กำหนดให้ 'สุภาพสตรีแต่งชุดดำ' [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3pjviCD

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562t, 16 มีนาคม). ขอถามชาว 'ราชภัฏ' ว่ารู้สีอย่างไร? เมื่อธนาธรบอกว่า 'ราชภัฏ คือมหาลัยของคนจน' [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2YdChRF

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562u, 3 มีนาคม). ข้าชังกับชาวเน็ต เวลาหาเสียงอย่างกะ 'สิ่ง' เวลาทำงานจริงอย่างกะ... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3qRThcq

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562v, 9 กุมภาพันธ์). คนไทยฝากมาบอกสั้นๆ 2 เรื่อง 1.ผู้บริหารพรรคไทยรักษาชาติอย่ามาทำมินหรือหยา 'การ์ดรู้เท่าไม่ถึงการณ์'... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/39iCZDh

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562w, 3 เมษายน). คนรุ่นเก่า จะสู้ คนรุ่นใหม่ ได้ไง จริงมะ??? [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2YeRLom

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562x, 8 มิถุนายน). ความเท็จ vs ความจริง ในยุคที่มนุษย์มีสิทธิในการดูไม่เกิน 15 วินาที... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/36cuGHj

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562y, 12 มิถุนายน). คุณช่อเชอบอกว่า 'เราจะเดินไปด้วยกัน' ใครจะตามไปกับเธอบ้าง แสดงตัวหน่อย [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3qSAm13

ล้านชื่อด้านล้างผิด (2562z, 8 กุมภาพันธ์). ชีวิตต้องก้าวเดินต่อไป ขอบันทึกไว้ว่า 'การเผาบ้านเผาเมือง' ไม่ใช่แค่ 'วาท

- กรรม'... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2NwVUBP
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562aa, 15 มิถุนายน). ตั้งแต่พรรคอนาคตใหม่แจ้งว่า คุณช่อ พรรณิการ์ เดินทางกลับประเทศไทยตั้งแต่ช่วงเช้า... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2KNgVHT
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562ab, 11 มิถุนายน). 'ทองปลอม' เริ่มลอกให้เห็นรอยกระดำกระด่าง [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3sRwU8N
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562ac, 14 กรกฎาคม). นายศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์ พิธีกรรายการของวอยซ์ทีวี โทกทักผู้ชม ออกอากาศอย่างไม่สะทกสะท้าน [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3iOCrlz
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562ad, 22 มีนาคม). นี่อาจจะเป็นหนึ่งเหตุผลที่ต้องปกป้องและปกป้องชาวให้ยิ่งลักษณ์และทักษิณ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3iNwf3l
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562ae, 27 มกราคม). บทสรุปมหากาพย์ 'ว.5 โฟร์ซีชั่น'... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3qSZSmN
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562af, 3 กรกฎาคม). บางอย่างปูไม่ลืม แต่บางคนปูขอลืมนะคะ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2Ycl0rS
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562ag, 16 มีนาคม). ปชช. พันคดีข่าวจีจีสโตน 2 อีก 71 ราย 3 ศรีพี่น้องคงได้อยู่ร่วมกันที่ดูไบตลอดไป [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3iNY8bD
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562ah, 21 กุมภาพันธ์). ปิยบุตร อนาคตใหม่ ไปหาเสียงกับคนอีสาน ก็ไปยัดเยียดให้คนอีสานเป็นคนตลก ไม่มีความรู้... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3sZq4y7
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562ai, 12 เมษายน). 'พี่น้องลุงป้าน้าอาคือวิญญูญานความเป็นไทย' บทความดีเยี่ยมจากคุณ boonpalagab fbuser... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/36aHNsE
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562aj, 28 พฤษภาคม). มาฟังเพลงประกอบคำถามกันดีกว่า ถามว่า อนาคตใหม่ของนายธนาธร คืออะไร?... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3c8ifjz
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562ak, 25 มีนาคม). รอด...เคยแกล้งการณไว้ อย่าลืมละ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3ok3tll
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562al, 26 มิถุนายน). ลุงชวน คือหน้าตาและความภาคภูมิใจของประเทศซึ่งได้รับการยอมรับในระดับสากล [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3cp0LQf
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562am, 28 กุมภาพันธ์). ลูกน้องคุณทักษิณ ดัดคอก/กำลังจะติดคอก เพราะทุจริต เพราะทำผิดกฎหมายบ้านเมืองไปกี่คนแล้ว??? [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2YeEPyN
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562an, 26 เมษายน). ศาลนัดฟังคำพิพากษา 14 ส.ค. 62 [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3iLelye
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562ao, 1 กรกฎาคม). อย่าให้เรื่องเงียบ ผู้ที่แจ้งความ 'ช่อ' อนาคตใหม่ คดีหมิ่นฯ เขาทวงถามความคืบหน้า... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3ohJudR
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562ap, 16 กุมภาพันธ์). อัยการยื่นศาลเพิ่ม ขอให้ยึดทรัพย์นายวัฒนาฯ 1.4 พันล้าน จากกรณีกระทำความผิดฐานเรียกรับทรัพย์สินจากเอกชนที่ชนะประมูลในการสร้างบ้านเอื้ออาทร [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3t5dlVh
- ล้านชื่อด้านล่างผิด (2562aq, 18 กุมภาพันธ์). อ่านเนื้อเพลง 'หนักแผ่นดิน' แล้วคิดถึงใคร ??? [Facebook].

แหล่งที่มา: bit.ly/3qKmMwG

ล้านชื่อต้านล้างผิด (2562ar, 25 เมษายน). ฮั่นแน่ !!! รู้นะ คิดอะไรอยู่...อย่าทำเลย อาแม่ลองมาแล้ว มันไม่สำเร็จ
 หรือ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3cdEogu

ล้านชื่อต้านล้างผิด (2562as, 8 เมษายน). ฮั่นแน่ !!! รู้นะว่า 'รู้เขาหลอกแต่เต็มใจให้หลอก ยืมข้างนอกเข้าใน'
 [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3iNlq0n

ลุงตุ๋น (2562a, 23 พฤษภาคม). 5 ปีคสช. ภารกิจเพื่อคนไทย เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ [Facebook].
 แหล่งที่มา: bit.ly/3nEeaGY

ลุงตุ๋น (2562b, 30 เมษายน). เทียบให้ดูกันอีกครั้ง ผลงานนายกฯ ลุงตุ๋ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3iNthfi

ลุงตุ๋น (2562c, 9 เมษายน). เราต้องช่วยกัน เพื่อให้ประเทศไทยชาติสงบ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/30Rpmq6

ลุงตุ๋น (2562d, 10 มีนาคม). เหตุผลที่ นายกฯลุงตุ๋ ควรอยู่ต่อ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3ok5THi

ลุงตุ๋น (2562e, 6 มิถุนายน). เหตุผลสำคัญที่ลุงตุ๋ต้องอยู่ต่อ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3oimPhD

ลุงตุ๋น (2562f, 28 มีนาคม). เหนื่อยแค่ไหน เผลยแค่ไหน ถ้าทำเพื่อประเทศไทย นายกฯลุงตุ๋ ทนได้ [Facebook].
 แหล่งที่มา: bit.ly/3lzUlts

ลุงตุ๋น (2562g, 3 มีนาคม). ใครสืบทอดอำนาจกันแน่ ดูเอาเลย [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3qRTex1

ลุงตุ๋น (2562h, 25 เมษายน). ไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไรก็คือคนไทยด้วยกันทุกคน [Facebook]. แหล่งที่มา:
bit.ly/2SHMCCt

ลุงตุ๋น (2562i, 30 มีนาคม). ขอบคุณ 8,433,137 ดวงใจ ขอขอบคุณที่เชื่อมั่น นายกฯลุงตุ๋ [Facebook]. แหล่งที่มา:
bit.ly/3iQlRX0

ลุงตุ๋น (2562j, 25 มีนาคม). ขอบคุณคนไทยทุกคน การทำงานของลุงตุ๋ก็เฉกเช่นเพลงนี้ [Facebook]. แหล่งที่มา:
bit.ly/2SlmabP

ลุงตุ๋น (2562k, 15 มิถุนายน). ข่าวเนื้อหุมราคาแพง อย่า! หลงเชื่อข่าวปลอมสร้างความสับสน [Facebook].
 แหล่งที่มา: bit.ly/39nl12N

ลุงตุ๋น (2562l, 22 เมษายน). จากลุงตุ๋ถึงใครบางคน ความสัมพันธ์ของสังคมไทยลึกซึ้งกว่าที่เห็น [Facebook].
 แหล่งที่มา: bit.ly/3qVPhY6

ลุงตุ๋น (2562m, 2 พฤษภาคม). ดูกันอีกครั้ง นายกฯผู้ปกป้องสถาบันหลักของชาติ มาทั้งชีวิต [Facebook].
 แหล่งที่มา: bit.ly/3jZnVgE

ลุงตุ๋น (2562n, 5 มีนาคม). ต้องดู ถึงจะรู้ว่า 'คนดีเบตเก่ง' ทำงานไม่เป็น 'คนทำงานเก่ง' เขาทำกันอย่างไร
 [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2M8uYYK

ลุงตุ๋น (2562o, 30 เมษายน). ต่อจากนี้คือการสร้างประเทศไทย ให้ประชาชนหันมารักกัน [Facebook]. แหล่งที่มา:
bit.ly/34JOv77

ลุงตุ๋น (2562p, 27 มิถุนายน). นายกฯลุงตุ๋ เป็นตัวแทนอาเซียนร่วมประชุม G20 ระหว่าง 28-29 มิ.ย.นี้
 [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/36btjbM

ลุงตุ๋น (2562q, 5 เมษายน). นายกฯลุงตุ๋ ไม่ได้พาดพิงใคร พุดในหลักการและความเป็นจริง [Facebook]. แหล่งที่มา:
bit.ly/36dwyj0

ลุงตุ๋น (2562r, 7 มิถุนายน). นายกฯลุงตุ๋ยืนยันจะปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุด [Facebook]. แหล่งที่มา:

bit.ly/3pjVQmV

ลุงตุ๋น (2562s, 12 เมษายน). ประเทศเรามีแต่ของดีๆ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2Yc7c0C

ลุงตุ๋น (2562t, 28 มีนาคม). ประชาธิปไตยโกง ประเทศชาติจะล่มจม [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3qPRlB6

ลุงตุ๋น (2562u, 29 มีนาคม). ประชาธิปไตยไม่ใช่ให้ความสำคัญเสียงมากเสียงน้อย แต่ต้องให้ความสำคัญกับสิ่งที่ประชาชนจะได้รับ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3c9bRZm

ลุงตุ๋น (2562v, 23 มกราคม). พ.ร.ฎ.เลือกตั้ง ส.ส. ประกาศใช้แล้ว คนไทยเตรียมตัวใช้สิทธิเลือกตั้ง [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/30NY2sM

ลุงตุ๋น (2562w, 28 มิถุนายน). มาหากันว่า นายกฯลุงตุ๋น ยืนอยู่จุดไหนในภาพนี้ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3jOJSUC

ลุงตุ๋น (2562x, 5 พฤษภาคม). มีนายกรัฐมนตรีสักกี่คนที่จะมีโอกาสร่วมพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 70 พรรษา [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3caEcOO

ลุงตุ๋น (2562y, 4 เมษายน). ร่วมกันส่งกำลังใจให้ทหารกล้า [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3cghp4f

ลุงตุ๋น (2562z, 8 กรกฎาคม). รัฐบาลลุงตุ๋นเอาจริง! ไม่มีละเว้น โรงเรียนทุจริตอาหารกลางวันเด็ก [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/39iP63n

ลุงตุ๋น (2562aa, 3 กรกฎาคม). รัฐบาลลุงตุ๋นใช้เวลา 100 วัน แต่ยังตั้งรัฐบาลไม่ได้ จริงหรือ? [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3IA9XSO

ลุงตุ๋น (2562ab, 28 มกราคม). ลุงตุ๋น ลุงป้อม ลุงป๊อกรวมถึง ผบ.เหล่าทัพ นายทหารตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ได้กลับไปเป็นเด็กอีกครั้ง ในบรรยากาศน่ารักๆ ใจดีครู โรงเรียนเตรียมทหาร [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3pjBkTF

ลุงตุ๋น (2562ac, 31 มกราคม). วันนี้ขอเสนอ 'ลุงตุ๋นพาชิม' ชิมทุกอย่างที่ขวางหน้า ใครยื่นอะไรให้ ลุงตุ๋นกินหมด แล้วรู้ไหม 'ลุงป๊อก' ตีกลองเก่งมาก น่ารักสุดๆ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/30RDEa2

ลุงตุ๋น (2562ad, 19 เมษายน). วันศุกร์ที่เรคิดถึง 'นายกฯลุงตุ๋น' [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2I9unDS

ลุงตุ๋น (2562ae, 27 มีนาคม). 'ส่งเสริมคนดีปกครองบ้านเมือง' ร.10 โปรดเกล้าฯ อันเชิญพระบรมราโชวาท ร.9... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/34BStyA

ลุงตุ๋น (2562af, 27 พฤษภาคม). สิ่งที่ พล.อ.เปรม ฝากไว้กับ นายกฯลุงตุ๋น [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3qQFAub

วอยซ์ทีวี. (2562). 'ระเปียบรัตน์' แจ้งความถูกกล่าวหากรณีใบสั่งพรรค ทชช. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: voicetv.co.th/read/vuJsX0LPq

วัชรพล พุทธรักษา. (2557). บทสำรวจความคิดทางการเมืองของ อินโดนีโอ กริมซี. กรุงเทพฯ: สมมติ.

วิจิตรา รักวงษ์ และ พศวัต แซ่คู้. (2563). เปิดงานวิจัย 'ห้องแห่งเสียงสะท้อนออนไลน์' กับผู้ออกเสียงเลือกตั้งครั้งแรก และคำวิจารณ์จาก 'ประจักษ์-สุณิณี'. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: prachatai.com/journal/2020/08/88928

วิชุดา เทวะผลิน. (2536). การวิเคราะห์ข่าวทหารจากสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิริยาภรณ์ ทองสุข. (2559). การวิเคราะห์การนำเสนอข่าวเชิงคลิกเบทของเว็บไซต์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ศุภกิจ แดงขาว. (2557). นวัตกรรมการสื่อสารแนวคิดค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภชัย ต่อต้านข่าวปลอม. (2562a). แจ่งซัด บิ๊กตุ๋นใช้ ม.44 ตัดสิทธิ์ทุลกระหม่อมหญิงฯ เป็นข่าวปลอม หยดแซร์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: bit.ly/3ol5cxs
- ศุภชัย ต่อต้านข่าวปลอม. (2562b). ดิสเครดิตรัฐบาล!! 3 ข่าวปลอมทำสังคมสับสน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: bit.ly/3caEBAO
- ศุภชัย ต่อต้านข่าวปลอม. (2562c). อนาคตใหม่แจ่งข่าวปลอม ธนาธรถือหุ่น PICNI. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: bit.ly/36dpHWZ
- สเตปส์อะคาเดมี่. (2560). USER GENERATED CONTENT (UGC) สำคัญอย่างไร ในยุคที่ผู้บริโภคและผู้บริโภคด้วยกันเอง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: stepstraining.co/content/user-generated-content
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2533). รัฐสมบูรณาญาสิทธิในสยาม 2435-2475. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 17(1) : 23-44.
- สมชัย ศรีสุทธิยากร (2563, 26 กุมภาพันธ์). ในช่วงก่อนการเลือกตั้ง หลังมีพระราชกฤษฎีกาเลือกตั้งแล้ว เพจลุงตู่ตุน ไม่ทราบว่าเป็นเพจ IO... [Facebook]. แหล่งที่มา: facebook.com/Somchai.Srisutthiyakorn/posts/2659854244063962
- สันติ ทิพนา. (2559). วาทกรรมความรักชาติผ่านบทเพลงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.). วารสารวิถีสังคม มนุษย์ 4(1) : 174-201.
- สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร. (2562). กลยุทธ์การใช้สื่อสังคม (social media) เพื่อรณรงค์ทางการเมืองในยุคสังคมเครือข่าย. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ 29(1) : 27-41.
- เสถียร เขยประทับ. (2554). การสื่อสารและการตลาดการเมือง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสธPlay (2562a, 8 มิถุนายน). ภาพนี้ก็ไม่ควรมีคำบรรยายจริงๆ... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3sW57ny
- เสธPlay (2562b, 18 กุมภาพันธ์). วันก่อนลงคลิปธนาธรพูดกระทบสถาบันฯ ตั้งมาไทยหวนเต็มไปหมด ว่าอย่าโจมตีพ่อของฟ้า พวกเราจะไม่ทน! [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3odJc7O
- อมรินทร์ทีวี. (2562). ทูปโต๊ะข่าว : เปิดใจฉบับเต็ม 'อู๋ หลุยส์' เดือด 'ปิยนุตร์' พูดถึงสถาบัน มีทัศนคติลบต่อแผ่นดิน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: youtu.be/T_1Q_sAPlV0
- อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล. (2555). การเมืองบนเฟซบุ๊ก: วัฒนธรรม-การเมืองบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ไทย พ.ศ.2553-2555. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อิสรา. (2562a). 4 ข้อสังเกต 'อิสรา' คดีหุ่น 'วี-ลัค มีเดีย' สอดคล้องคำวินิจฉัยศาล รธน.-หลักฐานเชิงประจักษ์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: isranews.org/isranews-scoop/82825-report00-82825.html
- อิสรา. (2562b). เปิดภาพชุด 7- 9 ม.ค. 'ธนาธร' อยู่ที่ไหน? ก่อนปมโอรหัน บ.วี-ลัคฯ ให้แม่ 8 ม.ค.62. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: isranews.org/isranews-scoop/75308-isranews-75322.html
- อิสรา. (2562c). ฉบับเต็ม! คำพิพากษาศาลฎีกาคดี 'ภูเบศร์' ถูกรื้อสื่อ ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: isranews.org/isranews/75494-poodet.html
- อิสรา. (2562d). 'ธนาธร-เมีย' โอน บ.วี-ลัค มีเดีย 900,000 หุ้น ให้แม่ ก่อนเลือกตั้ง 3 วัน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

- isranews.org/isranews-scoop/74945-report00-74945.html
- อิศรา. (2562e). 'ชนาธร' โฉวเอกสารไอโฟน บ.วิ-ลักฯ ให้ 'แม่' 1 เดือนก่อนสมัคร ส.ส.-ไม่หวั่นมีปัญหาดังกล่าว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: isranews.org/isranews-news/74969-isranews-74969.html
- อิศรา. (2562f). 'ศรีสุวรรณ' ยื่น กกต. สอบ 'ชนาธร' ถือหุ้น 13 บ. แจงวัตถุประสงค์ทำสื่อ-เจ้าตัวแฉไอโฟนตั้งแต่ 8 ม.ค.แล้ว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: isranews.org/isranews-news/76410-newsss-76410.html
- อิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์. (2560). Fake News ข่ววปลอม ปัญหาใหญ่ของโลกอินเทอร์เน็ต. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: bit.ly/31lCgM6
- ไอเอ็นเอ็น. (2562). 'ศรีสุวรรณ' ยื่น กกต. สอบ 'ชนาธร' ไอโฟนสื่อ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: innnews.co.th/politics/news_357012
- Allcott, H., & Gentzkow, M. (2017). Social Media and Fake News in the 2016 Election. *Journal of Economic Perspectives* 31(2) : 211-236.
- Babbie, E. (2019). *The Practice of Social Research* (14th ed.). London: SAGE Publication.
- Baran, S., & Davis, K. (2015). *Mass Communication Theory : Foundations, Ferment, and Future* (7th ed.). Australia: Cengage Learning.
- BBC Trending. (2016). US Election 2016: Trump's 'hidden' Facebook army. [Online]. Retrieved from: bbc.com/news/blogs-trending-37945486
- Bocock, R. (1986). *Hegemony*. London: Tavistock Publications.
- Brady, H., Johnston, R., & Sides, J. (2006). *Capturing Campaign Effects*. Michigan: The University of Michigan Press.
- Castells, M. (2010). *The Information Age: Economy, Society and Culture Volume 1: The Rise of the Network Society* (2nd ed.). Oxford: Wiley Blackwell.
- Chattharakul, A. (2019). Social Media: Hashtag #Futurista. *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs* 41(2) : 170-175.
- Chung, D. J., & Zhang, L. (2016). *The Air War versus The Ground Game: An Analysis of Multi-Channel Marketing in U.S. Presidential Elections*. Cambridge: Harvard Business School.
- Corbley, A. (2020). The Ultimate Guide to Image Use and Boosting Engagement through Images. [Online]. Retrieved from: relevance.com/the-ultimate-guide-to-image-use-and-boosting-engagement-through-images
- Du, S., & Gregory, S. (2017). The Echo Chamber Effect in Twitter: does community polarization increase? In C. H (Ed.), *Complex Networks & Their Applications V* (pp. 373-378). Cham: Springer.
- Garimella, K., De Francisci Morales, G., Gionis, A., & Mathioudakis, M. (2018). *Political Discourse on Social Media: Echo Chambers, Gatekeepers, and the Price of Bipartisanship*. Paper presented at the WWW 2018: The 2018 Web Conference, Lyon, France.
- Guest, P. (2018). 'Queen of Dragons': The inside story of Malaysia's election fixer. [Online]. Retrieved

- from: wired.co.uk/article/election-malaysia-2018-general-fake-news-day-2008-syarul-ema
- Habermas, J. (1991). The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a category of Bourgeois Society (T. Burger & F. Lawrence, Trans.). Cambridge: MIT Press.
- Ireton, C., & Posetti, J. (2018). Journalism, 'Fake News' & Disinformation. Paris: UNESCO.
- Kavanagh, J., & Rich, M. (2018). Truth Decay: An Initial Exploration of the Diminishing Role of Facts and Analysis in American Public Life. California: RAND Corporation.
- Kawasaki, G., & Fitzpatrick, P. (2014). The Art of Social Media : Power Tips for Power Users. New York: Penguin Books.
- Knight, M. (2018). Explainer: how Facebook has become the world's largest echo chamber. [Online]. Retrieved from: theconversation.com/explainer-how-facebook-has-become-the-worlds-largest-echo-chamber-91024
- Mayka, R. (2020). Conspiracy Theories, Fake News and Disinformation: Why There's So Much of It and What We Can Do About it. [Online]. Retrieved from: bit.ly/2KNeogs
- Moeller, S. (2019). How To Increase Facebook Engagement: The 2019 Guide. [Online]. Retrieved from: buzzsumo.com/blog/facebook-engagement-guide
- Nisbet, M. (2011). Understanding the Public Sphere in a Network Society. [Online]. Retrieved from: bigthink.com/age-of-engagement/understanding-the-public-sphere-in-a-network-society
- Ong, J., Tapsell, R., & Curato, N. (2019). Tracking Digital Disinformation in the 2019 Philippine Midterm Election. Manila: New Mandala.
- Pongsawat, P. (2001). Virtual democracy in Thailand: Information technology, internet political message board, and the politics of representation in Thailand after 1992. Journal of Social Sciences 33(1) : 141-166.
- Reed, P. (2012). Theorist of Subaltern Subjectivity: Antonio Gramsci, Popular Beliefs, Political Passion, and Reciprocal Learning. Critical Sociology 39(4) : 561-591.
- Reuters. (2021). Facebook removes Thai military-linked information influencing accounts. [Online]. Retrieved from: reut.rs/2OnhdWQ
- Ross, P. (2014). Photos Are Still King on Facebook. [Online]. Retrieved from: socialbakers.com/blog/2149-photos-are-still-king-on-facebook
- Schaffar, W. (2016). New Social Media and Politics in Thailand: The Emergence of Fascist Vigilante Groups on Facebook. Austrian Journal of South-East Asian Studies 9(2) : 215-234.
- Scott, J. C. (1985). Weapons of the Weak: Everyday Forms of Peasant Resistance. New Haven: Yale University Press.
- Tandoc, E., Lim, Z. W., & Ling, R. (2018). Defining "Fake News": A typology of scholarly definitions. Digital Journalism 6(2) : 137-153.
- THE METTAD (2562a, 3 เมษายน). 8 ม.ค.62 'ชนาธร' ช่วยผู้สมัครหาเสียง จ.บุรีรัมย์ วันเดียวออนไลน์ให้ 'สมพร' -

- เจ้าตัวยืนอยู่ก้ม... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3lrYRil
- THE METTAD (2562b, 21 กุมภาพันธ์). 21 ก.พ. 62 - ที่ ม.ราชภัฏสวนดุสิต นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรค
อนาคตใหม่ พร้อมด้วยแกนนำพรรค ลงพื้นที่พบปะนักศึกษา... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/30S3XNy
- THE METTAD (2562c, 27 พฤษภาคม). Breaking : ธนาธร ตักข้าวกินเองในงานโต๊ะจีนระดมทุนจากสมาชิกพรรค...
[Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/33JkZPH
- THE METTAD (2562d, 13 เมษายน). West Finds New Anti-China Puppet in Wake of Thai Elections...
[Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2SKrM5A
- THE METTAD (2562e, 13 กุมภาพันธ์). เขา = คนที่คุณก็รู้ว่าใคร [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2GAh4w3
- THE METTAD (2562f, 6 เมษายน). เข้าวันนี้ กลุ่มคนรุ่นใหม่ มาประหยัดธนาธรกันอย่างยิ่งคึกคัก [Facebook].
แหล่งที่มา: bit.ly/3sXWwRu
- THE METTAD (2562g, 16 มิถุนายน). เชิญพบกับสุณัย เจ้าพ่อแก๊ตเจ็ต.. เป็น NGO แล้วได้อะไร [Facebook].
แหล่งที่มา: bit.ly/2SHZ5Gj
- THE METTAD (2562h, 14 กรกฎาคม). เมื่อ 'จำนวิ' กับ 'คอมมิวนิสต์ดาวแดง' จัดงานศพในวัดทางศาสนาพุทธ
[Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2GNmDXz
- THE METTAD (2562i, 9 มิถุนายน). เมื่อคุณผู้อ่านเล่าอธิบายว่า 'ภาพนั้นไม่ควรมามีคำบรรยาย ย้ำยังเชื่อในระบบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข' [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3cbfRZf
- THE METTAD (2562j, 13 มิถุนายน). แม้มีปัญญาคุณอันใหญ่หลวง ที่เฝ้าหวงห่วงลูกแต่หลังเมื่อยนอนเปล...
[Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3lyi4zr
- THE METTAD (2562k, 22 มิถุนายน). ไปเยือนดูที่มาของการหักกันเองในอนาคตใหม่ครับ [Facebook]. แหล่งที่มา:
bit.ly/3nC2N2A
- THE METTAD (2562l, 12 มิถุนายน). ไม่นะ เราเล่นเรื่องนโยบายเพื่อเจ้าของเขาด้วย [Facebook]. แหล่งที่มา:
bit.ly/39kxvYW
- THE METTAD (2562m, 23 กุมภาพันธ์). ไม่ว่าการเมืองจะเป็นอย่างไร จะพรรคเก่าพรรคใหม่ นักการเมืองก็อยู่กับ
ความหลอกลวง... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/36Nna6R
- THE METTAD (2562n, 10 กุมภาพันธ์). การนำสมาชิกชั้นสูงในพระบรมราชวงศ์มาเกี่ยวข้องกับระบบการเมือง...
[Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3ohNDOX
- THE METTAD (2562o, 10 มีนาคม). ขอคัดข้อเด็ดๆ ที่ธนาธรหมิ่นศาล เพื่อให้เห็นว่า ธนาธรไม่ได้เข้าใจ
อะไรเลย... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/30Q0S0m
- THE METTAD (2562p, 16 กุมภาพันธ์). ข้อสอบอัตนัย (5 คะแนน) 3 คนนี้ มีอะไรเหมือนกัน?... [Facebook].
แหล่งที่มา: bit.ly/34YdST9
- THE METTAD (2562q, 4 กรกฎาคม). คนเท่ากันใหม่ละมั้ง [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2SKrQlQ
- THE METTAD (2562r, 14 มิถุนายน). คนได้ถามธนาธรเมื่อไหร่จะเลิกยุ่งเรื่องสถาบัน [Facebook]. แหล่งที่มา:
bit.ly/33lCmjl
- THE METTAD (2562s, 24 กุมภาพันธ์). คบซ้อนมันปวดใจ คบเพลิงจุดไฟ วิ่งใส่ศาลากลาง [Facebook]. แหล่งที่มา:
bit.ly/30PKq00

- THE METTAD (2562t, 25 กุมภาพันธ์). ความฝันเก่าๆ ของพรรคการเมืองบางพรรค ที่ฝันค้างไว้เมื่อแปดสิบกว่าปีที่แล้ว [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3jNUqi1
- THE METTAD (2562u, 14 มิถุนายน). คุณธนารชบอว่า ทุกคนควรมีสิทธิ์ในการเลือกศาสนาไม่ให้มีการปิดกั้น... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3jOiZvg
- THE METTAD (2562v, 1 กรกฎาคม). ชีพกับเคลมีสองพี่น้อง โกงข้าวเป็นกอง ปล่อยลูกน้องให้โดนคดี ติดคุกกันหมด โถอิเห็ดสด [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2GSWYqc
- THE METTAD (2562w, 21 มีนาคม). ดาชะเลกเซอร์ไม่ทันเลย [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3lx0JXz
- THE METTAD (2562x, 17 มิถุนายน). ต่อต้าน Fake News ด้วยความจริง [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3ddTO2N
- THE METTAD (2562y, 12 กรกฎาคม). ตัวอย่างหากมีการถ่ายทอดสดจากรัฐสภา โดยสมมติว่ามีกรยอมรับให้มีการพูดภาษาถิ่นในสภาได้อย่างเสรี [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2SI4TQ3
- THE METTAD (2562z, 29 เมษายน). นับคะแนนใหม่ พวกเขาที่ยังคงที่ออฟฟอรม [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2GQ5VXJ
- THE METTAD (2562aa, 9 กุมภาพันธ์). ปิรียี [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2ND9PXe
- THE METTAD (2562ab, 28 มีนาคม). ประเด็นร้อนเรื่องการครอบครองหุ้นสื่อในขณะลงสมัครเลือกตั้ง... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3ojZTyD
- THE METTAD (2562ac, 13 เมษายน). 'พี่น้องลุงป้าน้าอาคือวิญญานความเป็นไทย' โดย Boonkua Aj Palagab (บุรุษ พละกาพย์) [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3iVoffr
- THE METTAD (2562ad, 3 เมษายน). พี่อุ้มถามหาปีแยร์บูตมาหลายวัน ไม่เจอซะที [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/30SYVJJ
- THE METTAD (2562ae, 8 มิถุนายน). มีคนส่งมาให้เยอะมาก เป็นภาพจากเฟซบุ๊กคุณอ้อถ่ายกับเพื่อนๆ ตอนรับปริญญา... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2lhRn3J
- THE METTAD (2562af, 8 มีนาคม). มีคนสงสัยว่า 'แคทเธอริน เกอร์สัน' เจ้าหน้าที่ฝ่ายรณรงค์ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของแอมเนสตี อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล เป็นใครกันแน่ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/39h9VvP
- THE METTAD (2562ag, 9 กุมภาพันธ์). รอกทำอาร์ทแบบ เดียวจะเล่าให้ฟัง [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3dmATCP
- THE METTAD (2562ah, 2 เมษายน). ระบอบประชาธิปไตยไทย ในฝันของปิยบุตร [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2SIl6ol
- THE METTAD (2562ai, 16 มิถุนายน). รัฐศาสตร์ มธ. ทำผลสำรวจความเข้าใจการเมืองของคนรุ่นใหม่ พบว่า เลือกอนาคตใหม่มากที่สุด-แต่ความรู้การเมืองน้อย!!... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3jOaeRV
- THE METTAD (2562aj, 26 มิถุนายน). รู้มานานแล้วโว้ย แต่ผิดที่รัฐธรรมนูญ [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2lhR0Gn
- THE METTAD (2562ak, 12 มีนาคม). ลัทธิบูชาตัวบุคคล [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2Fhj0bY
- THE METTAD (2562al, 23 มิถุนายน). วิธีฟันดิงฟ้าเดียวกัน โดยให้พรรคกู้ตัวเองมาจ่าย แล้วเอาเงินบริจาคมาโปะคืน [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/2GJ2Bhg

- THE METTAD (2562am, 1 กุมภาพันธ์). สุรชัยยังไม่ตาย เขาอยู่ที่यरลด์คคัก เขียนถ้อยคำสนุก ใครเล่าอยากรู้ที่มา [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/30S3dlq
- THE METTAD (2562an, 11 มิถุนายน). หลังไมค์ส่งมา เอาเป็นว่า แชร์มาละกัน [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3iN0Eih
- THE METTAD (2562ao, 14 กุมภาพันธ์). หลังจากแชร์วิดีโองานมิดติ่งขบวนการ เอี้ย งานแต่งงานของ อ.ปิยบุตรมา... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3lycWeA
- THE METTAD (2562ap, 12 มิถุนายน). หลังจากมีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ถึงกรณียภาพถ่ายของพระณิการ์ วาณิช หรือชื่อ พร้อมด้วยกลุ่มเพื่อนจำนวนหนึ่ง... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3a1eWlo
- THE METTAD (2562aq, 10 มิถุนายน). หลังจากมีการปล่อยภาพคุณฉ้อและเพื่อน แสดงกิริยาไม่สมควรต่อพระบรมฉายาลักษณ์... [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3sYCwhh
- THE METTAD (2562ar, 20 มิถุนายน). หั่นวี-ลัก... เผด็จการมึง!!! [Facebook]. แหล่งที่มา: bit.ly/3lusiRm
- Tsang, A., & Larson, K. (2016). The Echo Chamber: Strategic Voting and Homophily in Social Networks. *AAMAS* : 368-375.
- Twitter. (2020). Disclosing networks to our state-linked information operations archive. [Online]. Retrieved from: blog.twitter.com/en_us/topics/company/2020/disclosing-removed-networks-to-our-archive-of-state-linked-information.html
- Weedon, J., Nuland, W., & Stamos, A. (2017). Information Operations and Facebook. California: Facebook.
- Wendling, M. (2018). The (almost) complete history of 'fake news'. [Online]. Retrieved from: bbc.com/news/blogs-trending-42724320
- Williams, G.A. (1960). The concept of 'Egemonia' in the Thought of Antonio Gramsci: Some Notes on Interpretation. *Journal of the History of Ideas* 21(4) : 586-599.
- Yin, K. (2014). Case Study Research: Design & Methods (5th ed.). California: SAGE Publications.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ทัตเทพ ดีสุขนธ์
วัน เดือน ปี เกิด	14 พฤษภาคม 2538
สถานที่เกิด	ชุมพร, ประเทศไทย
วุฒิการศึกษา	นิเทศศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง)
ที่อยู่ปัจจุบัน	กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY